ו' טבת תשמ"ג, 22.12.1982 מיספר 2364 · 76 עמודים · שנה 47 · המחיר 40 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

אולסי פרי: „לא הייתי מסומם!"

קפה האג.

לאנשים שאוהבים הרבה קפה ביום וגם בלילה.

בשורה חדשה וטובה לאוהבי קפה - והרבה, עתה אפשר להשיג, לשתות ולהגיש לאורחים, קפה טורקי וקפה נמס טעים וארומטי ללא הגבלה ביום וגם בלילה.

קפה האג נמס נטול קפאין, וקפה האג טורקי נטול קפאין.

קפה האג נטול קפאין מיוצר על פי התהליך החדש של חברת האג העולמית, תהליך המפריד באופן טבעי את הקפאין מהקפה ומשמר בקפה את הטעם המעולה והארומה הנפלאה, העושים אותו משקה אהוב כל כך.
קפה נמס האג או קפה טורקי האג 100% קפה טרי, ארוז בוואקום, לבחירתך ולטעמך.

קפה האג.
ליהנות בעיניים עצומות

עלית

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דואר 136 • העורך הראשי: אורי אבנרי • עורך־תבנית: יוסי שנון • רכז מערכת: שלמה פרנקל • עורכי כיתוב: תמי מוטוביץ וגיורא נוימן • צלמי מערכת: ציון צפריר וענת סרגוסטי • ראש המינהלה: אברהם סימון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: „העולם הזה" בע"מ • הדפסה: „הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב • הפצה: „גד" בע"מ

קורא יקר,

המכון הבינלאומי לעיתונות, שמרכזו בציריך, העלה על נס את פעולת העיתונות הישראלית במילחמת־הלבנון, וגינה את פעולת העיתונות הבריטית במילחמת איי־פוקלאנד.

אני שמח על מחמאה זו, ונדמה לי שיש לשבועון זה חלק נכבד בכך — החל מדיווח עדכני מזירת־ההתרחשויות וכלה בראיון ההיסטורי שערך צוות העולם הזה עם יאסר ערפאת בביירות הנצורה.

אולם ההערכה כולה היא עניין של השוואה. העיתונות הישראלית היתה טובה בהשוואה לבריטית, שכתביה נכלאו בספינות חיל־הים של הוד־מלכותה, ושנשטפו בגלי הלאומנות המטורפת. אך העיתונות הישראלית היתה רחוקה מאוד־מאוד מלהיות טובה בהשוואה למה שעלינו לדרוש ממנה.

בימים הראשונים של המילחמה נשטפה העיתונות הישראלית בגלי הלאומנות בדיוק כמו זו הבריטית. מלבד העולם הזה, הצטרפו כל העיתונים למקהלה המילחמתית של אריאל שרון ושימעון פרס.

רק בהדרגה התחילו פה ושם לבצבץ בעיתונות נסיונות של דיווח אחר. אולם הם היו נדירים. כל העיתונים חזרו על השקרים של שרון („המחבלים פתחו באש...; כוחותינו השיבו לעבר מקורות־הירי...") מעטים בלבד העזו, ברמזים דקים שבדקים, לבטא ספק.

רק אחרי שדעת־הקהל השתנתה, בעיקר אחרי הטבח במחנות שאתילא וצברה, החלה גם העיתונות להתאושש, ואז מילאה העיתונות שליחות שעוררה ביטויים של הערכה בעולם.

כישלון צבאי

אולם המחדל המרכזי של העיתונות במילחמה זו לא סולק עד היום. זהו קשר־ההשתקה (או קשר־אי־הידיעה) האופף עד היום את האירוע הצבאי החשוב ביותר של המילחמה כולה: המפלה בחזית הסורית.

מבחינה צבאית טהורה, החזית העיקרית של המילחמה לא היתה במערב, מול הפלסטינים, אלא במיזרח, מול הצבא הסורי. האירועים במערב — המצור על ביירות, הכניסה למערב, אירועי הטבח — משכו את תשומת־הלב. אך כל פרשן צבאי רציני יודע כי ההתמודדות האמיתית הצבאית היא במיזרח.

שם היה על צה"ל, לפי התוכנית, לפרוץ קדימה, לנתק תוך כמה ימים את כביש ביירות־דמשק ובצורה זו להביא לכיתורו או לנסיגתו המבוהלת של הצבא הסורי.

תוכנית זו נכשלה — כישלון צבאי פשוט וטוטאלי.

אחת מעוצבות צה"ל נכנסה באיזור סולטאן־יעקוב למלכודת קלאסית, שהוטמנה על־ידי הצבא הסורי, והסתבכה קשות. עוצבה אחרת, שעמדה לנתק את הכביש החיוני, הוחזרה ממשימתה כדי לחלץ את חברתה. כתוצאה מכך לא הושג היעד הצבאי העיקרי של המערכה. במונחים צבאיים היה זה כישלון חרוץ, הרובץ כולו על שכמם של המפקדים האחראיים: מפקד הגיזרה (אביגדור בן־גל, המכונה יאנוש), אלוף־הפיקוד (אמיר דרורי) והרמטכ"ל (רפאל איתן).

אין זה עניין של אידיאולוגיה, אלא של עובדות צבאיות אובייקטיביות. כל קצין בכיר יודע אותן. כל פרשן צבאי וכתב צבאי רציני היה אמור לדעת אותן.

אך הדבר הושתק לחלוטין עד היום.

הפירסום הראשון נעשה בהעולם הזה (2350), בכתבה על איש־השנה (עמוד 28) במיסגרת הניתוח הכולל של המילחמה. אולם הצנזורה פסלה כמה עובדות, ועל כן ניתן היה רק לנחש במה המדובר.

איסור זה נשבר כאשר פורסמו העובדות בשבועון הצרפתי נובל אובסרבטור. כתוצאה מכך ניתן גם להעולם הזה להעתיק את הידיעה, כציטוט מן העיתון הצרפתי. זה נעשה בהבלטה במדור תשקיף (העולם הזה 2355).

מאותו הרגע מותר היה לכל פרשן צבאי בכל עיתון ישראלי לפרסם אמת זו — אך אף אחד לא עשה זאת. איש־מעריב, אבי רז, כתב רשימה על חוויותיו במילחמה, ושם הזכיר באקראי את הפרשה הזאת — אך הכתבה לא פורסמה בעיתונו, והוא פירסם אותה בהארץ. איש לא שם לב לפרט זה, שהיה חבוי בה.

איך זה קרה?

זהו המצב עד היום. ברחוב שוררת הדיעה, כי במילחמה זו השיגו כוחותינו ניצחון צבאי מוחץ, בהנהגתם המזהירה של שני הגאונים, אריאל שרון ורפאל איתן. האמת היא כי בפקודת שניים אלה נחלנו במקום המכריע וברגע המכריע כישלון צבאי חרוץ, למרות עדיפות בייבשה ובאוויר שאין לה כימעט שיעור.

ההיסטוריונים הצבאיים, שיבואו לנתח את המילחמה בעוד שנה או בעוד דור, יתמקדו בלי ספק בנקודה זו. מבחינה צבאית, זהו מוקד המילחמה כולה. הם יצטרכו לשאול את עצמם: איך זה קרה שהעיתונות החופשית במדינה דמוקרטית העלימה עובדה זו, ובכך נתנה יד לאחד ממערכות־הכזב החמורות ביותר?

כל זה לא הגיע, כמובן, לאוזני המכון הבינלאומי לעיתונות. ואיך יגיע?

אורי אבנרי

כתבת השער הקידמי:

„לא הייתי מסומם!"

שמועות עקשניות טוענות שאולסי פרי נעלם ממישחק מכריע של קבוצתו בגלל שהיה מסומם. אולסי מכחיש זאת בתוקף. **70**

כתבת השער האחורי:

„דאלאס בעיראק!"

כך קרא אודי דיין לפרשה הסוערת שבה מעורבים הוא, חברתו, אשתו טליה והחבר שלה. **73**

הפלות במחתרת

סיפורה המזעזע של צעירה שביצעה הפלה באופן פרטי. התוצאה — שבועיים של אישפוז ואולי אף נזק גופני לכל החיים, שאינו ניתן לתיקון. **46**

עבדים היינו

בשיאו של החורף לנים אלפי פועלים ערבים תחת כיפת־השמיים ומתכסים ביריעות פלסטיק. כל זה מתרחש בלב הפרדסים של מושבי השרון. עבדות נוסח ישראל 1982 — כתבה על מציאות מחרידה. **68**

בנק הקיבוצים?

מרק מושביץ (בתמונה) סיפר את הררי הכסף, כשעה שהבנק הבינלאומי הראשון עשוי להפוך לבנק של קיבוצי השומר הצעיר וקיבוצי המפד"ל. **6**

תרגיל שרון

כיצד חטף אריאל שרון את ההישג מהאמריקאים, והציג אותו בלהטוט של יחסי־ציבור כהישג אישי שלו. **5**

„אני מתאהב בהן!"

ממציא המונח „סירטי בורקאס", הבימאי בועז דווידזון, מספר להעולם הזה על יחסיו עם כוכבות סרטיו ומכריז: „אני עבד נרצע לרגליהן של הכוכבות!" **33**

רצח למען הכבוד

בבתי־הכלא יושבים ערבים שנדונו למאסר עולם על רצח אך הם טוענים: „על כבוד המישפחה אי־אפשר לוותר!" **54**

הם ידעו שהם רוצחים

מה ידעו השרים והאלופים על הפלאנגות לפני הטבח? העולם הזה סוקר את הפירסומים ערב הזוועה. **29**

בחזרה לדהב

ענת סרגוסטי, ששהתה במשך תקופה מסויימת בשארם אל־שייח', חוזרת לבקר בדרום־סיני בחברת שניים מתושביה לשעבר של המקום. **49**

לא להירטב!

מעיל־הגשם הפסיק להיות שימושי בלבד. עכשיו הוא אופנתי, עליז וציבעוני. **42**

יד לרוצחים

העיתונאי־סופר הארגנטיני־ישראלי יעקב טימרמן מאשים את ממשלת ישראל בשיתוף־פעולה עם ממשלת ארגנטינה הפשיסטית וטוען: „אני ישראלי ורוצה להיות ישראלי!"

10

מדורים קבועים:

תשקיף	4
במדינה	5
יומן אישי — בגינגראד בצידון	12
הנדון — דמוקרטיה כעוגת קרם	13
מה הם אומרים — דויד שחם, אנט דולצין, יצחק יצחקי, אמנון ברזילי, אולסי פרי ומנחם זילברמן	14
אנשים	16
הורוסקופ — בין קשת וגדי	21
מיכתבים	24
תשבץ	28
עולם קטן	36
זה היה העולם שהיה	41
רחל המרחלת	44
לי לה לו	48
נמר של נייר — יונתן רטוש ואריך מריה רימארק	52
מיבחר שידורי הטלוויזיה הישראלית והירדנית	59
שידור	60
לילות ישראל	62
קולנוע	64
זה וגם זה	66
אתה והשקל	67

תשקיף

שומרים על השליחים

ננקטו אמצעים לשמור על חייהם של שני השליחים האמריקאים במיזרח־התיכון, פיליפ חביב ומוריס דרייפר.

גור והמודיעין

עדותו של הרמטכ״ל־לשעבר, ח״כ מרדכי („מוטה״) גור, לפני ועדת־החקירה לעניין הטבח בצברה ובשאתילא, תתייחס לשאלה אם דיווח המודיעין לדרג המדיני על הסכנות שבכניסת הפלאנגות למחנות הפליטים.
גור ביקש להופיע לפני הוועדה מיוזמתו.

מבטיחים מישרות

ממלאי תפקידים ציבוריים במיפלגת העבודה הציעו בשבועות האחרונים עשרות מישרות לחברי מרכז המיפלגה, המתכנסים השבוע.
הסיבה: המרכז יכריע בשאלה אם יכולים ממלאי תפקידים במיפלגה לשאת ביותר מתפקיד אחד, וכמה מבעלי התפקידים הרבים מבקשים להכשיל את ההצעה על־ידי „קניית״ חברי־מרכז.

משה נסים — לחרות?

שר־המישפטים משה נסים מאיים, כי אם יתגברו במיפלגה הליברלית קולות הפלאנגות, כפי שהוא מכנה זאת, הוא יארגן קבוצה גדולה של חברי מרכז שיצטרפו לתנועת החרות.
נסים מתכונן לפעול מעתה בתקיפות לסילוקו של השר יצחק מודעי מעמדות ההנהגה במיפלגה הליברלית, אחרי שמודעי הצביע נגד התקציב.

בעיות עיניים ללוי

סגן־ראש־הממשלה, דויד לוי, סובל מבעיות בעיניו. לאחרונה הוא עבר ניתוח קל בעינו האחת, ויתכן שיאלץ לעבור ניתוח דומה גם בשנייה.

גלאס ורפאל — לעיריה

סיעת „ליכוד ותמורה״, המחדשת עתה את התארגנותה במפד״ל בראשות דויד גלאס ויצחק רפאל, תנסה לכבוש את הנהגת סניף המפד״ל בירושלים.
גלאס ורפאל ינסו להתמודד בבחירות המוניציפאליות לעיריית ירושלים בראשות רשימה יונית של המפד״ל, שתודיע מראש כי תשתף פעולה עם ראש העיריה טדי קולק.

החבר הרביעי — ספרדי

החבר הרביעי של חרות בהנהלה הציונית יהיה שאול אמור, ראש המועצה המקומית מיגדל־העמק. הוא יהיה על תקן של נציג עיירות־הפיתוח. זאת בעיקבות מרד ספרדים מחרות, שדרשו ייצוג בהנהלה.

שביתה במיגזר הערבי

ועדת־המעקב של ערביי ישראל עומדת להכריז על שביתה כללית. הסיבה — התעלמות מישרד־הפנים מפניותיה להיפגש עם חברי הוועדה, כדי לדון בבעיות ערביי ישראל. הוועדה מורכבת מהח״כים הערביים ומהוועד הארצי של ראשי המועצות המקומיות הערביות.

מחנה בכנסייה

תלונותיהם של כמה חיילי מילואים, המשוכנים בתוך כנסייה ליד מחסום ג׳סין בלבנון, לא הועילו.
החיילים טענו באוזני מפקדיהם שאין הכרח לחלל את קודשי הדת הנוצרית, והתשובה שקיבלו היתה שגם הסורים עשו במיבנה שימוש צבאי.

מנהל הקולוסיאום נעצר

סמי הירש, מנהלו של מועדון קולוסיאום בתל־אביב, נעצר על־ידי המישטרה אחרי שנחשד בהשתתפות בקטטה שפרצה במועדון.
דבר מעצרו נשמר בסוד, וגם הדיון בבית־המישפט, שבו הוצאה פקודת המעצר, נערך — שלא על־פי הנוהג — בלי השתתפות החשודים.
הקטטה פרצה בין שלושה חיפאים ובין שלושה משומרי המועדון, וכל השישה, יחד עם הירש, נעצרו ושוחררו בערבות.

קבלנים כן, משכנים לא

אחד מניסיונות הפשרה בחברת־העובדים ההסתדרותית, בין המתנגדים לבנייה בגדה המערבית ובין המצדדים בהמשך הבנייה הוא זה: רק החברות ההסתדרותיות העוסקות בעבודות קבלניות, כגון „סולל־בונה״, ימשיכו בעבודות, בעוד שהחברות המשכנות לא יפעלו עוד בגדה המערבית.

שעות נוספות באוצר

חוקרי מס־ההכנסה ומס ערך־מוסף התחילו לעבוד שעות נוספות רבות. הסיבה — הוכפל מיספר המיבצעים היזומים של המחלקות. למרות זאת ההצלחות הן חלקיות.

עצמות שלום עליכם לארץ?

ועדת־השרים לסמלים ולטקסים עומדת לדון בהצעתו של ח״כ המערך, דב בן־מאיר, להעלות לארץ את עצמות שלום עליכם.
בן־מאיר פנה בימי הקונגרס הציוני לשר החינוך־והתרבות, ובין השאר נימק את ההצעה בנסיון „לאזן את הנטיה המסוכנת, המסתמנת בקרבנו, אל עבר אורח חיים לאומי נוסח ספרטה, על־ידי חיזוק האורח האתונאי של התנהגותנו״.

אנדרי קלצ׳ינסקי יפעל

חבר מרכז חרות, אנדרי קלצ׳ינסקי עומד לנקוט בצעדים יוצאי־דופן. זאת, כדי להביע את מחאתו נגד שיתוף־הפעולה בין ממשלת הליכוד וממשלות גרמניה וארגנטינה. בעבר כבר ביצע קלצ׳ינסקי מעשים שבעיקבותיהם הוא הועמד לדין.

התפשטות לגוש־דן

חברת ירידי האומה, המארגנת באופן קבוע את יריד ירושלים, מתכננת לארגן בקרוב בגוש דן שלושה ירידים.
יתכן כי יוזמה זו תיתקל בהתנגדות של כמה מחברות־הירידים בגוש דן, שלפחות אחת מהן נשלטת על־יד כמה מהעיריות. העיריות האלה עלולות להערים קשיים במתן רשיונות לחברת־הירידים הירושלמית.

פריצה למישרד פוליטי

מישרד הסניף הישראלי של תנועת סרבני־מילחמה מטעמי מצפון, הנמצא בדרום תל־אביב, נפרץ בנסיבות מיסתוריות. הפורצים חיפשו רשימות של סרבני־מצפון וחומר מודפס של האירגון. מזכיר האירגון בארץ, הוא ישעיהו שי״ק.

דיון סודי בצפון

הדיונים בבקשת המעצר נגד אשר רבי, החשוד בסידרת רציחות על רקע דתי, התקיימו הרחק מעיני העיתונאים.
רבי נעצר באיזור ירושלים והחקירה נגדו התנהלה בתל־אביב על־ידי צוות חוקרים מירושלים — אך המישטרה ביקשה להסתיר את הדיון המישפטי מעיני העיתונאים, ורבי הועבר לבתי־מישפט בעפולה ובנצרת, שבו אין סיקור קבוע של עיתונאים בבתי־המישפט.

בנזימן במקום סאמט

עוזי בנזימן עומד להחליף את גידעון סאמט ככתב יומון הארץ בוושינגטון.
התפקיד הוצע תחילה לכתב הצבאי של היומן,

קצינים הסריטו את המילחמה

קצינים במילואים בדרגות רב־סרן וסרן הפיקו סרט קצר על כיבוש הציר המערבי בלבנון. בימים אלה עסוקים השניים, סטודנטים לקולנוע באוניברסיטת תל־אביב, בעריכת החומר המצולם.

זאב שיף, שסירב לקבלו. שיף עומד לנסוע לארצות־הברית אחרי שקיבל מילגה להשתלמות במוסד אקדמי. המילגה היא ממקורות אמריקאיים.
בנזימן נמצא עתה בעיר בוסטון שבמדינת מסצו׳סטס. הוא מתלווה לאשתו, השוהה בבוסטון בשנת שבתון אקדמית.

יחרימו מישטרת המרכז?

העיתונאים המסקרים את פעולתה של מישטרת מחוז־המרכז, שוקלים החרמת הסיקור של פעולות המישטרה שם, לאות סולידריות עם אחד מחבריהם.
מפקד־המחוז, ניצב גבי עמיר, הורה לדוברת המחוז להחרים את כתב ״דבר״, ראובן שפירא, ואגודת העיתונאים שיגרה מיברקי מחאה חריפים למפכ״ל המישטרה ולשר־הפנים.

קפה מסעדה בגן־העצמאות

קבוצת משקיעים תציע לעיריית תל־אביב הקמת קפה־מיסעדה גדול בגן־העצמאות. אם התשובה תהיה חיובית, יוקם המיבנה עד תחילת עונת הרחצה הקרובה.

במדינה

העם

מחה מחל״א

„מעולם לא ראיתי שחיתות כזאת!" אמרה נציגה תמימה מבריטניה לפני מצלמת הטלוויזיה

ההצגה המבישה הסתיימה, כמו והתחילה — בצורה מבישה.

הקונגרס הציוני, המתיימר לייצג ת העם היהודי, הציג את עצמו פי שהוא באמת: אסיפה של עס־נים אפסיים, רודפי כסא, טיולים בצע, העושים חיים על גבו של עם היהודי. אלה הם עכו״ם ה־דשים: עובדי כסאות ומסעות.

איש לא בחר בעסקנים אלה. ב־וב המקומות החשובים — וביניהם שראל וארצות־הברית — לא נע־כו בחירות אף למראית־עין. במ־ומות אחרים — כמו צרפת — יו הבחירות מזוייפות בעליל, ב־תאם למסורת ציונית עתיקת־יו־ין (העולם הזה 2361).

שכירי השגרירים. האמת ה־שוטה היא שעסקני התנועה הציו־ית נבחרים על־ידי המימסד הישׂ־אלי, כדי לשרת את המימסד ה־שראלי. לשגרירות ישראל בכל מדינות יש השפעה מכרעת על רכב „ההנהגה היהודית" במקום, וחבריה אינם אלא פקידים של משלת־ישראל.

עסקנים אלה אינם נציגי העם יהודי, הבאים להתווכח עם ממש־ת־ישראל, אלא שכיריה של ממ־לת־ישראל, שנכפו על העם היהו־

הדבר הוכח בצורה חזותית ב־תר באחת הסצינות הגרוטסקיות ל הקונגרס, לעיני מצלמות ה־לוויזיה. זה עתה הצביע רוב ל־ען הצעת־החלטה, המשקפת בלי ק את דעת הרוב העצום של עם היהודי בחו״ל: לשלול את התנחלות הישראלית לפחות ב־לק מן השטחים הכבושים (לפי ת הסיפוח החלקי של המערך). אריה דולצין, הקומיסאר של מ־שלת־בגין בהסתדרות הציונית, שוט הפסיק את הישיבה ומיהר ל קבוצה של „צירים" שהצביעו ד ההתנחלות: „אתם מצביעים ד הממשלה!" קרא לעברם. בזה מר העניין. ההחלטה נגנזה. „מ־ולם לא ראיתי שחיתות כזאת!" מרה נציגה תמימה מבריטניה.

הפריצה שלא היתה

היה זה תרגיל אופייני של א־ריאל שרון. האמת והשקר שי־משו בו בערבוביה. היה לו מומנט ההפתעה ובמרכזו עמד אריאל שרון עצמו, בבחינת „אני ואפסי עוד."

אריאל שרון חזר מביקור בהונ־דוראס ובארצות־הברית, כשאווירה של כישלון אופפת אותו. הוא היה נזעם ומתוסכל. האמריקאים הנחי־תו לו סטירת־לחי מצלצלת, כאשר עשו מעשה כימעט חסר־תקדים: בצורה גלויה ומשפילה סירבו כל ראשי־השילטון בוושינגטון להיפגש עימו, אף שהיה בארצם.

בבואו ארצה, גמלה בליבו החלטה: להחזיר לאמרי־קאים סטירת־לחי מצלצלת. הצורה שבה עשה זאת, היתה מבריקה.

אחרי ביקור חטוף בלבנון חזר לירושלים והודיע, בכל שופרות ה־תעמולה, שהוא השיג פריצת־דרך היסטורית ביחסים עם הלבנונים, בלי ידיעתם ועל אפם וחמתם של האמריקאים.

כך, במכה אחת, השיג כמה מט־רות:

- הנחיל לעצמו ניצחון גדול,
- הציג את האמריקאים ככלי־ריק.
- הפך כניעה לניצחון.

כי האמת שבהודעה היתה מפוקפקת מאוד.

אולטימטום אמריקאי

הרקע ל„פריצה" לא היה אלא אולטימטום אמריקאי.

בוושינגטון גבר בשבועות האח־רונים הכעס על ממשלת־בגין ב־כלל, ועל שרון בפרט. הסירוב ל־היפגש עימו לא היה מיקרי. היה זה מעשה־עונשין, שנשא בחובו אזהרה חמורה לא רק כלפי שרון עצמו, אלא גם כלפי בגין, העו־מד לבקר בקרוב בארצות־הברית.

הנשיא רגן אמר כי צה״ל הפך עתה „צבא־כיבוש" בלבנון, וכי ישראל מפריעה להגשמת יוזמת־השלום שלו. אמנם, הוא לא די־בר על ישראל בילבד, וכרך אותה יחד עם סוריה ואש״ף, אך הכל הבינו כי המסר היה מכוון כל־כולו לכתובת הירושלמית.

הזעם האמריקאי נובע מ־**הכרה גוברת בוושינגטון, כי ממשלת־ישראל ממציאה מיכשולים מלאכותיים בדרך להסדר בלבנון כדי למנוע הסדר זה, או לעכבו ככל האפשר.**

יש למדיניות זו של בגין כמה מניעים:

- כל עוד מדברים על נסיגת ישראל מלבנון, אין מדברים על נסיגתה מן הגדה והרצועה.
- אין לבגין שום חשק לצאת מלבנון.
- נסיגה מלבנון עתה, בלי „הישג" נראה־לעין, יוכיח גם לא־נשים פשוטים בישראל כי ההר־פתקה הלבנונית, על 475 הרוגיה והסתבכויותיה האינסופיות, היתה מיותרת וחסרת־שחר מלכתחילה.
- כל עוד שוהה צה״ל בלב־נון, לא תיתכן שום התקדמות ב־דרכו של רגן להגשמת תוכנית־ה־שלום שלו, שהיא לזרא בעיני בגין.

למראית־עין, אין קשר בין ה־הסדר בלבנון ובין הצעת רגן ל־פיתרון הבעייה הפלסטינית. אך למעשה יש ביניהם קשר חזק מאוד. כי אין ערבי במרחב שאינו מא־מין כי אמריקה יכולה להכריח את ישראל לצאת מלבנון. אם אין הדבר מתבצע, הרי מוכיח הדבר — בעיני הערבים — כי הנשיא רגן אינו מסוגל או אינו רוצה לכפות דבר על ממשלת־בגין. ואם אינו מסוגל לכפות דבר קטן בלבנון, איך יכפה דבר גדול בגדה?

תוכנית־רגן מחייבת אמון עצום בכוונות האמריקאים וביכולתם. היא דורשת, למשל, שאש״ף יכיר בחוקיות ישראל ויקבל על עצמו את ההחלטה 242, תמורת הבט־חה אמריקאית מעורפלת מאוד לפ־תוח עימו בדו־שיח. איך יכול יאסר ערפאת לשכנע את אנשיו לעשות הימור זה, אם אין שום אמינות לממשלת־רגן?

בשבועות האחרונים חדרה ב־וושינגטון ההכרה כי הוצאת צה״ל מלבנון היא תנאי מוקדם ומוחלט לכל תזוזה מצד הערבים ביכלל, ומצד ערפאת וחוסיין בפרט, בדרך להסדר מדיני.

לכן נמסרה לישראל בימים האחרונים הודעה חד־משמעית, בדרכים שונות: ה־פעם זה רציני. אם ישראל לא תסכים להסדר בלבנון, יירד עליה מלוא הזעם של וושינגטון, ותהיינה לכך תו־צאות מעשיות חמורות ב־יותר.

פיליפ חביב נשלח בחזרה למר־חב, כשבידו הנחייה קשוחה: לה־ביא לכניעת ישראל. הדבר הובהר היטב לישראל.

משום כך פעל שרון במ־הירות ובזריזות של לודיין.

נייר בלי חתימה

בגין ושרון עשו הערכת־מצב, והגיעו לכלל מסקנה כי עלי־הם להיכנע, לפחות חלקית. כני־עה זו היתה צריכה לכלול לפחות ויתור על שני תנאים, שהעמידה ממשלת־ישראל:

- הדרישה שהמשא־ומתן ית־נהל חלקית בירושלים.
- הדרישה שייחתם חוזה־שלום רשמי.

לא היה בכך קושי, כי תנאים אלה הועמדו מלכתחילה רק כדי לחבל במשא־ומתן, ולא היו מצי־אותיים. אך איך מסבירים לצי־בור הישראלי התמים, המאמין ל־ממשלתו, כי ההצהרות הבומבס־טיות של ממשלתו בעניינים אלה („חוזה־שלום לפני סוף השנה!", „לא ניתן לפגוע בבירת־ישראל!") היו כוזבות?

לאריאל שרון היה פית־רון, שהיה אופייני לזילזול המוחלט שלו באינטליגנציה של הציבור הישראלי. הוא מאמין בלב שלם שניתן ל־רמות את הכל במשך כל הזמן. הוא עשה זאת גם הפעם.

הוא נסע ללבנון, ניהל דיון עם ראשי הפלאנגות ועם בכיר המקו־רב לנשיא אמין אל־ג׳מייל, וערך עימו מיסמך על כוונות שני הצ־דדים להגיע להסדר. המיסמך לא נחתם, ואין לו ערך מחייב. ממש־לת־לבנון לא אישרה אותו וכלל לא דנה בו. אבל ניתן היה לנפנף בו ולטעון כי הושגה „פריצת־דרך היסטורית."

שרון, בדרכו האופיינית, הורה להדליף את הידיעה בתרועה גדולה בכל כלי התיקשורת.

הטכסיס הצליח. ערב בואו של חביב לירושלים, הכריזה התיקשורת הישראלית בפה גדול: יש פריצת־דרך היס־טורית. שרון השיג הצלחה כבירה. האמריקאים לא ידעו.

התגובה הלבנונית היתה בלתי־נמנעת. ממשלת־לבנון, שלא היתה שותפה רישמית לדיונים, הכחישה מייד את כל העניין, ואף תבעה רי־שמית מסוכנויות־הידיעות להכחיש את „השקר." אך הדבר לא הפריע לשרון. הוא כבר השיג את שלו.

קרוב לאפס

מהי האמת על המיסמך ה־בלתי־חתום, שיאושר או לא יאושר בסופו של דבר על־ידי ממ־שלת־לבנון?

ישראל ויתרה במחי־יד על שתי דרישותיה, שעיכבו את המשא־והמתן במשך שבועות ארוכים ו־יקרים: ניהול חלק מהמשא־ומתן בירושלים והשגת חוזה־שלום רי־שמי.

לעומת זאת הסכימו הלבנונים ב־אופן בלתי־רישמי למה שהם הס־כימו לו תמיד באופן בלתי־רישמי: גבול פתוח, הפסקת מצב־המלחמה, נורמליזציה בפועל.

„הישגים" אלה לא היו מוטלים בספק גם קודם לכן. הלבנונים לא התנגדו ליחסים „נורמליים" עם ישראל. הם רק העמידו תנאי אחד: שיחסים אלה לא יהיו רישמיים, שלא ייחתם על כך מיסמך שייר־אה כחוזה־שלום והעלול להביא לשיבוש היחסים בינם ובין העו־לם הערבי.

לא היה שום צורך ב„פריצת־דרך" כדי להשיג זאת — אלא רק בוויתור ישראלי על התנאים שלבנון לא יכלה לעמוד בהם.

ביטול מצב־המילחמה הוא מעשה ריק־מתוכן, כאשר מדובר במדי־נה שהנשיא שלה נבחר למעשה על־ידי טאנקים ישראליים ובחסו־תם, ושהמיפלגה העיקרית שבה, שצויידה בנשק ישראלי, דוגלת ב־ברית היסטורית בין ישראל והע־דה המארונית.

גם לגבי הדרום לא הושג דבר, ובמיסמך הבלתי־חתום דובר על הסדרי־ביטחון רק באורח כללי.

כל זה אינו מחייב ואינו סופי. מכאן והלאה, עם נסיגת כוחות־צה״ל, ייחלש מעמד ישראל במ־שא־ומתן, ויש להניח כי התנאים הסופיים שיתקבלו יהיו פחות נו־חים לבגין ושרון.

אך גם אילו הפך מיסמך זה למציאות, פירושו כי הישגי מילחמת־הלבנון יהיו קרובים לאפס — ושפעורה תהום בינם לבין המטרות שהציב לעצמו אריאל שרון, כשפתח במילחמה.

אל הכניעה

אחרי ה„הפתעה" הילדותית שהכין להם שרון, נכנסים עתה האמריקאים למישחק, כשהם מצו־יידים במלוא כוח־הכפייה שהנשיא מסוגל להעניק כיום לנציגיו. ה־מטרה: להביא לנסיגה מהירה של צה״ל, יחד עם נסיגת כוחות סוריה ואש״ף. הדבר ייעשה בשלבים, ו־תחילה תהיה הפרדת כוחות.

אין בעיות רבות בצד הסורי. ה־סורים רוצים לצאת מלבנון, ומ־עולם לא התעקשו להישאר שם. הם סומכים על כוחם להשפיע על ממש־לת־לבנון מרחוק, תודות למיקומם הגיאוגרפי והפוליטי, ואינם זקוקים שם לנוכחות צבאית פיסית. המ־תישה את כוחם. יתר על כן, כל עוד הם צמודים לצה״ל, יכול ארי־אל שרון לגרום בכל עת נוחה לו למילחמה חדשה, שבה יאיים צה״ל על דמשק.

גם אש״ף אינו מהווה בעייה. כו־חות אש״ף אינם יכולים להישאר במקום אלא בחסות סורית, ונסי־גה סורית תביא אוטומטית לנסיגה של אש״ף. הדרישה הבומבסטית של ממשלת־בגין, שכוחות אש״ף יתפנו מלבנון ל פ נ י שתתחיל תזוזה של צה״ל לא התקבלה אף על האמריקאים, וישראל כבר וי־תרה עליה בשקט.

אם היתה כאן פריצת־דרך, הרי שאריאל שרון פרץ את הדרך אל עצמו. הוא ויתר על דרישותיו ו־מוכן להסתפק במה שניתן היה ל־השיג בלאו הכי.

שוב הוכחה אמת יסודית: אם האמריקאים רוצים ב־אמת להשיג משהו מישראל, ומוכנים להפעיל את הכוח הדרוש להשגתו, אין ל־ממשלת־ישראל כל ברירה אלא להיכנע.

היו דרושים כישרונו המיוחד של אריאל שרון — והרוח המתרפסת של אמצעי־התיקשורת בישראל — כדי להלביש על כניעה זו כתר של ניצחון.

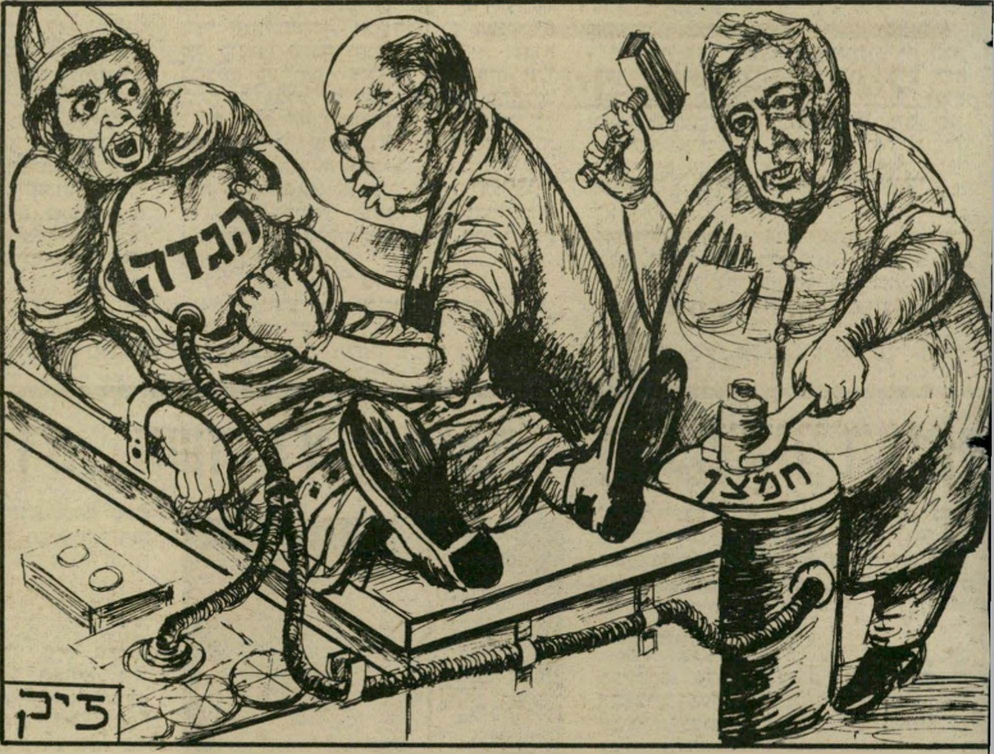

השתלת לב מפלסטיק

במכה אחת הרוויח כל אחד מ־11 המופלאים

3,630,000,000 לירות

מי הם? איך הם עשו את זה?

המיליארדים

אחת ההפתעות הגדולות ביותר בפרשת המכירה של הבנק הבינלאומי הראשון היא, שככל הנראה ייאלצו המוכרים המאושרים לשלם מסים.

הם בוודאי יצטרכו לשלם מס ריווחי־הון, ויתכן אף שיהיה עליהם לשלם מס־הכנסה בשיעור מסויים, על־פי החוק החדש למיסוי רווחים אינפלציוניים.

זה מפתיע, משום שכמה וכמה מבעלי חברת ההשקעות דנות ידועים כבר בכישרונם המיוחד למצוא פרצות בחוק, כדי שלא לשלם מיסים.

יתכן שהפעם הם לא שמו לב לקטנות כאלה. אחרי הכל — מדובר הפעם בעיסקת־ענק, שעוד לא היתה כמוה בתולדות מדינת־ישראל. מוסד בנקאי, שקשה מאוד להעריך את שוויו המדוייק, החליף ידיים. המוכרים — 11 במיספר — מחלקים בינהם רווח של 124 מיליוני דולרים, שהוא ההפרש בין המחיר שבו קנו את הבנק באביב 1980, ובין המחיר שבו הם מכרו אותו, בחורף 1982.

הרווח של כל אחד ואחד מהם הוא קצת יותר או קצת פחות מ־11 מיליוני דולרים, על־פי שיעור ההחזקה שלהם ב־מניות חברת דנות. סכום זה, השווה ל־יותר משלושה מיליארד וחצי שקל, הוא כמעט דמיוני. גם אם ייאלצו לשלם מסים, יהיה כל אחד ואחד מן המוכרים מיליארדר, כתוצאה מהעיסקה הזאת בלבד.

תורת החשבון

חברת „דנות" התאגדה לפני שלוש שנים. שותפים בה שני אילי־הקפה, מארק מושביץ ואבא פרומצ'נקו. שותף בה איל־הגרבונים דב לאוטמן. שותף בחברה איל־הפלדה הישראלי יוסי פקר. שותפים גם איל־הפאסטה אויגן פרופר ואיל־הכימיקלים סמי יוחננוף. שותף בחברה אחד מבעלי החברות המובילות בענף־הביטוח, אהרון סחרוב, שיש לו קשרים מישפחתיים ענפים בצמרת הממון והפוליטיקה של ישראל. שותף בה סוחר בינלאומי, דויד יגלום שמו, וכן בעליה של חברת הבניה הטרומית הגדולה ביותר בישראל, אשטרום, ועוד שני שותפים זרים.

חלק מהאנשים האלה שולטים בענפים שלמים של המשק הישראלי.

יו"ר מועצת המנהלים של דנות הוא התעשיין מארק מושביץ, מי שהיה נשיא התאחדות־התעשיינים. מושביץ, כסוף־שיער ושזוף היטב בכל חודשי השנה, נוהג ל־קיים אורח־חיים המתאים למעמדו. הוא נוסע במכונית פאר מסוג יגואר, הנהוגה על־ידי נהג במדים, ומרבה להתארח ב־מלונות־פאר ולסעוד במיסעדות יקרות.

מושביץ, יחד עם שותפו אבא פרומצ'נקו, בעל הגוף הדשן, הם הבעלים העיקריים של קונצרן הקפה והממתקים עלית. שהוא למעשה בעל המונופול על הענף הזה כולו בישראל, ובלע זה מכבר את כל מתחריו.

את בית החרושת עלית יסד אביו של אבא, אליהו פרומצ'נקו, בתחילת שנות השלושים. הוא השקיע בו את כספו שלו ואת כספיהם של שותפיו, שהיה להם בית־חרושת לממתקים בריגה שבלטביה. סוד ההצלחה של אליהו פרומצ'נקו היה ידיעת החשבון שלו.

בנו, אבא, אמר על כך פעם:

„אתה יודע למה אנשים כה מעטים נעשים לאנשי־עסקים גדולים? לא? אבל אני יודע. כמה תלמידים בכיתה אוהבים מתמטיקה? שניים? שלושה? ובכן, לפני השניים או השלושה האלה פתוחה הדרך להצלחה כספית!"

ואכן, אליהו פרומצ'נקו ידע היטב חשבון — אך היה חלש בתורת האחוזים. כאשר הוא היה מחלק את ריווחי בית־החרושת בריגה בין השותפים, הסתבר תמיד כי סיכום הנתחים הגיע ליותר ממאה אחוזים.

כמה עשרות שנים אחר־כך הוכיח גם אבא פרומצ'נקו שהוא יודע פרק בתורת־החשבון.

היה זה אחרי שבית החרושת עלית כבר הפך לשליט יחיד בענף. הוא בלע בזה אחר זה את כל המתחרים שניסו לקום בענף הקפה הנמס והממתקים. בזה אחר זה קנו פרומצ'נקו ומושביץ את מיפעל הממתקים צה־דה, את בית־החרושת לקפה ולממתקים ליבר, את קפה קו ואת קפה בן־רגע.

מאוחר יותר — אחרי התרגיל של מושביץ ופרומצ'נקו בחשבון — הם קנו את רשת ההפצה של קפה עטרה והשתלטו על מחצית ממניות חברת תמוז, המייבאת קפה בלגי.

השיטה של אליהו פרומצ'נקו היתה

הנגיד אישר. המישנה לא ידע. השר לא התנגד. כך בוצעה העיסקה

מניין יבוא הכסף?

בעלי חברת ההשקעות דנות היו שאננים מאוד השבוע, בקשר לשאלה אם תאושר עיסקת המכירה של הבנק הבינלאומי לבנק המיזרחי, או לא. „השדוסים יסדרו את זה עם האוצר," הם אמרו.

אילו רצו, יכולים היו בעלי דנות להפעיל את קישריהם הפוליטיים. קשרים כאלה לא חסרים למארק מושביץ ולאבא פרומצ'נקו, וגם לא לאהרון סחרוב, בעליה של חברת הביטוח סהר, שכולם מקורבים מאוד לליכוד.

אך הם לא ראו שום צורך לכך. הם אף לא הקדימו ודיברו על העיסקה עם אנשי מישרד־האוצר ובנק־ישראל. הם סמכו על הקשרים הפוליטיים של הבנק המיזרחי המאוחד, הקונה המאושר של הבנק הבינלאומי הראשון.

איש־הכספים של המפד"ל, המקורב ל־עיסקי הבנק המיזרחי המאוחד של הסתדרות הפיעל המיזרחי, הוא ח"כ אברהם („אברהמל'ה) מלמד. הח"כ המזוקן, הלבוש תמיד בהידור רב, הוא לשון־המאזניים בוועדה החשובה ביותר של הכנסת — ועדת־הכספים. אי־אישור העיסקה על־ידי מישרד־האוצר הוא בבחינת הכרזת מילחמה של ארידור על מלמד, ושום הצעת תקציב של מישרד־האוצר לא תוכל לעבור בוועדת־הכספים של הכנסת — הוועדה היחידה שהיא בעלת־שיניים ב־מוסד המחוקק.

מלמד גם יודע, כי בעניין הזה תתייצב המפד"ל כולה מאחוריו. אין איש במפד"ל שאינו מבין עד כמה חשובה העיסקה שעשה המנכ"ל החריף של הבנק, אהרון מאיר.

קשה להניח ששר־האוצר יורם ארידור יכול להרשות לעצמו משבר קואליציוני על הרקע הזה. הוא גם אינו שוכח כי העיסקה תזרים למישרד־האוצר כמה עשרות מיליוני דולרים, כמס ריווחי־הון ו־אולי גם כמס־הכנסה.

אין שום ספק שהעיסקה זכתה בבירכתו של נגיד בנק־ישראל, משה מנדלבאום. מנדלבאום אינו שוכח למי הוא חב את מינויו לתפקיד. היו אלה צעירי המפד"ל שתמכו בו, אחרי שהוא עבר למיפלגתם בעיקבות המהפך של הבחירות בשנת 1977. לפני המהפך היה מנדלבאום חבר נאמן במיפלגת העבודה, ואף היה ציר בוועידתה.

אין גם ספק שהמישנה לנגיד בנק־ישראל, הפרופסור יקיר פלסנר, לא ידע

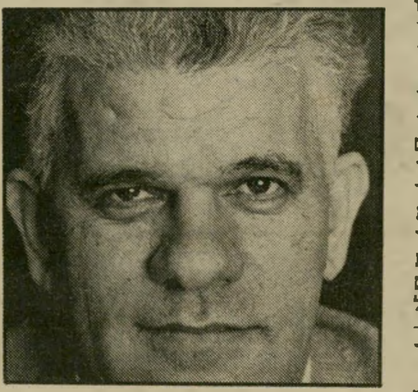

נגיד מנדלבאום
תומך ומאשר

דבר וחצי־דבר על העיסקה שנרקמה ב־חדרי־החדרים המפוארים של מלון דן בתל־אביב.

האם ידע השר ארידור על העיסקה? הטענה הנשמעת עתה היא שלשר־האוצר הזדמן לשמוע לא אחת בשבועות האחרונים על העיסקה המתבשלת בין בנק המיזרחי המאוחד ובין חברת דנות. הוא לא אישר — אך הוא גם לא הביע הסתייגות. הוא המתין כדי לראות כיצד יתפתחו העניינים.

בנק הקיבוצים!

כאשר תאושר העיסקה, יעמוד דווקא בנק המיזרחי לפני בעייה.

על פי תנאי ההסכם, חייב בנק המזרחי להשליש לידי בעלי חברת דנות 75 מיליוני דולרים מייד. המחצית האחרת של סכום הקנייה — 75 מיליוני דולרים, צריכה להשתלם בארבעה תשלומים שווים במשך שנתיים, על־פי ריבית בינבנקאית מקובלת.

אנשי בנק המיזרחי הצהירו, כי הם מבקשים לשלם את חובם לאנשי דנות ב־אמצעות הנפקה של מניות בבורסה התל־אביבית. כלומר: על־ידי גיוס כספים מן הציבור. טענה זאת אינה נשמעת רצינית ביותר.

ראשית, לא היה להם פנאי. אם הם מבקשים לקבל לידיהם את הבנק מייד, עליהם גם לשלם מייד. הם לא יספיקו לצאת בהנפקה לציבור לפני התשלום הראשון.

שנית — מדובר בסכום עצום, השווה ל־2.4 מיליארד לירות. בשוק רווי ההנפקות של הבורסה התל־אביבית יהיה קשה ביותר לגייס סכום כזה בזמן קצר כל־כך.

ושלישית — וזה הדבר החשוב ביותר — קשה להניח שבנק המיזרחי יסכים ל־גייס את מלוא הסכום מן הציבור, משום שמשמעות הדבר היא שיהיה עליו להעביר את כל המניות של הבנק לידי הציבור.

מכל אלה נובע, שבנק המיזרחי יצטרך לכסות את התשלום הראשון לאנשי דנות, או לפחות חלק גדול ממנו, ממקורותיו שלו, או על־ידי גיוס שותפים.

יתכן שיהיו אלה אנשי קבוצת העסקים המיסתורית ריגר־פישמן (ראה סידרת כתבות בהעולם הזה).

תחילה היו בין מקורבי הבורסה בתל־אביב שסברו כי קבוצת ריגר־פישמן קונה כמויות גדולות של מניות פ־בי (חברת האחזקות של הבנק הבינלאומי הראשון) בשירותה של חברת דנות. החשבון היה

לרדות בפועלים. הוא אסר עליהם כל דיבור בשעת־העבודה. הרמת־יד באולמות־הייצור של עלית מצד מנהלים כלפי פועלים היתה מחזה שכיח. וולודיה קופילוב, אחד מבעלי עלית, תקף פעם באולם־הייצור פועלת שהיתה בהריון וקרע את שימלתה. השביתות בבית־החרושת היו תמיד קשות ומרירות. מי שהיה מזכ"ל ההסתדרות, יצחק בן־אהרון, כינה את אחת השביתות האלה בשם „מילחמת העמלים באפנדים.”

היה זה בתחילת שנות השיבעים, כאשר עשו בעלי עלית את התרגיל הגדול שלהם בחשבון. בסוף שנות השישים ובתחילת שנות השיבעים הצטברו בקופותיו של הקונצרן סכומי כסף גדולים מאוד. היו אלה רווחים שבעלי החברה לא נטלו לכיסם. אילו היו עושים זאת, היה עליהם לשלם מיסים כבדים על עשרות מיליוני הדולרים האלה.

אך בעלי עלית מצאו דרך להעביר לכיסם את הרווחים בלי לשלם אגורה שחוקה לאוצר המדינה.

הם התחילו להקצות לעצמם חבילות גדולות של מניות רגילות, שהכיסוי להן היו הקרנות שבהן נצברו הרווחים. ואז, לפתע, בשנת 1973, יצאה עלית בהנפקה של מניות לציבור בבורסה התל־אביבית. היא העמידה לרשות הציבור 15% מן המניות של הקונצרן.

באותה הזדמנות הפכו גם המניות שהם חילקו לעצמם במרוצת השנים לנייר ערך עובר־לסוחר. ומכיוון שבמדינת ישראל לא נהוג לשלם מס על ריווחי־הבורסה, גרפו בעלי עלית לתוך כיסיהם עשרות רבות של מיליוני לירות — בלי לשלם מס!

כדי לסתום פירצה זו, היתה הכנסת חייבת להתקין תיקון מיוחד לחוק מס־ההכנסה, הנקרא עד־היום תיקון מושביץ, על־שמו של מארק מושביץ, גורף הרווחים.

מארק מושביץ בין מנחם בגין וירוחם משל
תוספת שכר לכל השכירים

תרגיל ★ פקר

אך אם סבורים היו בעלי עלית שהם כבר עשו כל מה שאפשר כדי להתחמק ממס באמצעות תרגיל בורסאי, בא שותפם לחברת דנות, איל הפלדה יוסי פקר, ולימד אותם פרק חשוב.

יוסי פקר נולד ב־1924. אביו היה סוחר גדול בחומרי־בניין, שנמנה עם מקימיה של קבוצת משקיעים בשם החברה המרכזית, שבינתיים נבלעה בקונצרן כלל. יוסי פקר המשופם והנמרץ עסק ברכש צבאי בעת מילחמת־העצמאות, ואחריה פנה לעיסקי המישפחה העשירה שלו.

ב־1958 הוא הקים את מיפעל סולפק לפלדה, שמאוחר יותר נקרא שמו פקר־פלדה. יוסי פקר הוא בעל המניות העיקרי במיפעל. הוא אינו מעריך ביותר את כישרונותיהם העיסקיים של שלושת אחיו הצעירים, אהוד, יאיר ויזהר, המחזיקים גם הם בחלק ממניות־המיפעל.

כמה שנים חלפו, ויוסי פקר נפטר משותפיו האמריקאים להקמת מיפעל הפלדה שלו. ולקח לו שותפים זרים אחרים: מישפחת ואן־ליר עתירת הנכסים, ומישפחת ריירסון האמריקאית, שברשותה היה מיפעל פלדה גדול בארצות־הברית.

מציאותם של משקיעים זרים היתה חשובה מאוד. משום שהיא איפשרה לקבל הטבות רבות, כגון הנחות במסים ותנאי־אשראי נוחים. ההטבות המפליגות שזכה בהן יוסי פקר, ספגו כמה הערות ביקורתיות מטעם מבקר המדינה.

מיפעלי פקר־פלדה התפשטו והלכו. הוא שולט במיפעלים פקר פלדות־דייק, פקר פלדה מיפעלי דרום, פקר גילוון, פקר אריזות תעשייתיות, פקר נגב־קרמיקה, מטלפק, אלשטאל ופקר־ג'נטילי.

בשנת 1981 עשה פקר את התרגיל שלו בחשבון.

ראשית הוא קנה את מניותיה של מישפחת ריירסון בחברה שלו. אחר־כך הוא קנה גם מחצית מן המניות של מישפחת ואן־ליר. הוא כבר לא היה זקוק לשותפים זרים, משום שגילה דרך חדשה וקלה לעשות רווחים — בלי לשלם מס.

הדרך החדשה היתה — הבורסה הישראלית. שמונה שנים אחרי שגילו מושביץ ופרומצ'נקו את מיכרה־הזהב הזה, גילה אותו גם יוסי פקר.

ראשית, חילק יוסי פקר לעצמו ולבני מישפחתו דיווידנדים על המניות שהיו ברשותם עוד לפני ההנפקה בבורסה. הסכום היה בסך 45.7 מיליוני לירות. מכיוון שהמיפעלים של פקר־פלדה הם מיפעלים מאושרים מבחינת החוק הישראלי, לא שולם מס־הכנסה על הרווחים האלה, ואוצר־המדינה לא השתתף בחגיגה.

אך זאת היתה רק מיקדמה. לפני ההנפקה חילקו לעצמם בני מישפחת פקר אופציות (זכויות) לקבלת מניות. למעשה, אין הבדל בין „זכויות” כאלה ובין מניות. את הזכויות אפשר לממש בכל רגע. והן עוברות־לסוחר בדיוק כמו המניות, ושוות־כסף כמותן.

אך בעוד שהדרך להתחמק מתשלום מס על חלוקה דומה של מניות כבר נחסמה על ידי „חוק מושביץ”, עדיין לא נחסמה אז הדרך לחזור על התרגיל באמצעות הנפקת „זכויות”. יוסי פקר הנפיק, איפוא, לעצמו ולאחיו כיתבי־אופציה בסכום של עשרות מיליוני לירות, שערכן המיסחרי בבורסה גבוה בהרבה מערכן הנקוב. על העיסקה המפולפלת הזאת לא שולמו כלל מיסים. רק אחרי שנערך התרגיל הזה נזכרה הכנסת לחסום גם את הפתח הזה, והתקבל חוק פקר בעיקבות חוק מושביץ

הכל נשאר ★ במישפחה

השותף החשוב הרביעי בקבוצת דנות הוא איל־הגרבונים והלבנים דב לאוטמן. גם הוא נולד כשכפית־הכסף נעוצה עמוק בפיו.

אביו היה סוחר ובעל בית־חרושת. לאוטמן למד תחילה בבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה. אחרי שיחרורו מהצבא הוא נסע ללמוד בארצות־הברית, ובשנת 1963, כאשר הוא היה [illegible] 2 שנים בלבד, הוא הכיר את איל־הג[illegible]ם דאז, גרשון רוזוב. לאוטמן ניהל את מיפעל־הגרבונים הידוע סברינה של רוזו[illegible]

אחר־כך הוס[illegible] לעצמו לאוטמן אדון נוסף, יצרן גרבי הנשים גיברשטיין, שהיה היצרן השני בגודלו באירופה. מה שמשך את גיברשטיין לישראל, לפי דבריו, היה כוח־העבודה הזול. לאוטמן ניהל למען גיברשטיין ורוזוב את מיפעל גיבור, שהיה משותף לשניהם, ולבסוף הוא פרש והקים לעצמו מיפעל משלו.

את המיפעל, דלתא שמו, הוא הקים בגליל המערבי, שם אפשר למצוא את כוח העבודה הזול ביותר במדינת ישראל — נשים ערביות. בסוף שנות השבעים וב־

שלא היתה עוד כמוה בתולדות מדינת ישראל

: אם ידעו בדנות שהבסיס לקביעת
וי החברה לצורך מכירתה יהיה מחיר
יותיה של החברה בבורסה, הרי שכדאי
עלי דנות שערך המניות האלה יהיה
ה ככל האפשר. אם כך, שירתה אותם
ית המניות המהירה של יוסי ריגר ו־
יעזר פישמן, שבידיהם עתה 40% מן
ניות בבנק, המקנות 10% מן השליטה

אך עתה מתברר שיתכן מאוד כי ריגר־
שמן, ואולי גם שותפיהם, ייכנסו כשות־
ם לבנק המיזרחי בקניית הבנק הבינ־
ומי הראשון. כך לפחות מעריכים בכיי
ס בפי־בי.

על־פי הערכות אלה, תיתכן האפשרות
הבנק הבינלאומי הראשון יהפוך למעין
ק של התנועות הקיבוציות.

לריגר־פישמן יש שותפות עמוקה ו־
וכה עם הקיבוץ־הארצי של מפ"ם. ב־
ר עמדו שני גורמים אלה לקנות כבר
בר בנק אמריקאי — אייקסינג' בנק
ף שיקגו. ביחד הם קנו את המיגרש
' רסקו בתל־אביב ואת הרשיון לבנית
יו בניין בן 26 קומות תמורת 26 מיל־
י דולרים.

הביקורת הציבורית הרתיעה את ה־
בוץ־הארצי מפני קניית הבנק ביחד עם
גר־פישמן. הביקורת הציבורית הזאת
תהיה בעלת השפעה רבה כל־כך, אם
יה הקיבוץ־הארצי שותף בבנק לתנועות
בוציות אחרות. הקשר שבין בנק ה־
זרחי המאוחד ובין קיבוצי הפועל־
יזרחי מכניס לתמונה לפחות שותף
ד בתנועה הקיבוצית — קיבוצי ה־
ד"ל. אם יצליחו אנשי הקיבוץ־הארצי
כנע גם את אנשי התק"ם להצטרף ל־
סקה, יוכל הבנק הבינלאומי הראשון
פוך ל„בנק הבינקיבוצי הראשון”.

מנכ"ל מאיר
קונה מאושר

אפשרות זאת משמיטה את הקרקע מתחת לטענה כאילו עמד בנק הפועלים מאחורי העיסקה של בנק המיזרחי המאוחד, מתוך כוונה לגבור בדרך זאת על מתחרהו האחד, בנק לאומי. ארנסט יפת, יו"ר מועצת המנהלים של בנק לאומי, ביקש לא מכבר לרכוש את הבנק הבינלאומי הראשון רק בגלל החשש מפני גידולו המהיר של בנק הפועלים. בדיוק מסיבה זאת — משום שהאוצר לא רצה להתערב בתחרות הזאת שבין הבנקים — לא אושרה המכירה לבל"ל.

אך בנק הפועלים, ככל הנראה, אינו זקוק לבנק הבינלאומי הראשון. כבר עתה המאזן שלו גדול כמעט כמו זה של בנק לאומי, אך לעומת זאת קצב הגידול שלו מהיר יותר. יתכן מאוד שכבר עם פירסום המאזן הקרוב יוכל בנק הפועלים להוכיח כי הוא גדול כמו בנק לאומי — או גדול יותר ממנו.

לעומת זאת, עלולה האפשרות, כי יווצר בנק בינקיבוצי, לעורר חששות כבדים בבנק הפועלים.

מכל מקום, אין שום ספק כי קניית הבנק הבינלאומי הראשון מצעידה את בנק המיזרחי קדימה. לכאורה, נראה כאילו בנק גדול למדי קנה בנק שהוא קצת קטן ממנו. למעשה, התמונה שונה לחלוטין. על־פי שווי המניות של בנק המיזרחי הנסחרות בבורסה, מתקבלת תמונה של בנק קטן שקנה בנק גדול ממנו!

שווי השוק של מניות בנק המיזרחי בתחילת השבוע היה 385 מיליוני דולר — בשעה ששווי השוק של מניות פי־בי היה 540 מיליוני דולרים. חישוב זה אינו שלם אומנם, שכן אינו כולל את שווי השוק של חברות־הבת של בנק המיזרחי הנסחרות בבורסה. אך ככל הנראה, לא מדובר כאן בבנק גדול הבולע בנק קטן.

בקבוצת דנות שרר במשך השנתיים האחרונות מאבק מתמיד בין שתי קבוצות של משקיעים. אותם שתבעו למכור את הבנק הבינלאומי הראשון, שפעילותו היוותה 90% מהיקף הפעילות של הקבוצה, ואותם שביקשו להמשיך ולהחזיק בבנק. הראשונים, שבראשם עמדו מארק מושביץ ודב לאוטמן, זכו במאבק ולנוכח המחירים שהושגו, כנראה שגם מתנגדיהם אינם מצטערים על כך.

בבנק המיזרחי לא היה כל מאבק. בשנים האחרונות קיימת בבנק הזה מדיניות של התרחבות מהירה. אבל עכשיו עשוי הבנק הזה לעמוד לפני בעיות שתגרומנה נגיסה גדולה מדי לקיבתו הקטנה יחסית.

(המשך מעמוד 7)
תחילת שנות השמונים התחילו בעלי דלתא — לאוטמן ושותפו אליעזר פלג, בתהליך התרחבות, ורכשו את מיפעל מולר־תעשיות, ששמו הוסב לגליל־תעשיות.

העברת המיפעל לבעלותם היתה מלווה בשערוריה־זוטא. היתה זו חברת ההשקעות של הבנק לפיתוח התעשייה שמכרה לאוטמן את מולר. והנה, מנכ"ל חברת ההשקעות הזאת היה אורי וינוקור, שהיה גם בעל חלק קטן ממניות דלתא של לאוטמן. דלתא רכשה את מניות השליטה במולר תמורת 32 מיליוני לירות, אך כעבור שנתיים בלבד הוערך שווי הנכסים ב־976 מיליוני לירות. מועצת־המנהלים של החברה להשקעות דחתה את הטענות באשר לאורי וינוקור, אך מבקר המדינה „הרים גבות", כפי שכתב אחד העיתונים באותה תקופה.

אחד השותפים המעניינים יותר בקבוצת ההשקעות דנות הוא שמואל („סמי")

מושביץ בברית־מילה
תרגיל בחשבון

הבניין הגדולים ביותר, כשהם מנצלים יפה את קירבתם לשילטון מפא"י — וגם לחבריהם בציונים הכלליים. ב־1950 הקימו האחים את בית־החרושת ללבידים תע"ל, בשיתוף עם קיבוץ מישמרות ועם סולל־בונה. הם זכו בהטבות מפליגות ולתנאי אשראי טובים במיוחד.

בתחילת שנות השישים התחילו בני סחרוב להגדיל ולהרחיב את אימפריית הביטוח שלהם, ונכנסו גם לעיסקי הבנקאות. בתקופה מסויימת אף היה האח אהרון סחרוב שותף בבנק הבינלאומי הראשון, הרבה לפני שהוא נקנה על־ידי קבוצת ההשקעות דנות.

ימי הפריחה הגדולים באמת של המישפחה הגיעו כשעלה הליכוד לשילטון, והאחים „הליברלים", ישראל ואהרון, יכלו לפרוש כנפיים ולאסוף מישרות בכירות בזו אחר זו. ישראל סחרוב נעשה לאחראי על מכירת החברות הממשלתיות, וגם ליו"ר קרן ליב"י. מינויו של אחיו אהרון כיו"ר

ברווח של 11 איש אפשר היה לשלם תוספת־שכר שנתית של 2%
לכל עובדי ישראל - או לכסות את כל הפסדי „אל־על!"

יוחננוף. מישפחתו נמנית עם המישפחות המייסדות של העיר תל־אביב, והיא קשורה בקישרי מישפחה אל מישפחת פרומצ'נקו: אחת מאחיותיו של סמי יוחננוף נישאה לבן מישפחה עשירה אחרת, מישפחת פילוסוף. בנה של האחות הזאת הוא אבי פילוסוף, מי שהיה בעלה של תמר, בתו של אבא פרומצ'נקו. השניים התגרשו, אומנם, אך אבי פילוסוף הוא עדיין ממנהלי עלית.

סמי יוחננוף ואחיו הצעיר, משה, היו גדולי היבואנים של הכימיקלים לישראל. סמי יוחננוף ואחיו קיבלו בתקופה מסויימת מונופול על יבוא הכימיקלים. תוקפו של המונופול פג בינתיים, אך עד אז הם כבר הפכו לעשירים מופלגים, שהאימפריה הפיננסית שלהם כבר חרגה מעבר לגבולות ישראל. ושניהם ירדו, למעשה, מהארץ.

שני האחים שונים מאוד זה מזה, ולפני כמה שנים נפל סיכסוך ביניהם. סמי הוא מטופח למראה, נער־שעשועים מזדקן, בעל יאכטה ודירות פנטהאוז בכל רחבי העולם. אחיו משה, המשופם והמקריח, הוא איש־מישפחה למופת.

ב־1978 הגיע הסיכסוך בין האחים לידי משבר ומאז הם מפרנסים סוללה נכבדה של פרקליטים ישראליים ורואי־חשבון מכל אומות־העולם. בין הפרקליטים: הד"ר יהושע רוטנשטרייך, הד"ר אמנון גולדנברג, ושמואל תמיר, שהחליף בתפקיד פרקליטו של סמי יוחננוף שר מישפטים אחר — חיים צדוק, איש המערך.

ביטוח ואיטריות

החמישי בין השותפים המכובדים של דנות הוא אהרון סחרוב, בן למישפחת סחרוב הידועה. הבן הבכור, יחזקאל סהר, היה מזכירו המדיני של חיים וייצמן ואחר־כך מפכ"ל המישטרה, הוא נאלץ לפרוש מתפקידו אחרי שהסתבך בעדות־שקר בפרשת שורת המתנדבים והמאבק שניהל העולם הזה בשנות החמישים.

הבן השני, ישראל סחרוב, הוא אחד האנשים העשירים בישראל, ועסקן חשוב במיפלגה הליברלית שבליכוד. אליהו, הבן השלישי, נאסר בידי שילטונות המנדט הבריטי בגלל גניבת נשק ממחנה בריטי למען ההגנה, ואחר־כך הצטרף לעיסקי המישפחה. הבן הצעיר, אהרון, היה הפעיל ביותר בעסקים האלה.

ארבעת בניו של יצחק־מרדכי סחרוב, שהיה סוחר בחומרי־בניין, נולדו בירושלים וידעו תקופות מחסור בילדותם, בעת מילחמת העולם הראשונה. את הונם הגדול הם עשו בתקופת מחסור אחרת — בתקופת הצנע. הם הפכו יבואני העץ וחומרי־

מועצת המנהלים של בנק המשכנתאות הממשלתי־דאז טפחות הוכשל. זאת אחרי שהתברר כי חברת־הביטוח סהר של האחים היא בעלת עניין, בהיותה אחת המבטחים העיקריים של טפחות, זמן קצר אחר־כך נמכר הבנק הזה לבנק המיזרחי המאוחד. תפקיד אחר שאהרון סחרוב בכל זאת זכה

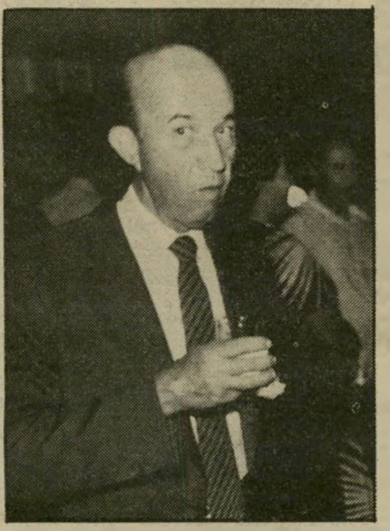

מיליארדר סחרוב
קישרי מישפחה

בו — הוא מונה ליו"ר החברה הממשלתית מספנות ישראל.

אוייגן פרופר, השותף השישי בדנות, גם הוא לא עשה את הונו הגדול בשתי ידיו. אביו, אדוארד פרופר, היה בעל בית־חרושת לאיטריות כבר בצ'כוסלובקיה. ב־1938 בא אוייגן פרופר לארץ ישראל, והקים כאן את בית החרושת דגן. הוא שיכנע שש מישפחות אחרות שעסקו בייצור הפאסטות למינהן להתאחד תחילה ברשת שיווק משותפת, ואחר־כך בייצור האיטריות, וכך נולד בית החרושת אוסם, שמאוחר יותר בלע את מתחרהו הגדול פרומין, ואחר כך גם את חברת העוגיות ערגל. בעלי אוסם חדרו גם לענף התמרוקים, כאשר רכשו את השליטה במיפעל הישראלי של הלנה רובינשטיין.

הישראלים האלה, הישראלים לשעבר, ושותפיהם הזרים הרברט גוטליב תושב גרמניה ולסלי פורטר בעל השליטה ברשת סופרמרקטים גדולה באנגליה, עומדים לגרוף שלושה מיליארד וחצי לירות לאיש.

סכום הרווח המאוחד שלהם מן העיסקה הזאת — 124 מיליוני דולרים — שווה ליותר מארבעה מיליארד לירות ישראליות. בימים אלה נטוש בין ממשלת הליכוד, בראשותו של מנחם בגין, ובין ההסתדרות, בראשותו של ירוחם משל, ויכוח על תוספות השכר לשנה הקרובה. כל הוויכוח הוא על אחוז או שניים. ברווח שגרפה עתה קבוצת המשקיעים בדנות אפשר היה לשלם למיליון ויותר מהשכירים בישראל תוספת שכר שנתית של שני אחוזים — ולכסות את כל חובותיה של חברת אל־על.

שלמה פרנקל ■

מאה מיליון ביום אחד!

גבר לבוש בחליפת־ערב מהודרת נכנס לאולם הקאזינו. הוא מחליף בקופה סכום כסף לא גדול באסימונים, וניגש לאחד משולחנות הרולטה. הוא עדיין אינו משחק. אחד ממנהלי אולם המישחקים מבחין בו, וניגש אל הקרופייה, המפעיל את הגלגל המסתובב שבתוכו מקפץ כדור־המזל. הוא לוחש משהו אל אוזנו של הקרופייה, וקורץ אל הגבר בחליפת־הערב.

הגבר מניח את כל אסימוניו על אחד המיספרים. גלגל הרולטה מסתובב, ונעצר לבסוף. ערימת־ענק של אסימונים נדחפת לעבר הגבר בחליפת הערב. הוא נוטל את האסימונים, וניגש אל הקופה. הוא מחליף את האסימונים בכסף מזומן, ומקבל אישור מטעם הקאזינו, המאשר כי הוא זכה בסכום הכסף הזה במישחקי־מזל.

דמי חנוכה!

לאירוע כזה אין קשר למזל. היתה תקופה שבה היה נהוג בעולם התחתון האמריקאי לשלם בצורה כזאת לבעלי־חוב מסוגים שונים — רוצחים שכירים או סוחרי־סמים. בדרך זו אין מגע ישיר בין משלם הכסף ומקבל הכסף, וחשוב לא פחות: האדם שקיבל את הכסף משוחרר ממסים על הכנסתו הגדולה, כאשר נמצא בידו האישור מטעם הקאזינו. על כספי הימורים אין משלמים מסים.

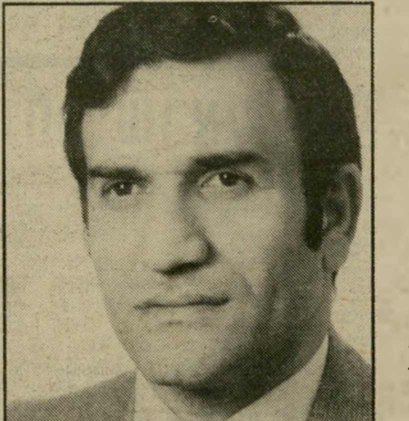

מנכ"ל בינו
דמי חנוכה —

יו"ר גולן
— בלי מס

לפני כמה שבועות חילקה קבוצת המשקיעים דנות מתנה מיוחדת למקורביה. כל מי שהיו בידו מניות של חברת האחזקה הבנקאית פי־בי יכול היה לקנות, בהקצאה מיוחדת, זכויות לקניית המניות החדשות של הבנק הבינלאומי הראשון. בנק זה הוא הבנק העיקרי המוחזק בידי פי־בי.

שניים מן הנהגים בהקצאה המיוחדת היו יו"ר מועצת המנהלים של חברת פי־בי, דוד גולן, ומנכ"ל הבנק הבינלאומי הראשון, צדיק בינו.

ביום המיסחר הראשון עלו המניות ב־7000 אחוזים (שיבעת אלפים). מקובל בבורסה שביום המיסחר הראשון במניות נרשמת עליה גבוהה מאוד בערכן הנסחר, לעומת ערכן הנקוב. אך לעליית שערים כמו זו לא היה תקדים גם בבורסה הישראלית הסוערת.

שני המרוויחים העיקריים מן העלייה המסחררת הזאת היו דויד גולן וצדיק בינו. כל אחד מהם הרוויח בתוך יום אחד ויחיד כמעט מאה מיליון לירות.

בדיוק כמו שללו של מקבל הכסף בקאזינו האמריקאי, גם שללם של דויד גולן וצדיק בינו משוחרר מכל מס.

מישהו דאג לסובב את הרולטה, כך שהיא תעצור בדיוק על המיספר שעליו הם הניחו את כספם.

עכשיו נפוצו שמועות בבורסה כי דויד גולן וצדיק בינו היו המתווכים בעיסקה שבה נרכש הבנק הבינלאומי הראשון על־ידי בנק המיזרחי. אם נכונות שמועות אלה, חייבים היו שני הבנקאים לקבל דמי־תיווך גבוהים מאוד, המגיעים לכמה אחוזים משווי העיסקה. בינו וגולן זכו רק ב־200 מיליוני לירות. אם אומנם היו אלה דמי־התיווך, זהו תשלום נמוך מאוד.

שמועות אחרות אומרות כי גולן ובינו קיבלו מדנות את „דמי החנוכה" הנאים כאות־תודה על שירותם המסור לבנק הבינלאומי הראשון. הכל מודים, כי במידה רבה חב הבנק את הצלחתו הגדולה מאז נטלה אותו קבוצת דנות לידיה, לשני הבנקאים האלה. הם הפכו אותו מתחרה מטריד לבנקים הגדולים ושווה את המחיר ששולם לבסוף עבורו.

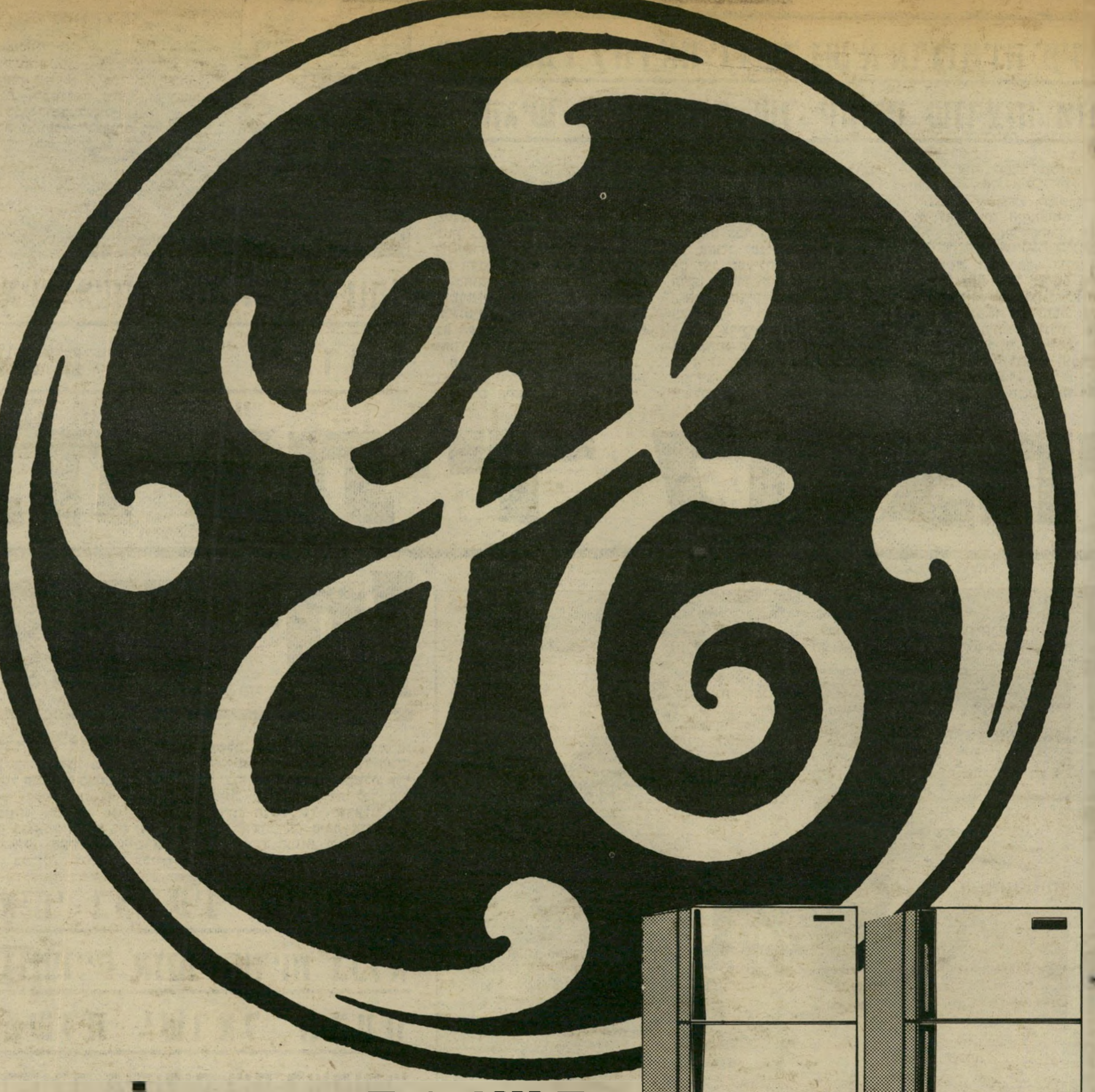

רק שני מקררים יכולים להתגאות בסמל הזה: ג'נרל אלקטריק. הוטפוינט.

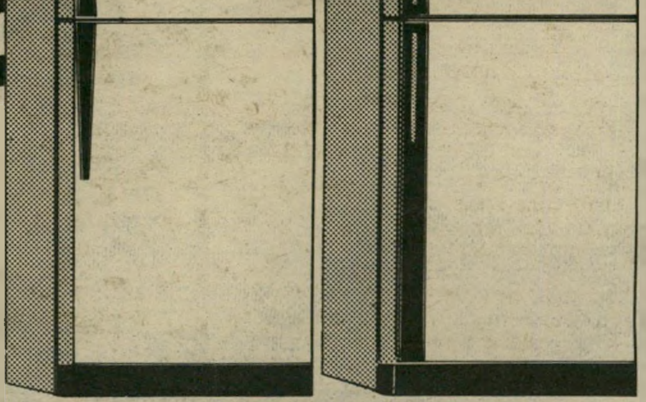

GENERAL ELECTRIC

Hotpoint
A QUALITY PRODUCT OF GENERAL ELECTRIC COMPANY

וזה אומר:
שיש לך אחריות מלאה של חברת האם ג'נרל אלקטריק (ארצות הברית) ושל הנציג הבלעדי של ג'נרל אלקטריק בישראל.

וזה אומר:
שאם אתה קונה מקרר ג'נרל אלקטריק או מקרר הוטפוינט יש לך מקרר מעולה המיוצר בארצות הברית ע"י הקונצרן הגדול ביותר בעולם לייצור מכשירי חשמל. המקררים הזוכים מידי שנה במוצר הנבחר.

וזה אומר:
שיש לך חלפים מקוריים ושירות שמאחוריו 32 שנות נסיון וכן 15 שנות ביטוח בתום שנת האחריות הראשונה.

וזה אומר הכל.

made in U.S.A.

ג'נרל אלקטריק ו-הוטפוינט

★ מקררי ג'נרל אלקטריק והוטפוינט בגדלים שונים, החל מנפח של 15 קוב ועד 24 קוב.
★ מגוון רחב של צבעים המתאימים לכל מטבח.
★ רוחב אידיאלי - 71 ס"מ.
★ חיסכון באנרגיה - לפי תקן משרד האנרגיה האמריקני (D.O.E.).
★ כוון פתיחת הדלת לפי הזמנת הקונה.
★ מחיר נמוך במיוחד, החל מ־48,500 שקל כולל מע"מ.

שיווק: גיל אלקטרוניקה (1982) בע"מ
רח' אבן גבירול 18, תל-אביב, טלפון: 03-259415

הקניה הטובה ביותר 1983

1983 המוצר הנבחר

שרות: ג'נרל מהנדסים בע"מ.
הרצליה ב', רח' משכית, אזור התעשיה, טל 052-52765

אולמי תצוגה: ת"א, רח' אחד העם 11. ירושלים, רח' הלל 24.

וימר יעקבסון טמיר

השר שמיר לחץ את ידו של נשיא ארגנטינה (מימין)

- והגיש לו רשימות של יהודים שנרצחו מזמן

בראיון מיוחד עם מרסל זוהר

מאשים יעקב טימרמן:

לחיצת־יד לרוצחי יהודים!

ש"ר־החוץ הישראלי לחץ בשבוע שעבר בחמימות את ידיהם של הגנרלים בבואנוס־איירס, שהוציאו להורג כ־1000 יהודים בארגנטינה.

הייתי בבואנוס־איירס בין השנים 1977 ו־1979 העיתונאי הישראלי היחידי במדינה שנכבשה על־ידי

ממשלת ישראל בקשר לארגנטינה היתה תמיד — מדיניות של השקטה, כדי לא להפריע לממשלת ארגנטינה. הסיבה היחידה לכך היא מכירות הנשק של ישראל. איני יכול לחשוב על סיבה אחרת."

רם נירגד המנוח, שגריר ישראל לשעבר בארגנטינה, סיפר לי שהת־

"ראיתי במו עיני שסוהרים ארגנטיניים אנסו יהודיות בכלא וממשלת ישראל תבעה מהקהילה היהודית שם לשתוק!"

צבאה. פגשתי את קרוביהם של מאות היהודים הנעדרים, שביקרו בשגרירות ישראל בבואנוס־איירס.

נפגשתי עם הגנרל אלבנו הרגינ־דגי, ושאלתי אותו מה עלה בגורלם של 400 יהודים נעדרים (מאוחר יותר התברר לשגרירות ישראל שמיספר היהודים הנעדרים הגיע ל־1000). הרדינגדי טען באוזני שאין לו מושג מה עלה בגורלם. לטענתו, יתכן שמתו או שעזבו בחשאי את המדינה. יתכן שעוד אפשר היה להציל חלק ממאות היהודים הנעדרים, אך ממשלת ישראל נמנעה מללחוץ על הכת הצבאית השלטת.

לוננתי באוזניו, בזמן ישיבתך בכלא, שממשלת ישראל אינה עושה כל שביכולתה כדי להביא לשיחרורך.

"איני רוצה להגיב על זה."

יש הטוענים שלא היית צריך לכתוב את סיפרך, **המילחמה הארוכה ביותר**, שבו תקפת את ממשלת בגין, אשר הצילה אותך מהכלא הארגנטיני.

"היו לחצים מכל העולם למען שיחרורי. ג'ימי קרטר שוחח אישית עם נשיא ארגנטינה, וידלה, וביקש את שיחרורי. אחד הדברים המוזרים היה שבסנאט האמריקאי נאמו עשרות סנטורים למען שיחרורי, ובכנסת של ישראל לא הוזכר ענייני אף לא פעם אחת."

מי היה צריך לפעול, לדעתך למען הצלת היהודים הנעדרים בארגנטינה?

"מתחתי ביקורת רבה על המנהיגים היהודיים בארגנטינה, על כך שהם לא עסקו באופן פומבי בבעיית היהודים הנעדרים ובטיפול שמקבלים העצורים היהודיים בבתי־הכלא. התנהגות השילטון הצבאי כלפיהם היתה גרועה הרבה יותר מאשר לעצורים הלא יהודיים."

"על הדבר הזה התריע גם הרב מרשאל מאיר מבואנוס־איירס, שביקר פעמים רבות בבתי־הכלא של

ארגנטינה. גם מי שהיה נשיא אירגון קהילות יהודי ארגנטינה, הד"ר נחמיה רזניצקי, אמר לבני מישפחתי שהוא אינו יכול לדבר בטון גבוה יותר למעני כי ממשלת ישראל ביקשה ממנו שלא יעשה את הדבר.

"באותו הזמן טענה השגרירות הישראלית שאירגון קהילות יהודי ארגנטינה ביקש שממשלת ישראל לא תעשה דבר שיעמיד בסכנה את יהודי ארגנטינה."

מדוע לא רצו עסקני הקהילה בבואנוס־איירס להתערב בגורלם של הנעדרים היהודים?

ארגנטינה, היא לא עזרה לנעדרים.

האם אפשר עדיין להציל נעדרים אלה?

"היום כבר לא. היה אפשר להציל אחדים לפני ארבע־חמש שנים, אם היו מפעילים לחצים גדולים. חלקם הגדול היה עדיין בחיים."

אילו לחצים אפשר היה להפעיל?

"היו צריכים לנסות. להגיד לארגנטינה שישראל לא תספק לה נשק, לא תקיים עימה קשרים מיסחריים, שהיא תיפנה לדעת הקהל בעולם, אבל לא נעשה דבר כזה.

אבל אתה מסרת על כך בכ[...]
זאת?

"מסרתי על הכל למישרד־החו[...]
וגם לאירגונים היהודיים."

מתי כתבת את סיפרך האחרו[...]
המילחמה הארוכה ביותר?

"במשך המילחמה. הייתי פה
בשולחן הזה. יואל מרקוס מהאר[...]
אומר שהייתי בלונדון, שלא היית[...]
בישראל במשך המילחמה. זה כ[...]
שנה שלא הייתי בלונדון. התחל[...]
תי לכתוב ביוני, וסיימתי באו[...]
גוסט. ואחר־כך כתבתי תוספת ע[...]
צברה ושאתילא."

בסיפרך אתה משווה את מה ש[...]

ישראל לא עזרה

ביום שבו לחץ יצחק שמיר את ידיהם של הגנרלים הארגנטיניים שוחחתי עם יעקב טימרמן. בשיער כסוף ועיניים עייפות, טימרמן תדור עדיין רוח קרב, והוא מאשים:

"ישראל סירבה ללחוץ על ממשלת ארגנטינה בעניין העצורים והנעדרים היהודיים, כי מדינה זו היא אחת הלקוחות הטובות ביותר של ישראל ברכישת נשק. מדיניות

"הם טענו שאם הם נעדרים, אז יש לזה בוודאי סיבה. בכך הם גזרו עליהם עונש מוות.

"ישראל מעולם לא דאגה ליהודים. היא לא דאגה לפלאשים, לא דאגה ליהודי רוסיה. כשהיא עושה עסקים טובים עם מדינה כלשהי, היא אף פעם לא מותחת ביקורת. עד מילחמת ששת הימים, כשהיו לה יחסים טובים עם רוסיה, ישראל לא מתחה אף פעם ביקורת ולא פעלה למען היהודים הסובייטיים. כשהיו לה יחסים טובים עם אתיופיה, היא לא עזרה לפלאשים. ומכיוון שהיו לה יחסים טובים עם

עכשיו שמיר מנסה לכסות על כך, והנעדרים נמצאים בבתי־קברות."

אנשים רבים טענו שראו מיקרים רבים של אונס נשים יהודיות בבתי־הכלא של ארגנטינה. הם גם גורסים שמידע זה היה ידוע לשגרירות ישראל בבואנוס־איירס.

"אני ראיתי מעשים כאלה בבתי־הכלא הסודיים של המישטרה הצבאית. כתבתי על זה גם בספר שלי."

האם מסרת על כך לממשלת ישראל?

"הם כבר ידעו. אני יודע שהדבר היה ידוע לישראל."

קרה בארגנטינה בזמנו של הגנ[...]
חואן פרון למה שקורה בישרא[...]
של מנחם בגין.

"נכון. עד השעה הזו, לא גי[...]
העם הארגנטינאי שהוא טעה ב[...]
גע לגנרל פרון. כולם ממשיכ[...]
להיות פרוניסטים. ואצלנו זה א[...]
תו הדבר! העם ממשיך להיות [...]
בגין.

"בישראל השיכבה הבינונית כ[...]
שחתת בגלל המצב הכלכלי. גם [...]
ישראל קיימת כלכלה של אינ[...]
לציה כפי שהיה בזמנו של פר[...]
היום, עם הענקת מגורים כמ[...]
חינם בגדה המערבית. אנשים רב[...]

(המשך בעמוד [...]

אם אתה חכם
הפעל את המוח שלך.

עכשיו

מבצע סוף השנה:
12 ימים בלבד
קרנות הנאמנות
במחיר מיוחד!

מבצע סוף השנה של אילנות דיסקונט - ההזדמנות שלך להשקיע פחות ולהרויח יותר בהשקעה סולידית.

<u>להשקיע פחות</u>

- כי במשך 12 ימים בלבד ימכרו הקרנות: אגוז, דולב, ערמון, שקד, תפוז, אוריון, ברק, אורן, אלון, אשל, ברוש, דקל, דובדבן, תאנה, ואתרוג - במחיר היסודי ללא שיעור ההוספה.

שאל את יועץ ההשקעות בסניף הבנק שלך כמה שווה הטבה זו - דווקא עכשיו.

<u>להרויח יותר</u>

- כי אתה מרוויח משני כיוונים: ראשית, אתה בטוח שהשקעת נכון ובאופן סולידי. שנית, אתה מסיר דאגה מלבך, חוסך זמן ומאפשר למוח הפרטי שלך להתפנות לעיסוקים בהם הוא בקי יותר.

המבצע נמשך עד ה-30.12.

אילנות-חברה לניהול קרנות נאמנות של דיסקונט בע"מ

אילנות דיסקונט

המוח שלך בבורסה

*אין לראות במודעה זו הזמנה לרכוש את היחידות.

ויימר יעקבסון טמיר

„בגינגראד" בצידון

בניין המושל הצבאי בצידון מוקף בגדר־תיל. גוש־הבתים, שבו הוא שוכן, מבוצר וחסום. הגישה אליו היא בפתח אחד בלבד.

כשיצאתי משם והתרחקתי מרחק של עשרים מטרים, רץ אחרי חייל ותבע ממני לחזור. „זורקים פה רימונים," קרא.

כל זה הזכיר לי משהו. בשלב האחרון של המנדאט הבריטי, בגבור מילחמת אצ"ל ולח"י, התבצרו הבריטים בכמה גושי־בתים בתל־אביב ובירושלים. הם גרו שם עם מישפחותיהם, מיקמו שם את מ־שרדיהם ומיפקדותיהם, ולא יצאו משם אלא בשיירות חמושות.

לגושי בתים מבוצרים אלה קראו אז „בווינגראד" — על שם שר־החוץ הבריטי, ארנסט בווין, שהיה שנוא במיוחד על היישוב. צירוף השמות של בווין וסטאלינ־גראד, סמל־הגבורה של מילחמת־העולם השנייה, היה ביטוי ללעג העממי.

כיום, חצי שנה אחרי הפלישה של אריאל שרון ללבנון והניצחון הכביר שעליו הכריז מנחם בגין, חיים היילי צה"ל שם בפחד מתמיד, פחד שאין דומה לו בגדה המערבית וברצועת־עזה. הם חיים שם כמו שהבריטים חיו בארץ. אלא שאז היה זה בגין שהטיל את המצור, ואילו כיום הוא הנתון במצור.

בגינגראד ?

בחור בשם למדר

הבטחתי לכתוב על בני למדר.

נתקלתי בו בחצר המימשל בצידון, בליבה של אותה בגינגראד. לא היתה זאת פגישה מלבבת.

בכל ביקורי בלבנון שמתי לב להבדל העצום בין רוח החיילים הקרביים בקו־האש ובין רוחם של חלק מן הג'ובניקים, בין צור לצידון. אלה נראו אחרת, דיברו אחרת וגם התייחסו אחרת.

כך זה היה גם הפעם. כמה חיילים שראו אותי החלו לצעוק במקהלה: „ב־גין! ב־גין!" לא בצחוק. ברצינות.

אחד החיילים, בעל הופעה בלתי־צבאית למדי, שטען שהוא מקריית־שמונה, התחיל להתנכל לענת סרגוסטי. „ואללה, הייתי תוקע בה כדור!" אמר בקול רם, כאשר ראה כיצד היא מצלמת מישפחות ערביות, שהמתינו ליד שער החצר לשיחרור בני־מישפחותיהם.

„בוגדים! מחבלים!" ענו אחריו כמה מחבריו. „מאנ־יאקים!"

„איך נראתה הגופה של ברז'נייב, הה?" שאל אחד, שסבר כי נסעתי למוסקווה להלווייה. בעיניו — וגם בעיני כמה מחבריו — מאיר וילנר, יוסי שריד ואני הם אדם אחד. כולם האמינו שאני חבר־כנסת.

על כולם עלה — בקולו ובסיגנונו — אחד שהזדהה בשם בני למדר מרמת־גן. הוא הביע את דעתו השקולה שצריכים להרוג אותנו יחד עם כל הערבים. השחיטה בשאתילא היתה רק ההתחלה. מאיר כהנא צודק מאה אחוז, אבל בגין הוא המנהיג.

הרגיז אותו מאוד שיוסי שריד אמר באיזה מקום שהחיילים בלבנון קיבלו אותי בסבר־פנים יפות. „תכתוב, שפה כולם שונאים אותו ואותך!" תבע. הבטחתי.

„הוא לא מייצג אף אחד כאן," אמר רב־סמל ממושקף, שעמד מן הצד. „הוא לא מייצג אפילו את עצמו. הוא לא יודע מה הוא מדבר."

הסתכלתי מסביב. היו כעשרים חיילים, שהמתינו באפס־מעשה לפקודה הבאה. כמה מהם הסכימו, בלי ספק, עם למדר. אך היו שם שלושה נח"לאים נחמדים, שהתנדבו אחר־כך ללוות אותנו בסיורינו. והיה דרוזי אחד, שגילה לי בסוד שהצביע בעדי. והיה אחד, שהזדהה כמי שקורא בקביעות את העולם הזה. כשאותו למדר תקף אותו על כך, מיהר להוסיף שהוא קורא את העולם הזה כמו שבגין קורא אותו. בגין קורא את כל העיתונים.

התרשמתי כי למדר זה ייצג גם בהרכב מיקרי זה מיעוט. אבל למדר הוא בעל קול, והיה מנוי וגמור עימו להתפאר לאחר מכן בחוג ידידיו בפגישה זו. הוא סקנדליסט. מיעוט סקנדליסטי, גם כשהוא מיעוט קטן, יכול להשליט את רוחו בכל חברה, באמצעות טרור מילולי, אם כל האחרים שותקים. זהו חוק־ברזל, שגרם לאסון במדינות מסויימות. האנשים הטובים, העומדים מן הצד ושותקים, מאפשרים למיעוט ליצור את הרושם שהוא הרוב.

הכי נפגע הבחור כאשר אמרתי לו שהפטריוטיזם הצעקני שלו אופייני מאוד לג'ובניקים מסויימים ולבעלי סעיפים. הוא התלהט. „אני קרבי!" טען. „תשאל את כולם!" חקרתי ומצאתי שהוא נהג בגוף בלתי־קרבי בהחלט.

על כל פנים — הבטחתי לכתוב אליו. קיימתי את ההבטחה.

הכביש של הכיבוש

בשבועות הראשונים של מילחמת־הלבנון אפשר היה לחוש בכיבוש גם בכבישים.

הישראלים נהגו כמטורפים. הם דהרו בכבישים, עקפו שיירות של מכוניות לבנוניות, הורידו אותן מהכבישים. לא רק הטאנקים התנהגו כמלכי־הכבישים (טאנק אחד דרס מכונית וולוו שהפריעה לו בכביש צר, ופשוט עבר עליה), אלא גם כל מכונית אזרחית בעלת לוחית־זיהוי ישראלית. הנהגים הלבנונים זזו הצידה ונתנו לה להידחק אל ראש התור לפני מחסום, או לחלוף על פניהם בפקק הניצחי הסותם את הכביש הראשי של צידון. הישראלים נהגו כאילו הכביש שייך להם, יחד עם כל המדינה.

איך אני יודע? מפני שגם אני נהגתי כך.

אני מודה. השתדלתי מאוד שלא להתנהג בלבנון ככובש. דיברתי עם כולם באדיבות, שילמתי ביד רחבה, ומבלי להתמקח, עבור הבנזין והסעודה במיסעדה. הייתי תייר מנומס, כמו בכל מקום אחר.

אבל על הכביש לא יכולתי להתאפק. על הכביש הרגשתי שגם אני כובש (או, כפי שאמר זאת הקיבוצניק, בסיפור שפירסמנו בשבוע שעבר: „בכל אחד מאיתנו מסתתר בגין קטן!")

אורי אבנרי

יומן אישי

עכשיו הכל השתנה. הכביש הלבנוני שוב אינו כביש של כובשים וכבושים. התנועה היא נורמלית. נורמלית, זאת אומרת, לפי הנורמה הלבנונית. בלבנון מותר לכל אחד לעקוף ולהידחף, ואם זה מצליח — אין איש מתרגז. עכשיו גם הלבנונים נדחפים לפני הישראלים ועוקפים אותם בפראות טובת־לב.

היחס של העם לכובש — ושל הכובש לאוכלוסיה — מתבטא היטב בצורת הנהיגה. מבחינה זו, הכיבוש הישראלי בלבנון כבר הסתיים.

פגישה ליד הגדר

היינו בפארק הסאפארי ברמת־גן, והיתה לנו חווייה מוזרה.

ביקרנו אצל כל החיות, והגענו בסוף אל שמורת האריות.

ליד הכביש רבצו שמונה אריות, כולם זכרים. נראה שהלביאות היו עסוקות באותה שעה במקום אחר. אולי ביקרו במספרה, או באסיפה של התנועה לשיחרור הלביאה.

עצרתי את המכונית והסתכלנו באריות מקרוב. כעבור זמן־מה קם אחד מהם, חצה את הכביש לפני המכונית בצעדים מדודים, ופסע לעבר הגדר, מרחק של כשלושים מטרים. אחריו קם שני, חשב־חשב, והלך אחריו. כך גם השלישי, הרביעי, וכן הלאה, אחד אחרי השני. לבסוף קם האחרון, באי־רצון בולט, פסע כמה פסיעות, עמד, פיהק, התמתח, ולבסוף הלך באותו הכיוון, כאחד האומר: אני לא הולך לשם מפני שהאחרים הלכו. פשוט נזכרתי שיש לי משהו חשוב לעשות שם.

למדר (מזוקן, מאחורי היד) והחברים

נסעתי לשם גם אני. הסקרנות דיגדגה אותי. מה גרם לנדידה המונית זו?

התקרבתי ונדהמתי. בצד השני של הגדר, במרחק של מטר או שניים ממנה, עמד עדר של צבאים וליחך עשב בשלווה.

האריות היו ליד הגדר. אף אחד מהם לא הסתכל בצבאים. האריות רבצו על הארץ, כל אחד בזווית שונה, שקועים בהירהורים. פניהם הביעו אדישות וזילזול, כאילו אמרו: צבאים? איזה צבאים? מישהו ראה צבאים?

לא האריות הדהימו אותי, אלא הצבאים. הם עמדו מול האריות, במרחק של שניים־שלושה מטרים, ולא ניכר בהם שום פחד.

פעם, בגן־החיות של לונדון, היתה לי שיחה ארוכה עם לביאה, ממרחק של חצי מטר. בינינו חצצה שימשת־זכוכית. ידעתי שזוהי זכוכית משוריינת, וששום דבר אינו יכול לקרות. אבל כאשר הלביאה פערה את לועה לרווחה מול פניי וצרחה עליי בזעם, היה רגע שבו חשתי בפחד סתום, בלתי־רציונאלי.

והנה עמדו הצבאים, ורק גדר של חוט־ברזל דק הפרידה בינם ובין חיות־הטרף האימתניות.

איך הם ידעו שהגדר יכולה לעמוד בפני האריות? איך הם יכלו לסמוך על כמה חוטים? האם הם איבדו את חוש־הפחד? האם נולדו בשבי, ועל כן אינם יכולים לתפוס את הסכנה? או שהגיעו ליכולת של מחשבה רציונאלית, ועשו הערכה נכונה של המצב?

רקוויאם לנמיה

רוחה של נמיה רודפת אותי.

בשבוע שעבר נסעתי בחושך בגליל, במהירות לא־רבה, בכביש־הגישה לקיבוץ. לפתע ראיתי משהו שחור נע על הכביש. בעל־חיים קטן וארוך, בעל זנב, חצה את הכביש. נמיה.

הסטתי את ההגה ברגע האחרון וראיתי את הנמיה. היא לא נפגעה. לבי ניתר בשימחה. אך באותו רגע הרגשתי בחבטה קלה.

„דרסת נמיה," העיר האיש שישב לידי.

„לא, ראיתי שהיא לא נפגעה!" קראתי.

„היו שתיים," אמר האיש.

הנמיה השניה באה מזווית שהסתירה אותה מעיניי. בדרך חזרה ראיתי את גופתה.

מאז רודפת אותי רוחה של הנמיה. אולי היה זה הבעל של הנמיה שראיתי? ואולי להיפך, ראיתי את הבעל, ודרסתי את אשתו?

האם מסתובבת עתה נמיה מיסכנה בגליל, בודדה וגלמודה?

שלוש פעמים וינסטון

ישבנו מסביב לשולחן ודיברנו על הסידרה הבריטית המוקרנת עתה בטלוויזיה, צ'רצ'יל: שנות המידבר.

„זוהי סידרה מצויינת," אמר אחד. „חשבתי כל הזמן על מנחם בגין. במשך שנים הוא תבע להגדיל את הצבא ולהצטייד בנשק טוב יותר. הוא הזהיר שהמילחמה בוא תבוא. כולם צחקו ממנו. במשך תקופה ארוכה נשאר באופוזיציה, אבל לא איבד את האמונה. עד שהעם הבין אותו סוף־סוף וקיבל את מנהיגותו."

„זוהי סידרה טובה מאוד," אמר השני. „היא מזכירה את מצב מחנה השלום בישראל. הרוב הגדול היה נגד צ'רצ'יל, אבל הרוב הגדול טעה, והביא כמעט אבדון על המדינה. רק צ'רצ'יל ומיעוט קטנטן של אידיאליסטים הבחינו בסכנות, הטיפו לשינוי הדרך ולא נואשו, גם כשהושמדו והוכפשו. אמרו עליו שהוא עוכר־בריטניה. אבל הוא המשיך בדרכו, ולבסוף הבינו הכל שהוא צדק."

„גם אני," אמר שלישי. „הסקתי מן הסידרה מסקנה חשובה מאוד: שאם יש לך אשה נבונה, כדאי לשמוע בקולה."

זונת הצמרת בנורווגיה

כפי שכבר רמזתי, למדתי לתעב את ג'ין פונדה, שרכשה לעצמה שם כלוחמת למען השלום וזכויות־האדם, והמוכרת עתה שם זה לפאשיסטים שונים, ובכללם ישר־אלים, לשם קידום הקאריירה של עצמה ושל בעלה, עסקן ממדרגה עשירית בעל שאיפות גדולות.

לכן נהניתי כל־כך כאשר ראיתי לפני שבועיים את ג'ין פונדה בדמות נורה, במחזהו של הנריק איבסן, בית הבובות.

ג'ין פונדה לא היתה גרועה. בהחלט לא. היא היתה מגוחכת.

זהו תפקיד המחייב אישיות בשלה, בעלת כוח דרמאתי. חנה מרון יכולה לשחק תפקיד זה. אך הילדה האמריקאית המפונקת הזאת, ששום רגש אנושי לא הטביע את רישומו על פניה, נראית כנערה בסידרה תהילה המשחקת את נורה בהצגת בית־ספר.

לג'ין פונדה יש שתיים־שלוש הבעות־פנים, בניגוד לרבים מחברותיה ומחבריה בעולם־הסרטים, שיש להם רק הבעה אחת. זה מספיק בהחלט כדי לשחק זונת־צמרת או אשת־חיל בסרט אנטי־מילחמתי מתחסד. אבל לא כל זונת־צמרת יכולה לשחק גיבורה של איבסן.

בישראל קיימים ארבעה מישטרים, זה על גבי זה

עוגת קרם

איזו דמוקרטיה נהדרת יש לכם! — אמר לי השבוע בהתפעלות עיתונאי צרפתי.

„איזו דמוקרטיה! 400 אלף איש מפגינים נגד הממשלה בזמן מילחמה! הרי זה כמו חמישה מיליון צרפתים! ואחר־כך הוקמה ועדת־החקירה, החוקרת את ראש־הממשלה כאילו היה אחרון הטוראים! זה לא יכול היה לקרות בצרפת! c'est magnifique!”

כעבור שעה ישבתי בחברת כמה ערבים. „ישראל היא מדינה פאשיסטית,” אמר אחד מהם, שביטא את הדיעה הכללית. „מופעלים בה חוקי־חירום בריטיים, שעליהם אמרו הציונים עצמם בשעתו שגם בגרמניה הנאצית לא היו כמותם!”

„מיעוט אשכנזי מדכא את הרוב בספרדי. מנצל אותו וחי על חשבונו,” קרא באותו יום צעיר מיוצאי־מארוקו, בכנס שהשתתפתי בו. „לזה אתם קוראים דמוקרטיה?”

מהי האמת על ישראל? איזה מישטר קיים בה? מי מהדוברים צודק?

התשובה היא, לדעתי: כולם.

בישראל קיים מישטר מיוחד־במינו, הדומה לעוגת־קרם. הוא עשוי שכבות־שכבות. הקצפת המתוקה שעל השיכבה העליונה אינה דומה בטעמה לשיכבה התחתונה.

קיימים לפחות ארבעה מישטרים שונים במדינת־ישראל, ואולי חמישה. הגבולות ביניהם אינם אינם גיאוגראפיים בעיקרם. הם לאומניים ואתניים.

■ ■ ■

השיכבה העליונה של העוגה היא דמוקרטית, באמת ובתמים. התואר של „הדמוקרטיה היחידה במיזרח התיכון” אכן מתאים לה.

הדמוקרטיה הישראלית חיה וקיימת, והיא חלה על היהודים במדינת־ישראל הישנה, בגבולות ה־4 ביוני 1967.

דמוקרטיה זו רחוקה מלהיות מושלמת. אפשר לאמר עליה, כפי שאמר צ'רצ'יל, כי הדמוקרטיה היא מישטר רע, אלא שכל המישטרים האחרים גרועים ממנו.

בשום מקום בעולם אין דמוקרטיה מושלמת. בכל מקום יש לחצים גלויים או מוסווים על אמצעי־התיקשורת, המגבילים את חופש־העיתונות. יש לחצים כלכליים, המונעים מן האדם לממש את מלוא זכויותיו.

הדמוקרטיה הישראלית מוגבלת על־ידי שיטה של כפייה דתית, המופעלת על־ידי המימסד החילוני ושהיא אנטי־דמוקרטית במהותה. אין בארץ שום שיוויון לנשים. וייצוגן בכל מוסדות־השילטון ומוקדי־השליטה הוא אפסי. הוא הדין לגבי בני עדות־המיזרח, הסובלים לא רק מחוסר־ייצוג, אלא גם מקיפוח חברתי־כלכלי חמור.

אולם השיטה הסבירה היחידה לבחינת המהות הדמוקרטית של מישטר אינה השוואתו לאידיאל מופשט, אלא לדמוקרטיות אחרות.

אם נערוך רשימה של 150 המדינות העצמאיות בעולמנו, לפי טיב המישטר שבהן, וננסה לדרג בה את ישראל על פי קריטריונים אובייקטיביים, נדמה לי שנמצא לה מקום אי־שם בין מס' 10 למיספר 25.

הדמוקרטיה של ארצות־הברית עולה עליה, אם כי גם היא רחוקה מלהיות מושלמת. וגם הדמוקרטיה הבריטית, שליקוייה בולטים לעין. אך בסך־הכל אין הדמוקרטיה היהודית במדינת־ישראל צריכה להתבייש לפני אחיותיה בצרפת, למשל, או בגרמניה המערבית.

■ ■ ■

אין זאת תמונה חד־ממדית כמובן, וגם לא מציאות המובטחת לצמיתות. בכל מקום בעולם יש להילחם יום־יום על קיום הדמוקרטיה, ואם תחלשנה ידי מגיניה אף במשך יום אחד, היא תיסוג. קל וחומר מישראל.

ישראל של ועדת־החקירה היא גם ישראל של „ב־גין! ב־גין!” ישראל של עיתונות חופשית היא גם המפעילה אלות־המישטרה נגד שובתים.

אך בסך הכל, המאזן עדיין חיובי ביותר. יש סימנים של מק־קארתיזם חדש, ומערכה מוצלחת לדכא את חרות־הביטוי בכלי־התיקשורת. יש אלימות מילולית ואלימות פיסית. המצב של חופש־הביטוי בישראל של 1982 רע מאשר בישראל של 1972, למשל. אך הוא עדיין טוב יותר מאשר בישראל של 1957, כאשר דויד בן־גוריון וחבורתו שלטו בכיפה.

על הדמוקרטיה הזאת מאיימות סכנות מחרידות.

איני מאמין שתיתכן בישראל „הפיכה של קולונלים”, כי אין לנו קולונלים כאלה. אבל בישראל עלול לעלות לגדולה איש כמו אריאל שרון, שהיה יכול למצוא את מקומו בכל רפובליקת־בננות שהוא מבקר בה. יכולה לקום בישראל מיפלגה פאשיסטית. הזעם והמרירות של בני עדות־המיזרח יכולים להתפרץ באחד הימים בצורה שלא תשאיר שריד וזכר למישטר הקיים.

כל זה יכול לקרות בישראל — כפי שהוא יכול לקרות בכל מישטר דמוקרטי אחר בעולם. אך כיום אנחנו עדיין יכולים להתפאר:

שלושה מיליון היהודים במדינת־ישראל חיים במישטר דמוקרטי. שהרוב העצום של האנושות אינו יכול אף לחלום אליו.

זוהי השיכבה העליונה של העוגה. והעילית שלה (האשכנזית־גברית ברובה), המורכבת מעסקני־מיפלגות וספסרי־בורסה, אנשי־עסקים ואלופים, אנשי תרבות ותיקשורת, חברי־קיבוצים ואקדמאים, היא הקצפת.

■ ■ ■

לא כל אזרחיה של מדינת־ישראל נהנים מן המישטר הזה.

כל אזרח שביעי של מדינת־ישראל הוא ערבי־מוסלמי, נוצרי או דרוזי — והוא חי במישטר שונה לחלוטין.

כאשר קמה המדינה, ונשאר בה מיעוט של כ־12% (ולמגינת־ליבם של בן־גוריון ועמיתיו, שהשתדלו כמיטב יכולתם לדאוג לכך שאיש כל יישאר), הוקם עבורם מישטר מיוחד.

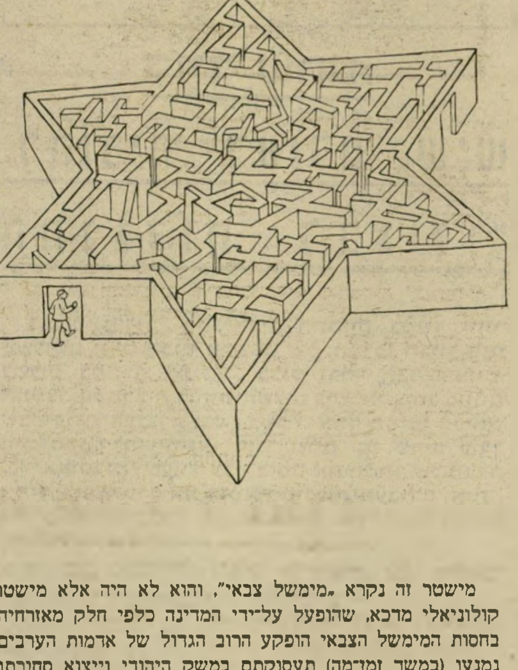

מישטר זה נקרא „מימשל צבאי”, והוא לא היה אלא מישטר קולוניאלי מדכא, שהופעל על־ידי המדינה כלפי חלק מאזרחיה. בחסות המימשל הצבאי הופקע הרוב הגדול של אדמות הערבים. נמנעו (במשך זמן־מה) תעסוקתם במשק היהודי וייצוא סחורתם לשווקים היהודיים. נמנעה התארגנותם הפוליטית החופשית. נשללו מהם חופש־העיתונות, וגם השייכות להסתדרות. זה היה מצב מיוחד־במינו, כי בשום חוק ישראלי (מילבד חוקי השבות והאזרחות) לא נעשתה הבדלה רישמית בין יהודים ולא־יהודים.

המימשל הצבאי בוטל רישמית כעבור 18 שנים, אך המצב לא השתנה ביסודו. „ערביי ישראל” (איזה מונח נתעב, על מישקל „אדמות ישראל”, „פירות ישראל” ו„מוצרי ישראל”!) התקדמו מבחינה כלכלית; צורפו להסתדרות. הפקעות־האדמה כימעט פסקו. הערבים יכולים לבחור ולהיבחר. הם מהווים 16% באוכלוסיה, ו־4% בכנסת.

אולם זכויות־האדם של הערבים, אזרחי ישראל, הם בידיוניות במידה רבה.

הכפרים הערביים אינם נכללים בתוכניות־הפיתוח, וכל הזכויות הניתנות ל„אזורי־פיתוח” מוגבלות באופן מוחלט ליהודים. המישטרה — ולפעמים גם בתי־המישפט — מתייחסים לאזרחים ערביים בצורה שונה לחלוטין מיחסם לאזרחים יהודיים. אין לערבים בישראל חופש־הביטוי וחופש־ההתארגנות שיש ליהודים (תקדים אל־ארד). אין הם יכולים להקים מיפלגה ערבית (כפי שהספרדים הקימו את תמ"י). השיוויון הסוציאלי נשלל מהם על־ידי שורה ארוכה של התחכמויות, כגון השימוש בסוכנות־היהודית (המעניקה את חסדיה רק ליהודים, כמובן), השימוש במונח השיקרי „יוצאי צבא” (שהפך כינוי־הסוואה ליהודים) ועוד. די להזכיר את ההבדל בין הפיצויים למפוני־ימית ולבדואים שפונו מן השטחים שהוקדשו לשדות־התעופה החדשים בנגב.

למען האזרחים הערביים במדינת־ישראל קיים מישטר שני, השונה במהותו מן הראשון. זהו מישטר חצי־דמוקרטי.

הוא חמור במיוחד, מפני שהגבול בין המישטר הראשון והשני אינו גיאוגראפי, אלא כל־כולו לאומי־אתני. זרים רגילים לכנות מישטר זה כ„גזעני”. זהו שימוש בלתי נכון במילה, כי בין יהודים וערבים אין הבדל של „גזע” (אלה ואלה הם בני הגזע השמי. אם יש דבר כזה), אלא של לאום.

בני הלאום הערבי בישראל מהווים את השיכבה השנייה של העוגה. בלי סוכר ובלי קצפת.

■ ■ ■

המצב בשטחים הכבושים („יהודה ושומרון”, „חבל עזה”, רמת־הגולן המסופחת ובמידה רבה גם ירושלים המיזרחית המסופחת) שונה לחלוטין. זהו הבדל של יום ולילה.

התושבים הערביים בשטחים אלה חיים במישטר שלא זה בלבד שאין בו זכר לדמוקרטיה, אלא שאין בו גם זכויות־האדם היסודיות ביותר. זהו מישטר של עריצות גמורה.

לפלסטינים הכבושים אין זכות לתושבות (גירושים מהארץ), לחופש גופני (מעצרים מינהליים, מעצר־בית, מעצר־עיר) ואף לחיים עצמם („יריות באוויר”). אין להם שום זכות על רכושם — כי זה עלול להיות מופקע בכל רגע, על פי תריסר חוקים שונים, ובין השאר חוק עותומני מן המאה שעברה, המעניק לסולטאן התורכי — הוא מנחם הראשון — את הזכות הבלעדית על כל אדמה של הר, גיבעה וטרשים, שהיא מחוץ למטחווי קול־אדם מן הכפר הסמוך.

מובן שאין לפלסטינים אלה חופש־הביטוי. העיתונות הערבית בירושלים מצונזרת כמו העיתונות בצ'ילה ובפולין. מאמר זה, המתפרסם בהעולם הזה, אינו יכול להתפרסם בעיתון ערבי בירושלים המיזרחית המסופחת. קשה למצוא הדגמה חותכת יותר למצב.

מאות ספרים ועיתונים אסורים להפצה. התאגדות פוליטית (וגם אחרת) אסורה לחלוטין. האוניברסיטאות נסגרות כל שני וחמישי. שאריות המינהל העצמי בעיריות הולכות ומפורקות. טיפוח של קוויזלינגים מקומיים, שכירי־חרב, משלים את התמונה.

מבחינת השילטון, המטרה האמיתית של המישטר היא להביא את הערבים — ובראש וראשונה את האינטליגנציה — ליציאה מהארץ, כדי להביא לחיסולו ההדרגתי של היישוב הפלסטיני.

טעות היא לחשוב כי מצב זה נועד להוביל ל„סיפוח”.

מנהיגי ישראל אינם חולמים לספח את השטחים האלה רשמית לישראל, כי מעשה כזה היה מחיל עליהם לפחות פורמלית את חוקי ישראל, ומעלה את מצבם של קרוב למיליון וחצי ערבים בשטחים הכבושים לזה של הערבים בישראל השניה.

המצב הנוכחי של מימשל־צבאי־ניצחי, פרי המצאתו של משה דיין, הוא אידיאלי להגשמת כוונותיהם של מנהיגי המדינה — בליכוד ובמערך גם יחד. זהו מישטר של דיקטטורה המנוהלת על־ידי ממשלה שנבחרה באורח דמוקרטי במקום אחר ועל־ידי עם אחר.

דיקטטורה זו מהווה את השיכבה השלישית של העוגה. אין היא חלה על שטח, אלא על תושבים השייכים ללאום מסויים.

כמו ה„אוטונומיה” של מנחם בגין (שאינה אלא שם אחר לאותו הדבר), הדיקטטורה הזאת אינה חלה על שטחים, אלא על תושבים.

■ ■ ■

כי קיים בשטחים הכבושים גם מישטר שונה לחלוטין, החל על יהודים בלבד — המתנחלים.

אלה סופחו מזמן לישראל. הם נהנים מכל ההטבות שמדינת־ישראל יכולה להעניק. הם כפופים במישרין למוסדות ישראל הראשונה ולחוקיה. בשנה שעברה קיבלו כמה רבבות מתנחלים אלה 200 מיליון דולארים מקופת המדינה, בעוד שמיליון וחצי הערבים בשטחים הכבושים קיבלו 26 מיליון דולאר.

המישטר החל על היהודים בשטחים הכבושים שונה מן המישטר החל על היהודים בישראל, מפני שהוא מעניק להם זכות שאינה קיימת בישראל: הזכות להפקרות.

היא מתבטאת בזכותם להרוג ערבים („הגנה עצמית”), לפלוש לרכוש ערבי, לקטוע את רגליהם של מנהיגים ערביים, ועוד. על כך נוסף שפע של הנאות כלכליות, מענקים, הלוואות, שיחרור מתשלום מס, הגנה צבאית מיוחדת, ועוד.

ישראל זו — ישראל הרביעית — חיה במישטר של דמוקרטיה־פלוס, גן־עדן עלי־אדמות שכמוהו יש, אולי, לקצינים בכמה ממדינות אמריקה הלאטינית וללבנים בדרום־אפריקה.

זוהי השיכבה הרביעית.

■ ■ ■

אפשר להתווכח על פרט זה או אחר בשירטוט זה. פעילים של בני עדות־המיזרח יכולים לטעון, למשל, כי המישטר ה„אשכנזי” החל על ה„ספרדים” בישראל היהודית מהווה שיכבה נפרדת, וכי למעשה יש בישראל חמישה מישטרים נפרדים, ולא ארבעה. יתכן. גם לפמיניסטיות תהיינה בוודאי טענות לגבי הציור, ולא בלי צדק.

אך באופן כללי זוהי תמונה נאמנה.

שמעתי השבוע שתי הרצאות מרתקות — אחת של מרון בנבנישתי על המצב בגדה המערבית, ואחת של הכלכלן יורם בן־פורת על מצב הערבים בישראל. שניהם ציירו תמונה קודרת. מחרידה.

השאלה הגדולה היא: האם הדמוקרטיה היהודית בישראל יכולה לחיות צד בצד עם חצי־דמוקרטיה לערבים בישראל, דיקטטורה דורסנית לערבים בגדה וברצועה והפקרות נהנתנית ליהודים שם?

האם מיבנה זה של ארבעה מישטרים, זה על גבי זה, יכול להתקיים לאורך ימים מבלי שהרודנות תרעיל את „הדמוקרטיה היחידה במיזרח התיכון”?

מאת אורי אבנרי

אנט דולצין:

„בעלי שגה כשהכריז על פסק־זמן!"

כשצפיתי בדיוני הקונגרס הציוני, שהוקרנו השבוע בטלוויזיה, לא ידעתי אם לבכות או לצחוק: לבכות בגלל בנימין זאב הרצל המיסכן, שאלה ממשיכי דרכו, או לצחוק מפני שזה היה מצחיק מאוד לראות את נשות „הדסה" העליזות צורחות בקולי־קולות על יושב־ראש הנהלת הסוכנות היהודית אריה דולצין וכמעט מכות את חבר־הכנסת מיכאל קליינר.

יכולתי לפנות אל אריה דולצין בעניין הזה, אבל החלטתי לפנות אל אשתו, אנט, שעבדה בקונגרס במשך שלושה ימים כמתורגמנית.

אנט דולצין היא אשה בעלת מענה־לשון חד ויכולת ראייה אובייקטיבית בלתי־רגילה. יש לה יכולת ההסתכלות מהצד.

● מה דעתך על הקונגרס הציוני?

התאכזבתי מאוד מהקונגרס. למרות שבמהלכו הייתי די אופטימית, כי אני מאמינה שיש מקום לפעילותה של ההסתדרות הציונית.

● ממה התאכזבת?

בקונגרס השתתפו שני גורמים נפרדים: אנחנו ויהדות הגולה. אני רואה את יהדות הגולה כהון של העם היהודי. הצרה היא שהריבית שאנחנו מקבלים מההון הזה היא קטנה מאוד. זאת אומרת, שההסתדרות הציונית לא מתפקדת טוב. היתרון היחיד שלה הוא בכך, שהיא שומרת על ההון. בלעדיה ההון ייעלם.

מצד שני, היו בקונגרס כל החסרונות שקיימים בישראל, ביחד עם כל חסרונות־הגולה. מה שקורה אצלנו בכנסת הוא מכוער והוא היה קיים גם בקונגרס. אבל לפחות לגבי הכנסת יש לנו אחריות ואנחנו משלמים את המחיר. בגולה יש את אותם חסרונות, אך ללא כל אחריות. וגם כאן אנחנו משלמים את המחיר.

● מה דעתך על התנהגות נשות „הדסה"?

אל תזלזלי בנשות הדסה. אחרי הכל, הן הקימו בארץ דברים נפלאים. ואל תשכחי שאלה נשים שעברו את הגיל המסויים. מצד שני הן היו כל־כך גאות שהן לא מיפלגתיות ושאין להן כל אידיאולוגיה מיפלגתית. אז את יודעת מה? נכון, לא היתה להן אידיאולוגיה, אבל היתה להן כיסאולוגיה בדרגה הנמוכה ביותר.

● מה דעתך על איומי ההתפטרות של בעלך?

אני חושבת שהוא צדק. איך הוא יכול היה להמשיך בלי שיבחרו הנהלה? הוא לא יכול היה כל הזמן לנהל משא־ומתן על קואליציה.

● את מצדיקה את התנהגותו של בעלך, כאשר הבין שהמערך עומד לנצח טען שנשות „הדסה" לא הבינו ודרש פסק־זמן?

לא, בהחלט לא. אם אומנם ההסתדרות הציונית היא על בסיס בלתי מיפלגתי, אז אפשר בהחלט להצביע נגד מדיניות הממשלה. אני במקומו לא הייתי דורשת פסק־זמן.

בכלל, העניין המיפלגתי בקונגרס היה חצי חתול וחצי כלב. לפי דעתי, אין מקום למיפלגות בהסתדרות הציונית.

דויד שחם:

„להוכיח לעולם שיש התנגדות לבגין!"

במלון „מוריה" בתל־אביב התקיים במשך יותר משלושה ימים הכנס הראשון של „המרכז הבינלאומי לשלום במיזרח התיכון". בכנס נבחר חבר־נאמנים, המייצג את מרבית כוחות־השלום בישראל, החל ביונים שבמיפלגת־העבודה וכלה בשל"י. אחד מיוזמי הכינוס היה הסופר והעיתונאי דויד שחם. מי שהיה עורך „ניו־אאוטלוק", שעורר עליו בזמנו את חמתה של גולדה מאיר, כאשר ערך את ביטאון מיפלגת־העבודה „אות". גולדה הורתה לסגור את הביטאון, שתקף את הנהגת מיפלגת־העבודה.

● מהן מטרות הכנס הראשון של „המרכז הבינלאומי לשלום במיזרח התיכון"?

להביא לכינוס של קואליציה רחבה מאוד של אישים ממחנה־השלום בישראל ויהודים בגולה, המתנגדים למדיניות ממשלת־ישראל.

● האם בכינוס השתתפו רק יהודים וישראלים?

בעיקרה היתה זו פגישה בין אישים ישראליים ואישים מהעולם היהודי. אך לא הגבלנו את ההשתתפות.

● האם השתתפו גם אישים ערביים?

בוודאי. בין המשתתפים היו אישים מהמעלה הראשונה בשטחים הכבושים, כמו רשאד אל־שאווה, ראש עיריית עזה שהודח, אליאס פרייג', ראש עיריית בית־לחם, חנא סניורה וזיאד אבו־זיאד, עורכי אל־פאג'ר והדוקטור חאתם אבו־ע'אזלה, מנהל המוסד לילדים מפגרים בעזה.

● אתה רואה את השתתפותם כהישג?

בהחלט הישג. ראש עיריית עזה וראש עיריית בית־לחם הגיעו לכנס למרות מחלתם, כדי שלא לתת סיבה למחשבה כי מחלתם היא דיפלומטית. זה הראה לנו כמה חשוב היה להם הדיאלוג עם כוחות־השלום בישראל.

● במה דנתם בכנס?

בתוכנית־רגן, במעורבות יהדות התפוצות בתהליך השלום, בבעיה הפלסטינית ודמותה של החברה הישראלית, לאור השפעתה של מילחמת־הלבנון על דמות החברה. השתתפו בכנס אישים חשובים מאוד, כמו מארי מנדס־פראנס, אלמנתו של פייר־מנדס־פראנס, שכיבדה בנוכחותה ערב לזיכרו של בעלה. כנציגו של פראנסואה מיטראן השתתף בערב זה גם שר־המישפטים הצרפתי.

● זה היה כנס מוצלח?

לא יכול להעיד אם הוא היה מוצלח. הייתי מעורב בו מדי. וראיתי גם את הברוכים הקטנים שיש בכנס מסוג זה. אך כאשר התחילו לבוא אלי אנשים ולהביע את דעתם, ההערכות היו בין מוצלח למוצלח־מאוד.

● בימים שבהם התקיים הכנס הראשון של המרכז התקיים גם הקונגרס הציוני. האם יש מקבילות בין שני האירועים?

המקבילה היחידה היא שאנשים שהגיעו לקונגרס הציוני השתתפו גם בכנס שלנו.

אמנון ברזילי:

„הייתי משוכנע שיבחרו בגבי גזית!"

בעוד ארבעה שבועות ייוולד כוכב חדש: אמנון ברזילי, כתב "הארץ" לענייני מיפלגות וידידי מנוער, עומד להחליף את מני פאר ולהנחות את „שעה טובה". לצידו נפגוש על המירקע גם את אודטה דנין, שאיתה אדבר במיסגרת מדור זה באחד השבועות הקרובים.

אמנון לא בדיוק משתגע להתראיין בשלב זה. הוא עדיין די המום מהעובדה שהוא נבחר להנחות את „שעה טובה". הטלפון אצלו בבית בשבוע שעבר לא הפסיק לצלצל, אבל מכיוון שאשתו היתה באילת, הוא החליט שלא לענות על הטלפונים והמשיך בשיגרת־חייו: עבודה ולימודים בחוג להיסטוריה של עם־ישראל באוני־ברסיטת תל־אביב.

הוא עדיין לא קולט מה זה יעשה לו להיות כוכב טלוויזיה. בינתיים הוא שואל אותי בתמימות, אם הוא יצטרך ללבוש עניבה, וממהר לספר לי שאין לו אפילו עניבה אחת במלתחה.

● אתה ידוע ככתב רציני לענייני מיפלגות. ל„שעה טובה" יש תדמית בידורית. איך תנחה — בסיגנון קליל או רציני?

אני עיתונאי ואין לי שום כוונות להיות בדרן. אני מתכוון לראיין את אורחי התוכנית על־פי הקריטריונים העיתונאיים המקובלים. אם מישהו מצפה שאהיה בדרן, הוא טועה טעות מרה. מכיוון שמכירים אותי והזמינו אותי לבחינות, אני מניח שמראש לא התכוונו לבדרן.

כל המועמדים שהופיעו ל„אודישן" — ואני מכיר את חלקם הגדול — המכנה המשותף, שלהם היה היותם עיתונאים. איש מהם אינו מנחה ואינו בדרן, כך שהתשובה לשאלתך מונחת בעצם בעובדה שהנבחנים היו רובם עיתונאים רציניים. אם היו רוצים בדרן, היו בטח מזמינים למבחן את דודו טופז.

● אתה עומד להפוך מנחה פופולארי. איך זה ישפיע על עבודתך ככתב לענייני מיפלגות?

אני חושב על זה הרבה, והאמת היא שאין לי תשובה. אני מתכוון לקחת חופשה בת חודש מעבודתי העיתונאית, מאחר שהטלוויזיה היא מדיה שונה להלוטין, וזה מצריך הסיבה. אני מוכרח ראש נקי ואת החופש לעשות את זה הכי־טוב — כי אם כבר עשיתי את הצעד הזה, אני מוכרח לקחת את עצמי ברצינות ולא לעשות מעצמי צחוק.

● למעשה, הגעת ל„אודישן" לגמרי במיקרה. מזכירת־ההפקה של „שעה טובה", רבקה בר־לב, סיפרה לך על המיבחנים יום לפני שנערכו. כל העסק היה מבחינתך מעין הרפתקה לא חשובה. איך הגבת כשהודיעו לך שאתה האיש שנבחר?

חצי שעה לפני שנסעתי למיבחן אמרתי לרותי, אשתי, שאני לא הולך. כל העניין לא נראה לי. באמת לא הלכתי למיבחן, ואז טילפנו לי מהאולפן ושאלו למה אני לא מגיע. החלטתי ללכת בכל זאת. נדמה לי שהייתי הנבחן האחרון. כך שכשהודיעו לי שזה אני, זה די הדהים אותי. הייתי משוכנע שהאיש שייבחר יהיה גבי גזית.

יצחק יצחקי:

„טוב שגם האינטרפול יהיה בתמונה!"

חבר־הכנסת לשעבר יצחק יצחקי תובע ארבעה מיליון שקל מבעל מיפעל לליטוגרופיות, שאיבד מיכתב אורגינלי ששלח לו הנשיא המצרי המנוח אנוור אל־סאדאת.

● **מתי התחלת לחשוש שהמיכתב נעלם?**

כשהגענו לשלב הסיום של הליטוגרפיות, הסתבר לי שאשתו של יעקב אריאל, בעל המיפעל, הלכה לשגרירות המצרית כדי לבקש חותמת מיוחדת שהיתה מוטבעת בראש המיכתב. זה היה חשוד בעיני שלא השתמשו במקור.

● **מה היה ערכו של המיכתב עבורך?**

בזמן שסאדאת ביקר בארץ הוא נפגש עם ח"כים, וכל אחד נתן לו מתנה. פלאטו־שרון נתן לו זהב וכסף. גולדה נתנה לו עגילים לנכדתו ואני נתתי לו שני ספרים — ספר מקורי בשם לחש וקמיע וספר בשם להיות ככל הילדים. לחש וקמיע לא היה סתם ספר, אלא המקור שאבי כתב בחצי קולמוס.

● **לא כאב לך הלב למסור את המקור שכתב אביך?**

כאב לי הלב גם להחזיר את סיני. אבל ידעתי שמה שאני עושה עם הספר זה אקט עצום. כעת הספר נמצא בספרייתו הראשית של נשיא מצריים, והרגשתי שאני מחזיר את הספר למקורותיו.

● **הנשיא כתב לך מיכתב תודה על הספרים?**

כן, והמיכתב הגיע בעצם המשבר הראשון, כאשר המישלחת המצרית חזרה לקאהיר וזה היה האיתות הראשון מקאהיר וממצריים. שליחת המיכתב אליי לכנסת, לירושלים בירת־ישראל, היתה משום שבירת־הקרח.

המיכתב הגיע על נייר לבן יפהפה, והיה כתוב עברית. היה כתוב בו: „חבר־כנסת נכבד יצחק יצחקי. קיבלתי בברכה את שני הספרים ששלחת אותם במתנה לי, הספר הראשון שמצאת בספריית אביך כתוב עברית עתיקה וכלל פתירת החלומות והטיפול בצמחים עתיקים ובאמצעים פרימיטיביים הוא ספר טוב מאוד. הספר השני, כמו כל הילדים כולל מחקרים ועיונים בנושא הילדות והילדים. שמחתי שהספר כולל גם טיפול הילדים המפגרים והפגיעים. אני מודה לך על המאמצים בדרך טיפול בילדים הפגועים ומאחל לך מזל טוב ובריאות."

למטה היתה חתימתו של סאדאת בעברית ובערבית.

● **מדוע רצית להפוך את המיכתב לליטוגרפיות?**

המיכתב היה מונח אצלי קרוב לארבע שנים. ביום שבו נהרג אל־סאדאת, חשתי צער. אמרתי לחבר שלי, הצייר איתמר סיאני: בא לי להנציח את הרצח, בוא נעשה משהו ביחד. אתה תצייר את הפנים של סאדאת ובצד ימין יהיה המיכתב. באמצע יהיה כתוב „שלום" בערבית, בעברית ובאנגלית.

● **ואתה תסתפק בארבע מיליון שקל פיצויים?**

זה פסיק ממה שהמיכתב שווה, אבל אני מקווה שהתביעה שלי תמריץ את בעל מיפעל הליטוגרפיות לחפש את המיכתב. למיכתב הזה יש ערך עצום. חוץ מזה, אם אמנם המיכתב נגנב, טוב שגם האינטרפול יהיה בתמונה, כי המיכתב יכול להימכר במכירות פומביות.

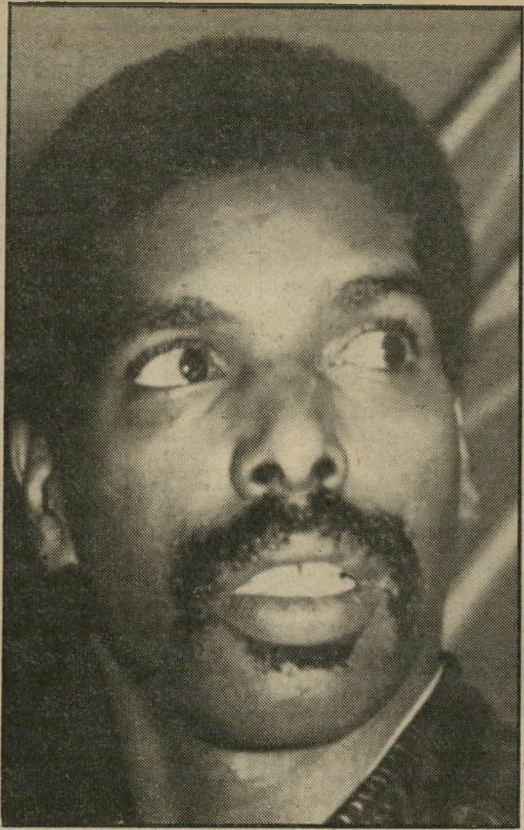

אולסי פרי:

„כמה פעמים צריך להגיד שהייתי חולה!"

אני לא מבינה גדולה בכדורסל אבל דבר אחד הבנתי: במישחק של מכבי נגד ריאל מדריד אפשר היה לנצח גם בלי אולסי פרי, יחד עם זאת, אני מודה שדמותו הענקית המתרוצצת על המיגרש היתה חסרה לי לאורך כל המישחק, וכשלא גיליתי אותו גם על הספסל, התחלתי להיות ממש מודאגת. מזל שמיקי ברקוביץ זרק לנו בסוף המישחק איזה טיפ, ואמר שאולסי היה חולה.

התקשרתי לאולסי לשאול אותו איך הוא מרגיש. עוד לא הספקתי לפתוח את הפה והוא אמר לי:

גם את רוצה לדעת למה לא השתתפתי במישחק?

● **כן.**

הייתי חולה. כמה פעמים אני צריך להגיד שהייתי חולה?

● **אתה מצטער שלא השתתפת?**

כטח שאני מצטער, אני אוהב לשחק כדורסל, זה החיים שלי.

אני לא מבין: אנשים חושבים שהלכתי לבלות. אם הייתי בריא, היו רואים אותי על המיגרש. ואם לא ראו אותי על המיגרש, סימן שהייתי חולה.

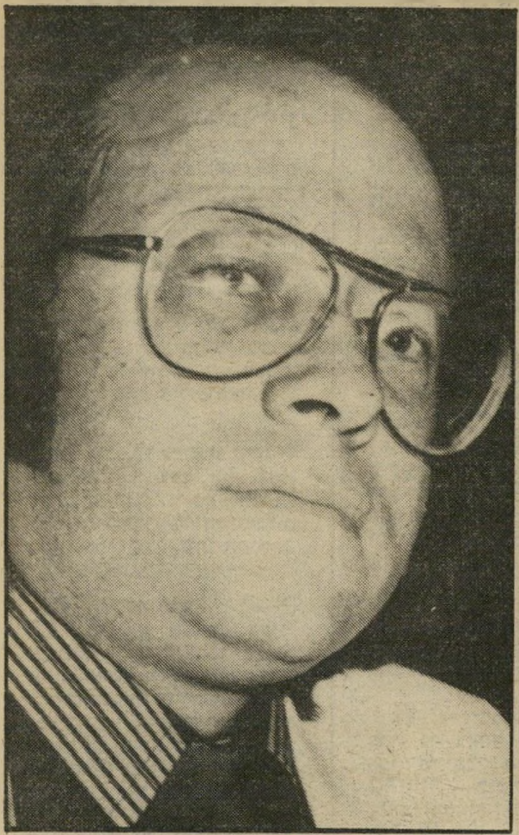

מנחם זילברמן:

„אצלנו באילת, כל מלך הוא ממזר!"

למרות שהיא קטנה, יש בה שלושה עיתונים. שני עיתונים, שאחד הוא בעד ראש־העיר, גדי כץ, והשני הוא נגד ראש־העיר, גדי כץ. יש גם דו־שבועון הדור בשם „אפרופו אילת". הדו־שבועון הזה ערוך בידי מנחם זילברמן, שחקן לשעבר, פירסומאי לשעבר ועיתונאי בהווה. עוזרת לידו אשתו, הסופרת דורית זילברמן, שהוציאה לאור בימים אלה את סיפרה השני „התחנה המרכזית".

את העיתון הזה גיליתי במטוס „ארקיע" שהוביל אותי לאילת. מצאתי בו שמות של הרבה קולגות עיתונאים. מסתבר, שזילברמן נוהג להוריד עיתונאים דרומה והם כותבים בזווית של עין צפונית.

גם אני זכיתי לכבוד, אלא שאותי לא הורידו לאילת. אני כבר הייתי שם. בינתיים חייבים לי עדיין כסף עבור אותה עין צפונית שלי, אבל מילא, עיתון חדש. ניתן להם קרדיט.

בינתיים, כמה שאלות לעורך מנחם זילברמן.

● **למה צריך דו־שבועון כל־כך מהודר בעיר כל־כך קטנה?**

העיתון הזה הוא לא רק מגאזין מקומי. הוא נועד להפצה בתל־אביב.

● **למה אתה חושב שמגאזין אילתי יעניין תל־אביבים?**

קודם כל, היחס של התל־אביבים לאילת הוא כמו אל תחביב. אז כמו שאנשים קונים מגאזין על יאכטות, הם יקנו מגאזין על אילת. כולם יודעים שאילת היא מקום יפה, שהשמש זורחת בו כל השנה. המגאזין שלנו יעזור למכור את אילת. הוא יספר על מה שמתרחש בעיר, על האורחים המעניינים הפוקדים אותה.

בארץ כל ממזר הוא מלך. באילת כל מלך ממזר. אז אם אנחנו מראים את שולמית אלוני בביקיני אצל נלסון, ולמרות שהיא חברת־כנסת היא מרשה לעצמה להתממזר עם ינוקא, ואם אנחנו מראים את דידי מנוסי עם הכרס הענקית שלו שורץ בבריכה של הסלע האדום אני חושב שזה מעניין גם תל־אביבים.

ובכלל, כעת, בעונת־התיירות, יהיו פה הרבה ציצים, וכמה מהציצים שאני רואה לא יביישו שום עיתון.

באילת עובר המון כסף. יש הרבה אנשים בארץ שיש להם אינטרס כלכלי באילת, והעיתון יתן תמונה כלכלית גם לאנשי העיר וגם לאנשים מבחוץ. כדי למנוע אינטרס, נביא עיתונאים מבחוץ. הנה, אריה אבנרי חשף עבורנו שערוריה כלכלית.

בכלל, כל כוכבי־העיתונות מתל־אביב יכתבו אצלנו. מי יכול לסרב לי, כשאני מציע לו טיסה לאילת פלוס מלון ואירוח מלא, שלא לדבר על זה שהנוף פה חופשי?

שרית ישי

מהו הכבוד היחידי ששום פוליטיקאי איננו שואף אליו

ומדוע יקים דב בן־מאיר מישרד־ייעול בענייני־עבודה

■ בכנס המרכז הבינלאו־מי לשלום במיזרח התיכון שאל **אבא אבן** מה היה **בנימין זאב הרצל** מרגיש למראה ה־קונגרס הציוני, וציטט אימרה מפורסמת של הנשיא האמריקאי **דוויט אייזנהואר**: „אילו **אברהם לינקולן** היה חי כיום, הוא היה מתהפך ב־קיברו!"

■ פסוק אחר של אבן: „כבוד הוא לפוליטיקאי לשרת באופוזיציה, אבל זהו הכבוד היחידי ששום פוליטיקאי אינו שואף אליו."

■ אבן על נבואתו של **מ־נחם בגין**, שעד סוף 1982 ייחתם חוזה־שלום בין ישראל ולבנון: „ערכו של חוזה־שלום עולה כשיש עליו שתי חתימות, ולא רק אחת."

■ שר־האנרגיה **יצחק מודעי**, שנאם לפני באי הקונ־גרס הציוני, בחר לדבר אל ה־צירים באנגלית. הוא טען שיש שטחים ענקיים ריקים בגדה. את דבריו קטע ציר אחר, אף הוא באנגלית, הזכיר לו כי יש שט־חים ריקים בערבה. מודעי עטה ארשת חמורת־סבר וענה בתקי־פות: „לפני שאתה מדבר, רצוי שתעלה לארץ ותתיישב פה, תחת לשבת שם ולהסיף לנו!" הציר ביקש זכות־דיבור להוד־עה אישית, והביך מאוד את מודעי. הוא היה דווקא ישראלי, **דני וואלה**, חבר קיבוץ יט־בתה בערבה. וואלה, נציג סי־עת ר"ץ בקונגרס, הוא מרא־שוני מתיישבי יוטבתה וממ־קימי עין־גדי.

■ סירטון הפורנו הקצר שהוקרן בטעות בקונגרס היה מתוייק תחת השם: „מאזן ההגירה — מיבצעים מיוחדים."

■ בעת ההצבעה על ההת־נחלויות בקונגרס הציוני הת־ברר, שחברי המיזרחי פרשו לישון. איש חרות **דובי בר־אל**, סמנכ"ל דור־ההמשך בסו־כנות, טילפן לנציגם הבכיר **אליעזר שפר** וצעק בטלפון: „אם לא תבואו להצביע, אתה מאבד את הכיסא שלך בהנה־לה!" אנשי המיזרחי לא נבהלו והמשיכו לישון.

■ בעת הקרב על המיק־רופון, שהתנהל בין ח"כ המערך **יצחק פרץ** ובין נציג חרות מאנגליה **אריק קראוס**, קמו נשות הדסה ושרו התיקווה, ב־תיקווה להרגיע את הרוחות. ח"כ המערך **מנחם הכהן** התיישב במקומו לאות־מחאה, וסירב לעמוד בזמן שירת ההמ־נון.

■ **טל בר־און**, בתו של אל"מ (מיל') **מרדכי בר־און**, מראשי שלום עכשיו, נישאה לידידה הערבי, **דאהר**.

■ עדי־שמיעה בצידון סי־פרו, כי באחד מביקוריו שם אמר שר־העל הכלכלי **יעקב מרידור**: „לישראל יש שר מ־צויין, הטורח לבקר כאן כל שבוע!" הוא התכוון לעצמו.

■ הישיבה הקרובה של מ־רכז מיפלגת העבודה לא תסב נחת לח"כ **דב בן־מאיר**. ה־מרכז ידון בהצעה שנציגי ה־מיפלגה לא יכהנו בשני תפקי־דים, אלא באחד. כך יאלץ בן־מאיר להחליט אם הוא רוצה להישאר בכנסת, או להמשיך בתפקידו כמזכיר מועצת פו־עלי תל־אביב. בן־מאיר הגיב על הרעיון במרירות רבה: „נ־ניח שיחליטו למנוע כפל־תפקי־דים, ואני אצטרך להתפטר מ־

שימעון פרס נוטל את אוזניות הציר שישב לצידו בקונגרס הציוני שהתקיים בבנייני האומה בירושלים. הנאומים היו בעברית והיה תירגום סימולטני לאנגלית ולצרפתית. פרס, שבא דקות קודם לכן לאולם, חמד לצון, נטל את האוזניות משכנו ובדק את התרגום.

■ בדיון שהתקיים במליאת־הכנסת על הודעת הממשלה בעניין השבתת המשק, טעה ח"כ **משה שחל**, יושב־ראש הישיבה. הוא הזמין את ח"כ איסר הורביץ לשאת את דברו. קרא לעברו **אריק נחמקין**: „ה־הוא כבר לא בכנסת." שחל התכוון ל**יגאל הורביץ** אך קרא בטעות בשמו הקודם של **איסר הראל**.

■ בישיבת סיעת המערך קרא שחל לדב בן־מאיר:

נון מוחרם על־ידי מישטרת מחוז־המרכז של המישטרה. ה־סיבה: כאשר הוא סיקר עבור הצהרון את החלטת הנהלת אל־על לפרק את החברה, הוא הגיע לצריף־הוועדים בלוד, סמוך ל־נמל־התעופה. שם הוא פגש ב־מפקד המחוז **גבי אמיר** ושאל אותו מה תעשה המישטרה, אם עובדי־החברה לא יסכימו להתפנות. „נשכיב אותם ונשלח אותם לבית־חולים," ענה לו א־מיר, ודבריו זכו בכותרת בעי־

■ לרגל הוצאת ספר מסות חדש של **עקיבא ארנסט סימון** הוא רואיין על־ידי **רו־ביק רוזנטל** בחותם, ונשאל בין השאר על דמות המנהיג הדמוקרטי והנאור. „אני רואה לפחות בן־אדם אחד כזה היום, והוא נשיא המדינה. כשהוא יגיע למימשל, יש לנו תיקווה. אולי זו התיקווה היחידה. הי־כרתי אותו יפה מאוד. הוא היה תלמיד שלי בבית־הספר, אך איני רוצה להתפאר בזה יותר מדי. זה רק יכול להזיק לו."

■ על שר־הביטחון **אריאל שרון** אמר סימון: הוא פשוט אינו בן־אדם. מילא, אם יפתח במישפט נגדי על כך. או־מר לו שהיום זו בכלל לא מוד־מאה להיות בן־אדם..."

■ בתוכנית הרדיו יש ענ־יין התארחה עיתונאית מעריב **רחל פרימור**, שסיפרה על ה־לחצים שמפעילים עליה ח"כים ואנשי־ציבור, כדי שתספר עלי־הם בעיתון. אחד המכובדים לחץ עליה באופן מאסיווי בבקשה אחרת: שתחליף את תמונותיו בארכיון־העיתון לתמונות שב־הן הוא נראה צעיר יותר. פרי־מור לא סיפרה למאזינים כי האישיות הבלתי־פוטוגנית אי־נה אלא יושב־ראש הכנסת **מנחם סבידור**.

■ דקות לפני תחילת ה־שידור יש עניין ברשת ב' נר־אתה עורכת התוכנית המתחרה שעתיים משתיים מגלי־צה"ל, **לאה נודלמן**, עולה לאולפן־השידור של קול ישראל בקריה, כשסרטים בידיה. מסתבר שהיא ידידה של מגיש התוכנית **גבי גזית**, ובאה להאזין לתוכנית בזמן השידור. מכיוון שאחת מ־מפיקות התוכנית, **שוש פור־מן**, היתה חולה, היא התנדבה לעזור בנשיאת סרטים לאול־פן.

■ „תמיד חשבתי שכל מ־סיבות־ההפתעה מתוכננות מ־ראש, עד שגם אותי הפילו ב־פח." **שלי שבדרון**, אשת יחסי־הציבור של חברת־משק־אות, זכתה במסיבת־הפתעה ל־כבוד חג־החנוכה, מטעם הנ־הלת החברה. בין האורחים ש־

מוזר ביותר על הפסקה, אחרי שהליכוד הבחין כי אין לו ר ב. נוצרה המולה באולם, וח"כ נאווה ארד, אחת הצירות מטעם המערך בקונגרס, ניגשה כדולצין לקצה הבימה כדי לשכנע את הנשים האמריקאיות שלא תשנינה את דעתן ותאמרנה הן להצעת המערך.

אריה דולצין ניגש לקצה בימת בנייני האומה ומנסה משם לשכנע את צירות הקונפדרציה מארצות־הברית שלא יצביעו ביחד עם המערך נגד התנחלויות באזו־רים צפופי־אוכלוסיה בגדה המערבית. היה זה כאשר הוכרז באופן

האיש שהבחין בו בראשון היה דווקא איש־המפד"ל **משה ק־רונה**, ראש המחלקה לחינוך תורני, שהמתין בסמוך למסך הטלוויזיה ולפתע הצטעק: „מה הולך פה, מה זה הזיין הזה על המסך?"

תפקידי כמזכיר מועצת־הפוע־לים של תל־אביב. אני פותח לי מישרד פרטי לייעוץ לענייני־עבודה, ועושה שני מיליון לי־רות לחודש. ואז אני אחשב כ־שליח נאמן של הסוציאליזם ב־כנסת."

„**יהודה**, תהיה בשקט!" בן־מאיר קרא: „שמי מאיר ולא יהודה." העיר שחל: „כשאתה מפטפט כל־כך הרבה, אתה מז־כיר לי את יהודה בן־מאיר."

■ כתב מעריב, **אלי ד־**

תון. כאשר התקשר דנון למח־רת לדוברת המחוז **זאבה אה־רוני**, הוא גילה יחס קריר. אחר כך התברר לו, שמיברק מישט־רתי נשלח לכל מפקדי התח־נות במרחב והדורש שלא לשתף פעולה עם דנון.

אנשים

באו למסיבה הכמעט מישפחתית היה **אורי פורת**, יועץ ראש־הממשלה לענייני־תיקשורת, שהוא דודה של שבדרון.

■ פעם הציעה לו שבדרון מישלוח חבילת־שי לראש־הממשלה ליום־הולדתו, כתרגיל פירסומי של החברה. ענה לה פורת: „אל תעבירי לו יין, כי הוא לא שותה. אבל **יחיאל קדישאי** שותה, ולו את יכולה להעביר יין ביום־הולדתו.״

■ במסיבה הודלקו שיבעה נרות שהיו בתוך עוגה. מישהו הציע להדליק נר שמיני, כיאה לחג־החנוכה. אך הוא התכוון למשהו אחר: המסיבה נערכה סמוך לחג־החנוכה, לכבוד הוצאת המהדורה השביעית של הספר אסטרולוגיה והורוסקופ של האסטרולוגית **טלילה סטן**. על המסיבה ניצח **יעקב שיראזי**. הוא החליף את מיקצוע ניהול מועדון דיסקו בניהול הוצאת־הספרים של סטן, שבקרוב גם יתורגמו וימכרו בחו״ל.

רים מצב טוב למכבי תל־אביב. עיקר המעמסה תיפול על **מוטי ארואסטי** ולו סידבר. ל**מיקי ברקוביץ** תהיה תקופה טובה. **ג׳ק צימרמן** יצטיין באותו מישחק,״ קבע המישפטן־איצטגנין.

■ כאשר הופיע **מני פאר** בערב של התאחדות עולי צרפת וצפון־אפריקה בבאר־שבע, הוא התבקש לספר בדיחה על מרוקאים. מני סירב והסביר: „חבר שלי אמר שתי מילים מיותרות, וישב חצי־שנה במחתרת. מקיצבת מובטל של הביטוח הלאומי אי־אפשר לקנות נעלי־ספורט לשלושה ילדים.״

■ כתב הספורט של על המשמר, **אורי פז** עזב את היומון מפ״ם. פז, בנו של עיתונאי הספורט הוותיק **ישראל פז**, יהיה עורך חדשות ביומן גלי־צה״ל. פז־הבן מצטרף לשורת עיתונאים בכירים אחרים שיצאו מבית על המשמר בשנים האחרונות. **סמדר פרי**, **חיים שיבי** ו**מרדכי** („מוטי״) **גילת** עברו לידיעות אחרונות, **חיים ביאור** לדבר ו**אמנון אברמוביץ** למעריב.

דן כנר חבוש כיפה גדולה, מתקבל על־ידי הרבנית הצעירה והנאה הדסה רלב״ג, אשת יושב־ראש המועצה הדתית בירושלים. רלב״ג היתה הגיבורה ראשית של מסיבת סיום בוגרי המחזור הראשון של המכונים הביו־טכנולוגיים, שאותה הנחה כנר. היוזמה שלה להקמת המכונים נועדה להכשרת עובדים להפעלת ציוד רפואי מתוחכם. הדסה היא עובדת בבית־החולים הדסה.

מלמד ביקר בליוויית ח״כים אחרים מוועדת־הכספים בבית־החולים לניאדו בנתניה. לפני כניסתם לחדר־הניתוח הם הולבשו בחלוקים ירוקים. מלמד ביקש חלוק גדול־מימדים „כי אני חלוק על כל הממשלה.״

■ ראש עיריית חולון **פינחס אילון** מכהן בתפקידו כבר שבע קאדנציות, 31 שנה. אילון, יושב־ראש מרכז השילטון המקומי, הוא בן 73. בערב ראיונות שאל אותו **איתן דנציג** אם אינו חושב שהוא מבוגר מדי לתפקידו. „אלה שאומרים זאת, שיבואו להתמודד איתי גם בשיקול־דעת ובעמידה בלחצים.״

■ הח״כים נעצו מבטים משתאים באורחת שנכנסה למיזנון הח״כים. **פנינה רוזנבלום** נכנסה לבושה במעיל פרווה לבן והחלה מתפשטת. בתחילה הורידה את המעיל, ואחר־כך, לאט־לאט את האפודה. היא לא המשיכה, אלא נשארה לבושה בחולצה דקיקה כשהח״כים־הגברים מביטים בה בעיני־עגל.

■ **דדי צוקר**, מזכיר תנועת ר״ץ, עסוק מאוד בימים אלה. הוא מכין תחקיר על הנעשה בגדה תחת הכותרת אל תאמר לא ידעת, שבו מופיע מידע מעיתונים וממקורות עצמאיים על פגיעות בזכויות תושבים בגדה המערבית. צוקר, שמאז הצטרף לר״ץ נותקו קשריו עם שלום עכשיו, עובד בורזמנית על דוקטורט בסוציולוגיה באוניברסיטת תל־אביב.

■ פעמיים דנה הכנסת בנושא עתידו וקיומו של העם היהודי. הדיונים היו כה משעממים, עד כי הותירו כנסת ריקה לחלוטין. הכתב הפרלמנטרי של הארץ **עמוס בן־ורד** העיר: „הדיון כל־כך משעמם, שאפילו המיזנון ריק.״

■ חברי ועדת־החוקה של הכנסת נפגשו עם מישפטנים מארצות־הברית. חלק מהח״כים הציגו עצמם על־פי תוארם. ח״כ מפ״ם **אלעזר גרנות** התנצל ואמר שהוא אינו אפילו עורך־דין. ענה אחד האורחים: „זה בסדר. אתה נציג הקומנסנס.״

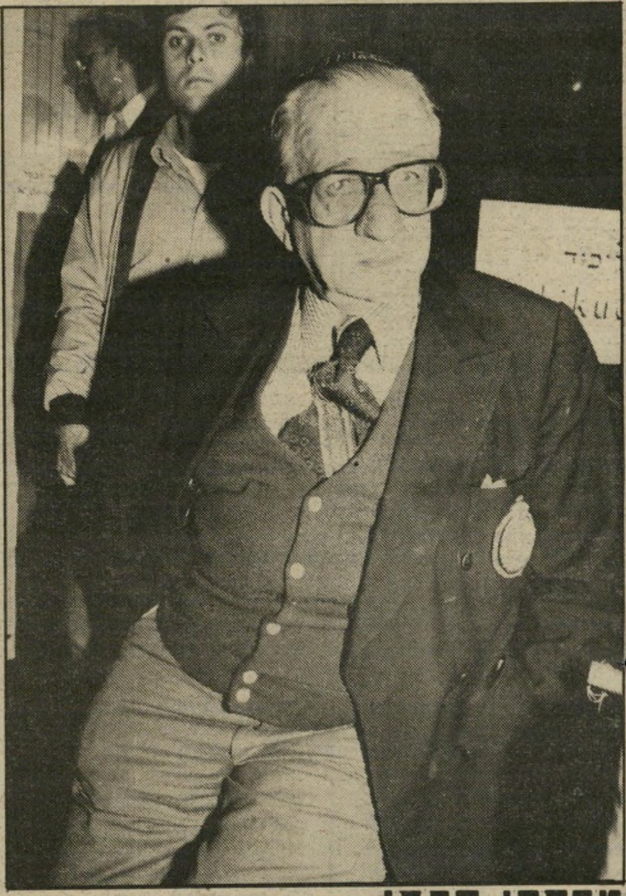

מרדכי הכהן ציר חרות חובש הכיפה מארצות־הברית שבא לקונגרס הציוני עשה דרך הפוכה בהגיעו לירושלים. הוא היה נציג ישראלי במישלחת הנספח הכלכלי בארצות־הברית, ירד ונשאר שם, ועתה חזר.

■ האסטרולוג הבאר־שבעי **עמוס שיאון**, עורך־דין במיקצועו, פירסם לקראת השנה האזרחית החדשה תחזית בעיתון המקומי ידיעות באר־שבע. „גם אם יחליט **יצחק רבין** לרוץ בראש המערך לראשות־הממשלה, הוא אינו התשובה המוחצת, לא ל**מנחם בגין** ולא לליכוד, ובעיקר תנועת החרות, הם האיום האמיתי, על שילטונם־הם. הכוכב אורנוס, שהוא הממונה על השינויים והמהפכות, עשוי להשפיע על בגין לנקוט בצעד מדיני דרמאתי.״ שיאון מנתח את שני מישחקי מכבי תל־אביב מול הקבוצה הרוסית צה־אס־קא מוסקווה, שייערכו בינואר בבלגיה, בתוך 24 שעות. „במישחק השני השמש, הירח ומרקורי יוצ־

■ **העולם הזה** עלה על שולחן הוועד המנהל של רשות השידור יותר מפעם אחת בישיבה האחרונה. מנכ״ל רשות־השידור **יוסף** („טומי״) **לפיד** תקף את חברת הוועד **אהובה מירון**, בגלל דברים שאמרה עליו בראיון בהעולם הזה (2361). בהמשך תקף עורך־הדין **אהרון פאפו** את הצגת הטלוויזיה אחרון הפועלים של **יהושע סובול**, והתבסס בביקורתו על ראיון אחר שהופיע בהעולם הזה, עם סובול (2352). באותו ראיון התייחס סובול לאידיאולוגיה של גיבור המחזה שלו, נפש יהודי, **אוטו וייניגר**.

■ ח״כ המפד״ל **אברהם**

מיכל מודעי אשתו של שר־האנרגיה, צירה בקונגרס הציוני, ניגשת לבימה לברר מה עולה בגורל ההפסקה שהוכרזה בדיוני־הקונגרס. שלא כאחרים, היא לא עלתה על הבימה, אלא קראה בנימוס ליושב־ראש.

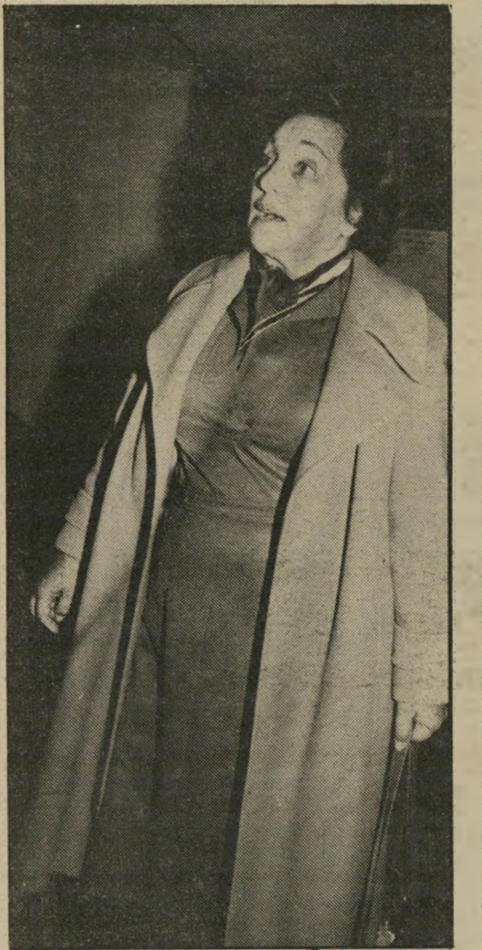

רות אלון אלמנתו של יגאל אלון באה לקונגרס הציוני להאזין להספד על בעלה, שאותו נשא ח״כ המערך, יצחק רבין. היא באה במכוניתו של ראש המועצה המקומית כפר־תבור, מיכה גולדמן.

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

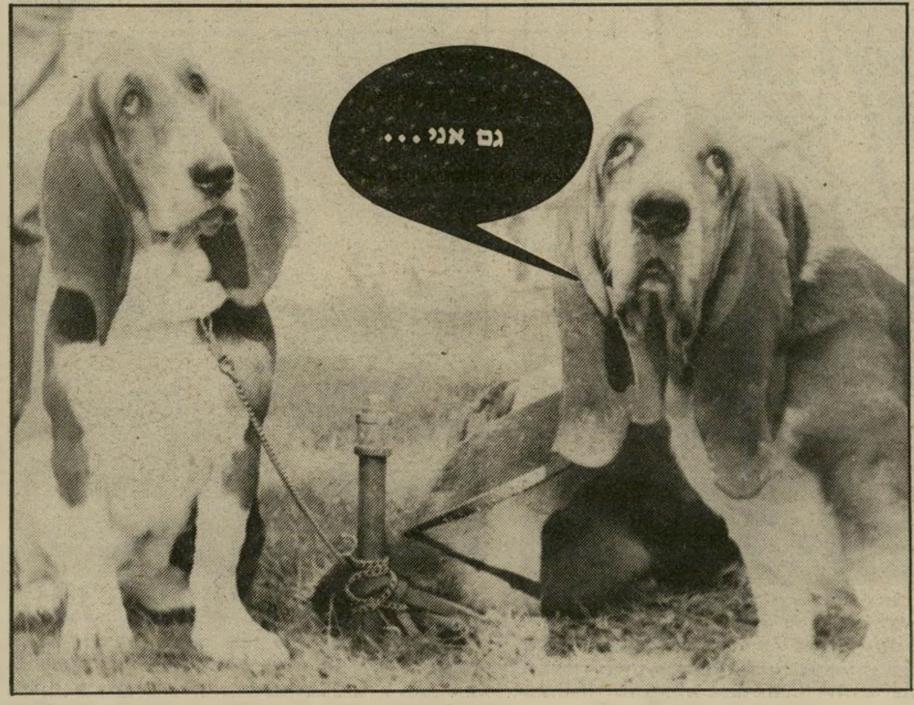

מוקי ושנוקי

אנשים

אריה דולצין אינו זקוק לגבות שחורות אלא לחגורה שחורה בקראטה

■ כאשר הורד הנושא מ־סדר־היום, העירה מזכירת סי־עת שינוי **רינה מנור**: „ש־מעתם? ביטלו את קיומו של העם היהודי.״

■ שר־הפנים **יוסף בורג** קיבל את הפירסומים על מוע־מדותו לתפקיד נשיא המדינה אם יפרוש **יצחק נבון** בחיוך: „לאחרונה יש אופנה, שמי שהולך לנשיאות פורש ועובר להיות ראש־ממשלה אחרי קדנציה. אני מוכן לעבור לתפקיד, רק בתנאי שלא יתקבל חוק־ציגון לנשיא פורש.״ קדנציה של נשיא היא חמש שנים, ובורג הוא בן 74.

■ המחזאי **חנוך לווין**, בניגוד לדימוי שנוצר לו, הוא פעלתן מאוד. הוא כותב באופן רצוף יום־יום מ־8 בבוקר עד 4 אחרי הצהריים. הוא מומחה לנגרות, מסגרות ומלאכות אח־רות. בשעות הפנאי הוא עוסק בתיקונים שונים.

■ המנכ״ל לשעבר של רשות־השידור **יצחק ליבני** ניהל ויכוח חריף עם סגנית שר־החינוך **מרים תעסה־גלזר** בענייני חינוך וצנזורה. סגנית השר סיפרה, שהיא מצפצפת על הביקורת המושמעת כלפיה ו־אינה קוראת מה נכתב בגנותה. היא סיפרה שהמחזה הפטריוט, של לווין, שהיא לחמה נגדו, מוצג במקום שבו היא למדה, בית־הספר נווה־צדק.

פסוקי השבוע

● **העיתונאי יעקב („יעקובו״) טימרמן**, על אחריות ישראל לטבח במחנות הפליטים בביירות: „האם הייתי מאמין לאדם המאפשר את כני־סתו של הקו־קוקס־קלאן להאר־לם ומאמין להסבריו כי חשב שפניהם לחקר דמוגראפי של האוכלוסיה השחורה במקום?״

● **עזר וייצמן** על הקמת רשימת מרכז בראשותו: „גם על בגין אמרו שאין לו סיכוי להיות ראש־ממשלה.״

● **הרמטכ״ל רפאל („רפול״) איתן**, בכנס־נוער של גוש־אמונים: „אחרי השי־רות הצבאי שלי אחזור לנגריה, כדי להקטין את התלות בזרים.״

● **המחזאי יהושע סובול** בהתייחסו לביקור שר־החוץ בארגנטינה: „בואנוס איירס של טירור / ושל עופרת ו־של בור / הלא לכל צרכייך / אני צינור... למה? ככה!״

● **הנ״ל**, על הודעת צה״ל שחייל נהרג בכדור טועה: „חייל נפל ממנהיג טועה.״

● **הנ״ל**: „אחרי הקטטה הגדולה וחילופי־המהלומות ב־קונגרס הציוני מציע מישהו להחליף את השם בנייני האומה לחירבת אל אומה.״

● **ח״כ חרות מיכאל קליינר**, על תבוסת הליכוד בקונגרס הציוני: „המערך ניהל מישחק שח־מת מתוחכם, ומולו העמיד הליכוד את טובי שחקני השש־בש שהיו ברשותו.״

● **ח״כ שינוי מרדכי וירשובסקי**: „אריה דולצין לא צריך גבות שחורות, אלא חגורה שחורה, כי בלי קראטה אי־אפשר היה להסתדר בקונג־רס הזה.״

● **העיתונאי אמנון אברמוביץ**, על השופט אהרון ברק בוועדת־החקירה: „כשהוא שואל, הרי זה שיפוד חד, ה־משפד כמה עניינים (אנשים) בבת־אחת.״

● **הממונה על מחוז הצפון במישרד־הפנים, ישראל קניג**: „דויד בן־גוריון מעולם לא ביקר ביקור ממלכתי בסקטור הערבי שבגליל, משום שהוא לא יכול היה לעמוד מול עיניו הנוקבות של הפלאח הערבי שאדמתו נלקחה ממנו.״

● **הרב מנחם הכהן**: „אתם מתפלאים שבאמריקה הצליחו לעשות לב של פלס־טיק. אצלנו כבר ראינו גם מוח של קש.״

● **העיתונאית יואלה הר־שפי**, על מפקד מישטרת מחוז תל־אביב: „עתה אין ספק עוד. אברהם תורגמן אוהב ל־הרביץ. הוא חושב שהתפקיד נותן לו הזדמנות מצויינת לע־סוק בהובי שלו בשעות־העבו־דה.״

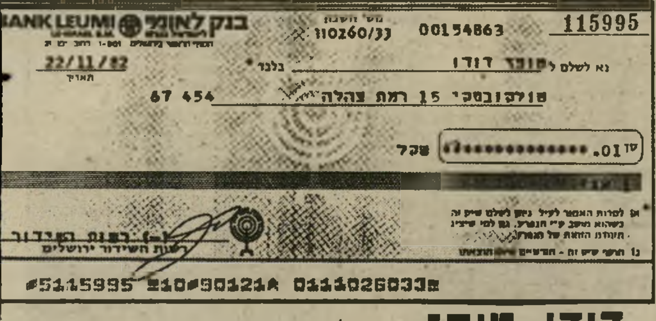
115995
00154863
110260/33
בנק לאומי BANK LEUMI
22/11/82
תאריך
נא לשלם ל טופז דודו
בלבד
טולקובסקי 15 רמת צהלה
67 454
שקל .01
רשות השידור ירושלים
#5115995 210#90121A 0110260033#

דודו טופז

קיבל מרשות השידור צ׳ק יוצא־דופן, על סך של אגורה חדשה אחת. הוא היה אמור לקבל מיקדמה עבור הופעתו בתוכנית הרדיו לצון נופל על לצון בסכום של 313,88 שקל. בטעות נשלח לו סכום הקטן באגורה אחת, ואת ההפרש הוא קיבל בצ׳ק נוסף של רשות־השידור. טופז לא פדה אותו, אלא מיסגר את הצ׳ק ותלה אותו בביתו, אך הודיע לרשות שבצ׳ק זה הוא מתכוון לשלם את האגרה.

קופות גמל לכל אזרח

מעל 800,000 איש כבר הצטרפו.

קופות הגמל של בנק לאומי הוכיחו את עצמן כהשקעות משתלמות ביותר. בבנק לאומי מאמינים כי כל אזרח חייב לעצמו מספר קופות גמל. כי קופת גמל הינה ההש־קעה הטובה ביותר להבטחת העתיד שלך.

מגוון קופות גמל לבחירתך

לבנק לאומי מגוון קופות גמל: שיאון, צור, עצמה, רימון, תעוז, קשת, שגיא, קופה מרכזית לפיצויים (למעביד), צור עד 120, עצמה עד 120. בקופות הגמל של בל״ל מעל ל-800,000 חברים ושווי נכסי הקופות מעל 50 מיליארד שקל. אין עוד בנק ישראלי אחד שיכול להתגאות במספרים כאלה.

ההשקעה הטובה ביותר

קופות הגמל של בנק לאומי הינן מהמצט־יינות בארץ. קופת גמל "צור" לדוגמא, חודשה בשנת 1982, ונותנת רווחים ובטוח חיים מעל למקובל בקופות הגמל במשק.

סוכריות גמל נוספות

תנאי הקופות הם שונים בהתאם לצרכי החברים בהן. ישנן כאלה המתאימות יותר לעצמאים לשכירים לפנסיונרים או לילדים.

כל קופה עונה באופן הטוב ביותר על צרכי חבריה. בטוח חיים, רנטה חודשית, בטוח תאונות, ועוד הטבות רבות.

שים לב. תקרת ההפקדה לצרכי ותק הועלתה ל-300,000 שקל לשנת המס הנוכחית

נצל את מגוון קופות גמל בבנק לאומי. הבטח את עתידך ותהנה מריווחיות גבוהה של השקעותיך.

פרטים בכל סניפי בנק לאומי, בנק איגוד, בנק ערבי ישראלי ובנק עליה לאומי.

אנשים לשירות אנשים

בנק לאומי

לטיפול בקשקשים צריך פינוק מיוחד

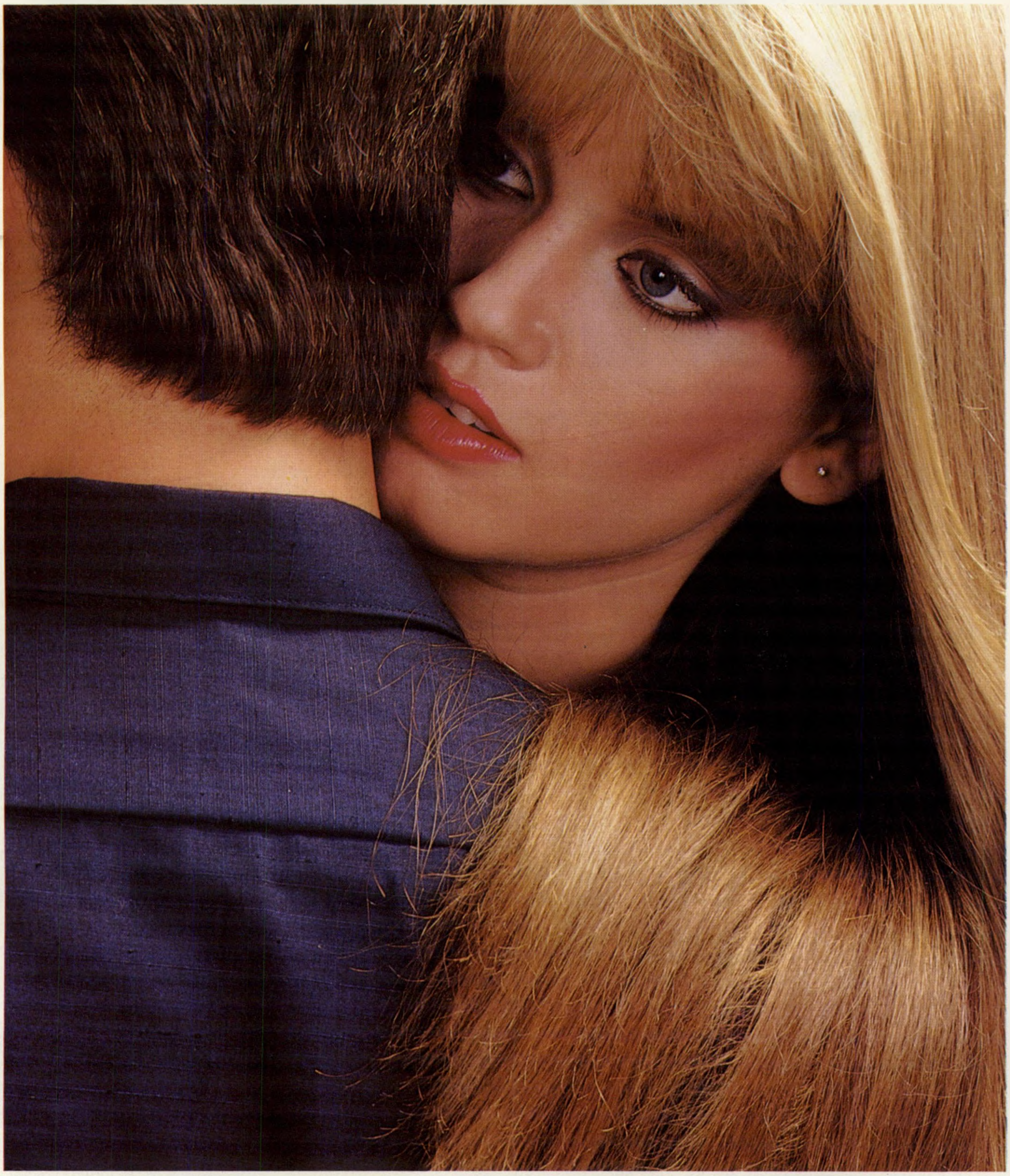

שמפו פינוק + N

אם יש לך קשקשים... הם יעלמו יחד עם הרגשת חוסר הנוחות המתלווה בדרך כלל לתופעה.

היום יש לך תכשיר יעיל ונוח המתאים לכל סוגי השיער - שמפו פינוק + N לטיפול בקשקשים.

פינוק + N זה הפינוק המיוחד שלך. הוא מנקה ביסודיות את הראש ולאחר סדרה של חפיפות מבטל את תופעת הקשקשים ומונע הופעתם מחדש.

תכונותיו הנוספות הן כשל שמפו פינוק רגיל. הוא מטפח את השיער, מעניק לו ריח נעים והרגשת רעננות, והוא מתאים במיוחד לתנאי האקלים בארץ.

פינוק + N פותח בישראל. התוצאה היא, תכשיר איכות יעיל במחיר סביר, המתחרה בהצלחה בתכשירים מסוגו בעולם כולו.

פינוק + N זה הפינוק המיוחד שלך.

השיער זקוק לטיפה של פינוק

הורוסקופ

מרים בנימיני

בין קשת וגדי

חודש זה הוא מעבר בין קשת לגדי, לכן מצב הרוח ישתנה ללא הכר

השמש נמצאת במעלות האחרונות של מזל קשת. לקראת כניסתה למזל החדש — גדי. השינוי באווירה יורגש בצורה חזקה מאוד הפעם. הבדלי־האופי ה־בולטים שבין שני מזלות אלה ישפיעו מאוד, ומצב־הרוח הכללי יתחלף לבלי־הכר.

בחודש שבו ששהתה השמש במזל קשת האנשים ניצלו את הזמן בצורה מהנה עד כמה שהתאפשר להם. התקופה התאימה לעיסוקים רבים ושונים בעת ובעונה אחת. אנשים הירבו בנסיעות ו־טיולים, אם בארץ ואם מחוצה לה, עסקו בספורט ובתנועה יותר מכפי שהם רגילים. למרות זאת הספיקו להתעניין בשטחי לימודים חדשים ולהרחיב את ה־אופקים.

הרצון להרחיב את הידע ולהעמיק ב־מחשבה איפיין את התקופה, וכן איסוף נסיונות שונים ומשונים בכל מיני שט־חים ותחומים שרוב השנה לא מתפנים לחשוב עליהם.

הסכנות שבחודש החולף היו קשורות בתאונות, שנובעות מאופטימיות־יתר ו־חוסר־זהירות. סיכסוכים מישפטיים, ו־מריבות שנובעות מחוסר טאקט היו גם הם מהתופעות הבלתי נעימות ששייכות לתקופה.

מה קורה בימים אלה, כשהשמש כמ־עט נכנסה למזל הבא? את זה ניתן להרגיש ללא קושי. האווירה הופכת לה־יות הרבה יותר רצינית וכבדה. שימחת החיים שהיתה במזל קשת דועכת ונו־בלת לאיטה. לפתע נתקלים במעצורים, והדרך שקודם לכן היתה חלקה ופשוטה הופכת תלולה וקשה. אנשים הופכים ל־פסימיים יותר ומסתכלים על כל דבר ביתר זהירות ואחריות.

המבט הרציני על החיים הופך להיות הצורה היחידה שבה מביטים על העולם. יכול להיות שנמשכים לעסוק בעניינים אינטלקטואלים אבל קודם כל נותנים חשיבות לעניינים חומריים. אנשים מר־גישים בצורך חזק מאוד להתקדם. התצ־לחה כל־כך חשובה, שהאמביציה הופכת להיות כח פעיל וחזק. רוצים להתקדם בכל מחיר, עד שהופכים לעיתים להיות חסרי־התחשבות ואכזריים, אם כי לא בכוונה תחילה ולא כדי להכאיב, אלא כדי להגיע למטרה, שכרגע היא החשובה מכל.

בתקופה שהשמש נמצאת במזל גדי, מטפלים יותר בדמויות סמכותיות — בין השאר, בהורים מבוגרים הדורשים יותר טיפול ותשומת־לב. מחלות שבדרך־כלל אינן מפריעות לשיגרת היומיום הופכת לפתע לבעיה המעכבת את ההתקדמות החשובה. כשהשמש בגדי מודגשות תכו־נות של זהירות, חריפות־הגיון ושכל ישר. מנסים לקדם עניינים מיקצועיים ומעשיים ומגלים שקדנות וחריצות. לוקחים יותר אחריות ומשתדלים להגיע לתוצאות מר־שימות.

זה לא הזמן ליחסים אישיים. הדגש בחודש זה הוא על עולם העסקים

זה לא הזמן לפתח יחסים אישיים. הדגש מושם כעת על עולם־העסקים. זה הזמן שבו אדם שואף למצוא סיפוק בעבודתו, ולחיים הפרטיים ניתנת עדי־פות שנייה, זו התקופה הפחות מתאימה לבקש מאדם בעל עמדה. אם מבקשים ממנו שישנה את דעתו או יבצע תזוזה כלשהי לכאן או לשם, נתקלים בקיר אטום. מי שמעוניין לקדם את עצמו צריך להיות בטוח שההישגים שהגיע אליהם, באמת די גבוהים ומשכנעים.

לפתע מתברר שהעולם מלא באנשים שמחפשים קיצורי־דרך לפסגה, עכשיו הם יווכחו לדעת שזה ביזבוז זמן. אין אפ־שרות להתקדם אלא אם באמת הוכיחו את עצמם. אל יאוש! בחודש הבא הסי־כויים יהיו יותר טובים, אלא שדווקא בחודש שבו שולט מזל גדי, מימד הזמן מקבל חשיבות עצומה ואין לזלזל בגורם הזמן כאשר מדובר על תפנית חשובה בחיים. כמאמר קוהלת: לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים; עת לבקש ועת לאבד; עת לחשוב ועת לדבר.

הדברים הפחות נעימים שעלולים לק־רות כשהשמש תהיה במזל גדי, קשורים בכמה דברים; מצב־רוח קודר ורציני, ואולי אף פסימי. אנשים שנוטים לדי־כאון עלולים לשקוע במצב מעין זה. שמרנות מוגזמת והתנגדות לכל שינוי גם הם מסממני התקופה. למרות ההש־תדלות והמסירות לעניינים מיקצועיים, דווקא שם אפשר להיתקל בצרות ובעיות, שאיש לא חשם עליהן.

אלה הנוטים לסבול מכאבי־גב עלולים לסבול יותר מתמיד, הנטיה לשבירת עצמות גוברת, הסובלים מבעיות ראו־מטיות אינם יכולים להתעלם מבעייתם. מזג־האוויר אינו מפנק את האנשים, גלי־הקור התכופים מזכירים שכוכב שבתאי השולט במזל גדי, מוקף כולו בטבעות קרח, ומשוייך לקור עוד מחימים הקדו־מים שבהם עסקו באסטרולוגיה.

השנה, בניגוד לשנתיים שחלפו, אפשר לצפות למצב כוכבים יותר חיובי, ונקווה שאיש לא יסבול ולא יתקל בבעיות שהוזכר כאן. כוכב שבתאי (שליט גדי) עבר ממזל מאזניים למזל עקרב. השפעתו הקשה כבר אינה מורגשת כשמדובר על בני מזל גדי, או על התקופה שבה השמש תתארח במזל זה.

אתם עומדים לפני תקופה חדשה. כבר השבוע תוכלו להיווכח שהדברים שהט־רידו והעסיקו אתכם קודם, מאבדים מחשי־בותם, ואתם נוטים להתרכז בעניינים חשו־בים יותר. התחום ה־מיקצועי יעסיק אתכם מאוד בקרוב. זה הזמן להוכיח את עצמכם ולדאוג לכך שהממונים עליכם ידעו על תרו־מתכם למקום־העבודה. בשטח הריגשי המצב הרבה יותר טוב — אחרי הבעיות הרבות שפקדו אתכם.

* * *

התקופה הקשה שעברה עליכם לאחרונה עומדת לחלוף. כעת וכלו להביט על העולם בעיניים יותר אופטימיות. אלה ש־מעוניינים בשינוי, כדאי שיחשבו בכיוון של שטח לימודים חדש. קשרים עם אנשים ב־ארצות אחרות יביאו לסיפוק ויוסיפו לבים־חון העצמי. בקשרים עם ידידים המצב די־רעוע, אתם חשים כעס על חלק מהידידים שלכם, אך הימנעו מ־להחליט בינתיים על צעד לכאן או לשם.

* * *

שבוע מאוד מעייף עומד לפניכם, דרושה לכם הרבה מנוחה. העצבים רגישים מאוד, ואתם נוטים לחלות במהירות. נסו להרבות בשינה ולהתרחק מ־בילויים רועשים. מ־בחינה כספית המצב אינו יציב. מצד אחד מרגישים התקדמות, אך דווקא כעת עליכם להשגיח היטב על כס־פכם. הימנעו מלתת או לבקש הלוואות והתרחקו ממקומות שבהם יש אפשרות לסכן כספכם. קניות גדולות רצוי לדחות.

מצב־רוח אופטימי יורגש השבוע. הכל מתחיל להסתדר, בייחוד כשמדובר על בני־הזוג המוכנים לבוא לקראתכם. אותם שעדיין לא מצאו להם בן־זוג קבוע ירגישו שהמצב עומד להשתנות. מה־שבוע תוזמנו למסיבות ולכל מיני אירועים חב־רתיים או טיולים. תהיה לכם הזדמנות לפגוש באנשים חדשים, ולפתע יתברר שלמרות ביישנותכם אתם נעשים פופולאריים ומבוקשים. הופעתם משתפרת והבעתכם יותר שמחה.

* * *

שני דברים חשובים יעסיקו אתכם ב־תקופה המתקרבת. קודם כל — הצטברות של עבודה והתחייבו־יות מכבידות עליכם, אינכם מצליחים להש־תחרר מהעומס הרב שלקחתם על עצמכם. ותרו על הגאווה ובקשו מעמיתים לעבודה שיתחלקו אתכם בנטל. המצב הבריאותי רגיש במיוחד, למרות שעד הרגע האחרון אינכם מוכנים להודות שמשהו אינו בסדר. כדאי להקדים רפואה למכה ולהשתדל לנוח.

* * *

בתקופה הקרובה כדאי לזכור שהחיים יכו־לים להיות שמחים ועליזים. נצלו את התקופה להנאות, בי־לויים ושמחות. נסיונות מוזרים ובלתי־שיגרתיים עומדים להתרחש ב־קרוב. אל תמנעו מעצ־מכם דבר. זה הזמן להתנהגות ספונטאנית ולהוצאת הדברים ה־טיבעיים הטמונים בכם. אם אתם שרויים ב־קונפליקט פנימי ואינ־כם יודעים מה להחליט, הפיתרון פשוט ביותר: עשו מה שטוב לכם בדרך הטובה.

השבוע תרבו לשהות בבית, ואם כבר אתם נאלצים להקדיש חלק ניכר מזמנכם לעניינים שקשורים ל־בית ולמישפחה, כדאי לבדוק מה מצב הדי־רה, איפה נחוץ לשפץ ולתקן. אל תזניחו את הדרוש טיפול. הורים מבוגרים דורשים יותר תשומת־לב, הם זקוקים לעזרה חומרית ונפ־שית. בשטח־העבודה כדאי לפעול בשקט ו־לוותר על פירסום ועל כבוד. כדאי להת־רחק ולשקול ולתכנן את הדברים מחדש.

* * *

השבוע תוכלו למצוא את עצמכם מוקפים בידידים ובני־מישפחה. אתם מעורבים בכל מיני אירועים לפעמים כמעט נגד רצונכם. קרו־בים ושכנים משתפים אתכם בבעיותיהם, ו־אתם נאלצים לחשוב ולנתח את הדברים של־כם הם מובנים מאלי־הם. התכתבויות חשו־בות עשויות להוציא אתכם מהשקט הנפשי ולהפיח תיקווה חדשה בכל מה שקשור לחיים המיקצועיים בעתיד. בשטח הרומנטי צפויה לכם הצלחה רבה.

* * *

עניינים כספיים עומדים להעסיק אתכם בתקופה הקרובה. יש לבדוק פעם נוספת את האפשרויות ולח־פש דרך נוספת שתעזור לכם לקדם את מצבכם הכלכלי. אם אתם מתכננים לקנות חפץ חדש ויקר, כעת הזמן לטפל בכך. דחייה של שבועיים עלולה לגרום לאי־נעימויות, להתרג־זויות ולעיכובים. אם יש באפשרותכם להק־דים הטיפול ברכישה — עדיף. השבוע אתם עשויים להרגיש צורך חזק בשינוי.

השבוע שוב אפשר יהיה להבחין בהבעה יותר נינוחה על פניכם, חוסר־השקט, חש־בון־הנפש וההתחשבונות עם הסביבה הקרובה מסתיימים סוף־סוף. שוב אפשר למצוא ידידים שינעימו לכם את הזמן. נסיעה קצרה אמורה לסגור מעגל מסובך שבו התחלתם לפני כמה חודשים. שינויים ב־מקום־העבודה רצויים מאוד בתקופה זו, אם כי אינכם נוטים לבצעם כעת. בבעיות כספיות עליכם להתייעץ עם ידידים.

* * *

חוסר־מנוחה מלווה את התקופה האח־רונה. כעת יש לטפל בדברים הדורשים סודיות וחשאיות. תוכ־ניות חדשות בשטח־העבודה אסור לפרסם — הכל חייב להיעשות בצינעה. ההרגשה ש־אתם חנוקים וסגורים בגבולות ומסגרות שאי־אפשר לשנותם, אינם נכונה. הגבולות אינם סטאטיים וניתן להר־חיבם. זה דורש אומץ והעזה. אל פחד — עם קצת יוזמה, הדברים יסתדרו הרבה יותר טוב.

* * *

התוצאות שאליהן הגעתם בתחום המיק־צועי משביעות־רצון, אך עדיין אל תאמרו די. שימו דגש על הת־קדמות נוספת. שאיפות וכמיהות שנדמה כי אינן ניתנות להגשמה, יוכלו לצאת לאור. תנו לרעיונות לזרום החו־צה, ושתפו את אלה הנותנים לכם עידוד ו־מעוניינים בקידומכם. יחסים חברתיים הופכים להיות חשובים ביותר: התכוננו להרבות בבילויים, שכן הזמנות רבות לבילוי עם ידידים יגיעו אליכם.

עד מתי תהיו

אל תחכו ליום בו הדירה שלכם
תהיה קטנה מדי.

קנו כבר היום **"דירה מתרחבת"**
ב**חדרה הצעירה**
ותרוויחו עוד 2 חדרים.

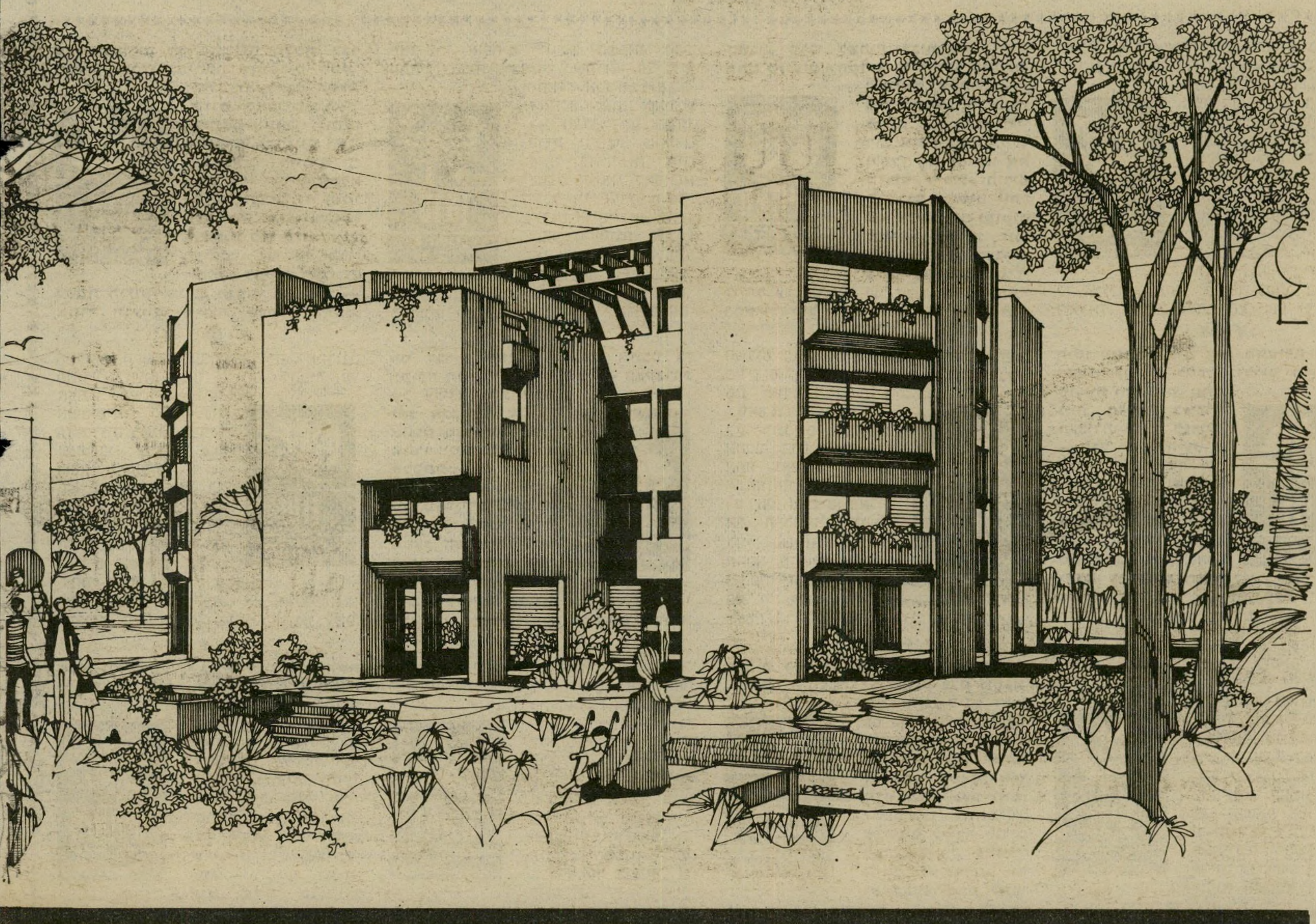

זוג צעיר?

חדרה הצעירה-
שכונה חדשה
עם עתיד גדול

עבוד בעיר הגדולה ולגור באוירה
פרית - חדרה הצעירה.
מרחק כחצי שעה מת״א ומחיפה ו־8
קות מנתניה מוקמת שכונת מגורים
דשה ומפוארת - חדרה הצעירה. זהו
רויקט יוקרה של דירות ווילות
שקלרין בונה בלב חדרה. פרויקט זה
משתרע על כ־90 דונם אדמה פרטית,
וקף בירק ובצמחיה, והוא למעשה
שילוב נפלא של איכות חיים כפרית עם
יתוח סביבתי וקהילתי מושלם. רשת
הכבישים במקום סלולה וכל
השרותים הקהילתיים בסביבה כבר
קיימים (גני־ילדים, בתי־ספר, מרכזי
קניות ועוד).
שלב ראשון מקימה קלרין 5 בניינים
בני 3 קומות, 7 דיירים בלבד בכל
בנין. לכל דירה חניה צמודה. בכל בנין
דירת קוטג׳ אחת ולדיירי הקומה
השלישית יש פנטהאוז המשתרע על
חצי הגג של הקוטג׳. הבניה והתכנון
הארכיטקטוני של הדירות וחזית
הבנינים מדהימים ביופים ובאיכותם.

"דירה מתררחבת"-
דירה יפה
עם עתיד גדול

"הדירה המתרחבת" היא המצאה יוצאת דופן בשטח הדיור. זוהי דירה הגדלה אתכם ומאפשרת לכם שיפור מידי וקל בתנאי המגורים. זוהי דירת 3 חדרים (העונה על דרישות משרד השיכון לקבלת הלוואה לזכאות) עם תשתית מוכנה להוספת עוד שני חדרים. התכנון הפנימי שלה הוא כשל 5 חדרים: יש בה סלון "מתוחכם", הול פנימי, חדר־אוכל ו־3 מערכות שירותים. הגדלת הדירה נעשית רק ע״י בנית שני חדרי שינה נוספים בחזית האחורית של הבנין, ופתיחת מעבר אליהם מההול הפנימי.

המחיר-
השקעה קטנה
עם רווח גדול

במחיר החל מ־39,500 $ בלבד אתם רוכשים דירת 3 חדרים שהיא למעשה דירת 5 חדרים.
תמורת 10,000 $ בלבד קלרין תבנה עבורכם את שני החדרים הנוספים עוד בזמן הבניה, ואם תרצו תוכלו לבנותם בעצמכם בשלב מאוחר יותר, בלי לעזוב את הדירה בזמן הבניה.
חישוב פשוט מוכיח כי זוהי השקעה נמוכה ביותר, יחסית לתמורה שאתם מקבלים, שכן, אתם זוכים בבת אחת בשני חדרים נוספים וחוסכים מעבר לדירה אחרת על כל המשתמע מכך (מכירה, קניה, שכר־דירה, העברה בטאבו וכו׳). ה"דירה המתרחבת" בחדרה הצעירה - השקעה חד פעמית ונמוכה לאין שעור - ואתם זוכים בדירת 5 חדרים - לכל החיים.

רק 35 משפחות זריזות יוכלו להנות מה"דירה המתרחבת" בחדרה הצעירה.
בשלב הבא יבנו במקום רק וילות וקוטג׳ים.

החלה ההרשמה!
מחיר הכרות
למספר מצומצם של דירות!
3 חדרים מ־
$39,500*
עם אפשרות להוספת
2 חדרים תמורת
$10,000*
בלבד
(בזמן הבניה)
*לא כולל מע״מ ופתוח

חיים אחרים ב-
חדרה הצעירה

האתר פתוח למבקרים בשבת
בשעות 14.00 - 10.00.
משרד נו בחדרה רח׳ הלל יפה 21
ובתל־אביב - רח׳ ה׳ באייר 18
יהיו פתוחים מהשעה 18.30.

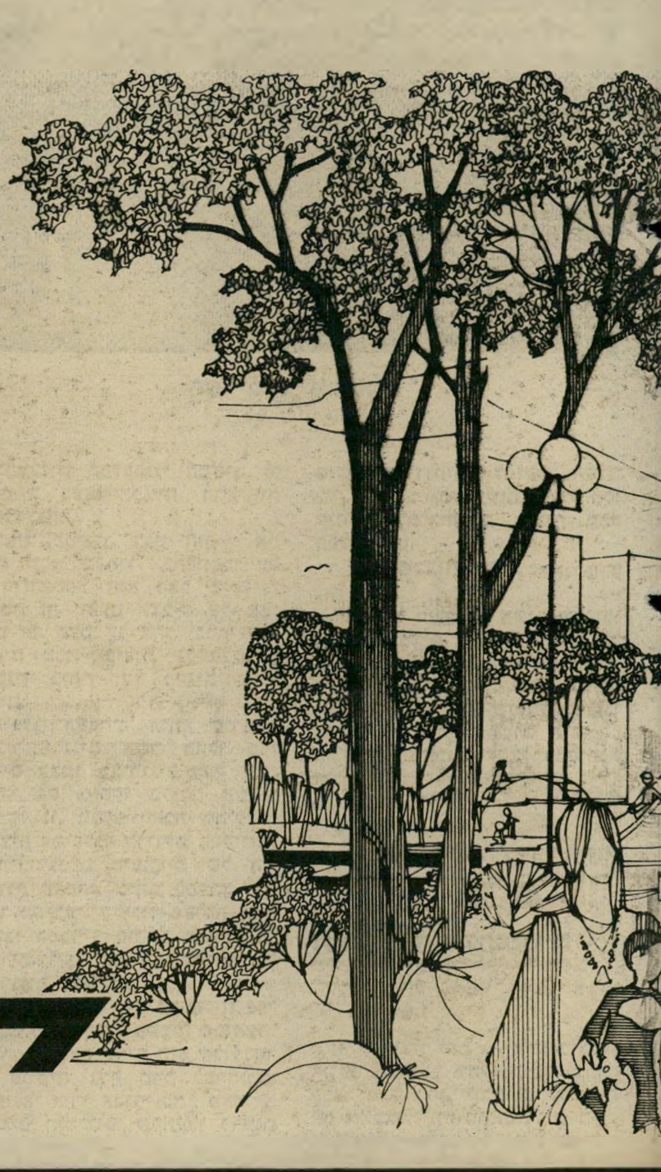

בונה לך חיים אחרים

קלרין
CLARIN

מכתבים

הירהורים היסטוריים

ההיסטוריון הוא הנביא של העבר. קורא העיתונים יכול לשמש נביא של ה־הווה.

היסטוריון העתיד יסכם את ה־היסטוריה של מדינת־ישראל אחרי חתימת הסכם־השלום עם מצרים במילים הבאות:

בסוף שנות השיבעים ובראשית שנות השמונים נשטפה המדינה ב־מוצרי־יבוא אמריקאיים באופן מר־אך ביותר. בכל אתר ואתר ניכרו סממניה של תרבות אמריקאית, החל בווילות־הפאר של העשירים המופלגים וגמור בשכונות־המצוקה המרודות. הנוער שר שירים אמרי־קאיים. אבות לבשו ג׳ינס והאמהות כיבסו במכונות כביסה אמריקאיות.

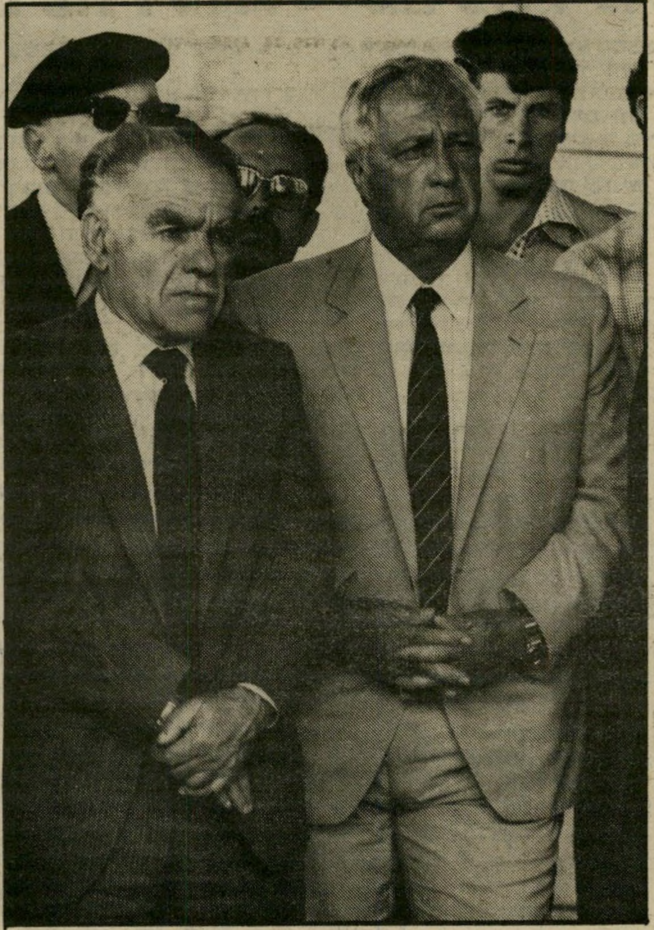

השרים שרון ושמיר
מיקלט ליום סגריר

כח־העבודה הפלסטיני המשיך ל־השתרש בענפי־הבנייה, התעשייה והתברואה...

ראש־הממשלה בגין הזהיר את העם מפני העתיד, בהסתמכו על לקחי־השואה. הוא הפך מיקצוען בשטח זה, ופעם הצביע על אס־פקט זה, פעם על אחר. בסוף הוא הנחית מכה אכזרית על חלק מן הלבנון ביחוד על מחנות־הפלס־טינים.

מיפלגת־העבודה היתה מורכבת מזעיר־בורגנים אשר החלו מר־גישים עצמם כבורגנים לכל דבר, ומנהיגיהם טיפחו בליבם אשליה מתוקה זו. מפ״ם הפכה ממיפלגה חלוצית למיפלגה הדוגלת ברעיונות זעיר־בורגניים טיפוסיים של הי־שרדות עצמית. מקום במערך היה יותר מטיבעי. הליכוד לעומת זאת, שרובו המכריע מורכב ממעמד ה־עובדים, ייצג את האינטרסים של הבורגנות הגדולה.

סופרי ישראל של תקופה זו נפ־לו במלכודת הפוליטיזציה המואצת, וייצרו עבודות שריח חזק של צנזו־רה פנימית נדף מהם למרחקים. העתונאי אורי אבנרי כתב מאמרים לוחמים ואמיצים, שהתעלו לדרגת פרוזה ספרותית.

האינפלציה דהרה קדימה ואחורה כמו הכספית במד־חום של חולה אנוש. באותן השנים סימטום תהר־מי וחתיחות־הדעת התגוררו בצוותא תחת קורת־גג אחת, וככל הנראה הרגישו מצויין זה בחברתו של זו.

יצחק סוכול, תל־אביב

● ● ●

רודנות מיקלט

טיולי אח״ם בארצות ה־שחור.

להיסותם של שני השרים הב־כירים לטייל במדינות בעלות מיש־טרי־עריצות, לא הובנה עד כה כהלכה. איש לא ניחש נכונה את מחשבות שני האח״מים. שר־הבי־טחון אריאל שרון ושר־החוץ יצחק שמיר פשוט מכינים לעצמם ארץ־מיקלט ידידותית, למיקרה שיוג־שו נגדם כיתבי־אישום אחרי מס־קנות ועדת־החקירה בעניין טבח הפלסטינים.

שמעון רונן, באר־שבע

לא, כלל וכלל לא חשוב שאפילו פקידים זוטרים אינם מוכנים לקבל את פניו של שר־הביטחון שלנו, כשהוא מבקר בבירת איזו מדינה נידחת; הגיע הזמן שנלמד כי אנו מדינה ריבונית והחשוב הוא רק את מי אנו מוכנים לקבל בבירתנו. דיברי קאספר וויינברגר? לא, דיב־רי אריאל שרון.

כל השומע יצחק.

אסתר יערי, פתח־תיקווה

● ● ●

הציונים והמתקוטטים

מדוע הונפו ידיים בקונ־גרס?

זר לא יבין זאת — אנשים נשו־אי־פנים במיטב מחלצותיהם, שהת־קבצו מכל רחבי־תבל, מקללים זה את זה כאילו היו סוחרי־דגים, מרי־מים אגרוף איש על רעהו כבריר־

(המשך בעמוד 26)

אברהם גינדי

קוטג'ים

במערב ראשון-לציון

באזור היפה ביותר בעיר מ-$115000

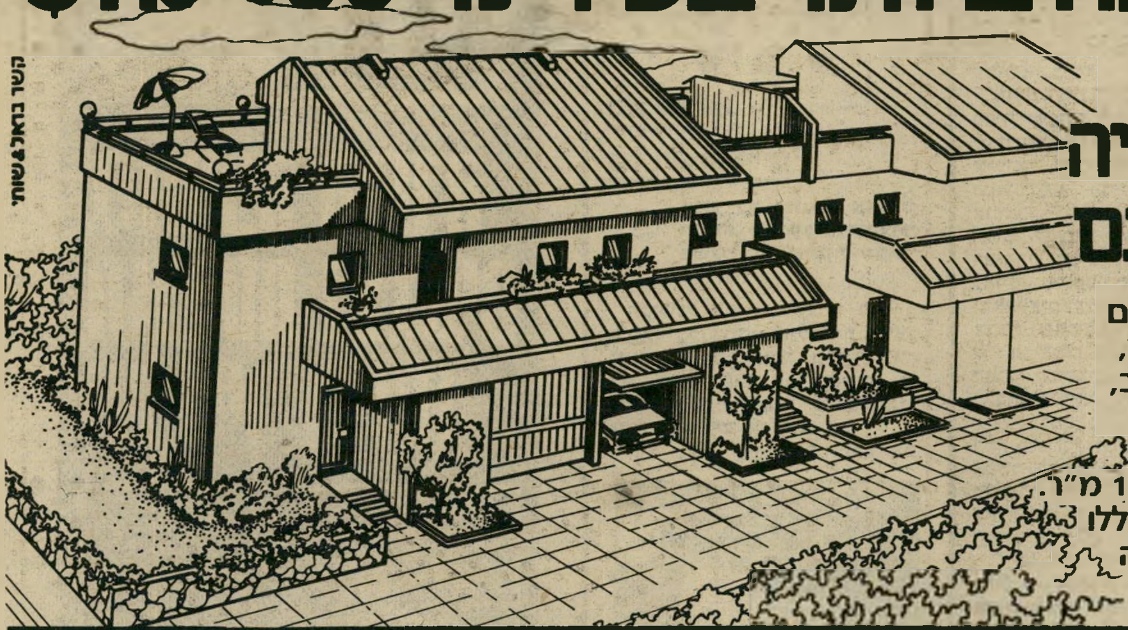

קשר בראון&שותי

+דירת נופש באילת ובטבריה לכל החיים חינם

מבצע חד־פעמי למכירת קוטג'ים באיזור היפה והירוק ביותר בעיר, בקרן הרחובות ארלוזורוב-גולומב, ליד ביה"ס "בארי". כל קוטג' על שטח קרקע של כ-250 מ"ר ושטח בנוי של כ-170 מ"ר. הקוטג'ים ייבנו ברמה גבוהה ויכללו שכלולים לרב. אפשרות לרכישה בשיטת ה-TRADE IN.

$5000 והדירה שלך

ועוד דירת נופש חינם באילת ובטבריה לכל החיים

אברהם גינדי מציע לכם לרכוש דירת פאר ולהשקיע במזומן רק $5000. בנוסף לכך תזכו ללא הגרלה ב-2 דירות נופש באילת ובטבריה. דירות הנופש המרוהטות תעמודנה לרשותכם שבועיים בשנה– שבוע באילת ושבוע בטבריה במשך כל החיים, חינם.

בתל-אביב

- למהירי החלטה! נותרו 2 דירות מובחרות בנות 3½ ו-4 חדרים ודירות עם גג + חדר, בבנין יוקרתי בן 8 דירות בלבד, המוקם ברח' לסל 22.
- בצפון הסולידי, ברח' חתם סופר 9, דירות דו־מפלסיות בנות 4 חדרים, וכן דירות עם גג + חדר בבנין מפואר בן 8 דירות בלבד.

בנתניה

- מבחר דירות ברחובות המבוקשים והיפים: ברח' דיזנגוף 16-18 וברח' ראשון-לציון 5-6.
- ב"גני-ניצה" מול הים, דירות יוקרה ברמה בינלאומית, בנות 2, 3 ו-4 חדרים. בריכת שחיה פרטית, מגרש טניס בחצר, חניון תת־קרקעי ועוד שכלולים רבים.

בפתח-תקוה

- פנטהאוז — עדיין $85,000. נותר פנטהוז בבנין יוקרתי עם מירב השכלולים ובמחיר אטרקטיבי.
- ברח' דגל ראובן, דירות בנות 3 ו-4½ חדרים עם גג + חדר ומירב השכלולים.
- ברח' כץ, בבנינים בני 9 דירות בלבד, מבחר דירות דו־מפלסיות בנות 4 חדרים.

בראשון לציון

- ב"גן הברושים". נמשכת מכירת דירות יוקרה ב"גן הברושים" שבשכונת אברמוביץ. הבנינים צמודים לכ-7 דונם גן ציבורי. דירות דו־מפלסיות עם כל השכלולים. עדיין במחירי מבצע מ-$75,000.
- דירות בנות 3½ ו-4 חדרים בכל אזורי העיר.

ברמת-השרון

- קוטג'ים מפוארים בפרויקט "גני השרון" על קרקע של כ-400 מ"ר במחיר של $160,000.

פתוח במוצאי שבת

לרגל המבצע יהיו משרדינו בנתניה, תל-אביב וראשון לציון פתוחים במוצאי שבת החל מצאת השבת

$1000

והבית החלומי על כ-250 מ"ר אדמה פרטית בחדרה שלך.

בלב חדרה, בפחיקט "לב השרון" שכונה בת כ-120 בתים פרטים וקוטג'ים על כ-250 מ"ר אדמה פרטית, עדיין מ-$59,000

(לא נכלל במבצע הנופש)

המחירים אינם כוללים מע"מ דירת הנופש בהתאם לתקנון החברה.

אברהם גינדי

תל־אביב	פתח־תקוה	רמת־השרון	נתניה	ראשון־לציון
ככר המדינה ה' באייר 10	חיים עוזר 28	סוקולוב 84	הרצל 18	הרצל 62

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

בכל יום ששי
ימים 7
בעטיפה הדורה מודפסת בצבעים על נייר כרומו

'7 ימים', שבועון ידיעות אחרונות
תרצה לקרוא בו כל ימי השבוע
מספר הגליונות מוגבל הזמן את העתון מראש אצל מוכר העתונים

מכתבים

(המשך מעמוד 24)
נים ונאבקים על המיקרופון כמו היה הצעצוע היפה ביותר בגן. מה קורה להם, למנהיגי העם היהודי, שידעו פעם את חוכמת ליכוד ה־שורות, את אחוות־היצירה את יוז־מת כיבוש־הקרקע ואת תנופת קי־בוץ־הגלויות?

פעם, כשמנהיגי הציונות עסקו בכל הפעולות הנעלות האלה, לא היה להם זמן לריב. את כל עוצמת האלימות שלהם הפעילו כלפי חוץ — נגד העם הערבי הפלסטיני. כעת, אחרי שקמה המדינה, היא לקחה על עצמה את התפקידים ה־לאומיים האלימים ולמכובדי התנו־עה הציונית העולמית לא נותר אלא להפגין גסות־רוח זה נגד זה.

ריבקה אברמסון, רמת־גן

● ● ●

סולידריות בין המישטרים

מדוע לא דיווחה ארצות־הברית לאיגוד המיקצועי הפולני על מזימות המיש־טר נגדו?

הקולונל הפולני, שערק למערב ודיווח על כוונת שילטונות ארצו להנהיג מישטר צבאי, התכוון בוו־דאי לטוב. הוא סבר לתומו כי ארצות־הברית תעניק עזרה לבני־ארצו הנאבקים לחופש.

הוא טעה. האמריקאים גנזו את

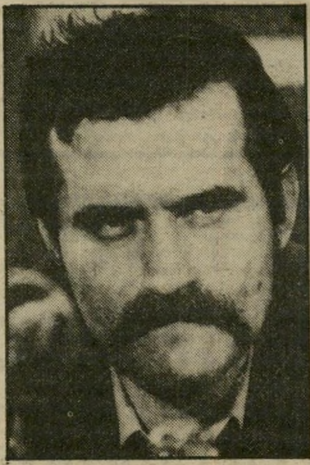

איש־סולידריות ולנסה
לפועלים אין מולדת

הסוד, כאילו היה סוד מדינה של ארצות־הברית.

וכי מדוע לא? כששבתו פועלי־המיכרות בבריטניה, גינתה אותם ברית־המועצות בגסות. כשפועלי פולין איימו על הסדר החברתי ב־ארצות מיזרח־אירופה, מנעו מהם האמריקאים להתגונן מבעוד מועד מפני המזימה.

כשמסתמנת סכנה לסדר הקיים בעולם, מתעוררת הסולידריות בין המישטרים של מעצמות־העל. סולי־דריות של עובדים היא אז האוייב המשותף.

כי לפועלים, כידוע, אין מולדת.

דבורה פריי, תל־אביב

● ● ●

בכיס הקטן של המיליונר

על העמלות של שאול אייזנברג („העולם הזה" 2357).

אייזנברג עצמו אינו שובע נחת מהבאת מעלליו לידיעת הציבור. אך המיליונר עצמו אינו חשוב כלל: חשוב שתחשפו את חברי־הכנסת וחברי הממשלות — בעבר ובהווה — אשר ניתן לומר עליהם כי הם מצויים בכיסו הקטן של אייזנברג, המפעילם כל־אימת שיח־פורץ.

סוד גלוי הוא.

הצטרפו לטיסות ארוכות ב־מטוסו של המיליונר היהודי־יפאני, ואף לסין העממית הגיעו. הסיבה לכך שלא קראנו על כך דבר בעי־תונות היא, שהציפיות שהיו לאותם מהמסעות לא התגשמו.

אייזנברג ניסה, כנראה, לשחק את תפקיד המתווך הפוליטי בין ישראל וסין. הסינים הפיקחים ה־ניחו לו לשחק בענייני עסקים — כמו במיקרה בית־החרושת לזכו־כית שהקימו בסין האחים פלקינג־טון מבריטניה — אך בעניינים פו־ליטיים הם פשוט התעלמו מיוז־מותיו. ואיזו בושה צמחה מכך ל־נציגים הרישמיים של ישראל, ש־ניסו להיעזר בספסר הבין־לאומי!

שימעון שטאובר, הוליווד

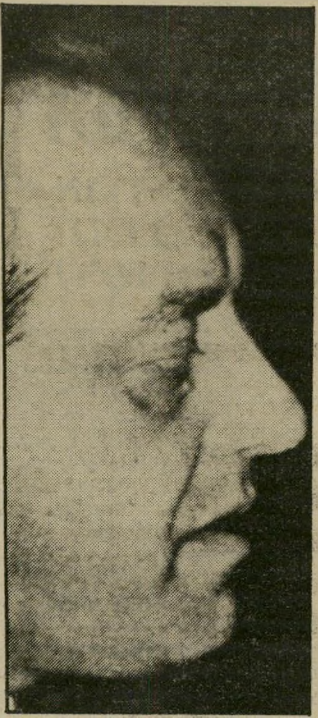

סוחר־נשק אייזנברג
דלת פתוחה לסין

שבתאי לוי מול רפול

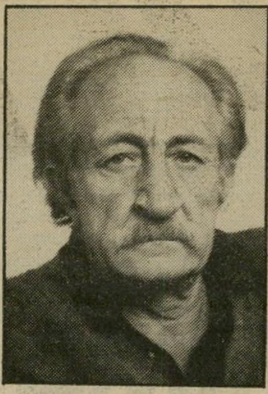

קורא חסון
להצטדק

שבתאי לוי אינו שוויק הישר־אלי, אף כי ניתן למצוא כמה קווי־דמיון ביניהם. שבתאי לוי הוא שבתאי לוי: דמות המשתקפת בכל הפגנה שעניינה השלום בין עמי־הארץ וכנגד הכיבוש הישראלי. ראינו אותו בעשן פצצות־הגז ה־צה"ליות ברמאללה, על המסך ה־קטן ומעל דפי־העיתונות, על תר־מילו ומקלו. רואה אותו כל מפגין כי הוא תמיד שם, גם בהפגנות, גם במחנות־עבודה לקירוב־לבבות יהודים־ערביים.

שבתאי לוי משחק במיכתביו את דמות השוטה המשתמש בפאתוס שהלאומנים והקלריקלים מדקלמים במלוא הרצינות, ובסיסמאות של המערך־ליכוד וליכוד־מערך שאין להן כל הסבר מוסרי מלבד אשר למדנו מהטרוריסט לשעבר יצחק שמיר: „ככה".

„יודונאצים!" כך הכתיר פרו־פסור ישעיהו ליבוביץ את מנהלי המדיניות הצבאית הישראלית. **אלה** שנזדעזעו מן ההשוואה שבין קרבנות־השואה ובין טובחיהם, כדאי שיעיינו שוב ושוב במיכתבי שבתאי לוי, כפי שהם מפורסמים ב־העולם הזה, כדי להחליט אם הממונים על ביטחוננו שוטים גמורים או אכן יודונאצים. „ייתכן שיהיה צורך בעתיד לבצע את הפיתרון הסופי לבעיית העם הערבי הפלסטיני ועמים ערבים אחרים... ביצוע הפיתרון הסופי הפלסטיני יעלה סכומים אדירים, מחנות־ריכוז, תאי־גאזים, טרנספורט ועוד... על כן אין להסתפק עוד ביריות באוויר ובאמצעים עלובים כמו דיר־יאסין כפר־קאסם, קיביה, תל אל־זעתר, צברה ושאתילא. המתחיל במיצווה, אומרים לו — גמור!" כך שבתאי לוי במיכתביו, על רקע ה„עם היהודי שהוא בחיר־העמים, עם־סגולה, הטוב שבעמים והטהור שבגזעים... מרחב־המחיה היהודי והקמת מלכות ישראל השלישית."

על כמה מיכתבים בסיגנון זה ששלח שבתאי לוי עברו בוודאי כמה מעוזרי הרמטכ"ל, עד שמסרו אותם לחתימתו ותשובתו. אי־אפשר להאמין שלא ראו את תוכן המיכתבים. ואם לא הגיבו מייד בשלילה מוחלטת ולא זרקו לסל או החזירו במחאה לשולח, אין תואר אחר להם מלבד יודונאצים, תואר שמגיע להם ממילא אחרי מיל־חמתם בלבנון.

לכל אלה שייעצו בידידות לשבתאי לוי — כולל כותב שורות אלה — להפסיק עם מיכתבי־השטויות שלו, משום ש„ממילא זורקים אותם לסל", לא נותר אלא להצטדק לפניו על שלא תפסו עד היכן מגיעים הדברים בישראל.

יצחק חסון, תל־אביב

אדם קטלני מאחרי הכלי

לעיתים קוראים אנו על „צרור כדורים שנפלט" — כמו בידיעה על מותם של שני שבו־יים בלבנון.

כידוע, לקליעים אין מוח משלהם, אפילו לא אלקטרוני, היכול להפעילם באורח עצמאי, כדי שייפלט צרור כדורי־מוות, חייב מישהו ללחוץ על ההדק. יתירה מזו: הכלי חייב להיות מכוון אל הנפגע. לכן יש למ־צוא ביטוי מתאים ונכון למיק־רים כאלה. הצעותיי:

חייל ירה ב... בטעות;
חייל ירה ב... וטוען שלא התכוון;
חייל ירה ב... בנסיבות בלתי־ברורות.

שאם לא כן, נוליך עצמנו לחשוב, שלא עמד אדם מאחרי הכלי הקטלני — ובכך נקל ראש בגורלו של הקורבן.

ישעיהו תומא־שי"ק, תל־אביב

לשון חול ולשון צה"ל

במה נבדלת שפתם של קציני צה"ל משפתם של בני־תמותה המדברים עב־רית („העולם הזה" 2358)?

בכתבה „הסכינים המושחזות של
(המשך בעמוד 28)

ושוב... חדשות תשלות

בנק טפחות העלתה תקרת המשכנתאות לזכאים באופן משמעותי!

לדוגמא: בתוכנית + 3

יותר מ־100% סכום מירבי, 1.8 מיליון שקל
ובנוסף - הלוואה משלימה עד 450,000 שקל

חדש!

גם רוכשי דירות מ"עמידר" יכולים עתה לבצע הלוואתם בבנק טפחות.

בבנק טפחות - יותר אנשים יכולים לקבל תעודות זכאות למשכנתא.
בבנק טפחות - המשכנתא תבוצע בו ביום.
בבנק טפחות - תקבל טיפול במקום באמצעות מסופי מחשב משוכללים.
בבנק טפחות - הסניפים פתוחים לשרותך יום-יום עד שעה 7 בערב, גם בימי רביעי.
בבנק טפחות - סניפים בכל רחבי הארץ.

רשת הסניפים:

ירושלים: רח׳ הלני המלכה 9, 02-219111; מרכז "כללי" רח׳ יפו 97, 02-228283; רח׳ פארן 5 כיכר דוד טנה 02-815092. **תל־אביב:** רח׳ החשמונאים 123, 03-263141. **חיפה:** רח׳ פל ים 9, בית צים, 04-668177; רח׳ אחד העם 15, 04-674076. **באר־שבע:** רח׳ מצדה, מרכז הנגב, 057-76183. **אשדוד:** מרכז מסחרי ד׳, רח׳ מ.ח. שפרא, 055-42334/5. **נתניה:** רח׳ הנוטע 16 (סמילנסקי 13), 053-37523/4. **חולון:** שד׳ קוגל 33, 03-881566. **פתח־תקוה:** רח׳ חובבי ציון 29, 03-904703. **נהריה:** שד׳ געתון 2, 04-924166. **רמת־גן:** רח׳ ביאליק 14, 03-732883. **נצרת־עילית:** מרכז מסחרי חדש של שו"פ, 065-72021. **אילת:** שד׳ התמרים מרכז רכטר 9, 059-76266. **טבריה:** רח׳ הגליל (בית רקת), 067-21388. **רחובות:** בית הפועלים 4. 054-51861. **חדרה:** רח׳ פלטרין ליד הדואר המרכזי, 063-22771. **הרצליה:** סוקולוב 11, 052-88017. **ראשל"צ:** שד׳ רוטשילד 46, 03-997672. **דימונה:** מרכז מסחרי 057-53336. **קרית גת:** מרכז מסחרי (הפתיחה בקרוב). **רמלה:** רח׳ הרצל 65, 054-28840. **בת־ים:** שד׳ העצמאות 64, 03-587924 (הפתיחה בקרוב).

בנק טפחות

זה אומר הרבה

דחף

תשבץ העולם הזה 2364

מאת אביגיל ינאי

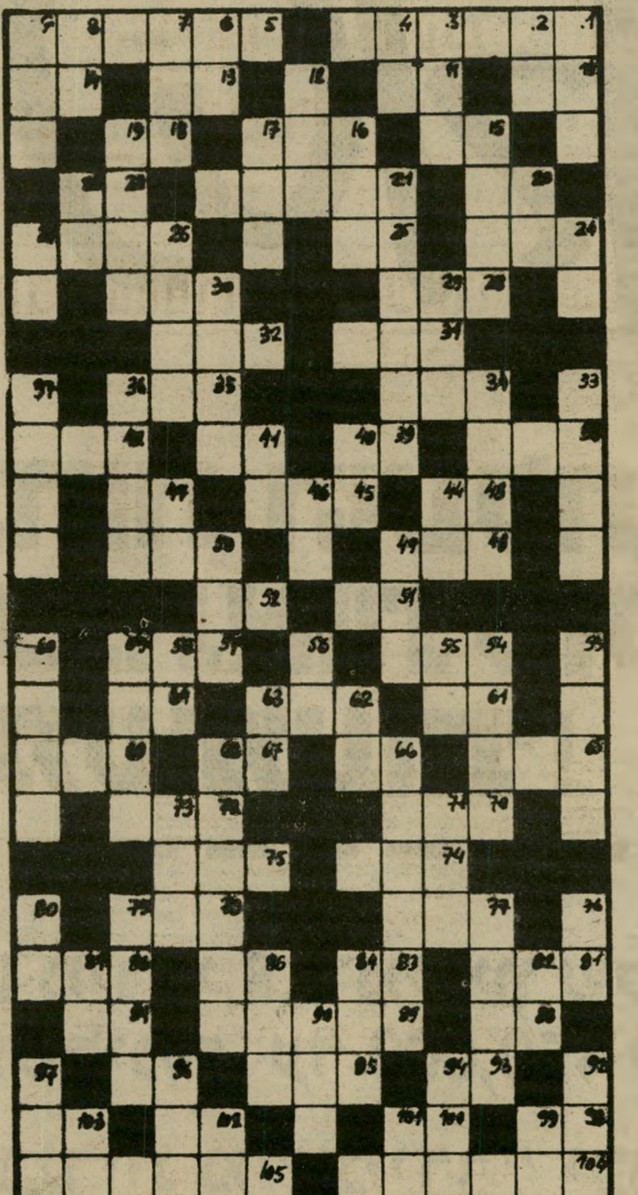

מאונך:

1) רעיה או פילגש; 2) ש־ליח! מישובי הפיתוח בגליל; 4) עלוב נפש; 6) זעקה מרה; 7) פיצוי שמשלם אדם על חר־פה שגרם לרעהו; 8) אחד הטע־מים; 9) מעופות ארצנו; 12) מידה עתיקה — שליש האי־פה; 15) חלל האין־סוף בעו־לם; 16) צמח בצלי; 17) אחד מפרד״ס; 19) השגת דבר ב־היסח הדעת; 20) חבורה; 21) עומד בתקפו (2, 4); 23) בן־אדם; 24) בר־מינן; 26) קיבוץ בצפון; 27) שקט; 29) קצה, חלק אחורי; 30) דריכה; 33) אל הצמיחה והפריון של הבב־לים; 34) מקצועם של אחי־תופל וחושי הארכי; 36) או־סף; 37) „פתח בכד וסיים ב...״; 40) תם תקפו; 41) חי־פש; 44) גבעה; 46) אשמדאי; 47) בוהק בלבנינותו; 49) יצור חי בראשית התהוותו (כ״ח); 50) חוטי היסוד באריגה; 53) אריג אדום כהה; 54) אחד מ־מיני העצים שנזכרו במקרא; 55) נושא משרה ממשלתית; 56) הוגה רעיון „בצלאל״; 58) בעל־חיים מימי; 59) דברים של הבל ושטות; 60) שם כולל ל־חרקים וזחלים (כ״מ); 62) ע־מוד; 63) די; 66) תורתו של הבעש״ט; 68) אבדן הזכרון; 71) חימה; אחד המחזות של שלום עליכם שהוצג ב„הבימה״ לפני שנים רבות; 76) איש צ־דיק תמים היה בדורותיו; 77) אי בים התיכון; 79) ציור בעו־פרת; 80) פעוט; 82) מנת אוכל; 84) פרוצדורה; 85) הרף; 87) ים מכל עבריו; 90) תינוק בן יומו; 92) שומן בגו־פם של בעלי־חיים; 94) הדר; 96) בן־יצחק; 97) מאורת חיות; 99) מילת ברירה; 101) שאינו עומד במקומו; 102) כח עליון; 103) מספיק לו ברמז (ר״ת).

מאוזן:

1) מעשה בכוונה טובה שתו־צאתו עגומה (4, 2); 5) מייסד התזמורת הפילהרמונית, בן 100; 10) ניצוץ; 11) כלי קי־בול לנוזלים; 13) כלל ההיש־גים; 14) מילת המעסה; 15) „בעליו״ של „בית בודנברוק״; 16) נצר המשפחה; 18) שליש תזמורת; 20) אחו; 21) חיים של קלות דעת; 22) מסכימים; 24) הגורם המניע את זרימת החשמל; 25) גבוה; 26) התקר־בות אל מקרבת בבית המש־תה ביפן; 28) פיזר, זרה; 30) תנועה בספרות ובאמנות (כ״ח); 31) צירוף מלים; 32) גופו; 34) גיס; 35) נקב, חור; 38) ממוצע, בינוני, (בעיקר במקצו־עות האמנות); 39) זעם; 41) משקה; 42) כליון, מגפה; 43) זמן; 45) מעבורת על־פני נהר; 47) בעל־חיים ממח׳ הזוחלים; 48) לא הלך ישר; 50) גאווה, גדלות; 51) טוהר, נקיון; 52) קבוץ בדרום; 54) טיפ; 57) הטיל, השליך; 61) אבן יקרה; 62) שמר, שם מחסום; 64) אחד ממיני הארבה; 65) שלהבת; 66) הציע חידות; 67) הגיע; 69) דומיה; 70) שרשרת הרים; 72) תל שממה; 74) מקור מים; 75) ללא שכר; 77) אושיות; 78) דבר שמור בלב; 81) מכ־אוב; 83) קידומת לשמות ב־ארץ השפלה; 85) ע״פ אבותי־נו — זה הגיל לחופה; 86) מאס, בזה; 88) כתב כריתות; 89) רזוננס; 91) אות הנצחון; 93) קינה; 95) צואה; 96) או־מה; 98) אי הסכמה; 100) נו־צץ כזהב; 102) סופר יהודי (ש״מ); 103) שניים; 104) תו־רתו של מייסד דת ההודים; 105) אמיתי, כן.

המכון הישראלי לספרות
נשים קוסמטיקה ופדיקור
קורס ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שער בחשמל (אפילציה)
* סלון ומכון יופי
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול,
צביעה, פסים, טיפול פנים, איפור,
הוצאת שיער בשעווה
* הגנת גלוגז *
• מחירים עממיים • שרות מעולה •
תל-אביב יודפת 4 ליד דיזנגוף 190 226066 229388
רמת-גן הרצל 86 מול בנין אואזיס "סלון אוה"

העסק הנבחר 1982

מכתבים

הפלאנגנות״ אתם מביאים קטעים מחקירתו של תת־אלוף עמוס ירון על־ידי ועדת־החקירה. לא פעם יש לכם ביקורת רצינית על צורת התבטאותו. למשל: „אלוף־הפיקוד הרים טלפון׳ בלשון ירון...״ או, כשירון עונה על אחת השאלות ב„נכון״: „מדוע אין שום קצין בצה״ל מסוגל לענות ב,כן׳ פשוט?״

לצניעות דעתי, אין שום קשר בין אופן דיבור זה ובין נושא הכתבה, שהוא השאלות הנוספות שהעולם הזה מפנה אל הוועדה — אלא אם כן, בין שאר התפקידים הרמים שלקחתם על עצמכם.

המסוגלים ליצור צאצאים עם בני אותה קבוצה, אך לא עם בני קבוצה אחרת. ברור איפוא, שעל פי הגדרה זו, המעבר מ„מין״ למין אינו ניתן להסבר על־ידי פעולה של אבולוציה הדרגתית.

אם כי איש אינו שולל את הגורמים של „ברירה טיבעית״ ו־התאמה לתנאים סביבתיים בתוך כל מין, הרי רוב החוקרים הרציניים מאמינים היום בתהליך שינוי „קטקליזמי״ (תהפוכתי), שמסביר את המעבר הזה על־ידי השפעות חוץ, המשנות את המערך הגנטי. בתנאי־מעבדה הצליחו ליצור מינים

נו...

קורא סיוון
זורח ומזריח

ההומור והסאטירה של שלמה ניצן, בהופעותיו בשעה טובה בטלוויזיה, הם עונג שבת אמיתי של העם היושב בציון על כל עדותיו ופלגיו. חיציו המחייכים קולעים אל השערה ולא יחטיאו, ואין לך העומד בפני לצונו, המצליף על ימין ועל שמאל, אך זורח ומזריח. הוא אינו צוחק אלא מרצד בעיניו העליזות וחושף את שיניו הלבנות, ואנו כולנו, צופים וצופות, קלי חיים וקשי יום, מנער ונערה ועד זקן וזקנה, רועמים מצחוק, בשבתנו בליל שבת אל מול המרקע לשמע בדיחותיו.

את ההומור היהודי, הפיקחי־הלגלגני, שספג בנעוריו, באווירת חינוכו השמרני האדוק, יודע ניצן להעלות ולעשותו ישראלי, אוניברסאלי ואקטואלי.

יישר כוחו, רק שלא ידיחו אותו.

ראובן סיוון, ירושלים

אתם גם רוצים ללמד את קציני צה״ל הבכירים צורת־דיבור „נאה יותר״.

ענת קלטר, סיינה, איטליה

● לא נאה יותר, אלא פשוטה.

● ● ●

ברירה טיבעית

דרווין, פופיק והאבולוציה (פורום, „העולם הזה״ 2359).

על אף דבריו המשכנעים (והמפליגים במיקצת) של מר פליקס לאור על הנושא, נכון בכל זאת שלא נשאר כמעט חוקר אחד מבין הצעירים יותר (שאין להם צורך לסנגר על עשרות שנים שבהן לימדו דיעות מוטעות), שעדיין מאמין בתורתו של דרווין כלשונה. דרווין אף פעם לא פתר את הבעיה של המעבר ממין למין. זהו הגורם שלגביו קיימים אותם „חילוקי דיעות בין החוקרים על היבט זה או אחר״, שעליהם מדבר לאור.

„מין״ (SPECIES) מוגדר בביולוגיה כקבוצה של בעלי־חיים

קורא פלשקס
„ברירה טיבעית״

חדשים של חרקים, המתאימים להגדרה הנ״ל, על־ידי הקרנה אינטנסיבית בקרני X. בבורות שנותרו אחרי הפצצות בלונדון גילו מינים חדשים של צמחים, שלא היו מוכרים לפני כן. יש אין ספור של הוכחות נוספות המצביעות באותו כיוון.

דרווין חי בתחילת התקופה של המחקר המדעי המודרני. בימיו לא ידעו דבר על עצם קיום האטום, על פיצול וקרינה גרעיניים, קרינה קוסמית, השפעות טרמיות קיצוניות ועל גנים וכרומוזומים, ש־גורמים אלה עשויים להשפיע עליהם. אין להתפלא, איפוא, שלא הביא גורמים אלה בחשבון.

יש להניח, איפוא, שמין חדש מיוצר על־ידי „מוטציה״ (דומה מאוד לשיגויים שחלו במאות ילדים שנולדו אחרי הפצצת הירושימה). עקב השפעה של קרינה או תנאים פיסיקליים אחרים, יוצאי־דופן, במקום מסויים במשך זמן מסויים. מוטציות עקרות או בלתי־מוצלחות נעלמות, והמוצלחות המתאימות את עצמן לסביבתן, נותרות בתור „מין״ חדש.

אמת משונה היא, שתורת דרווין חייבת את עצם קבלתה המהירה לאותם ה„פונדמנטליסטים״ מלפני 150 שנה. הם עשו לו חיים קלים. לוא היה צריך להגן על תורתו בפני אנשי־מדע בלבד, היה לו קשה להוכיח את כל השערותיו. מאחר שאין דבר קל יותר מלהוכיח שכדור הארץ קיים יותר מ־5700 שנים ומאחר שקנאי דת אינם מוכנים להתפשר אפילו על פסיק אחד מטענותיהם, דרווין מוכרח היה לנצח אפילו מול רוב מכריע של מאמינים פרימיטיביים. אנשי־מדע רבים, אף בדורו של דרווין, פיקפקו בתורתו, אך לא רצו לטעון נגדו, כדי לא לעשות את מלאכתם של הקלריקלים הפנאטיים — וביחוד כאשר לא היה בידם הסבר טוב יותר.

ברור, איפוא שתורתו של דרווין בחלקה אינה עומדת במיבחן ההגיון, אך אין זאת אומרת שבגלל זה תורתו של פופיק נכונה במהותה.

מיכאל פלשקס, רמת־גן

לקראת השלב המכריע של דיוני ועדת החקירה:

העולם הזה ממשיך בסריקת הפירסומים על הטבח, ומצביע על אחת השאלות

החשובות שהוועדה תצטרך להשיב עליהן: מה ידעו מקבלי ההחלטות ומבצעיהן על הפלאנגות וכוונותיהן? האם היו הפלאנגות צבא מסודר וממושמע שאי־אפשר היה להעלות על הדעת שיבצע טבח? האם היה מקום לחששות? על מה התבסס הרמטכ״ל כשאמר לפני הטבח שהטבח הוא אפשרות „שעלולה לקרות?״

לפני הטבח

במהלך העדויות שנשמעו לפני ועדת־החקירה, נמתח קו ברור בין מקבלי ההחלטות בדרג המדיני ובין אנשי הצבא. בעוד שראש־הממשלה ושר־הביטחון טענו, כי לא היו להם שום חששות מהפעלת הפלאנגות במחנות, הביעו אנשי הצבא חששות כאלה, והרמטכ״ל אף אמר כי אפשר היה לשער שהפלאנגות יעשו מה שאכן עשו לבסוף. על מה ביססו הפוליטיקאים ואנשי־הצבא את הערכותיהם?

בגין: הפתעה מוחלטת?

עכשיו כבר ברור שהשאלה העיקרית, שתעמוד לפני ועדת־החקירה בשלב הבא, היא זו: האם יכלו מקבלי ההחלטות הישראליים לשער מראש כיצד יתנהגו הפלאנגות במחנות הפליטים המאוכלסים פלסטינים? האם הם הוזהרו על־ידי מוסדות המודיעין של ישראל — אגף המודיעין של צה״ל והמוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים?

חשיבותה העקרונית של שאלה זאת

> **על השלום בביירות״**
>
> השגריר המיוחד לענין הוצאת „הכיתות הזרות״ הופתע, אם לא נדהם, אך לא הגיב על הדבר בשלילה. בגין הסביר לו את מטרת המיבצע החדש: „כל מטרתנו לשמור על השלום בעיר (ביירות) כי במצב שנוצר, עם רצח באשיר ג׳ומאייל, עלולים להתחולל שם פוגרומים״. דרייפר ביקש בדרך [illegible], בלא שיתנגש עם ראש הממשלה, להבטיח, שאכן מדובר במטרה מוגבלת: „[illegible] לשמוע, כי המדובר בפעולה מצומצמת ומוגבלת
>
> „מעריב״: 17.9.1982

מתבררת דווקא מן התשובה ששיגר אחד מתישעת המוזהרים — ראש־הממשלה מנחם בגין, לוועדת־החקירה. בגין מקדיש את החלק העיקרי והמכריע של תשובתו לוועדת־החקירה, לנסיון להבהיר כי הוא לא יכול היה לדעת מראש כיצד ינהגו הפלאנגות. וכך הוא כותב, בקטעים שונים בתשובתו:

„תפקידם של הכוחות הלבנוניים היה ללחום במחבלים, כפי שפעלו בעבר במשך מבצע של״ג, מבלי שגרמו למעשי זוועה או טבח... „התמונה שנצטיירה לפנינו היתה תמונה של לחימה קשה, שבה ייאלצו הכוחות הלבנוניים לעמוד מול המחבלים הרבים המבוצרים במחנות אלה (צברה; שאתילא ופקהאני). במצב זה לא עלה כלל על הדעת כי הכוחות הלבנוניים, שהם יחידות צבאיות מאורגנות ומאומנות ושעליהן מוטלת משימת־לחימה בתנאים קשים, ירצו או יוכלו לבצע טבח.״

בהמשך המיכתב מתייחס בגין לאזהרותיהם של השר דויד לוי ושל הרמטכ״ל, רב־אלוף רפאל איתן, כפי שהושמעו בישיבת הממשלה שנערכה בשעה שהפלאנגות כבר היו במחנות. בגין אומר כי „אפשרות זאת (שיהיה טבח) לא נראתה סבירה, בנסיבות העניין, לאיש מן הנוכחים.״

בגין כותב כי בימים שחלפו מאז רצח בשיר ג׳מאיל ועד לכניסת הפלאנגות למחנות־הפליטים לא היו כל מעשי נקם „או מעשים חריגים,״ ועובדות אלה „הפיגו חששות ואף חיזקו את ידיעתנו, כי מדובר ביחידות צבאיות מאורגנות וממושמעות.״

על דברי הרמטכ״ל בישיבת־הממשלה כתב בגין, כי לא היה אפשר לקשרם לכניסת הפלאנגות למחנות־הפליטים, וכי הם נאמרו באופן „כללי״ על המצב בלבנון, ודווקא כדי להצדיק את כניסת צה״ל למערב־ביירות.

בעדותו בדלתיים פתוחות לפני ועדת־החקירה, השיב מנחם בגין בתשובה לשאלה מפורשת של השופט אהרון ברק,

> שולחנותיהם של הרמטכ״ל, שר הביטחון וראש הממשלה, אמרו, כי הפליטים שנותרו במחנות עלולים להיות חשופים לגורמים העויינים אותם זה שנים. ההערכה היתה, כי יחידות של הפאלאנגות עלולות להיכנס לביירות המערבית ולהמשיך את חשבון הדמים ההיסטורי שבינם לבין הפלשתינים.
>
> המודיעין ראה את הנולד. הערכותיו התבססו גם על הנסיון שנצבר בשלושת הודשי השהייה בלבנון. אבל נראה היה, כי מקבלי ההחלטות לא קיבלו את הערכות המודיעין.
>
> „מעריב״: 21.9.1982

כי אף אחד ממוסדות המודיעין לא הזהיר אותו מפני האפשרות שהפלאנגות יערכו טבח במחנות־הפליטים, או יבצעו שם מעשים חריגים.

כלומר: מנחם בגין, לפי דבריו, לא ידע, לא יכול היה להעלות בדעתו, וגם לא הוזהר שיש שמץ של סיכוי כי הפלאנגות יעשו במחנות־הפליטים משהו שונה מ„לחימה במחבלים״. מה שאירע למעשה, משתמע מכך, בא לו כהפתעה מוחלטת.

האומנם היתה ההפתעה כה מוחלטת? בחקירתו נשאל בגין על שיחה שקיים עם השליח האמריקאי מוריס דרייפר, יממה לפני שהתחיל הטבח. בשיחה אמר בגין שצה״ל נכנס למערב־ביירות כדי למנוע שפיכות־דמים.

השופט ברק: „כשמדובר על שפיכות־דמים, מי שופך את דמו של מי?״

בגין: „כשאני התכוונתי לשפיכות־דמים, התכוונתי למעשי־נקם מצד נוצרים במוסלמים. נוצרים סתם, לא רק פלאנגות.״

השופט כהן: „אבל גם פלאנגות.״

בגין: „ודאי. מנהיגם, הנשיא הנבחר, נרצח. אנחנו ראינו את כל האבל שפרץ עם הריגתו. לכן אני הנחתי שעלולים להיות מעשי־נקם מצד הכל.״

סופר מעריב יוסף חריף, דיווח על השיחה הזאת בין בגין ודרייפר יומיים אחרי קיומה, ביום השישי, שבו כבר התחולל הטבח. הוא מוסר מפי בגין כי הוא אמר לדרייפר:

„כל מטרתנו לשמור על השלום בעיר, כי במצב שנוצר, עם רצח בשיר ג׳מאיל, עלולים להתחולל שם פוגרומים.״ (ראה גלופה).

על־פי הציטוט של חריף, לא אמר בגין „מעשי־נקם״ וגם לא „שפיכות־דמים״ סתם. הוא השתמש במילה מסויימת, שיש לה משמעות מוגדרת מאוד. הוא אמר פוגרומים — וזה בדיוק מה שהתחולל אכן, בשעה שבה פורסמו הדברים, במחנות־הפליטים צברה ושאתילא.

דבריו של בגין כי לא הוזהר, עומדים בניגוד מוחלט לדברים שפורסמו במעריב שלושה ימים אחרי הטבח, ב־21.9.82. שם נאמר כי הונחו גם על שולחנו וגם על שולחנותיהם של שר־הביטחון והרמטכ״ל דו״חות מודיעין שהזהירו מפני הטבח (ראה גלופה).

שרון: נקם כן, טבח לא

בחקירתו לפני הוועדה נשאל שר־הביטחון על מה שידוע לו באשר ליחס הפלאנגות אל האוכלוסיה הפלסטינית עד לרצח בשיר ג׳מאיל. שרון ביקש לחלק את תשרבתו לשני חלקים.

החלק הראשון: עד לכניסת צה״ל ללבנון. עד אז, בין השנים 1975 ו־1982, טוען שרון, היו מעשי־טבח הדדיים משני הצדדים, זה נגד זה. „המחבלים״ טבחו ב„נוצרים״ וגם „הנוצרים״ טבחו באוכלוסיה הפלסטינית. שרון מזכיר את דאמור ואת תל־אל־זעתר.

אבל כניסתו של צה״ל, הסביר שרון, שינתה את המצב בתכלית: „מאז כניסתנו ללבנון לא היו מיקרים של טבח. לא שלא היו מיקרים של הריגה... אבל לא היו מיקרים של טבח. בכל הפעולות שבהן הוכנסו לפעולה, על־ידי צה״ל ובהנחייתו, יחידות מהכוחות הלבנוניים, הם פעלו כיחידות צבאיות לכל דבר, תוך שמירה על התנהגות סבירה — אפילו מאוד — במושגי לבנון.״

שרון מזכיר פעולות צבאיות של הפלאנגות, בשכונת ריחן, בצומת ג׳אמור ובכיבוש עליי ובחמדון. הוא עורך הבחנה מוזרה קצת בין „פעולות צבאיות״ ובין „פעולה לא־צבאית״ אחת, בהרי השוף, שם היתה „פעולת רצח״ של נוצרים על־ידי דרוזים „ומעשה־נקם״ מצד הנוצרים. הפרשה החמורה ביותר היתה כאשר הפ־

שר־הביטחון שרון לפני שופטיו
„נקם במושגי הערבים״

(המשך מעמוד 29)

לאנגות ביקשו להרוס מחנה־פליטים במיה־מיה, וצה״ל מנע זאת מהם.

גם אחרי ההתנקשות בבשיר ג׳מאיל לא השתנה המצב בעיקרו, אומר שרון. הפלאנגות נשארו כשהיו, לא „חבורה של חמומי־מוח״, אלא „מערכת מאוד שקולה במושגיה.״ לא היה חשש, לכן, משום מעשי נקם וטבח. לשרון יש הבחנה מעניינת בתחום זה, המתבססת על תיאוריה מסויימת של המנטאליות הערבית:

„נקם במושגי הערבים לא כולל נשים, ילדים וזקנים. ללא ספק היה קיים נקם. אמין עצמו, בלוויית אחיו ב־15.9.82, השתמש במילה נקם. המילה נקם הופיעה בדיונים אצלנו. אבל אינני זוכר אפילו התבטאות אחת שמייחסת נקם בין מיגזור אחד מוגדר למיגזור מוגדר שני.״

כלומר: גם שרון, כמו ראש־הממשלה, לא יכול היה להעלות בדעתו שיהיה טבח. לכל היותר היה מקום לחשוש מ„נקם״, שלעולם אינו נעשה ב„נשים, זקנים וילדים״, אלא, אולי, רק בנערים ובגברים. שרון לא נשאל על־ידי הוועדה אם הובאה בחשבון האפשרות שהפלאנגות יטבחו במחנות־הפליטים רק בנערים ובגברים, במיסגרת השקפותיו על אופי „הנקם״ הערבי.

ההבחנה שעושה שרון בין מעשי הפלאנגות לפני כניסת צה״ל ללבנון ואחריה היא לפחות מוזרה. גם אחרי כניסת צה״ל ללבנון עשו הפלאנגות מעשי־טבח (ראה גלופות בהמשך), אך מדהימים ממש בהקשר הזה הם הדברים שכתב איש במחנה, ינון שנקר, כמעט שלושה שבועות לפני שנרצח בשיר ג׳מאיל, ב־26.8.82 (ראה גלופה):

„עד לשינויים ההכרחיים ב,כוחות הלבנוניים׳ ובצבא לבנון יש לצפות לפעולות חריגות מצד הלוחמים הנוצרים... האם יהפכו הכוחות הלבנוניים לחבורת שוחטים צמאי נקם?״

האם לא ידע שר־הביטחון מה שהיה ידוע לכתב הביטאון של צה״ל? האם לא היו הדברים ידועים לראש־הממשלה, מנחם בגין? האם לא על עובדות כאלה ודומות להן הוא ביסס את החששות שהוא הביע לפני השליח האמריקאי מוריס דרייפר?

עד לשינויים ההכרחיים ב„כוחות הלבנוניים" ובצבא לבנון יש לצפות לפעולות חריגות מצד הלוחמים הנוצרים. פעולות, שסביר להניח כי ישראל לא תשבע מהן נחת. „השאלה הנשאלת אצלנו עכשיו היא מה עושים קודם: אונסים או רוצחים", שמע קצין ישראלי בכיר את המשפט מפיו של מפקד בפלנגות. רגשי הנקם שחשים הנוצרים כלפי המוסלמים — ובעיקר כלפי הפלשתינאים — במערב ביירות, יתפרצו בנעש רב לאחר שאחרון המחבלים יעזוב את ביירות. „אם יש להם שכל בראש, ינסו כולם לעזוב את ביירות. אינך יודע איזה טבע ילך כאן בקרב אותם פלשתינאים ומחבלים שיישארו בעיר. לא יעזרו להם כל נסיונות ההסתתרות וההטמעות באוכלוסיה. חרבם ורוביהם של הלוחמים הנוצרים — ישינו אותם ויחסלום אחת ולתמיד", משפטים מסוג זה נשמעים, ככל שקרב מועד סיום הפינוי.

האם יהפכו הלוחמים בצבא שנראה (ככל שיכולנו להתרשם מקרוב) — צבא מסודר יחסית, לחבורת פראים? האם יהפכו ה„כוחות הלבנוניים" לחבורת שוחטים צמאי־נקם? בביירות אומרים כי בתשובה לשאלות אלה ייבחן כוחו האמיתי של בשיר ג׳מאיל, נשיאה הבא של לבנון, ואופיה של המדינה שבראשה יעמוד.

„במחנה״: 26.8.1982

דרורי: מוסר הלחימה של הפלאנגות

גם בעדותו של אלוף פיקוד הצפון, אמיר דרורי, מופיע הביטוי „נשים, זקנים וילדים״ בקשר אל הפלאנגות. כאשר הוא נשאל אם הם לא הוזהרו לפני כניסתם למחנות צברה ושאתילא, אומר דרורי:

„אני לא זוכר בדיוק את ההזדמנויות (שבהן הוזהרו הפלאנגות) אם כי אני זוכר את ההתבטאויות: שיתנהגו כמו בני־אדם, שלא יפגעו בלא־לוחמים, נשים זקנים וילדים.״

כלומר, על־פי עדותו של דרורי היה מקום לחששות, באשר למעשי „נקם״ העלולים להתפשט מן התחום המקובל של גברים ונערים שהם „מחבלים״, אל התחום המסוכן של „לא־לוחמים, נשים, זקנים וילדים״.

דרורי גם מסוייג הרבה יותר מראש־הממשלה ומשר־הביטחון באשר ליכולת הקרבית של הפלאנגות, המישמעת שלהם ואימונם. הוא, לאורך כל הדרך, ועד לרגע שבו הם נכנסו למחנות־הפליטים, לא סמך על כך שיבצעו את המשימה שהטיל עליהם צה״ל. וכך הוא אומר:

„היה לי ספק גדול אם הם אכן יבצעו את מה שנאמר שם (בפגישת־התיאום עם הרמטכ״ל ביום הרביעי לפנות בוקר) בהקשר למחנות. זאת — על־סמך הנסיון שלנו איתם. היו פעולות מסויימות שהיה שיתוף פעולה איתם והיה תיאום. והם עשו דברים שהם רצו לעשות. היה לנו ספק אם הם ירצו לעשות ואם הם יוכלו לעשות. לי היה ספק. היו לי סימני־שאלה לגבי התנהגותם. מוסר־הלחימה, שלהם, וזה היה ברור לכל מי שהיה בקשר עימם, זה לא מוסר הלחימה של צה״ל.״

מפקד הכוחות הישראליים בלבנון יכול היה לבסס את חששותיו לפני הטבח על מיקרים שאירעו ואשר חלק מהם התפרסמו בידיעות אחרונות כמה ימים אחרי הטבח, ב־22.9.82. שם סופר על תקרית בין הפלאנגות והדרוזים, שבה נהרג גם חייל צה״ל. תקרית זאת אירעה כבר ביוני על כביש ביירות־דמשק, כאשר בדרכם אל משימה קרבית, התפנו הפלאנגות לתקוף דרוזים. תקרית אחרת של טבח־זוטא התרחשה יממה אחת לפני הטבח, כאשר הפלאנגות טבחו מישפחה שלמה וחיילי צה״ל ניסו להציל את חייו של תינוק שהיה בידי הפלאנגות, ואשר מת לבסוף בדרכו אל בית־החולים. (ראה גלופה).

כאלה שהביעו חשש, כי ה„פלנגות״ לא יצייתו להוראה. הללו חששו כי יתרחש טבח.

החששות שהובעו במיפקדת כוחות צה״ל בביירות התבססו על נסיון מר. בחודש יוני, בעת הקרבות על כביש ביירות־דמשק, ביקשו אנשי ה„פלנגות״ להשתתף במלחמה. הם קיבלו אישור לתקוף גבעה שעליה, לדבריהם, היו מחבלים. אבל בדרכם פגשו אנשי ה„פלנגות״ בדרוזים, ופנו לתקוף אותם. נהרגו אנשים משני הצדדים, וצה״ל נאלץ להלץ את כוח ה„פלנגות״. בפעולה זו נהרג חייל ישראלי.

היה גם תקדים בביירות עצמה. ביום רביעי, יום לפני הטבח בשאתילה, הובא לפלוגת רפואה של צה״ל תינוק בן תשעה חודשים, פצוע קשה מכדורים. חיילי צה״ל שהביאו אותו, סיפרו כי הצליחו להוציא את התינוק ברגע האחרון מידי אנשי ה„פלנגות״, לאחר שאלה טבחו את הוריו ואחיו. אולם התינוק מת עוד בדרכו לבית־החולים.

הובעו, איפוא, חששות מטבח — אולם לא ניתן להם ביטוי בשטח.

ביום ששי בבוקר החלו

„ידיעות אחרונות״: 22.9.1982

איתן: הנוצרים נקמו בדרוזים במקום אחר

ראש לישכתו של הרמטכ״ל, סגן־אלוף זאב זכרין, חזר וציין בעדותו כי הוא התרשם מאוד מן האירגון והסדר ששררו במחנה הפלאנגות. הוא אמר כי ביום הרביעי לפנות בוקר, כאשר הוא הגיע ביחד עם הרמטכ״ל לביירות, והם עשו את דרכם אל מטה הפלאנגות לפגישת התיאום הראשונה, הם חלפו בדרך על־פני יחידות רבות של הפלאנגות. זכרין אמר כי אפשר היה להבחין — אפילו באותה שעת־חשיכה — בכך שהפלאנגות מאורגנים היטב, ככוח צבאי לכל דבר.

הרמטכ״ל, רב־אלוף רפאל איתן, העיד בדלתיים סגורות לפני ועדת־החקירה, ואין לדעת מה אמר שם על הפלאנגות. אין לדעת אם הוא אמר שם שהוא חשש מפני מעשי־נקם מצידם. אולם התבטאויות שונות של הרמטכ״ל, הן בישיבת הממשלה ביום החמישי, והן אחרי שנודע על הטבח, מעידות שמה שעשו הפלאנגות במחנות־הפליטים צברה ושאתילא לא הפתיע את רפאל איתן. זהו בדיוק הדבר שאפשר היה לצפות לו, על פי דעתו.

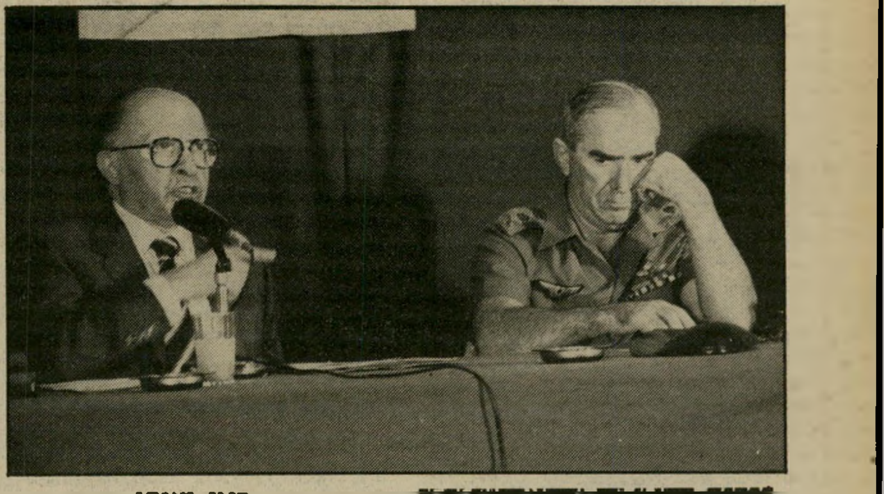

בגין ואיתן

„כשדובר על שפיכות דמים״

בתשובה לשאלה של עיתונאי, שהתפרסמה יומיים אחרי תום הטבח, אמר הרמטכ״ל:

„אנחנו לא נותנים פקודות לפלאנגות. אנחנו לא אחראים עליהם. אני מציע שתשאל את הפלאנגות. הפלאנגות הם לבנונים ולבנון היא שלהם, והם פועלים כפי שהם חושבים שהם צריכים לפעול. מי ששואל את השאלות האלה לא מבין מה קורה בלבנון, במיוחד אחרי הרצח של בשיר ג׳מאיל. הנה, רק לפני ימים אחדים רצחו מישפחה של נוצרים בבית־אל־עדין, והנוצרים נקמו בדרוזים במקום אחר.״

דברים אחרים שאמר הרמטכ״ל, ושמהם ברור כי היה אפשר לצפות לטבח מעין זה שאירע, נאמרו באזני כתב מעריב יעקב ארז: „אני חושב כי מי שהכיר ומכיר את הבעיות הפנימיות בלבנון, צריך לדעת מה שעלול היה לקרות.״ (ראה גלופה).

נכונה.

לאחר מעשה אמר הרמטכ״ל: „אני חושב, כי מי שהכיר ומכיר את הבעיות הפנימיות בלבנון, צריך לדעת שזה מה שעלול היה לקרות. היתה כאן מלחמת אזרחים לחיים ולמוות בין העדות, ונוצר מישקע עמוק של איבה, עוד לפני הרצח של באשיר ג׳ומאייל. הרצח הזה היכה את הנוצרים בתדהמה, שקשה היה לתאר אותה״.

„מעריב״: 21.9.1982

ירון: שלא יפגעו במרימי־ידיים

תת־אלוף עמוס ירון, שהיה מפקדה של האוגדה שכבשה את ביירות המערבית, היה שותף לחששותיו של אלוף הפיקוד הממונה עליו. הוא לא האמין ביכולתם המיבצעית של הפלאנגות, כשם שהוא חשש מפני מוסר־הלחימה שלהם. בתשובה לשאלה עונה ירון:

„נושא השתתפות הפלאנגות התגלגל החל מיום ד׳ בקיטעי דברים. אבל אני לא ייחסתי לכך שום חשיבות קונקרטית, מכיוון שאני התעסקתי כבר ארבעה חודשים עם אפשרות כניסת הפלאנגות ללחימה. בכל פעם הם היו אמורים להיכנס, וכל פעם הם לא נכנסו.״

כלומר: ירון אינו שותף כלל להתלהבותו של שר־הביטחון מן היכולת המיבצעית של הפלאנגות, ומן האופן המושלם שבו הם ביצעו את משימותיהם.

ירון גם לא היה שותף לשאננותם של ראש־הממשלה ושר־הביטחון באשר למוסר הלחימה של הפלאנגות. הוא טוען, כי הוא הזהיר אותם מפני פגיעה באוכלוסיה אזרחית, וכאשר הוא נשאל מדוע הוא עשה זאת, הוא משיב:

„כי אני מכיר טוב מאוד את נורמות ההתנהגות שלהם. הן לא אותן הנורמות של צה״ל. אזהרה זו חזרה לאורך כל הדרך. גם היה מונח לי בראש, שזה היה אחרי רצח באשיר ג׳מאיל. הזהרתי, שכל עוד הפעולה מתבצעת ביחד איתנו ולנו יש חלק צמוד בה, הם לא יפגעו באוכלוסיה אזרחית ובמרימי ידיים.״

גם חששותיו של ירון נפוגו, ככל הנראה, אחרי שהפלאנגות נכנסו למחנות־הפליטים. הגיעו אליו „שמועות״, שהוא לא קישר אותן לאפשרות של טבח, ורק מאוחר יותר, כשהיו „זימזומים״, הוא היפנה לכך את תשומת־ליבו של אלוף הפיקוד, אמיר דרורי.

מפקד־אוגדה ירון

„כל פעם לא נכנסו״

שלמה פרנקל

היום קשה לי לתאר איך קודם הסתדרתי בלי רדיו-טלפון במכונית.

רדיו—טלפון למכונית הוא מכשיר קשר אלחוטי (TWO-WAY SIMPLEX) שמוטורולה מייצרת.
הוא מאפשר לי, תוך כדי נסיעותי, לשוחח אישית — באמצעות מוקד תקשורת — עם כל מנוי טלפון שאני צריך בארץ ואפילו בחוץ־לארץ.
באמצעות הרדיו—טלפון אני גם יכול לבקש מהמוקד לבצע עבורי בירורים, להעביר את הודעותי ולקבל מהמוקד הודעות עבורי.
מאז שיש לי רדיו—טלפון אני מספיק הרבה יותר ביום אחד ולא מחמיץ אף עסקה או הודעה חשובה. הוא עוזר לי להיות בענינים גם כשאני בדרכים ולהגיב מיד על אירועים והתרחשויות, בקיצור—להיות יעיל יותר.
גם חשבון הדלק שלי פחות מאז שמוטורולה התקינה במכוניתי מכשיר רדיו—טלפון, שלא לדבר על נסיעות סרק ושעות עבודה שהוא חוסך לי ברגע הנכון.

טל-סע

לקבלת פרטים נוספים נא פנה למשרדי טל־סע בע"מ, בית כלל רחוב דרויאנוב 5 (צמוד לחניון הכיכר) תל־אביב.
טלפון: 296835 03/282254

מוטורולה הרבה יותר ממכשיר קשר.

GM CHEVROLET • BUICK
Sign of Leadership

סגנון חדש ליתרון ידוע
1983

BUICK

Skylark • Century
Regal

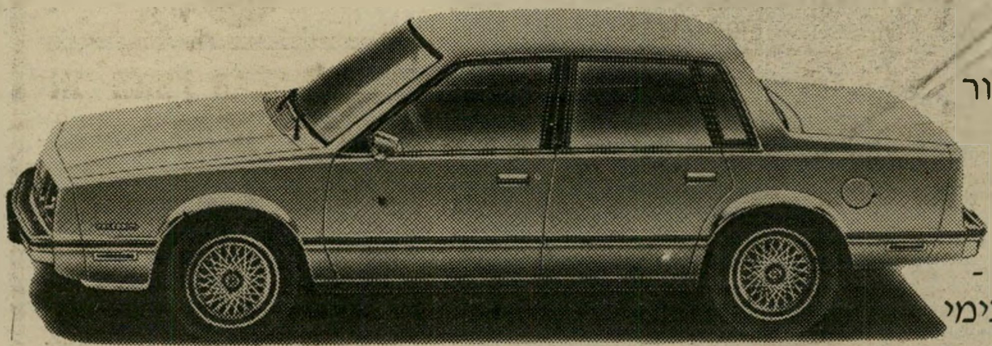

CHEVROLET

Caprice • Malibu
Celebrity • Citation

יש חדש במערב.
"ג'נרל מוטורס" מציגה
"שברולט" ו"ביואיק" עם קו
חדש. לתכונות הידועות כמו
אמינות, נוחות, בטיחות והידור
נוספו שני יתרונות חשובים.

דגמי "שברולט" ו"ביואיק" -
עכשיו פחות ארוכים ויותר
קומפקטיים מבחינה חיצונית -
בלי להתפשר בנוגע למרווח פנימי
ונוחות הנוסעים והנהג.
"שברולט" ו"ביואיק" החדשות -
עכשיו גם חסכוניות יותר.

American cars
by General Motors

CHEVROLET GM BUICK

ליאו גולדברג בע"מ

משרד ראשי: ת"א, דרך פ"ת 65; דרך פ"ת 86, טל. 251374;
חיפה: דרך יפו 132, טל. 04-528286/7; **ירושלים:** שלומציון המלכה 15,
טל. 231798, 02-234536; **סוכנים: חיפה:** בית המכונית, יפו 19, טל. 04-512251
נתניה: מכונית נתניה, סמילנסקי 24, טל. 053-39423;
נצרת: בישארה יוסף סרוגי', רח' פאולוס השישי 56, טל. 065-54677.

בועז דווידזון, בימאי הקולנוע, ממציא המונח „סירטי בורקאס”, חוזר בו מהגדרתו, מספר על יחסיו המיוחדים עם כוכבות סרטיו, על נישואיו עם בתיה אפולו וברוריה דווידזון ומסביר מדוע הוא חי באמת

יש רק אשה אחת שיש לה כישוף עלי, והיא מסמסמת אותי. זאת אשתי, ברוריה. בלי ברורייה אני אבוד

אני מתאהב בכל השחקניות שלי והן יודעות את זה. כל שחקנית שלי נושאת בקרבה חלק ממני

אני מאמין שכדי להעביר לקהל חוויה שעברת, אתה צריך להשתמש, להיות אהבל, כמו הליצן בקומדיה דל־ארטה

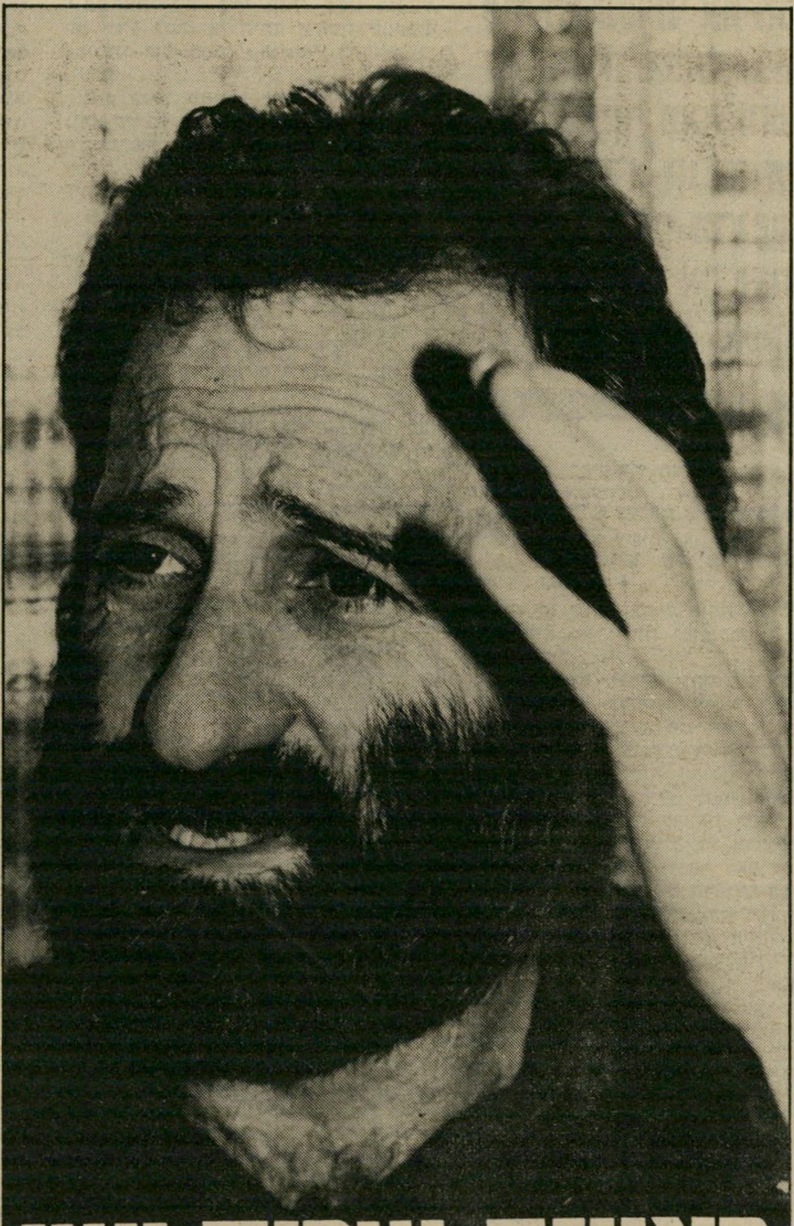

ראיינה שרית ישי

אני יותר בארץ מאשר כל במאי קולנוע ישראלי אחר. כל כולי, כל מה שאני מהווה, זה ארץ ישראל

לשאול אותי למה אני גר בלוס־אנג'לס זה כמו לשאול את תבין מהטה למה אתה לא מנצח בהודו

בתקופה שאני מחפש שחקנית, אני בתקופת־חיזור, ואני אומר לאלוהים: עזור לי לאבד את ההכרה

„אני עבד נרצע לרגלי השחקניות שלי!”

בועז דווידזון בא לישראל לאחת מ־גיחותיו, ותפסתי אותו לשיחה.

הכרתי אותו כשביים את הסרט „שב־לול”. הוא היה אז בימאי צעיר, שחזר מלימודי־קולנוע בלונדון, כולו חדור תחו־שה עמוקה שהוא הולך ליצור מהפך בעולם הקולנוע הישראלי. הוא ירד אז על הסרטים המקומיים, כינה אותם „סירטי בורקאס”, החדיר את המושג למילון הקולנוע הישראלי.

אך מה קרה מאז? האיש, שהגדיר את „סאלח שבתי” ו„עליזה מיזרחי” כסירטי בורקאס, התחיל לעשות סרטים כאלה בסיטונות: „עזית הכלבה הצנ־חנית”, „מישפחת צנעני”, „סנוקר”, „צ'רלי וחצי”.

אני זוכרת את הקרנת־הבכורה של „אסקימו לימון” בקולנוע „שחף”. ביום השישי אחרי־הצהריים ישבנו, חבורה של ידידים, בשורה החמישית, רגליים על ה־כיסאות של השורה הרביעית, ובכינו מ־נוסטאלגיה: ענת עצמון עם התחתונים והחזייה של אז, אלביס פרסלי, קליף ריצ'רד, מומו היפה, בנצי ויהודל'ה. כולם היו מוכרים לנו מימי הילדות.

נכון, כבר אז לא ויתר בועז על ה־הומור הוולגארי האהוב עליו — סטלה המגמרת והתחת של צחי נוי. אבל מול הנוסטאלגיה וההנאה שבצפייה בסרט זה התגמד.

ביום השישי לפני שבוע, שוב מצאתי את עצמי בקולנוע „שחף”, בשורה ה־חמישית, בחברת ידידים, עם הרגליים על הכיסאות של השורה הרביעית. הפעם הקרינו את „ספיחס”, סירטו האחרון בסידרה „אסקימו לימון”.

נוסטאלגיה לא מצאתי בסרט הזה. השחקנית הגרמנית לא עשתה לי כלום, גם לא בנצי, מומו ויהודל'ה. התחת של צחי נוי, המגלם את יהודל'ה, וסצינת־הזיון המפורטת בתחילת הסרט הביכו אותי יותר מאשר הגעילו אותי.

בועז דווידזון חושב שאני מגזימה. הוא אומר שאני חכמולוגית ונמנית עם יפי־הנפש מ„כסית”. אולי הוא צודק. עובדה: בכל פעם שאני עוברת בקולנוע „שחף”, התורים שם מאיימים לחסום את המעבר למלון „פלאזה”, הקופות

„אני עבד נרצע לרגלי השחקניות שלי!"

(המשך מעמוד 33)

סגורות זמן רב לפני ההצגה, ומספרים לי שאילו אפשר היה למדוד את הצחוקים הנשמעים לאורך הסרט, אז לוח־השנתות היה מתפוצץ.

בועז דווידזון עשה דרך ארוכה מאז „שבלול". קודם כל, הוא שיפר את מצבו הכלכלי. כיום הוא מרוויח סכומי־עתק בקנה־מידה ישראלי על כל סרט, ומחזיק במניות של חברת „קנון פרודקשן", חברתו של מנחם גולן. הוא עושה סרט ישראלי וסרט אמריקאי בכל שנה, ועובד כעת בו־זמנית על שלושה סרטים —

דווידזון, כמו מנחם גולן, נחשב בעיני רבים, יורד. הוא מכחיש זאת בתוקף. „הלב כאן", הוא אומר, והוא עושה יותר סרטים מכל בימאי ישראלי אחר. החלום שלו הוא חלום ישראלי טיפוסי: לחיות חצי כאן וחצי שם. בינתיים הוא מגיח לכאן כל כמה חודשים, מתגורר במלון תל־אביבי, פוגש את ידידיו וחוזר הביתה, ללוס־אנג'לס. יחד איתו נמצאת תמיד אשתו, ברוריה, שערכה שניים מסרטיו.

סידרת „אסקימו לימון", כך נדמה לי, נמצאת כעת באתנחתה. בועז נכווה, כנראה, בצילום הביוגרפיה המפורסמת שלו. הוא ממשיך את הסידרה בסיפורי פנטזיה צבאיים ואחר־כך בסיפורי פנטזיה על אוניה.

שני הסרטים האמיתיים על שתי הנשים בחייו, הציירת בתיה אפולו, שהיתה אשתו הראשונה, וברוריה עורכת הסרטים, אשתו השנייה, עדיין לא צולמו. יש להניח ששני הסרטים האלה יהיו יותר בסיגנון „אסקימו לימון" הראשון, עם הרבה רומנטיקה, ובכל מיקרה עם התחת של צחי נוי.

■ ■ ■

● **בועז, למה אתה נמצא כבר ארבע שנים בארצות־הברית?**

קודם כל, רק שלוש. שנית, אני נמצא פה. אני מחלק את הזמן שלי בין הארץ ולוס־אנג'לס, אבל אני נמצא בארץ יותר מכל בימאי קולנוע ישראלי אחר.

כל כולי, כל מה שאני בכלל מהווה — אם אני בכלל מהווה משהו — זה ארץ ישראל. כאן זה מרכז הלב, הבקרה, המוח. מפה יוצאים חוטים המגיעים לשם. הכל התחיל כאן. כאן נולדתי, כאן גדלתי ופעם אחת, כשהייתי קטן, גיליתי שאני מצחיק אנשים. זה היה גילוי מעניין. חשבתי שזה מיקרי, אחר־כך הבנתי שזה מבוקר, ואחר־כך גיליתי את הגילוי הכי מפתיע — כשאני מצחיק, אנשים צוחקים, ואני מקבל המון אהבה.

● **רצית להיות קומיקאי?**

היו לי כל מיני חלומות, והחלום הכי גדול שלי היה קולנוע.

● **למה דווקא קולנוע?**

הבריחה הזו אל תוך האפלולית בימים ההם, זה היה הרבה יותר מקסים מאשר היום: ההרפתקות, הגיבורים. אני בחור ביישן, ויש יפהפיה על המסך, אני יושב בחושך ומביט לה ישר בעיניים. אם הייתי ברחוב, לא הייתי מעז להסתכל עליה. אבל באפלולית־הקולנוע אני הגיבור הרומנטי והיא אומרת לי I LOVE YOU.

● **אתה מתל־אביב?**

מה זה מתל־אביב? בטח מתל־אביב! נולדתי במאפו־בן־יהודה, למדתי בתל־נורדאו. כל הילדות שלי זה שפת־הים. ראית את אסקימו לימון? זה פריים־פריים מהחיים שלי.

● **גם ההורים?**

בטח. ההורים זה ההורים שלי, וסטלה המגמרת היתה אחת כזאת, ומומו היפה זה חבר שלי, אריאל סולניצקי, שהיום הוא איש־עסקים. ענת עצמון זה גיזלה, שהיום קוראים לה יעל אביב, ושהיתה חברה של אריאל סולניצקי, וכל הסיפור עם ההריון שהיה בסרט זה הכל מהחיים שלי.

כשהייתי ילד כינו אותי בשם בוזבול, לא יודע למה, אז היתה תקופה שכתבתי „מיומנו של בוזבול הנורא" במעריב ל־נוער.

ואז, בגלל שהייתי סופר ידוע, חיפשתי נורא קירבה של מישהו שהוא קצת בוהמי, והכרתי את החברה הכי־טובה שלי — בתיה אפולו, שאחר־כך התחתנתי איתה. היא היתה ציירת.

● **באיזה גיל התחתנתם?**

אני הייתי בן 18 והיא היתה כמעט בת 17.

● **למה כל־כך מוקדם?**

כי רצינו להיות לבד, ולא היה לנו איפה.

● **ומה אמרו ההורים?**

הוריי היו הרוסים, זו היתה מכה איו־מה בשבילם.

טוב, אלה היו זמנים אחרים. היום זה אחרת. חבר וחברה מרגישים חופשיים, יש להם איפה להיות ביחד. אנחנו היינו מחפשים מקומות מיסתור בכל מיני חורים.

אני זוכר שפעם התמזמזנו על הקבר של השייח' בבית־הקברות המוסלמי, איפה ש־היום גן־העצמאות.

בתקופה ההיא התחילו לבנות את חולון ובת־ים, והיו דירות להשכרה. היינו הולכים למתווך, אומרים לו שאנחנו רוצים לשכור דירה. הוא היה נותן לנו מפתח,

התחתנתי עם בתיה אפולו כשהיינו בני 18, כי רצינו להיות לבד ולא היה לנו איפה

היינו הולכים, מתמזמזים ומחזירים אחר־כך את המפתח.

■ ■ ■

● **מה עשית בצבא?**

זה מצחיק מה שאני עשיתי בצבא — לא עשיתי כלום! רציתי ללכת ללהקה צבאית או לכתוב בבמחנה.

כשהגיע הרגע, אמרתי שאני רוצה ללכת או ללהקה צבאית או לבמחנה, אמרו לי, „בסדר, אז לך לקורס אפסנאות־מטוסים." פיתאום מצאתי את עצמי בבית־ספר של חיל־האוויר, הולך בשלישיות עם מסטינגים. רצתי לקצין־בריאות־הנפש ואמרתי לו: שמע בחור, כל הכבוד לכם ולצבא. אנחנו דור ראשון לגאולה אתמול הורינו היו ב־מחנות־ריכוז ואני לא יכול לשאת את גדרות־התיל במחנה! באותו היום עברתי לשדה־דב. כל הזמן הייתי נשוי לבתיה,

עוד לא עשיתי את הסרט של בתיה אפולו. בתיה היא סיפור מאוד חשוב בחיים שלי, חברה מאוד טובה. אני מרגיש שהיינו יותר אח ואחות מאשר בעל ואשה

שעבדה כגרפיקאית והיתה המפרנסת של המישפחה הצעירה.

● **מי היא בתיה בסרטים שלך?**

אין. עוד לא עשיתי את הסרט הזה.

● **גם הסרט על בתיה אפולו יהיה מצחיק?**

אני לא יודע. בתיה היתה רגישה, גם היום היא מהרגישות ומהמקסימות ביותר שאני מכיר.

היינו ממש ילדים, והיו לנו מתחים. גרנו בדירה בכביש־הטייסים, והתחתנו בחתונה של פולנים. את יודעת מה היה דבר הכי־קשה בחתונה? הגירושין. כי אני בחור צעיר, ילד, ההולך ברחוב מול אחד שהביא לי פיירקס לחתונה. מה אני עושה כעת? מחזיר לו את הפיירקס?

את יודעת, שהפולנים לא מדברים, וההורים שלי לא העזו לספר לאף אחד ש־התגרשתי. אבל יחד עם הדברים האיומים, שנבעו פשוט מזה שהיינו נורא צעירים ולא ידענו להתגבר על הבעיות, היתה תקופה נפלאה. היו באים אלינו יוסי פולק ושלום חנוך, שהיה מנגן, אני הייתי כותב שירים, ויוסי היה מקריא אותם. באמת תקופה מאוד יפה, למרות שלבתיה היו לפעמים מצבי־רוח ועברנו כמה חוויות קשות.

● **איך תעשה מהחוויות הקשות האלה קומידה?**

זו קומדיה מהולה בעצב. בתיה היא סיפור מאוד חשוב בחיים שלי. עד היום היא חברה מאוד טובה שלי, ואני לא מרגיש כאילו היינו בעל ואשה. אני יותר מרגיש שהיינו אח ואחות.

■ ■ ■

● **אתה אומר שהגיבורים בסירטי „אסקימו לימון" שאובים מהחיים שלך. אתה שואל את ה־דמויות האמיתיות אם הן מרשות לך לעשות עליהם סרט?**

לא שאלתי, חשבתי על עצמי. אני מספר את הסיפור של עצמי, אני חושף את עצמי, יותר מכל אדם אחר.

● **פעם, בתחילת דרכי העיתונאית, כעסת עליי מפני שאני מתעסקת ברכילות. למה לך מותר ולאחרים אסור?**

זה לא היה בדיוק כך. לא כעסתי עלייך מפני שאת כותבת רכילות. שאלתי אותך שאלה על החבר שלך, וסירבת לענות. אמרת שזה לא ענייני. אז שאלתי אותך למה לך מותר להתעסק בחיים של אחרים ולאחרים אסור להתעסק בחיים שלך. מה איתך, שאני ארד עלייך מפני שאת מתעסקת ברכילות? אני הרי מת על רכילות.

● **כלומר, הסרטים שלך אינם אלא סיפורי רכילות על חבריך הקרובים מימי בית־הספר התיכון.**

אם הם רכילות, אז כל עבודה אישית היא רכילות. תראי, זה נכון: אני רכלן איום, אני מת על רכילות. תני לי רכילות, זירקי לי משהו, ואני המאושר באדם. בכלל, את הרי יודעת שאם אומרים לי לא לגלות משהו, כל העיר יודעת מה שקורה.

● **אתה מתכוון לשאול את בתיה אפולו אם היא מסכימה שתעשה סרט על החיים שלכם?**

תראי, יש דברים שאשאל אותה. ב־מיוחד אשאל לגבי נושאים עדינים. אבל אני יודע עליה דברים שאותם לא אגלה. אם אני אעשה סרט על בתיה, זה רק מפני שאני אוהב אותה, למרות שלא תמיד תופסים למה אני מתכוון, כמו למשל במקרה של איבון מיכאלי.

● **נדמה לי, שהיא תבעה אותך על הפרת חוזה.**

קרה לי איתה מה שקרה לי כשראיתי את ענת עצמון. איך שהיא נכנסה לחדר, הלב שלי דפק והייתי בלי הכרה. הפכתי עבד נרצע לרגליה. כשזה קורה לי, אני יודע שמצאתי את השחקנית. ההתרגשות הזאת, שאוחזת בי למראה בחורה שבאה להיפגש איתי לתפקיד, היא המודל הרומאנטי שלי. עם איבון זה היה סיפור מאוד־מאוד מסובך, כי היא היתה בחורה מאוד רגישה.

● **ולך יש חולשה לבחורות רגישות.**

מה זה חולשה? אני מת רק על כאלה, שמנגנוני־האזהרה שלהן חשופים. את יודעת מה קורה לבחורות כאלה? אתה מוצא דבר יפהפה כמו פרח, ופיתאום, כשאתה מעביר אותו מהסביבה הטיבעית שלו, אתה בצרות.

איבון לא יכלה לעמוד באור הזרקורים, זה היה כבד עליה. ואז צילמנו סצינת־אהבה בינה ובין יפתח. על־פי החוזה, היה אסור לצלם את התחת שלה. היה מותר חזה מקדימה, מלמטה, מלמעלה, מפרופיל. את התחת לא.

● **ולמרות החוזה צילמת.**

כשעשיתי את הסצינה, זה היה קשה מאוד, כי כבר היו איתה בעיות. באמצע הצילומים היא התעלפה.

● **למה?**

כי היא לא עמדה במה שקורה. זה היה בשבילה אתגר ענק. עמדתי מהצד והערצתי אותה, היא היתה כמו אחת שעולה על מוקד. היא היתה כל־כך ביישנית.

● **מה עשית כשהיא התעלפה?**

לקחתי אותה לפסיכיאטר מיקי רייטר. הוא היה הבן־אדם היחיד שהיה יכול לדבר איתה. וכך היה לנו על הסט פסיכיאטר במשכורת, כמו שיש מלבישה ומאפר.

● **מדוע, אם כך, היית צריך להפר את תנאי־החוזה ולצלם את הישבן?**

סכנית, היינו צריכים לצלם בזווית יותר רחבה, והמצלמה תפסה יותר מהפרופיל. לא רציתי לעשות לה רע. כל הילדות האלה, שאני עושה איתן סרטים, אני כל־כך אוהב אותן. למה שאני אעשה להן רע?

● **אם כך, מה קרה לאהבה הזאת, מדוע איבון כל־כך כעסה עליך?**

כי במשך הצילומים הייתי לידה כל ה־זמן, סועד, נותן יד. אבל היו משתתפים בסרט, לא יכולתי לתת לה את תשומת־הלב כל הזמן, לא יכולתי להחזיק לה בלי סוף את היד.

זה היה קשה, היתה לנו תקופה כזאת שכל יום היתה בינינו התפוצצות. יום אחד אנחנו רבים, ויום אחד היא ואני הולכים בירקון ואני קוטף לה חמציצים ושם לה חמציץ בשיער. פתאום יפתח מצלצל ובוכה שהיא התאבדה. הגעתי למלון וזה היה מחזה לא מלבב. הקירות היו עם דם. היא חתכה לעצמה את הורידים, ועשתה את זה בצורה דראמתית. המוסיקה שהייתי מנגן לה כל הזמן על הסט התנגנה ברקע. זו היתה מוסיקה של רודריגז, וקניתי לה את התקליט. היא הניחה את התקליט על הפטיפון ושמה את הרמקולים באמבטיה, ולצלילי רודריגו חתכה לעצמה את הוורידים. איך שהגעתי, יפתח תפס את התקליט ושבר אותו לחתיכות. אמרתי לו: מה אתה משתגע? לך תתאוורר, והוא הלך. אז אמרתי לאיבון: למה להתאבד ככה? זה מלוכלך, זה מלכלך את המלון. אנחנו בקומה גבוהה. בואי קדימה, תקפצי. ואז היא אמרה לי, עם דמעות שקשה היה לעמוד בהן: אתה גרמת לי לאהוב אותך, ואתה שיקרת אותי.

● **ואתה שיקרת לה?**

איזה שיקרתי לה! אמרתי לה את זה. אמרתי לה שאני חושב שהיא מקסימה. בשביל מה אני צריך לשקר אותה?

● **איך השפיע הקטע הזה על ברוריה?**

גורא קשה. איום ונורא. אך כמו תמיד, היא עמדה לצידי. אני לא יודע מה הייתי עושה בלעדיה.

● **אתה תמיד מתאהב בכוכבות של הסרטים שלך?**

כשאני בוחר שחקנית לתפקיד רומנטי בסרט שלי, היא חייבת להיות מישהי ש־

דווידזון עם מנחם גולן (ונורית גפן)

„כל יוצר בעל שיעור־קומה שמח לעבוד בשביל מנחם גולן..."

…היא היתה סינדרלה.
…ית בחנות ג'ינס, ורגע

● …תה מבין אם כך את האח־ …שאתה לוקח על עצמך בגילוי …לדות האלה, הרואות כך את האכיר על הסוס הלבן?

אני אגיד לך את האמת: כשזה קרה עם מרי, ממש נבהלתי. מאז אני ממש משתדל שלא להתקשר כל־כך לשחקניות, ולא לקשור אותן אלי. אבל אני חייב להתאהב בבחורות האלה, אחרת איך יתאהב בהן הקהל היושב בקולנוע?

■ ■ ■

● **אתה יודע שאחרי שאיבון תבעה אתכם למישפט על הפרת חוזה, הסתובבו בעיר שמועות כי הענשתם את איבון מיכאלי ופירסמתם תצלום עירום שלה ושל יפתח קצור על הפוסטר של הסרט. אנשים אמרו: היא לא רוצה שאנשים בקולנוע יראו לה את התחת, גולן את דווידזון החליטו שכל הארץ תראה לה את הציצים.**

מה פתאום הענשנו אותה? אני חושב שזו תמונה נורא יפה. את רואה מה זה? ככה זה במדינה. אנשים קטנים רואים הכל דרך האספקלריה של העיניים שלהם. סתם השמצה. מה פתאום עונש? אני באמת חושב שהתמונה יפה. אבל חכי רגע, הסיפור לא נגמר. פתאום בא בן־אדם ואומר: ראיתי את הסרט בפאריס עם הטוסיק, ואז, איבון פנתה למישטרה ומישטרת ישראל אמרה: אוי ואבוי, ראו את הטוסיק! צריך להקים ועדת־חקירה! ואז מנחם גולן הגיע ארצה, ועצרו אותו. יורם גלובוס הגיע ארצה, ועצרו אותו. את מתארת לעצמך? הכל בגלל הטוסיק.

● **גולן וגלובוס ישבו ממש במעצר?**

הם היו צריכים להצהיר שאם יצטרכו לעצור אותם שוב, או להעמיד אותם לדין, הם יתייצבו תוך שלושים יום.

● **גם אותך עצרה המישטרה?**

מה אני אגיד לך? כשהגעתי ארצה די בעת צילום סרטי המפורסם עזית הכלבה הצנחנית. אני רציתי את יוסי פולק לתפקיד הראשי. שני התנגד. הוא אמר: אתה מוכרח להחליף את פולק. הוא גבוה בשביל התפקיד. בן־אדם גבוה עם כלב זה לא מתאים.

למחרת, דקה לפני הצילומים, ניגש שני לפולק ואמר לו: ראיתי אתמול ראשס. אתה נראה כמו שק תפוחי־אדמה. את לא תאמיני מה שאני הולך לספר לך. זה כבר הפך לבדיחה באולפנים. הוא שאל אותי

…החיים שלי. ההורים בסרט …סטלה המגמרת זה סטלה …בה זה אריאל סולניצקי, כיום …ת עצמון זה יעל אביב. יהודלה …י צביקה, ובנצי זה אני, בועז

הזעתי, אבל למזלי היתה שביתה כללית בשדה־התעופה.

● **אתה מרוצה מעבודתך עם מנחם גולן?**

מבחינה של יוצר קולנועי מצבי לא יכול להיות טוב יותר. גם מנחם וגם יורם משרגעים על המדיה. הם נותנים לי עידוד בלתי־רגיל. אני זוכר סרט, שהמפיק שלו היה א׳ז׳ו שני, איש־קולנוע ידוע, אולפני ברקי, היום האולפנים המאוחדים. זה היה אחר־כך אם אפשר להקטין את יוסי פולק על המסך. אצל מנחם זה לא יכול לקרות. הוא יכול להתנגד לשחקן, אבל ברגע שאני בוחר בו, הוא רק מעודד, מדריך ואוהב.

מנחם גולן הוא תעשיית הקולנוע הישראלית. הוא נותן המון עבודה לאנשים מהתעשיה. האיש הזה אוהב קולנוע בצורה בלתי־רגילה, ולמרות שהוא מצליח כל־כך בארצות־הברית, הוא עושה סרטים בארץ וכל הזמן.

● **גם אתה עושה סרטים בארץ וכל הזמן. מדוע, אם כך, אתה צריך לגור בלוס־אנג'לס?**

זה כמו שתשאלי את זובין מהטה למה הוא לא מנצח בהודו, שלא לדבר על צוקרמן, פרלמן וברנבאום. למה אני צריך להיות רק פה? למה שלא אהיה בהוליווד?

● **אתה אמרת למה. כי אתה עושה סרטים ישראלים בארץ.**

אני גר בגולה. זה לא פלוס זה מינוס. אין לי ברירה.

● **למה אין לך ברירה?**

מכיוון שהקולנוע העולמי הוא בהוליווד, ואני רואה את עצמי — וכך רואים אותי בקהיליית הקולנוע — כחבר בקהיליית הקולנוע הבינלאומית.

● **הפכת לחבר בקהיליית הקולנוע הבינלאומית בעיקבות סירטי „אסקימו לימון", שצולמו בארץ, לא בהוליווד.**

זה נכון, אבל אני רוצה להגיע לכמה שיותר צופים, ויש כמה מרכיבים לזה שאני באמריקה. קודם כל, השתלמות. לראות איך עושים סרטים בעולם הגדול, והוליווד היא בירת הקולנוע.

■ ■ ■

● **את המושג סירטי בורקאס המצאת אתה.**

נכון, אני המצאתי את המושג הזה. חזרתי אז מלימודי קולנוע בלונדון, ורציתי לביים סרטים צ'כיים. אמרתי לחברים מה זה כל סרטי הבורקאס שעושים בארץ הזאת?

● **לאיזה סרטים התכוונת.**

עשו אז סרטים כמו סלאח שבית.

● **דווקא סלאח שבתי?**

כן, סרטי עדות. נו את יודעת, סרטי בורקאס. רק מאוחר יותר הבנתי ששגיתי.

● **למה, כי אמרו שהגולם קם על יוצרו?**

לא, אני אסביר לך. כשגמרתי את בית־הספר לקולנוע, היו לי באמת חלומות גדולים. אמרתי לך, רציתי לעשות סרטים צ'כיים. אז עשיתי את שבלול, שהיה סרט כזה דוקומנטרי, כמעט על חברים. סרט קטן שמעניין היום רק את מי שהיה מעורב בעשייתו כמיסמך נוסטלגי. אבל תחשבי מה זה צ'כים — זו שפה, זה טיפוסים, זה מנהגים. ומה זה סרטי בורקאס אם לא כל דברים שמניתי? כך שבעצם כיום אני לא רואה כל רע בסירטי בורקאס.

● **כמו מישפחת צנעני?**

את יודעת מה? אני מתגעגע למישפחת צנעני. ממש אהבתי את הסרט הזה. סירטי הבורקס שלנו הם סרטים על ההווי, על העדות, על המינהגים, על התרבות, המאכלים, השפה. היום אני מבין ששגיתי, שאין בזה רע, להיפך.

● **אתה מעורה בחברה ההוליוודית? אני יודעת שקשה מאוד לחדור לתוכה.**

לא חושב שזה קשה. זה קשה אם אתה מחוץ לתעשיה. אני אוהב נורא להיות בבית עם המישפחה. לא יכול לחיות את השואו־אוף, לנסוע ברולס־רויס וללבוש בגדים כמו ליבראצ'י. אני וברוריה לא מסתובבים איפה שאנשי הקולנוע מסתובבים.

● **אתה מוזמן לבתים של הוליוודיים ידועים?**

תראי, זה קשר שצריך לטפח, זה לא פשוט. את זוכרת אותנו בתקופה שהיתה קיימת הגר? שם אין דבר כזה. אין הביחד הזה. אין חדוות היצירה הזאת, המשותפת. כששלום חנוך, אריק איינשטיין, אורי זוהר, שיסל ואני היינו נפגשים, אפילו סתם לבילוי, תמיד היה יוצא מזה איזה סרט, איזה שיר, משהו. שם אין דבר כזה.

● **אתה לא מרגיש שאתה חי בתוך קהיליית הקולנוע בהוליווד בתוך גטו ישראלי?**

אנחנו לא בגטו. אולי יהיה לזה צליל שלילי, אבל אני בטוח שתביני. אנחנו יותר מאפיה ישראלית מאשר גטו ישראלי.

● **אתה וכל חבורת מנחם גולן זה מאפיה ישראלית?**

בדרך ההומור, כמובן, מאחר שהוליווד היא יהודית, ורוב הבימאים והמפיקים הם יהודים, הם מכנים אותנו בחיבה מאפיה.

● **אני יודעת שלפחות בתחילה, כאשר „קנון פרודאקשן" הוקמה, התייחסו אל החברה ואל ראשיה הישראלים בספקנות מסויימת.**

זה נכון. היחס היה מעט סקפטי, אבל כעת זה הולך ונעלם. זוהי חברה שהצליחה לעלות, מאז שמנחם ויורם לקחו אותה ל־

(המשך בעמוד 60)

דווידזון עם צחי נוי בהסרטת „ספיחס"
„אני מרוויח בכל סרט כמה מאות אלפי דולרים..."

דווידזון עם אשתו ברוריה ועם השחקנית איבון מיכאלי
„אני עד כדי כך זקוק לאשתי, שהיא צריכה לעבוד איתי..."

בולגריה: מי ירה באפ

בולגריה ידועה כגרורתה הנאמנה ביותר של מוסקווה. במדינה הבלקנית הקטנה יש מסורת פרו־רוסית עתיקה, עוד מתקופת הצאר והמדיניות הפאן־סלאבית, שהגנה על הבולגרים מתיגרת־ידם של התורכים ושל היוונים.

הפעילות הבולגרית בזירה הבינלאומית היא מצומצמת ביותר, חרף קיומם של נציגים רבים ממחתרות העולם־השלישי, כולל פלסטינים, בבירה סופיה.

כוח מגובש. בשבועות האחרונים נשתנתה תמונה זו כליל.

יוחנן פאולוס השני
שנוא במוסקווה ובוושינגטון

במערב מצביעים על השירותים החשאיים של בולגריה כמתכנני ההתנקשות באפיפיור, יוחנן פאולוס השני, בשנה שעברה.

המניעים לכך הם ברורים. אפיפיור פולני זה, שצבר יוקרה עצומה בפעילותו בכל רחבי העולם, הוא ראש וראשון לתומכי סולידריות בפולין. הוא רתם את מיליוני המאמינים בפולין לפעילות המאיימת על שילטונה הבילעדי של המיפלגה הקומוניסטית הפולנית. המצב בפולין נראה בעיני מוסקווה כאיום חמור על עצם קיומו של הגוש הסובייטי, ככוח מגובש בזירה הבינלאומית.

המתנקש עצמו, תורכי אלמוני בשם מהמט עלי אגקא, לא אמר דבר בחקירתו או במישפטו על מעורבות בולגרית כלשהי. אבל השילטונות האיטלקיים נקטו בצעדים נגד אזרחים בולגריים. עד כה נעצרו שלושה בולגרים, ביניהם פקיד בכיר בחברת־בתעופה הלאומית של בולגריה.

באמת גדול. סופיה עצמה שמרה על שתיקה במשך זמן די ממושך. השבוע פירסמה סוכנות הידיעות הבולגרית בווינה הכחשה רישמית תקיפה. הבולגרים טענו שהאשמות נגדם הועלו ביוזמת הסי־איי־אי, כדי לחפות על מעורבותו בנסיון ההתנקשות. הבולגרים אף נקבו בשמות סוכני הסי־איי־אי שיזמו את הפשע.

למרבה האירוניה יש גם לאמריקאים סיבות טובות לשנוא את האפיפיור, התומך בגלוי במדינות העולם השלישי, מעודד את פעילותם הסוציאליטסית של הכמרים העממיים באמריקה הלאטינית. יוחנן פאולוס השני גם מתנגד בלהט רב למדיניות האמריקאית באל־סלבדור, והביע הסתייגות מהתפשטות השימוש בכלי־נשק וכלי שיגור, העלולים להצית מילחמה גרעינית.

יתכן שהאמת לא תצא לאור לעולם, אבל עצם המחלוקת אומרת הרבה על דמותו של האפיפיור. כבר אמר על כך העיתונאי השוודי, ארנה רות: "איש שגם מוסקווה וגם וושינגטון מתייחסים אליו באיבה כזו — חייב להיות באמת גדול."

בריטניה: סיפור מוכר

סיפור באמת מרתק מלונדון: בירת בריטניה מנוהלת על־ידי עיריית־גג, הקרוייה מועצת לונדון הגדולה. זוהי המועצה הגדולה ביותר בעולם, והיא מנוהלת על־ידי אנשי האגף השמאלי של מיפלגת הלייבור הבריטית.

ראש המועצה, קן לווינגסטון, הצליח להעביר במועצה החלטה להזמין שני אנשי שין פיין, הגוף הפוליטי האירי התומך בצבא האירי הרפובליקאי (המחתרת הקתולית המזויינת), לביקור בלונדון.

טדי קולק ונציגי אש"ף. כצפוי, עוררה ההחלטה ויכוח ציבורי ער. לווינגסטון נימק את הצעתו בצורך בהידברות עם הלאומנים האירים, וגם בקיומה של אוכלוסיה אירית ענקית, כשני מיליון בני־אדם, בלונדון המורחבת.

נימוק זה פעל. כדי להבין את משמעות הצעד הזה, חייב הקורא לדמיין את ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, מעביר החלטה להזמין

עולם קטן

לירושלים נציגים רישמיים של אש"ף, מתוך התחשבות בריגשותיהם של ערביי ירושלים, המהווים כשליש מתושבי העיר!

סיפור זה אינו מסתיים ב„הפי אנד". סמוך מאוד למועד ביקורם הצפוי של אנשי השין פיין בלונדון, פוצץ האגף הצבאי של האירגון בניין בבאליקלי. שר־הפנים השמרני, ויליאם וייטלאו, אסר על שני הנציגים לבקר בלונדון, השתמש לשם כך בחוקי־חירום למניעת טירור. האיסור יצר ויכוח פוליטי ער, שבו תמכו כל עיתוני השמאל בביקור, לשם מיסוד הדיאלוג הפוליטי, הקיים בלאו־הכי.

סולם יעקב

דווקא חבר מערכת אל פאג'ר, עטאללה נאג'ר, העיר את תשומת־ליבנו לעובדה שמאז השמיע יעקב טימרמן את דיעותיו על מילחמת לבנון, נוקבים כל העיתונים אך ורק בשמו הלועזי, יקובו.

יש גם הקוראים לו חאקובו, או אפילו ג'אקובו — ללמדכם שאין עוד להתייחס לפליט הרדיפות מארגנטינה כהתגלמות הפיתרון הציוני למצוקות הגולה, אלא ככפוי טובה, כביטויו האומלל של שר־החוץ יצחק שמיר.

צביעות המערך. הוויכוח על השקעות מפ"ם בארגנטינה הוא מגוחך. ברור לכל שההסתדרות, בהנהגת המערך (עבודה־מפ"ם), שותפה לחברות לייצור נשק המוכרות, לפי הדיווחים בעיתוני־חוץ, את תוצרתן לדיקטטורות פאשיסטיות באמריקה הלאטינית ולממשלת האפרטהייד בדרום אפריקה. בקיבוץ־הארצי מייצרים חלקי ציוד צבאי המגיעים אף למישטרו של המרצח אוגוסטו פינושה מצ'ילה. חברת־העובדים בונה על אדמת פלסטין ותורמת לנישולו של העם הפלסטיני מאדמתו. לכן הבדיקה המדוקדקת, מה בדיוק עושים שליחי הקיבוץ־הארצי בארגנטינה, היא מיותרת. אין ספק שהליכוד מחריף, בהתלהבות רבה, את המדיניות שנקט המערך בכל הנושאים האלה.

אין להתפלא שעמוס עוז, בסיורו בבית־שמש, נתקל בביקורת נוקבת על צביעות המערך. מותחי הביקורת צודקים בהחלט, ואין כל ערובה שהמערך ישנה את דרכו אם ישוב לשילטון.

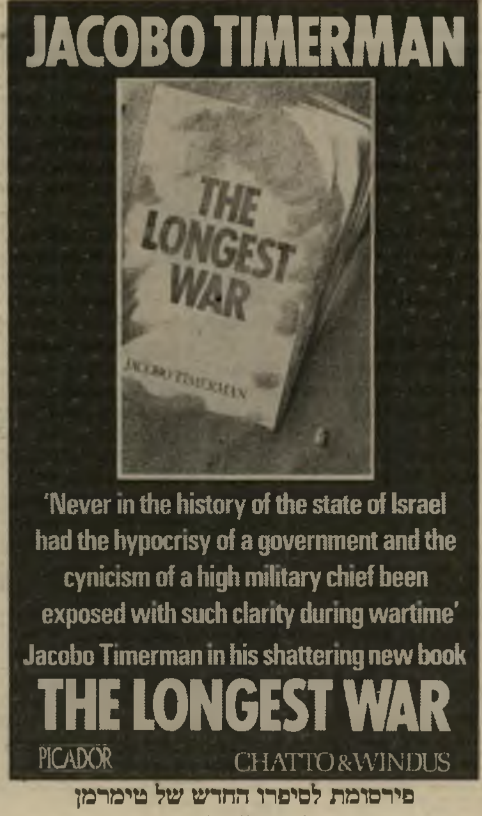

פירסומת לסיפרו החדש של טימרמן
יעקב או יקובו!

הסיפור
לא נערך,
מעוררת ק

ב
מא

הוועד ה
השבוע מיכת
אחד ממתנגו
מאמר בביטאון
אחרי ברז'נייב.
הנ"ל היה פרי עט
כמדען בבריטני

הקומוניסטים
מתנצל, ואף הע
את חוסר־היעי
כשראש הק־ג־ב,
והמדינה.

אין ספק ש
שמוסקווה איבד
במערב־אירופה.

לוב: ההת
שלא היו

שלושה יומונים בריטי
דיווחו באמצע נובמבר ע
הקולונל מועמר קד'אפי. לפ
ישראל, נעצרו בסוף אוקטובר
את קד'אפי וליטול לידיהם את ה
כיום מודים הכל, כולל שלושת

מועמר קד'אפי
תגובה מפתיעה במתינותה

מפוברקת מתחילתה ועד סופה. לא היה שום נסיון־הפיכה, איש לא נעצר, והיומונים המכובדים נכשלו בפאשלה מביכה.

השבועון השמאלי ניו־סטייטסמן מעלה את ההשערה שהידיעות זוייפו במכוון על־ידי מישרד־החוץ הבריטי, כנראה בהשראת חוגי־מודיעין. העיתונאי אלן ג'ורג' מבליט את העובדה, שהידיעה הכוזבת הופיעה בכל העיתונים באותו היום, והיתה חתומה — בשלושת המיקרים — על־ידי הכתבים הדיפלומטיים. הכוונה היתה, כנראה, לפגוע ביוקרתו של קד'אפי ערב כינוס האירגון לאחדות אפריקה בטריפולי, בירת לוב.

מישרד־החוץ הבריטי מיהר להתנצל לפני הלובים, ורמז שהידיעות הושתלו על־ידי חוגי אופוזיציה לוביים.

קו מפריד. מקורות המקורבים למישטר הלובי בירושלים המיזרחית אמרו לעולם קטן שהידיעה המפוברקת אינה אלא חלק בלתי־נפרד ממסע הדיסאינפורמציה היזום על־ידי סי־איי־אי.

הלובים עצמם השתדלו שלא לנפח את השערוריה. הם נשארו נאמנים למדיניותם הקבועה לשמור על יחסים טובים עם מדינות מערב־אירופה, ולמתוח קו מפריד ברור בינן ובין ארצות־הברית. הלובים רמזו שהם מודעים לעובדה שהידיעה הושתלה בישיבה שנערכה בלונדון יום לפני הפירסום הכוזב. עם זאת ציינה ההודעה הלובית את חיזוק הקשרים הפוליטיים והכלכליים עם בריטניה, והוקיעה כל נסיון לפגוע ביחסים בין שתי המדינות.

נובמבר 1982

מסתעפת פרשת הרגליים הצבעוניות

רוקוקו החלה שולחת רגליים ברחובות הסואנים של הערים הגדולות.

— מאת כתבתנו המיוחדת —

גרביים חדשים של קאן קאן מתוצרת גבור, החלו לאחרונה לבצבץ מתחת לחצאיות, מכנסי 7/8, שמלות ומכנסיים קצרים. אלו הם גרבי „רוקוקו".

גרבי מכנס מפוספסים בצבעים חמים וחזקים, שעד כה ניתן היה להשיג כמותם רק מתוצרת חו"ל, קבעו את מושבם על מדפי החנויות — והחטיפה החלה. גרבי ברך בוהקים שזורים בסיב כסף או זהב מבריק, [illegible] כרגע את המפעל, וחלקם [illegible] משתלט על הרגליים.

יודעי דבר מוסרים, שיקשה על השלטונות לעצור את התפשטות ה„רוקוקו" והביעו חשש ששום כח שבעולם לא יצליח לעצור את חדירתם של גרבי „רוקוקו" גם לשוקי אירופה וארה"ב — בשל מחירם הסביר, האופנה השלטת וגם בשל טיב החומר.

רוקוקו של קאן קאן.

[illegible]ים של קאן קאן מתוצרת גבור, החלו לאחרונה [illegible] 7/8, שמלות ומכנסיים קצרים. אלו

(צילום: המערכת)

גרביים חדשים של קאן קאן מתוצרת גבור

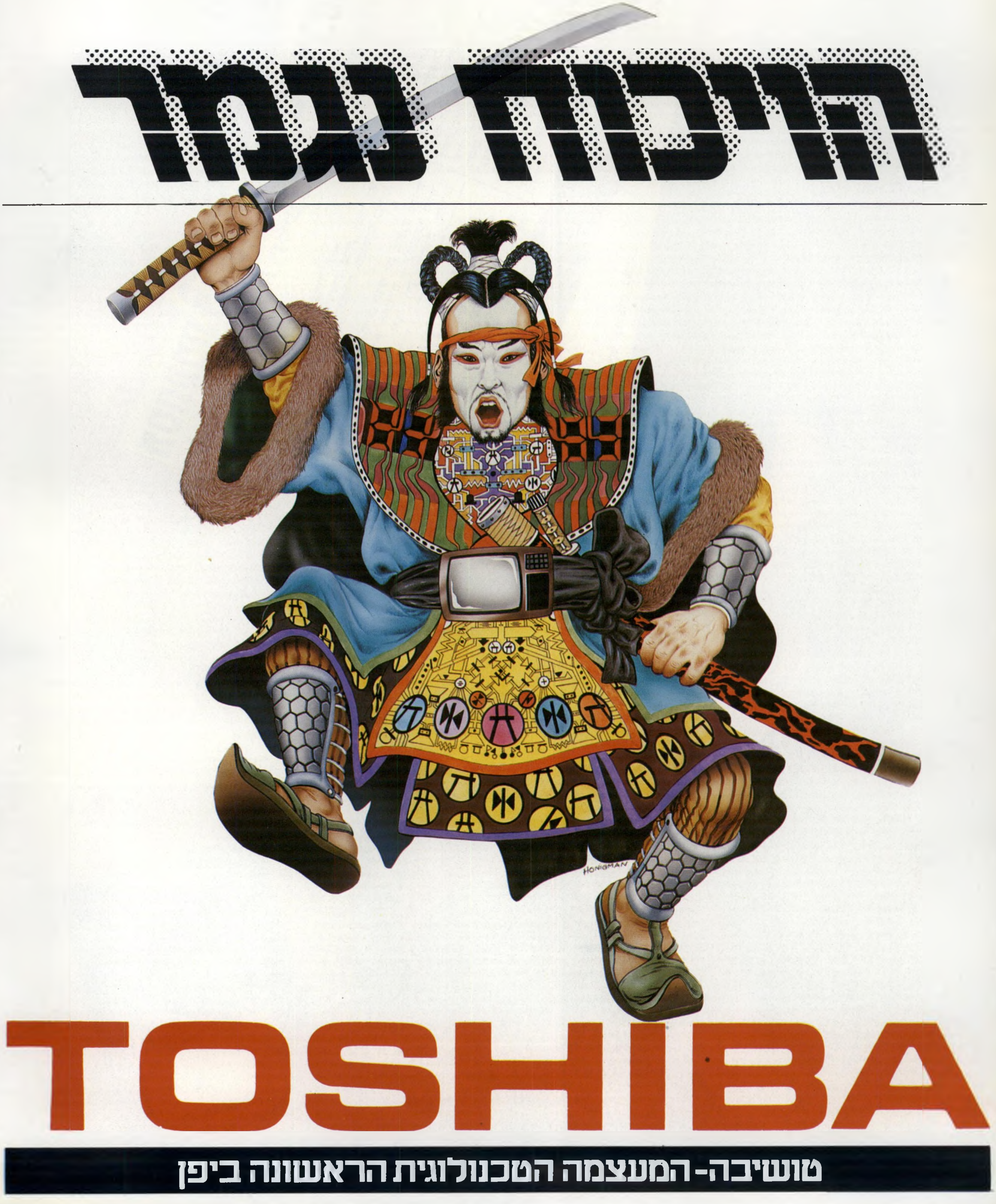
הויכוח נגמר
HONIGMAN
TOSHIBA
טושיבה-המעצמה הטכנולוגית הראשונה ביפן

אחרי שתחבר את סניו, סוני ושרפ - תגיע לגודל של טושיבה...

ברגע שהוחלט בחברת "כלל" לשווק מוצרי אלקטרוניקה יפניים בישראל, היה ברור שצריך "ללכת" רק על הטוב ביותר. לאחר סקירת חברות האלקטרוניקה הגדולות ביפן - הגיעו ב"כלל סחר" לכלל החלטה:

טושיבה נבחר

טושיבה- המעצמה הטכנולוגית של יפן

קונצרן טושיבה מעסיק 99,000 עובדים. יותר מאשר סניו, סוני ושרפ ביחד.* מחזור המכירות של טושיבה לשנת 1981 הסתכם ב-9.5 מיליארד דולר. הרבה יותר מהיקף המכירות של סניו, סוני או שרפ.* נתונים אלה ואחרים, הביאו את טושיבה לרשימת 100 הקונצרנים הגדולים ביותר בעולם — מחוץ לארה"ב, אשר פורסמה ב-FORBES MAGAZINE היוקרתי. סניו, סוני ושרפ לא נכנסו לרשימה. אפשר להמשיך את הדוגמאות אבל העיקרון ברור: ככל שאתה טוב יותר — אתה מוכר יותר ומעסיק יותר עובדים כדי לספק את הביקוש. וכשמדובר בטושיבה, עולה הביקוש משנה לשנה ב-120 מדינות ברחבי העולם.

בקונצרן טושיבה מייצרים טלוויזיות ומערכות וידיאו וסטריאו, מחשבים, ציוד רפואי ותעשייתי וכורים אטומיים — כל מוצר אלקטרוני שאתה יכול לתאר לעצמך.

טושיבה- 107 שנות נסיון לשרותך

המוניטין והאמינות של טושיבה אינם תוצאה של שנה־שנתיים. טושיבה נוסדה עוד ב-1875. כן, שבעים שנה לפני שמישהו שמע על "סניו", שבעים ואחת שנה לפני שהיתה "סוני" ושלושים שנה לפני "שרפ" - כבר היתה טושיבה עובדה קיימת. במשך השנים פיתחה וייצרה טושיבה, בין השאר, את מכונת הכביסה, שואב האבק, המקרר, המחשב הדיגיטלי, מקלט הטרנזיסטור הביתי, מנורת המסך הצבעונית ומעבד התמלילים — הראשונים ביפן!

אם זה טושיבה- זה טוב יותר

בטושיבה יש כלל המוכיח את עצמו מחדש בכל פעם: אם לייצר - אז רק את הטוב ביותר. אם זה של טושיבה — זה חייב להיות משוכלל יותר ואמין יותר. עם המוניטין של טושיבה זה פשוט לא יכול להיות אחרת.

טושיבה- השרות יוצא מן הכלל...

העובדה שמוצרי טושיבה משווקים בישראל על ידי "כלל־סחר" היא עוד נקודה לטובתך. כך אתה בטוח שאתה קונה מוצר משוכלל שמאחוריו גוף אחראי ומבוסס, עם 8 מעבדות שירות ברחבי הארץ.

אם אתה עומד לקנות וידיאו טייפ, טלוויזיה צבעונית, מערכת סטריאו, טרנזיסטור, פוד- פרוססור, שואב אבק או כל מוצר חשמלי ואתה רוצה רק את הטוב ביותר — עשה לך כלל: טושיבה.

*מבוסס על נתונים שפורסמו ב-23.8.82 FORTUNE MAGAZINE

TOSHIBA כלל

אלקטרוכלל-סחר בע"מ

מקבוצת כלל

אולם תצוגה ראשי: בוגרשוב 19 ת"א טל. 03-292537-8-9

טושיבה-המעצמה הטכנולוגית הראשונה ביפן

אדרון®

כולם מתהדרים בנוצות
הצבעוניות של
TELEFUNKEN
מדעני טלפונקן הם אשר המציאו את שיטת PAL לשדורים בצבע.
לטלפונקן יש עוד כ-2,000 !! פטנטים וחידושים אשר הומצאו ע"י מהנדסי המפעל.
תחנות טלוויזיה (כולל ישראל) ויצרני טלוויזיות ומערכות וידיאו בכל העולם מתהדרים בשיטת ה-PAL כיוון שהיא הטובה והמתקדמת ביותר!
במכשירי טלוויזיה רבים תמצאו — מאחורי ארגז העץ - חלקים רבים מתוצרת טלפונקן.
מכשירי הוידיאו של TELEFUNKEN הם המתקדמים והאמינים ביותר בצבע ובצליל.
אז למה לקנות מכשיר אחר המתהדר בנוצות שלנו...?
קנו TELEFUNKEN
TELEFUNKEN
PALcolor
VIDEO RECORDER VR 520
חינם!
כל הרוכש
מכשיר וידיאו
TELEFUNKEN
מקבל מינוי חינם
על ספרית קסטות
- 52 סרטים - לשנה!!
TELEFUNKEN
מסורת של איכות!
אלעזר פרסומאים עיצוב משה פרג. צילום יקי הלפרין.

זה היה העולם הזה שהיה

"העולם הזה" 1056
תאריך: 25.12.1957

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה", שראה־אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, היה הגליון האחרון לשנת 1957. המאמר הראשי בו עסק במשבר שהביא לנפילתה של ממשלת־ישראל, על רקע היחסים עם מערב גרמניה. תחת הכותרת "ראש־עיר ו־4 סגנים — בשבע דקות" הובא סיפורה של עירית נתניה, שבה חמס משה שקד את מקומו של מייסד העיר, עובד בן עמי, בתרגיל פוליטי זריז ומתוכם. מאמר רביעי בסידרת הגילויים על הנעשה בספורט הישראלי היה "המשמינים מסיר הבשר של המכביה", שחשף את העסקים שהכתימו את שם המכביה.

כתבת־פרופיל בשם "טופסי משוגע לספורט החסקה" התייחסה למציל הוותיק שמאי קטיצפולסקי. מדור הבידור הביא את סיפורה של להקת המחול "ברזיליאנה", תחת הכותרת "שחור על גבי שחור". מדור הסרטים סקר את הסרט "קורות אסתר קוסטלר".

בשער הגליון: רמטכ"ל משה דיין.

משבר בממשלה ובחירות באופק ★ הסכם: דתיים־מישרד־החוץ ★ מישפט רוצחי קסטנר

העם

ארץ הבחירה

בין יתר התארים שבהם כינו חכמי־ישראל את ארץ־הקודש, הם השתמשו גם בכינוי ארץ־הבחירה. השבוע היה נדמה כי אילו חיו אותם חכמים כיום, היו נוטים יותר לשם ארץ־הבחירות.

לפי החוק, צריכות הבחירות לכנסת הרביעית להיערך רק בחודש יולי 1959. אולם בג'ונגל הבינמפלגתי אין ערך לחוקים. כל אחד רשאי לפתוח במערכה, ברגע הנראה לו כמועיל לעצמו וכמזיק ביותר ליריב.

כך אפשר להבין את מחול־השדים שהקיף השבוע את שותפות הקואליציה הממשלתית. מאחורי ההצהרות המפוצצות על ביטחון, מצפון ואחריות לאומית, עמדו העסקנים הקטנים ופזלו לעבר הקלפי. רוחות־הרפאים של הבחירות הילכו אימים במיסדרונות המשבר, וכל צד חישב בקרירות כמה קולות עשוייה עמדתו להביא לו ביום הבחירות.

היתה זו תמונה שהפחידה לא כל־כך בשל מה שהצטייר בה, אלא בעיקר בשל מה שהיא רמזה על העתיד, כאשר הלהט של מערכת־הבחירות ימיס גם את שרידי ההתאפקות וההסוואה.

מנגנון

ההסכם שלא קויים

בין יתר השותפים, אשר משה שרת ניסה לגייס בשעתו נגד מדיניותו האקטיביסטית של דויד בן־גוריון, היו גם השרים הדתיים. בהסכם סודי, שנערך בין שרת ובין הדתיים, הבטיח שר־החוץ של אז להעניק לסיעה הדתית שורה של מישרות דיפלומטיות, אם אלה יתמכו בעמדתו נגד בן־גוריון.

ההסכם, אשר רובו נעשה בעל־פה, כלל גם כמה דברים כתובים שחור על גבי לבן. היתה זו רשימה, שאותה הגיש ח"כ יצחק רפאל לשרת, ואשר כללה את שמות המועמדים של הסיעה הדתית לתפקידים הדיפלומטיים שהובטחו.

ההסכם לא יצא אל הפועל, בגלל גילויי העולם הזה (965), שפירסם את הפרשה ואף ציין את שמות המועמדים.

משה שרת הזדרז להכחיש את הגילויים, באמצעות הודעה בכנסת, קיווה כי בזאת יציל את עורו הפוליטי מזעמו של בן־גוריון. אך בן־גוריון לא נרגע, ואנשי המדיניות יודעים כי גילוי הסכם זה הוא שהביא, בסופו של דבר, לסילוקו בחרפה של שרת מממשלת בן־גוריון.

מסיבות טכניות. השבוע ניתן אישור מוסמך ביותר לאמיתות הגילויים. היה זה יצחק רפאל עצמו, שחשף חלק ניכר של הפרשה בבטאון מיפלגתו הצופה.

במאמר ארוך, חתום בשמו המלא, סיפר רפאל כי בחודשים האחרונים של כהונת משה שרת כשר־החוץ, הוגשה לו על־ידי הדתיים רשימת מועמדים למישרות דיפלומטיות במנגנון מישרד־החוץ. הח"כ הדתי לא התכוון במאמר זה דווקא לקבוע עובדות היסטוריות. הוא רק התלונן, כי למרות שהוגשה אז הרשימה על־פי בקשתו המפורשת של שר־החוץ עצמו, לא נתמנה עד כה איש מבין אלה ששמותיהם פורטו ברשימה.

טען רפאל: מתוך מאות המישרות הדיפלומטיות של מישרד־החוץ, לא הופרשה אפילו אחת לשותף הדתי בקואליציה. לכל המישרות נתמנו חברים שהצטיינו בדבר אחד: בפינקס חבר של מפא"י.

בין יתר ההבטחות שניתנו בשעתו, היתה גם ההבטחה כי ברגע שתתפנה איזו מישרה דיפלומטית ינתן המקום לדתיים. לפני חודשיים היה האות: קונסול ישראל בניו־יורק סיים את תפקידו ועמד לחזור ארצה. הדתיים מיהרו להציע במקומו את אחד מחבריהם. האיש, סיפר השבוע רפאל, עבר בחינות בשתי ועדות לפחות, הצליח לעמוד בהן, לבסוף באה גולדה מאיר ופסלה אותו מבלי לתת כל נימוק.

הח"כ הנכבד נשמע מופתע מאוד מכך שגולדה מאיר אינה מכבדת, משום מה, את ההסכם הסודי שנעשה בשעתו עם משה שרת, ואשר שר־החוץ הקודם לא הספיק, מסיבות טכניות, לממשו.

החייל הראשון על הדוכן בעת ביקור בירושלים קלטה מצלמת **העולם הזה** את הרמטכ"ל משה דיין ממלא, בדרכו האופיינית, פקודה ידועה בצבא: ציחצוח נעלים. אלא שנעליו של דיין צוחצחו ברחוב בן־יהודה, ליד קפה **עטרה**, בידי מצחצח נעלים מיקצועי. הרמטכ"ל לא טרח לעשות זאת בעצמו.

מחתרת

מילה בסלע, שתיקה בתרי

עשרה חודשים אחרי שנעצר באשמת מנהיגות המחתרת הטרוריסטית שהשמיצה את השופט ד"ר משה פרץ, הסיתה לרצוח את ד"ר ישראל קסטנר המנוח וזממה להפוך בכוח את המישטר במדינת ישראל, עמד יעקוב חרותי באולם הגדול של בית־המישפט המחוזי בתל־אביב. הקשיב לדבריו של נשיא בית־המישפט, ד"ר נתן בר־זכאי: "יעקב חרותי, עליך להשיב על האשמה המובאה נגדך. אתה רשאי להעיד בשבועה, להצהיר ממקומך, או לא להעיד בכלל."

דממה שררה בבית־המישפט. התובעת, מרים בן־פורת, עילעלה בניירותיה, התכוננה לחקירת שתי־יוערב מקיפה של הנאשם. לה, כמו לכל באי בית־המישפט, לא היה ספק כי יעקב חרותי יעיד בשבועה מעל דוכן־העדים. יחשוף עצמו לשאלותיה של התובעת.

פרקליטו של חרותי, עורך־הדין יצחק אדרת, היה סבור אחרת: "חרותי בוחר לא להעיד ולא להצהיר דבר. ההגנה גם לא תביא עדים משלה."

שותפים לפשע, עדים במישפט. היתה זו הודעה מפתיעה של בחירת קו־הגנה מפתיע. כי למרות ששלושת השופטים היושבים בדין דחו בשבוע שעבר את טענתו של אדרת כי "אין להשיב על האשמה, מאחר שהתביעה לא הביאה כל הוכחות לביסוסה," חשבו הכל כי במשך השבועיים הבאים תינתן לבית־המישפט ההזדמנות להאזין לעדי־ההגנה ולחרותי עצמו בראשם.

אדרת, אחת הדמויות המוכרות ביישוב כבר מימי מישפטי המחתרת בימי המנדט הבריטי, ובעצמו ראש מחלקת החקירות של האצ"ל לשעבר, היה איתן בדעתו: "התביעה לא הוכיחה כלום. לא הוכיחו שמץ של מעשי־אלימות שבוצעו, או אפילו נסיון לביצוע מעשי־אלימות. בלי אלימות אין מחתרת, לפי לשון הפקודה למניעת טירור. מה עליי להוכיח, אם כך, לבית־המישפט?"

קו־הגנה זה היה ברור מאוד. אדרת יטען כי עדי־התביעה, שסיפרו על הדבקת כרוזים היו בעצמם שותפים לפשע, ומשום כך יש להביא סיוע לעדויותיהם. סיוע כזה לא הובא, לדעת אדרת, ונגד חרותי לא הוכחה שום אשמה שהיא. כמו כן, טען הסניגור, לא הוכיחה התביעה שום קשר מחתרתי בין אקשטיין, סוכן הש"ב, ובין חרותי.

מתי מותר לשקר. לתביעה היתה תשובה גם על טענות אלה: "חרותי הוא אחד מתוך חבר־אנשים שלם, שהוכרז כגוף מחתרתי במישפט צריפין. הפקודה אומרת שמי שהוכרז כטרוריסט פעם אחת, יישאר כזה לכל ימי חייו, עד אם יוכיח את ההיפך."

"אין צורך בסיוע," טענה התובעת מרים בן־פורת. "ההוכחה לכאורה קיימת, ולכן מספיקות אנאלוגיות חשודות, עדויות נסיבתיות ועדויות של שותפים לעבירה... הפקודה למניעת הטרור קובעת כי כל מי שתומך, אפילו בכתב, באנשי־מחתרת הוא טרוריסט. חרותי פירסם בעלוני חזית הנוער וד"ר שייב (אלדד) בסולם מאמרים שקראו לסולידאריות עם עצורי־צריפין..."

אדרת לא התכוון אפילו להוכיח את ההיפך. "זה פנטאסטי: שום בית־מישפט לא יסכים להרשיע אזרח ישראלי על סמך הוראה כזו!"

השבוע החלו שני הצדדים בסיכומיהם. אחרי שמיעת עשרות עדים, שכמעט מחציתם היו אנשי, סוכני, מודיעי או בלשי הש"ב, יצאו שלושת השופטים להוציא את פסק־דינם, כשבאוזניהם, כמו באוזני כל שאר באי בית־המישפט, מהדהדים עדיין דבריו המאלפים של איש "מטה הש"ב". שהעיד בתשובה לשאלת אדרת, אם מותר לאנשי הש"ב להפיץ שקרים ולשקר במזיד: "הדבר נתון לשיקול דעתו (של איש הש"ב). במיקרים לא כל־כך חמורים, הוא יכול לשקר על דעת עצמו. במקרים חמורים, יוכל לשקר אחרי שהתייעץ עם המפעיל שלו. רב לא יוכל להתקבל למחתרת — הוא מוכרח לשקר מפעם לפעם בתוקף תפקידו..."

אנשים

- ראש עירית נתניה לשעבר **עובד בן־עמי**, בראיון עיתונאי: "משא ומתן קואליציוני זה כמו שוק סוסים."
- הרב־הראשי **יצחק רחמים ניסים**, בהגדירו את המונח פוליטיקה, בעת ביקור בבאר־שבע: "שעה שנוח הביא לתיבה את כל החיות, בא אליו השקר וביקש גם הוא להיכנס. שאלו נוח: ומי היא בת זוגך? הלך השקר והביא עמו את החנופה, ומהם נולדה הפוליטיקה."
- רעיית נשיא המדינה **רחל ינאית בן־צבי**, בתשובה לטענות עולים שהקיפוה בעת ביקור באשדוד: "נשקו לטוריה! עבודתכם בכלי זה, שאתם רואים בו עונש וקללה, תהיה לכם לברכה."
- שר־הדואר ד"ר **יוסף בורג**, על הקואליציה: "הממשלה משולה לעגלה שבן־גוריון מוביל אותה לכיוון אחד, בר־יהודה וכרמל מושכים לכיוון ההפוך, רוזן שומר שהיא לא תיכנס לדרך חד־סיטרית ואני שומר שהיא לא תיסע בשבת."
- ראש־הממשלה **דויד בן־גוריון**, באחת מישיבות הממשלה על דליפת הידיעות הביטחוניות מישיבותיה: "שרי הממשלה הפכו לכתבי עיתונות. במקום להדליף ידיעות לציבור באמצעות ישיבות הממשלה, מבכר אני מסיבת עיתונאים גלויה."
- בצורה מקורית מאוד הזמין בכנסת עורך הארץ, ח"כ הפרוגרסיבים **גרשום שוקן**, מאמר לענייני כלכלה מח"כ מפא"י, מנהל סולל בונה **דויד הכהן**, בעת שהאחרון התפרץ ושיסע את שוקן בקריאות־ביניים, בשעת נאומו שבו הזמין את הכהן לטעון את טענותיו גם מחוץ לכנסת. צעק הכהן: "גם לפני עורכי הארץ רציתי לטעון, אבל הם לא נותנים לי אפשרות." השיב על כך שוקן: "יש לך חופש מלא, מיכתבים למערכת או מאמר חתום עם שכר־סופרים. אתה יכול תמיד להשתתף אצלנו."

פעם היה מעיל־הגשם שימושי בילבד. עכשיו הוא גם

רק לא להירטב

מעיל־הגשם הוא הכיבשה השחורה של מישפחת המעי־לים. במעיל פרווה כולן רוצות, מעילי צמר וטוויד כולן קונות. אבל מעיל־גשם הוא אצל הנשים הישראליות מוקצה מחמת מיאוס. הישראלית מעדיפה לאחוז בידה במיטריה או לרוץ בין הטיפות כשׁ־תיקה או צעיפה מכסים את ראשה.

מעצב־האופנה שוקי לוי הוא בעל נסיון עשיר מאוד בעיצוב מעילי־גשם.

מה פיתאום מעילי גשם? „כל מעצב בעולם המכבד את עצמו יש לו בקולקציה מעילי־גשם," אומר שוקי. „מעיל־גשם הוא מוצר שי־

מעיל הגשם שינה פניו. לא עוד מעיל בלשים אפור, אלא מעיל צבעוני

מושי, שניתן לבטא בו את כל חידושי־האופנה.

„באירופה ובארצות־הברית, לכל אשה, הנחשבת לאופנתית או החו־שבת את עצמה לכזאת, יש כמה מעילי־גשם. אשה כזאת תחדש את מילתחת מעילי־הגשם שלה כמעט בכל עונה. יש שם מעילי־גשם לחורף ולקיץ, כשההבדל ביניהם הוא בצבעים ובקלילות.

ייצור מעילי־הגשם התפתח מאוד במשך חמש השנים האחרונות. מקור ההתפתחות הוא בפאריס, כי מעצבי־הצמרת. כל אחד מהם מש־תדל מאוד לחדש ולהמציא יותר מרעיהו, כדי להיות יותר מקורי וחדשני.

מעיל־הבלשים, שהיה מאוד פו־פולארי, פינה את מקומו למעיל־גשם עם קווים מעודכנים יותר. אמנם, מעיל־הבלשים לא נעלם,

שיכמיה עשויה ניילון ולחצניות, ללבישה זריזה בשעת הצורך. אפשר לקפלה לגודל קטנטן, לשימה בארנק, ולשלפה בשעת הצורך. הניילון שהיה עד היום מוצר זול, פרח לאחרונה בגלל צבעוניותו ומחירו הזול. לצעירות והמקוריות שמאוד רוצות להשתמש בו כבבגד מארחת, כשבגד־גוף צמוד מתחתיו — גם זה אפשרי.

טריו סקי עם נינט, קמיל ומיכל. זאת היא אהבתו של המעצב שוקי לוי — כובעים, צעיפים, מעילי־רוח שכבתיים ופרוו־תיים. ההופכים לווטסים כשמסירים את שרווליהם בעזרת הלחצניות. שוקי עצמו, שחי בתל־אביב, לא יודע להחליק, אבל לעצב בגדי־סקי יפהפיים הוא יודע.

לערב הקר לובשת קארן קלירפלד מעיל־גשם ארוך, בעל ביטנת פרווה סינטטית. זה יפה, לביש ומחמם. בשעת הצורך, ולקראת האביב, כשנעשה חם, ניתן להסיר את הפרווה המחוברת בכפתורים.

אופנתי וצ׳יבעוני

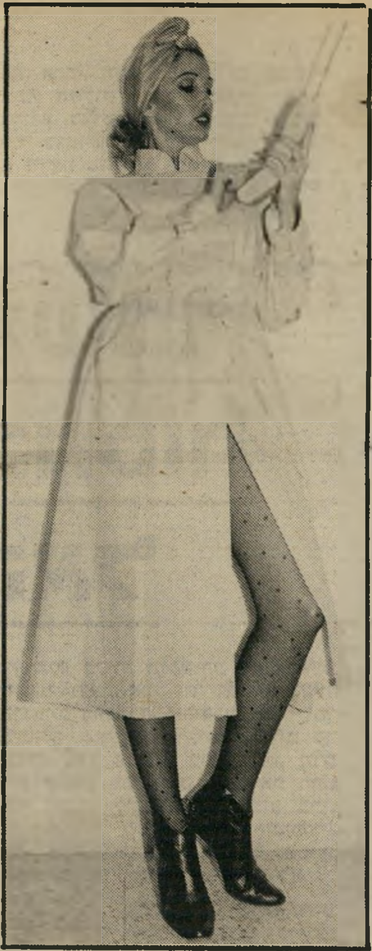

סכסי יכול להיות גם מעיל־גשם אופנתי וצבעוני, הנראה כמו שימלת שימ־זייה והעשוי מבד דוחה גשם.

פוך וניילון מדגימים רן בלקין, נינט אסור וקמיל נייקרג. אין אלה שמיכות, אלא חומרים שהיום משתמ־שים בהם לעשיית מעילי־גשם, והם הלהיטים המחממים של החורף הרטוב.

זוהי אופנה ספורטיבית, לבישה ונוחה. שוקי לוי מאמין כי מעיל הגשם יהיה בעתיד אביזר חשוב בכל מלתחה של אשה בארץ, למרות שהיום יש התנגדות למעילי גשם אצל הישראליות והן מעדיפות פרוו

שם יש תחרות חזקה מאוד בין אמנם, מעיל־הבלשים לא נעלם, אך היום המסר האופנתי בא לידי בי־טוי חורפי במעילי־גשם.

לישראליות יש התנגדות למעילי גשם. הן כמעט שלא קונות אותו, אולי מכיוון שתקופת השימוש שלו בארץ קצרה יחסית — לא יותר משלושה חודשים, וגם זה לא באור־פן רצוף.

גם ההוצאה למעיל גשם יחסית לזמן־השימוש היא יקרה. מעיל גשם אופנתי יפה וטוב עולה בין 3,500 ל־4,000 שקל, אבל אפשר ללבוש אותו כמה עונות, לפחות שנתיים, והוא לא יתבלה ולא יתי־יישן מבחינת האופנתיות.

אבל האשה הישראלית מעדיפה לחסוך את כספה, להירטב קצת בחורף ולקנות בקיץ עוד כמה חולצות טי או פרווה בתשלומים.

„אני מבין את הנשים האלה,״ אומר שוקי בחיוך, „זה עניין של סנוביזם, של סמל למעמד. כי הרי במעיל־גשם היא לא יכולה להופיע בפתיחות ובסגירות למיניהן. ב־פרווה, לעומת זאת, אפשר אפילו לקבל אורחים בסלון, זה מאוד ,אין׳ עכשיו בחוגים מסויימים.״

אז איך אפשר בכל־זאת לפתות את האשה הישראלית שתקנה לפ־חות מעיל־גשם אחד פעם בכמה שנים?

אורנה גלזר
חלון ראווה

„אני מאמין שזה יבוא עם הזמן,״ אומר שוקי. „מעיל־גשם הוא הש־למה של מערכת לבוש, וההיצע

בארץ הוא מאוד מצומצם. הרב מיפעלים שנהגו בעבר לייצר מעי גשם נסגרו מחמת סיבות כלכליו ומי שנשאר מייצא 95 אחוז מ תוצרתו.״

הבד שממנו מייצרים מעילי־גש חייב להיות דוחה־מים. יש בדי העוברים טבילת־שעווה מיוחד שיוצרת אפקט מיוחד ויפה. י בדים המצופים מעטה פלסטי שקוף ודקיק. יש בדים שעברו ג מום — מלשון גומי — ויש בד כותנה, העוברים טיפול כימי, המ נע חדירת מים.

המגמה היום בעולם היא לעב לסיגנון ז׳אקטים, בלוזונים ומעי רות, שהם יותר ספורטיביים. מ שמייקר את המעילים האופנתיי והיפים האלה הוא בדרך־כלל חומ הגלם. גם התפירה מחייבת ידיי מיקצועיות ומאומנות. גם האבי רים מסביב.

קצר וארוך אותו המוטו, אותה הדוגמה בז׳אקט ובמעיל. אופנתי ביותר, מדהים ביופיו, ומבטא את כל חידושי האופנה. המעילים החדשים קלים, לא מסורבלים ונוחים לנשיאה.

יוניסכס הדוגמנים מיכל נלסון וקמיל נייק־רג, במעילי בלוזון זהים. קווי המעיל נקיים ומתאימים לו ולה. מה שעושה אותם מיוחדים, זה החומר והצבע. הם ממולאים, מחממי וקלים במישקלם. המגמה היום בעולם היא לעבו לסגנון ז׳אקטים. **צילומים: דרורה זכרוני**

מעלילות

מישפחת רייסר - המשך

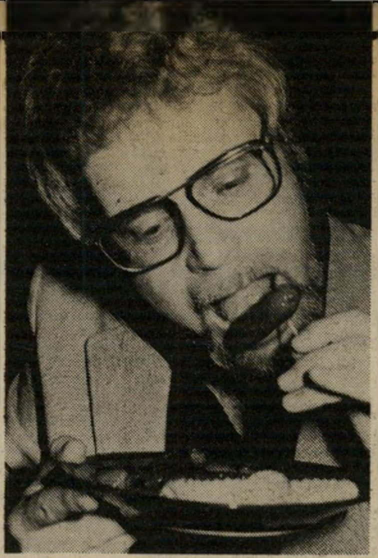

מיכה רייסר
לא בבית

המישפחה הזאת לא מפסיקה להפריע את מנוחת השכנים.

לא מזמן סיפרתי לכם, (העולם הזה 2360), על חילופי־צעקות בבית־הזוג **מיכה** ו־**חנה רייסר**, בשעת לילה מאוחרת. אז הנה יש המשך, וגם הוא קשור בצעקות וגם הוא קשור בלילה. אבל יש בו גורם חדש.

סמוך לבית מגורי המישפחה בראשון־לציון נעצרה מכונית. יצאו ממנה שתי נשים, חנה רייסר ושכנתה, ושוחחו, כרגיל, בקול רם, למרות שהשעה היתה מאוד־מאוד מאוחרת. הבעל, הח״כ לא היה בבית. היו ציחקוקים ושיחות בטלות. והנה האוטו מתחיל לנסוע. חנה המבוהלת התחילה לקרוא:

„רק רגע **עודד**! אני צריכה להוציא דברים מהאוטו שלך!”

מיהו עודד שאלתי את עצמי. טילפנתי לבית הרייסרים ואין תשובה. אני מניחה שחג החנוכה הוציא את חנה ושלושת ילדיה מחוץ לבית. על הבעל אין מה לדבר. הרי זה כבר ידוע שהוא מקדיש את מרבית חייו לפוליטיקה. אך השאלה עדיין תקפה.

אגב, בלי שום קשר לזה, כתבתי פעם על האלימות המילולית במישפחת רייסר. וקוראת אלמונית אמרה לי: „למה רק אלימות מילולית? אולי אלימות פיסית? מאז אני רואה אותם, את בני־המישפחה, עם עצמות שבורות. ממש חזון העצמות השבורות.”

ואכן אין להם מזל לרייסרים. חנה היתה זמן לא מועט בגבס, אחרי שהיא נפצעה בתאונת־דרכים, והנה התבשרתי שגם ה־בת הקטנה היתה בגבס, ממנו נחלצה רק לאחרונה.

לא הייתי אומרת שזהו חזון העצמות השבורות, אך מצד שני לח״כ הדינמי ו־האדמוני הזה יש המון דאגות בראש שלו.

יפתח (י) קצור סופה

כמעט באותה אינטנסיביות שבה מופיע שמו של השחקן הצעיר **יפתח קצור**, בעמודי התיאטרון־קולנוע של העיתונים הוא מספק גם המון חומר לעמודים שלי. לא תמיד נעים לפרסם, אבל כשזה מצטבר זה מתחיל לעניין.

כולם זוכרים את קשריו הארוכים, אולי אפילו יותר מדי ארוכים, של יפתח עם **איבון מיכאלי**, שאותה הוא הכיר תוך כדי הסרטת אחד מסירטי **בועז דווידסון** בסידרה שלא תסתיים לעולם, אסקימו לימון. אמרתי. אולי יחסים ארוכים מדי, כי זה לא הסתיים טוב. נדמה לי שאפילו בכמעט מכות. למרות שיפתח הוא צנום, לעיתים הוא מעורר פחדים אצל אלה שאיתם הוא בא במגע.

אחר־כך היו שמועות, שהוכחשו על־ידי שני הצדדים, שהוא יוצא עם השחקנית הצעירה **דליה שימקו**, שהתפרסמה בסרט נועה בת 17. „ידידים טובים,” אמרו לי כששאלתי אותם על הקשרים, „ידידים מ־המיקצוע אך לא מעבר לכך.”

יפתח קצור עם איבון מיכאלי
יותר מדי

אז התחוור לי שהוא יוצא עם **אווה**, בלונדית חמודה שבאה לכאן מהצפון ה־רחוק מכרמיאל.

יפתח לומד בבית־צבי ברמת־גן בימוי קולנוע שנה שניה, ואווה לומדת חקלאות בבית ברל. הם כבר יוצאים שנה וכל פעם שאני רואה אותם נדמה לי שעומדת להיות התגוששות. הייתי מגדירה את יחסיהם כיחסים של קולנוע אלים, חזק, תוקפני. יחסים שאפשר בקלות לעשות עליהם סרט.

למה אני מספרת לכם את כל הסיפור הזה? אז ככה, יפתח חמודי: מדוע אתה כל־כך מתבייש ביחסים האלה, עד כדי כך שכאשר אני רואה אותך סוף סוף, רגוע ושליו ולצידה של בלונדית סבלנית, אתה נכנס מתחת לשולחן כדי שחלילה התיקשורת לא תראה אותך? או שאולי לא היתה זו אווה?

יפתח קצור ודליה שימקו
סתם ידידים

עופרה של מוטי

השם **מוטי פליישר** מעביר בחורות רבות על דעתן. אני מכירה כמה מהן באופן אישי. מוטי, שהתפרסם בראשית דרכו כזמר, ועכשיו הוא מוכר כמיסעדן, ידוע גם כרווק מאוד־מאוד מבוקש. מספרים לי שהן מתחלפות אצלו בקצב שבו נמזגות כוסות הבירה במקום שלו. ממש במהירות שיא.

מוטי פליישר
זכויות על שיר

שאלו את מוטי לא אחת מדוע הוא לבד ותשובתו היתה: „אני מתכוון לחיות 130 שנה, אז מאה מהן לא כדאי להיות נשוי.”

מה הסיפור אם כן? ובכן, במקום שלו אפשר תמיד למצוא אותן ממתינות לשעת הסגירה, השעה שבה הוא מגיח, בודק קו־פות, אם סוגרים בזמן, כי יש לו בעיות עם השכנים, ומיהן היושבות שם.

ובאמת, סמוך לשעת הסגירה מתחיל ה־מקום להיות צפוף־צפוף בכל מיני בחורות שמגיעות לשם לבדן, והמחכות למוטי שו־בר־הלבבות. אותן שהוא לא שם עליהן, נופלות בסוף הערב לזרועותיהם של בחו־רים אחרים, שמגיחים גם הם למקום לבדם, סמוך לשעת הסגירה, כדי לקטוף את אותן שמוטי לא שם עליהן.

בתור זמר לשעבר, הוא מכיר את התופעה. מה הוא שהוא הכי שונא זה שאומרים לו, אחרי שהוא מוצא מישהי: „מוטי, תשיר לה את עופרה,” השיר שפירסם אותו ב־עבר, ושעד היום זוכרים לו אותו.

אך הסיפור הפעם איננו דווקא על מוטי, כי אם על שתיים שרצו את מוטי ובאו למקום כמעט בחצות כדי לראות את ה־אליל. אך צרה, הן לא מכירות את מוטי. מישהו שישב שם שביקש שלא אזכיר את שמו כי הוא עובד במישטרה, הבין ש־הן נמצאות שם בפעם הראשונה, התקרב אליהן ולחש באוזני האחת את השיר ה־מפורסם עופרה.

הצעירה כמעט התעלפה מרוב התרגשות, ומייד נענתה לחיזוריו. חברתה כמעט הת־עלפה מרוב צער. השוטר החליט לשחק אותה עד הסוף, והזמין כמובן גם את ה־שנייה. כל השלושה יצאו חבוקים, כשה־שוטר קורץ באושר לי ולאחרים שישבו שם. מוטי עצמו נכנס למקום כעבור דקות. אני לא יודעת מה הוא הפסיד, אבל כדאי שידאג לזכויות יוצרים של ממש על שירו עופרה.

משבר בחסות האל

נכון שיש בעיות תיקשורת עם אלוהים. את זה אני יודעת. אבל עוד יותר יש בעיות עם החוזרים בתשובה, שהופכים אחרי זמן־מה לכאלה שאי־אפשר ליצור איתם קו־מוניקציה. אבל המידע, ברוך־השם, זורם, ולמרות שחלק מהחוזרים עזבו את רחוב דיזנגוף ועברו לגור הרחק בתוך קהילות סגורות בקריות־קודש, הסיפורים מגיעים. אולי באיחור, אבל איך אומרים — מוטב מאוחר מאשר אף פעם לא.

נירה עדי, שחקנית וכוכבת סירטי טלוויזיה לילדים, חזרה בתשובה. זה ידוע. חיפשו ומצאו לה שידוך דתי. גם זה ידוע.

נירה עדי
על שירטון

הם אפילו התחתנו. גם זה ידוע וכבר דווח על־כך (העולם הזה 2358). לצערי, מה שאני שומעת היום איננו מלבב כלל. הגיעה לאוזניי שמועה מעיר הקודש ירושלים, שהחיים המשותפים עם האברך עלו על שירטון. ניסיתי לברר מי ומה אך לצערי כל חבריה וחברותיה מהתקופה שלפני לא שמעו ממנה כבר הרבה זמן. הם אפילו לא יודעים איפה היא גרה, ומה סיב המש־בר.

אני מקווה שאם זה משבר רציני הוא יחלוף במהירות, ושתיי בני הזוג יהיו ממש כפי שכתוב בספר הספרים. אני חושבת שזה מגיע לה.

רחל מרחלת על כל העולם

מדריך אילתי

אני רק יורדת לסוף שבוע לאילת, ואני מוצאת שם את כל העולם. מדוע? כל מישהו שהוא משהו, ובדרך־כלל גם נשוי ורוצה לעשות רושם על השנייה שלו, ואין לו זמן, כסף או שניהם ביחד לקחת אותה לאירופה — יורד איתה לאילת.

ביום וחצי בעיר הדרומית ביותר ראיתי כל־כך הרבה צפוניים נשואים, שאם הייתי כותבת עליהם הייתי מספקת הכנסה לעשרות עורכי־דין, מישרדי בלשים, וכתבים של בתי־מישפט, הייתי יכולה לפרנס חודשים ארוכים את כל המערכת הזאת.

אז ירדתי לדרום, ואת מי אני פוגשת שם? את ורד ציבעון. הרווקה הפראית בת ה־27 הספיקה כבר המון בחייה הקצ־

ורד ציבעון
שוב לבד

רים, אך מעל הכל היא הפכה למושג. אתה אומר אגד ואתה מתכוון לאוטובוס בנסיעה בין־עירונית. אתה אומר קוקה קולה ואתה מתכוון לבקבוק משקה. אתה אומר ורד ציבעון ואתה מתכוון למחול אירובי. נכון, יש חברות אוטובוסים אחרות, יש משקאות אחרים, מחוללים אירוביים אחרים, אך דומני שלה מגיעה זכות ראשונים בעניין, ואת זה מבינים כנראה גם באילת. עד כדי כך, שאחד המלונות החדשים שנפתחו שם מוכן לקחת אותה פעמיים בחודש, עם טיסות הלוך ושוב, רק כדי שתרקיד קצת את האורחים שלהם.

פגשתי אותה שם בחברת **מאיר זמיר,** שעשר שנים מחייו בידר את החיפאים במועדון התיאטרון בחיפה. עתה הוא ירד מעיר הכרמל, שבה אגב, נולדה ורד, לדרום, לבדר את אורחי המלון האילתי.

מאיר הרווק והמשעשע הוא מארח למופת, והוא זה שדואג לכל מחסורה של ורד, שבאחרונה היא שוב לבד. כן, לבד. אומנם את אילת הוא לא צריך להכיר לה, כי היא הספיקה לחיות שם שלוש שנים, אך מאז שהיא עזבה את המקום יש שם המון דברים חדשים, שמאיר יודע עליהם, וורד לא היא רוצה לשחרר קצת אנרגיה כשהיא מגיעה לשם. כפי שאני הבנתי, הוא מבין את גודל המשימה ובפעם הבאה כשוורד תגיע לשם, הוא לא יתן לה לצאת מאילת לבד. חבר זה חבר, ומגלים אותו רק בתקופות קשות כאלה.

חמישה סיפורים ציוניים

אריה דולצין מנשק את סאלי לואים
היו״ר לא יודע כלום

על הבימה ובאולם נמשכו הדיונים בלהט הרגיל שלהם. לעיתים גם תוך כדי חילופי־מהלומות. אך מאחורי־הקלעים של הקונגרס הציוני ה־30 התרחשו דברים ממש מרתקים. אילו היה יושב־ראש ההנהלה הציונית, **אריה דולצין,** מוצא זמן להלך מחוץ לאולם, הוא היה שומע סיפורים נהדרים — כמו שאני שמעתי, כשקפצתי לבנייני האומה.

גיבורי חמשת הסיפורים אינם קשורים זה בזה, להוציא את העובדה שהכל התרחש מסביב לקונגרס.

סיפור ראשון: הגבר הוא ציר מתנועת העבודה הציונית, נשוי ובעל כרס מפותחת. מוכר כ**דמות מוניציפלית.** האשה היא **צירה מחו״ל,** מהליכוד.

ביום החמישי לדיונים המייגעים הם מצאו את עצמם שותים קפה ואוכלים כריך בעמידה, במיזנון הבית, שליד כניסת האורחים החשובים. מילה פה, מילה שם, הם החליפו חוויות מארץ מוצאה של הגברת, ארצות־הברית, והתיידדו מאוד־מאוד.

מסתבר שהגברת, רווקה, רואה בנישואים בארץ־הקודש הגשמת חזון הציונות שלה. בן־שיחה, בעל שורשים ותברים במיפלגתו, סיפר לה על קשיי הרווקות בארץ, ועל העזרה שהוא ישתדל להעניק לה אם היא תעלה לישראל. „הייתי ממש מנשקת אותך,״ אמרה לו הצירה. „או, ברצון,״ הוא השיב לה, „אבל בוודאי שלא פה, במיזנון, ולא על הלחי.״

איך אומרים — אם כבר, אז כבר. חשב, חשב, וכישראלי מצוי מצא מייד פיתרון. הוא משך אותה אל הכניסה לשירותי הגברים, הנסתרת מעיני העוברים במיזנון, והתחיל לנשקה. נשיקה ארוכה כל־כך, שתברו לתנועה, שיצא מהשירותים, סיפר לי שהשעון כבר נעצר ואי־אפשר היה למדוד את משך הנשיקה. בעודו בודק את שעונו, ראתה זאת האמריקאית בזווית עינה. היא דחפה בכוח את הנשקן הישראלי, שכמעט נפל על חברו מחדד הזמן. האמריקאית, כפי שהסתבר, היא מאוד לא שמרנית, והיא פרצה בצחוק גדול. והישראלי יצטרך למצוא לו מקומות מיסתור טובים יותר לנישוקים הבאים שלו.

סיפור שני: ציר קשיש, מיבשת אמריקה, שישן באחד מבתי־המלון הגדולים של הבירה, ביקש, בהגיעו למלון, שיצמידו לו דיילת, שתדפיס עבורו מיכתבים, תלווה אותו בירושלים ותנעים את שהותו.

פקיד־הקבלה הבין מייד במה מדובר ושלח אל הציר **דיילת יופי,** שבוודאי לא תתאים לעבודות מישרד, אלא לבילוי נעים בלבד.

השניים, כפי שיסתבר מייד, כנראה לא החליפו אלא מילים ספורות ומייד ניגשו לפעולה. הציר כל־כך התלהב ממנה, עד שהוא לקח אותה לבנייני האומה והציגה לפני החברים כיועצת יחסי־הציבור שלו.

ציר אחר, שהתלהב מהרעיון, ביקש פרטים. נאמר לו שהיא מומחית בתיקשורת, מתרגמת טובה, ומנסחת מיכתבים מעולה. הציר השני חשב שאולי היא תוכל לעזור גם לו, והוא החל לשאול אותה שאלות מיקצועיות באנגלית. היא לא ענתה לו. שאל אותה בצרפתית והיא לא ענתה לו. שאל בעברית מגומגמת, „אולי תבואי לעבוד גם אצלי, אני רוצה לשלוח מיכתב ל...״ כאן היא קטעה איתו והסבירה שהמיקצוע שלה אינו כולל שליחת מיכתבים, אך בכל מיקרה, אם הוא רוצה, שיפנה לפקיד־הקבלה.

לא נעים. שני הצירים היו ממש־ממש במבוכה.

סיפור שלישי: אחד האורחים מדרום־אמריקה פגש ב**ישראלית,** שהועסקה בימי הקונגרס בבנייני האומה. הוא רשם לה על פיסת נייר את שמו, את שם המלון שבו הוא מתגורר ואת מיספר החדר.

אך אוי לאותה טעות. לא את מיספר חדרו הוא רשם לה, אלא את זה של ציר ישראלי, המתגורר באותו מלון, קומה אחת מתחת לשלו. האיש, **פעיל מרכזי בליכוד,** הוא ממועמדי המיפלגה לתפקידים בכירים מאוד.

הצעירה, שהתרשמה מהזמנתו של האורח, החליטה מייד שאחרי יום־העבודה היא תמהר למלון. לא בכל יום מזמינים אותה לארוחת־ערב זוגית במלון יוקרתי בירושלים. סיימה ובאה למלון. דפקה בדלת וקול רך אמר: „כן, בבקשה.״ היא נכנסה ומצאה גבר היושב ליד השולחן וקורא עיתון עברי. דמותו היתה מוכרת לה, והיא חשבה שהאורח פשוט פעל בשליחותו של הישראלי הזה. „מה אתם חושבים? שאני זונה! אם אתה גבר, תחפש בעצמך מישהי ואל תשלח חברים שיפעלו בשימך!״ צרחה ויצאה במהירות מהחדר. אי־הבנה קטנה. אך לך תסביר את זה לשכנים לקומה, המכירים היטב את האיש, שהוא גם נשוי וגם אב לילדים. בוודאי הם לא מאמינים שזו היתה טעות.

סיפור רביעי: פוריטאנים, הציונים האלה. שתי סטודנטיות ירושלמיות שהועסקו בבניין לצורך הקונגרס, ושמצאו שפה משותפת, התנשקו באופן מאוד־מאוד לוהט במיזנון שבו הן ישבו לאכול ארוחת־ערב. אז מה? מדוע צריך היה אחד האורחים הישראלים, חובש־כיפה, לצעוק שהוא עומד לרוץ למנהל הבית ולדרוש את פיטורי שתי הבנות, שאפילו לא התרגשו ממנו?

סיפור חמישי: אחד הצירים, מאחת הסיעות הקטנות ביותר המיוצגות בקונגרס, בא לירושלים עם **מזכירתו.** למה לא בעצם? חבריו סיפרו לי שהוא לא היה זקוק לשירותיה המיקצועיים, כי לצורך זה נשכרה מזכירה אחרת. איך שלא יהיה, הוא הביא אותה והסיבות לכך ברורות. רק מה, היא לא התלהבה כל־כך מהרעיון שהיא תהיה שלו במשך עשרה ימים תמימים. אחרי יומיים־שלושה היא התעלמה ממנו, החלה מבלה בעיר באופן עצמאי, ואף הכירה עורך־דין ירושלמי רווק, והביאה אותו לבנייני האומה. הבוס שלה התרגז מאוד. הוא ביקש את סליחת בני־הזוג, קרא למזכירתו לצד וביקש ממנה הסבר. היא אמרה לו מה שאמרה בלחש. הוא האדים ונכנס במהירות לאולם. היא חזרה לחבר החדש שלה, שהתעניין מה רצה ממנה, כדבריו, „האיש הזקן הזה.״ עמדתי לא רחוק ממנה ושמעתי: „הוא חושב שאני אחות רחמניה.״

דולצין, דולצין, מה עם החזון הציוני?

אהבה חילית

תמיד אמרתי שמי שקשור לצבא קשור אליו גם מחוץ לשעות העבודה. ותמיד התברר שצדקתי. הנה דוגמה נוספת: **יהודה מלמד,** רופא במיקצועו, הוא רופא בחיל־הים. דמות מוכרת בחיל בזכות עצמה, ודמות מוכרת מחוץ לחיל, משום שלמרות שהוא בן 40, הוא עדיין רווק ומבוקש מאוד.

יהודה הוא חתיך, יודע איך להתלבש ויאיפה לבלות, יצא עם המון יפות, עשירות, חכמות וצעירות, ונשאר בכל זאת ברווקותו. בין אלה שאיתן הוא יצא בזמנו היתה גם הזמרת **אילנית.**

לא מזמן הוא הכיר חתיכה, **חווה שמה.** תושבת תל־אביב. חווה, שהיא באמת משהו יוצא־דופן, נמצאת לצידו של יהודה כבר כמה חודשים.

כשהרגשתי שהרומן נמשך כבר זמן רב, יותר מרומנים אחרים של הרופא המקסים, ניסיתי להריח מה קורה ואז התברר לי הכלל המוכר. צבא הולך טוב מאוד עם צבא. חווה נפרדה לא לפני הרבה זמן מבעלה, טייס בדרגה בכירה מאוד בחיל־האוויר. הם חיים בנפרד, עדיין לא התגרשו, אך חווה כבר מצאה את עצמה בזרועות הצבא, אומנם בצבע מדים שונה ובדרגה שונה, אך בכל זאת מדים.

חווה בוודאי מכירה מהבית איך זה לחיות עם איש צבא. לא פלא שהיא מסתדרת כל־כך טוב עם יהודה.

כדורסל על כר בדשא

יהודה לוי הוא איש רב־פעלים. הוא לומד תואר שני מזרחנות באוניברסיטת תל־אביב, כדורסלן מזה 11 שנה בהפועל רמת־גן, ומדריך בחוגים לכדורסל במתנ״ס בגבעתיים. בקיצור, כדורסלן שגם אוהב כדורסל, וכל הזמן. והוא בסך הכל בן 26.

כשרואים אותו, מייד חושדים בו שהוא כזה. כי גובהו הוא לא פחות מ־2.02 מטר.

הגובה, כפי שמסתבר, לא מפריע לאהבה, ועכשיו היא פורחת אצל יהודה. הוא יוצא כבר שישה חודשים תמימים עם יפהפיה בשם **ענת יעקובי,** הצעירה ממנו בשנתיים.

את ענת הוא הכיר על כר־הדשא באוניברסיטה. הצעירה בעלת תווי הפנים העדינים לומדת בבית־הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטה ברמת־אביב, ומתברר שגובהו לא הרתיע אותה, למרות שהיא נמוכה ממנו ב־32 סנטימטרים. כנראה גם הפרש הגבהים מתגמד לעומת האהבה.

יהודה גר כרגע בגבעתיים, בדירה משותפת עם חבר. ענת מתגוררת בתל־אביב. למרות שהשניים עסוקים מאוד, יהודה בכדורסל והיא בעבודה בשדה־התעופה, הם מוצאים גם זמן להיות ביחד. שאלתי לאן זה יוביל, ולא קיבלתי תשובה חד־משמעית, אולי משום שאני, לצערי, נמוכה, וכששאלתי את יהודה את השאלה הוא עמד, ואני מסופקת אם הוא בכלל שמע אותי.

בכנסת רוצים להוריד את ההפלות למחתרת. זהו סיפור

מזעזע של הפלה אחת שבוצעה באופן פרטי - והתוצאות

הפלה במחתרת

אני בת 20. קוראים לי עמליה. לפני שבועיים מצאתי את עצמי בהריון. הייתי אז כבר בחודש השלישי. תמיד היו לי איחורים של עד חודשיים־שלושה במחזור. אז עד שהתעוררתי ועשיתי בדיקות, הייתי כבר בחודש השלישי. הרגשתי ממש לא טוב. הקאתי כל מה שאכלתי. אפילו מים הקאתי. הבחילות וההקאות היו בשבילי רמז שאני בהריון.

החלטתי ללכת לרופא פרטי כדי לגמור עם זה מהר. כי דרך קופת־חולים זה ועדות ואישורים וכל מיני קשיים, ואני הייתי כבר בהריון מתקדם מאוד.

היו לי לבטים. התחלתי להרגיש דקירות, את הילד בתוכי. רציתי להשאיר את הילד. כשסיפרתי על כך לאבי הילד, הוא לא הגיב וגם לא הציע עזרה כספית. הוריי אמרו לי שלא יקבלו אותי הביתה אם אלד ילד מחוץ לנישואין. שאני אמחק מהמישפחה. הרגשתי מאוד לא טוב, מאוד בודדה, עם בחילות והקאות וסחרחורות. וחשבתי שזה מה שצפוי לי בששת החודשים הקרובים. החלטתי על הפלה. הוריי היו מוכנים לעזור לי במימון ההפלה. הם רצו לגמור את זה יותר מהר ממני.

ניגשתי לרופא פרטי טוב, והוא לא היה מוכר לקחת את הסיכון של הריון מתקדם. אז הוא שלח אותי לחבר טוב שלו, דוקטור גרשון זוסמנוביץ.

עמליה בבית־החולים, אחרי ההפלה הכושלת

ניגשתי עם אמי לקליניקה שלו. המקום היה מרוהט בטוב טעם: רהיטים משורבחים, שטיחים, ציורים, חימום. זה עשה עלי רושם טוב מאוד. כמעט ולא היו דיבורים. אמי שלפה 10 אלפים שקל במזומן. לפני זה היא שאלה אם אפשר לשלם בצ׳ק והוא ענה שלא. לא קיבלנו קבלה.

מייד הוא לקח אותי לחדר סמוך, ושם אותי על כיסא הגינקולוגי. לאמי, שחיכתה בחדר־ההמתנה, הוא אמר שהמרדים בפנים, ולא נתן לה להיכנס פנימה. ולי הוא אמר: „מה הבאת את אמא שלך? מה, את צריכה מישמר?”

הוא איש מבוגר, אחרי גיל 60. לי לא הפריעה העובדה שהוא מבוגר. כשהייתי על כיסא הגינקולוג, הוא התחיל לבדוק אותי. הוא אמר לי שהמרדים בדרך, ושהוא רק בודק אותי.

הוא לקח מכשיר מתכתי לפתיחת צוואר הרחם והשפריץ מים לתוכי. אז התחלתי להרגיש לחץ ודקירות של מספריים בגב. הוא התחיל לחטט בתוכי עם מכשירים. שמעתי איך שהוא מגרד לי בפנים. צעקתי וצווחתי שכואב לי. אז הוא אמר: „תשתקי, כולירה. את לא נותנת לגעת בך!” פיתאום, בלחץ שריר, יצא המכשיר החוצה. הוא היה טבול כולו בדם. אז הבנתי שהוא התחיל לחתוך בתוכי. הוא דחף את המכשיר עם הדם חזרה לרחם, וזה גרם כנראה למעיים להידבק לרחם.

פיתאום היה טלפון. הוא הפסיק הכל והרים אותו. זה נראה לי מוזר שיש לו זמן לדבר בטלפון, כשאני על הכיסא שותתת דם. הוא אמר: „כן עוד רגע,” דברים קצרים. אני כל הזמן צרחתי ויללתי בקולי־קולות. כשסיים לדבר, אמר לי שוב שהמרדים בדרך.

אחר כך שמעתי אותו חותך בתוכי. הרגשתי דם על הגב. הוא ניקה אותי ושם לי טמפון בפנים. כשגמר, הייתי חצי מעולפת.

אמי נכנסה פנימה, בגלל הצעקות שלי. הרימה אותי מהכסא והעבירה אותי למיטה. הייתי באפיסת כוחות. אחרי חצי שעה הוא הופיע בחדר עם כוס. חשבתי שהוא מביא לי כוס תה להתאוששות. ואז הוא שלף בפינצטה מתוך הכוס חתיכות חתיכות והראה לי ולאמי. אני כבר לא זוכרת מה הוא אמר. זה היה חתיכות.

הוא הרכיב את זה והסביר שזאת השלייה, וזה העובר (זה היה בן).

היינו המומות. אמרתי לאמי שלא היה מרדים, אבל היא לא הבינה מה קורה ושתקה. הוא התלבש ואז קמנו. הוא לא רשם לי שום מירשם רפואי ללקיחת אנטיביוטיקה. הוא רק אמר לאמי שתדאג שאקבל אנטיביוטיקה — איקאפן. לקחנו מונית ונסענו הביתה.

בלילה התעוררתי עם 40 מעלות חום וכאבים נוראיים. צעקתי שנדבק לי הגב. ב־2 בבוקר אמי צילצלה להרצליה־פיתוח, לטלפון שהוא נתן לה. ענתה מישהי ואמרה שזה אמנם המיספר אך לא גר שם איש בשם זה. אחרי ארבעה ימים, כשאמי התקשרה לשם בשעות הבוקר, ענו לה שגר שם דוקטור זוסמנוביץ. בטח לא רצה שיטרידו אותו באמצע הלילה.

הורי לקחו אותי מייד לביילינסון. הגעתי

> **הרופאים בביילינסון הזדעזעו. הם אמרו: איך מעוללים לאשה דבר כזה?**

לשם במצב של סכנה. שטף דם רציני ודלקת חזקה ברחם, עם צוואר פתוח.

גם הרופאים בביילינסון הזדעזעו. הם אמרו: איך מעוללים לאשה דבר כזה? עדיף לאבד כלייה מאשר רחם!

מאז אני קמה כל לילה, כולי רטובה מזיעה קרה, ורועדת. אני רואה את חתיכות העובר מול העיניים. יש לי פחד שיותר לא אוכל להיכנס להריון. היום אני יודעת שנפלתי לידיים של סאדיסט, מטורף, פושע, ומי יודע לעוד כמה בחורות הפוחדות לדבר, הוא עשה את אותו הדבר.

עד כאן סיפורה של עמליה.

עמליה שכבה בבית־החולים ביילינסון, מחוברת לאינפוזיה, במשך כשבועיים. כל כמה שעות הזריקו לה זריקת פניצילין.

מטורף? פושע? סאדיסט? רודף־בצע?

בכנסת מתנהל ויכוח על הפלות. אותם הדורשים להחמיר עם החוק מנפנפים בנימוקים לאומיים־דתיים ובריאותיים. אף אחד מהם אינו מבין שאשה, שלא קיבלה את אישור הוועדה להפסקת הריון, תעשה הפלה בכל מיקרה. היא רק תשלם יותר. והיא גם עלולה ליפול לידיים של רופא מן הסוג שלידיו נפלה עמליה.

חוויות מחרידות

הד״ר זוסמנוביץ מתגורר בהרצליה־פיתוח. יש לו קליניקה ברחוב דיזנגוף 43, שנחשב למיקום טוב מאוד בעיר. הוא נוהג במכונית מישנת ייצור ׳82. כל הפלה שווה 100 אלף לירות, כסף מזומן ביד. הנשים אינן לוקחות קבלות והוא גם אינו מציע. אלה דברים שהשתיקה יפה להן.

זוסמנוביץ הוא בן 65. קרח, גרוץ וממושקף. מבט מתרוצץ בעיניים פנים עגולות חייכניות. חיוך תמים. לא מסתכל בעיניים כשהוא מדבר איתך.

אני יושבת בקליניקה שלו. אני מספרת לו שהפנתה אותי חברה שלי, ושאני זקוקה לו. „מה שמה?” הוא שאל. אמרתי: „אילנה קליין”. „איזה אילנה?” הוא המשיך לחקור. „אילנה קליין מהרצליה־פיתוח. אתה עשית לה הפלה לפני שנה והיא שלחה אותי אליך.” ד״ר זוסמנוביץ נזכר. פניו מתבהרות. הוא שולף את הפינקס שלו, שואל לפרטיי: שם, מישפחה, גיל, מצב מישפחתי, כתובת, טלפון. „באיזה חודש את?” הוא שואל. „עברתי את השני,” אני עונה, מודאגת. הוא מראה על כיסא הגינקולוג ואומר: „בבקשה, תתפשטי לבדיקה.”

אני עוצרת, מהססת. „רגע, תגיד לי כמה זה עולה היום, ואיך אתה עושה את זה ואיפה?” והוא בשלו: „בבקשה להיכנס לבדיקה”. „תגיד, יש מרדים?” הוא לא עונה, מראה לי לגשת אל מאחורי הווילון. „דוקטור”, אני אומרת לו, „אני לא אכנס להיבדק עד שלא תספר לי בדיוק מה אתה עושה.” הד״ר זוסמנוביץ סוגר את הפינקס ואומר: „אם ככה, אז אני מצטער.”

הוא מחכה שאלך. אני נשארת לשבת. אני מספרת לו על המיקרה של עמליה. הוא שואל אותי מי אני. אני אומרת: עיתונאית. דוקטור זוסמנוביץ נסער, טוען שאינו מכיר את עמליה. מעולם לא שמע את שמה. והוא בכלל לא עושה הפלות.

„מעניין,” אני אומרת, „היא דווקא אמרה לי ד״ר זוסמנוביץ. למה היא לא שלחה אותי לד״ר שוורץ, למשל?”

„נו, נו, כן, כן,” הוא עונה בפנים כבדות־הבעה, „יש לכל מיני אנשים כל מיני אינטרסים. לכי תדעי.”

אני מזכירה לו פרטים, כמו את הסיפור על המרדים שמעולם לא הופיע. הד״ר זוסמנוביץ אינו זוכר. אני שואלת אותו אם הלקוחות שלו יודעות שאין מרדים, והאם הוא רוצה לקחת את כל הסכום לעצמו, „כי עד כמה שאני יודעת מרדים מקבל איזה 20־25 אלף לירות מהסכום.”

הדוקטור זוסמנוביץ מתהלך הלוך ושוב בחדר. „אני אחרי התקף־לב. אני הולך לסגור את הקליניקה הזו. אני נשבע. מה רוצים ממני? אבל אם את רוצה לדעת,” הוא אומר לי, „אני לא משתמש בהרדמה. אני נגד שימוש בחומר מרדים. כבר היו מקרים רבים של אסונות, שנשים לא התעוררו מהרדמה.” מתפתח בינינו דו־שיח נוקב. ד״ר זוסמנוביץ נסער מאוד. אגלי זיעה על הקרחת. אני מתעקשת לדבר על עמליה. אני מבטיחה לו שאחזור איתה אליו, ואז אני רוצה לראות אם הוא מכיר אותה או לא.

„אני פוחד מהרדמה!”

ב־4 אחרי־הצהריים, עמליה, אני וטייפ־קסטות בתיק, נכנסות לקליניקה של הרופא. אשה יוצאת משם. הד״ר זוסמנוביץ נפנה אלינו בחיוך מנומס. לפתע הוא מזהה אותי. הוא ממלמל שלום שפלרות אל עמליה. „כמה את יפה, עמליה׳לה. כמעט שלא הכרתי אותך.” אנו מתישבות מולו, אני לוחצת על הטייפ. בחדר מתפתחת השיחה הבאה:

עמליה: אני עברתי אצלך הפסקת הריון...

הרופא: עברת אצלי פעולה. אני עשיתי לך פעולה.

שוש: עכשיו אתה זוכר. איזה סוג פעולה?

הרופא: רגע אחד. הביטי גברת, אם את היית באה אלי בקשר לבת שלך, אז הייתי אומר לך: לא יודע שום דבר. תבואי עם הבת. מפני שלא כל בת רוצה שהאמא תדע בדיוק מה שזה. את לא יכולה לבוא ולבקש שאני אמסור לך פרטים על מישהו. אם את באה יחד איתה, והיא רוצה, זה משהו אחר.

עמליה: היה לי הידבקות של מעיים לרחם, היה לי פי־איי־די. מייד אחרי הגרידה, חיפשתי אותך בלילה, אמרו שאתה לא גר פה. ואחרי יומיים אמרו שאתה כן גר פה. לקחנו מונית, נסענו לבית־החולים בלינסון. הגעתי במצב קשה.

הרופא: וכמה זמן היית שם?

עמליה: שבועיים. וזה גרם לי נזק... יש לי מיכתב מבית־החולים.

הרופא: יש לך אותו פה?

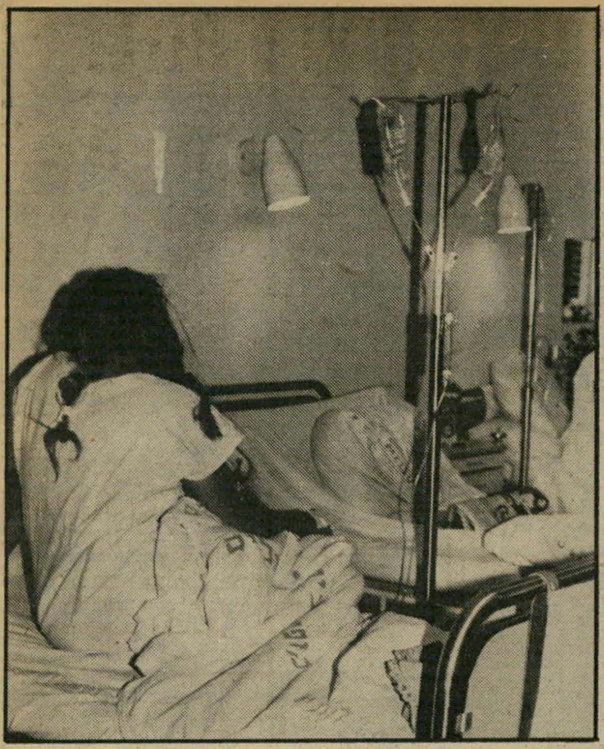

ד"ר זוסמנוביץ ועמליה
„היום אני יודעת שנפלתי לידיים של סאדיסט, מטורף, פושע"

עמליה: לא. הוא נמצא אצל עורך־דין.

הרופא: (מתפרץ) רגע, אם את אומרת עורך־דין, אז גם לי יש עורך־דין ואני לא רוצה לדבר איתכן.

שוש: עשית לה גרידה בלי הרדמה?

עמליה: אילו ידעתי שאין מרדים, הייתי קמה והולכת.

הרופא: עכשיו שאני רואה אותך במצב כזה, אז הרבה יותר קל לי.

שוש: היא היתה שבועיים בבית־חולים. היא הספיקה להבריא מאז.

הרופא: הביטי, אני יודע בדיוק מה זה פי־איי־די.

שוש: מה זה?

הרופא: דלקת של האגן הקטן.

עמליה: וחצוצרה מעובה, מפותלת.

הרופא (מוציא את כרטיסיית החולה, קורא): „רחם קטן, מנופח במקצת. התוספות משמאל מעובות. הריון, סימן שאלה. הריון מחוץ לרחם סימן שאלה". כאשר יש חשד להריון מחוץ לרחם, יש כמה דרכים כדי לעשות את ההבחנה. אחת הדרכים: אם יש הריון מחוץ לרחם, כשהוא במצב של פיצוץ, יש דמם בחלל הרחם. ולכן עושים ניקוי ויוצא דם.

עמליה: קרקעית הרחם היתה דבוקה לי.

הרופא: דבוקה למה?

עמליה: למעיים.

הרופא: מי אמר?

עמליה: בגלל זה הייתי בבית־החולים. הכל כתוב במיכתב השיחרור.

שוש: מה שאותי מטריד, זה שבשעת הגרידה עשית גרידה בלי הרדמה.

הרופא: נכון.

שוש: ואמרת לאמא שלה שהמרדים בפנים.

הרופא: (מתפרץ) אני לא אמרתי לאמא כלום. היא הרי ישבה פה והיא יכולה לראות אם מישהו נכנס או לא.

עמליה: אתה אמרת לה שהמרדים בפנים.

הרופא: לא נכון.

שוש: ולעמליה אמרת שהמרדים בדרך.

הרופא: תסלחי לי מאוד. נא לא לערבב שני דברים. אני אמרתי לך את זה מפני שהסיכון שיש בהרדמה הוא יותר גדול מאשר כל פעולת הגרידה. יש דברים שאי־אפשר לעשות בהרדמה מקומית. הרדמה זה דבר מסוכן. לא שיטפי־הדם. על זה אפשר להתגבר.

עמליה: לי נשקפה סכנת חיים בגלל שטף דם.

שוש: אני מבינה שאתה עושה גרידות בלי הרדמה.

שוש: אני לא באה בהתקפות. אני רק יודעת שאם הולכים לוועדה, ושולחים לבית־חולים, אז מרדימים את כולן.

הרופא: או שכן או שלא. יש כאלה שלא. אני עבדתי בבית־חולים ולא הרדמתי.

שוש: באיזה בית־חולים עבדת?

הרופא: עבדתי באסותא.

שוש: עכשיו אתה עובד באסותא?

הרופא: כן, עכשיו אני עובד באסותא. היו לי מיקרים שעשיתי אותם באסותא. הביטי, אני רוצה להסביר לך דבר אחד: את החומר שלך, שהוצאתי, שלחתי לבדיקה. נקבל את התשובה. יש לך טלפון? אני אצלצל אלייך. את תבואי ואנחנו נפענח את מה שכתוב.

שוש: רגע, רגע, אז את לא היית בהריון?

עמליה: בטח שהייתי.

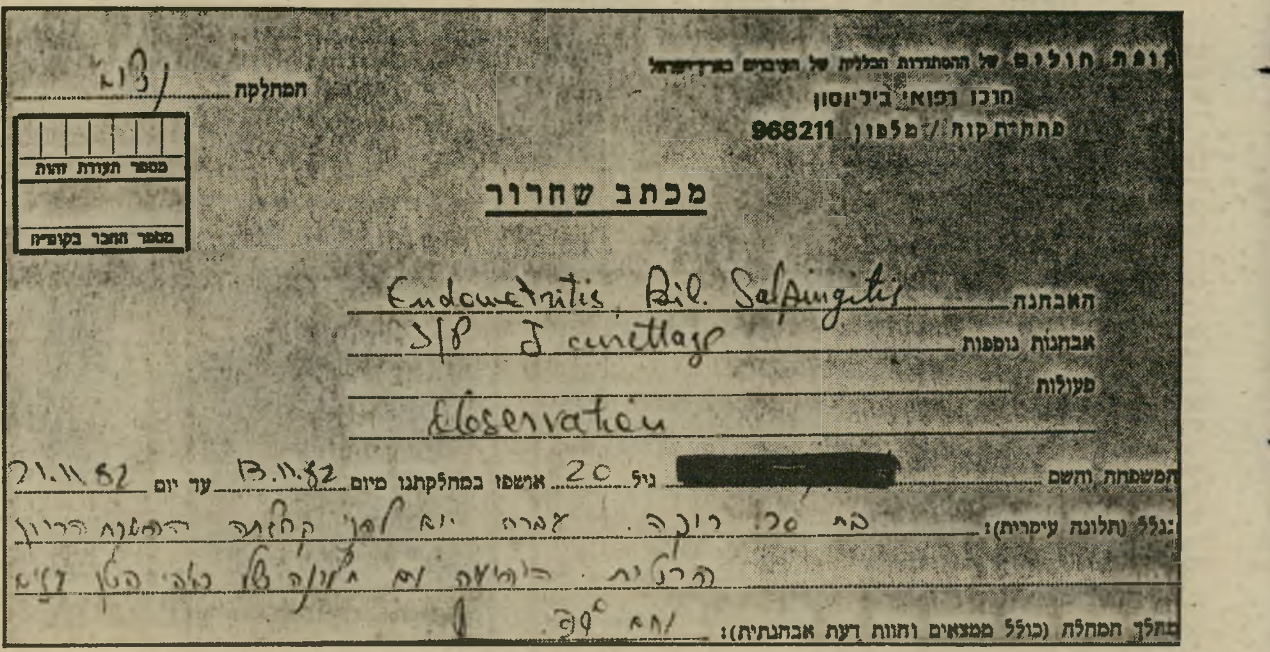
קופת חולים של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מרכז רפואי בילינסון
פתח־תקוה / טלפון 968211
המחלקה ...
מספר תעודת זהות
מספר החבר בקופ״ח
מכתב שחרור
האבחנה: Endometritis, Bil. Salpingitis
אבחנות נוספות: S/P [illegible] curettage
פעולות: Observation
המשפחה והשם: [redacted] גיל 20 אושפז במחלקתנו מיום 13.11.82 עד יום 21.11.82
(תלונה עיקרית): [illegible]
מהלך המחלה (כולל ממצאים וחוות דעת אבחנתית): [illegible]

קטע מתעודת בית־החולים בילינסון
מאה אלף לירות עבור הפלה ללא הרדמה

הרופא: (מתפרץ) אני לא עושה הפלות. אם אני יודע שיש לפני מיקרה של הפסקת הריון אני שולח לוועדה.

שוש: היתה הפסקת הריון או לא?

הרופא: לא היתה הפסקת הריון.

עמליה: כתוב הפסקת־הריון.

הרופא: איפה?

עמליה: במיכתב של בית־החולים. כתוב: הגיעה לאחר הפסקת הריון.

שוש: אז מה היה לה?

הרופא: אין פה שום מחבואים. הביטי כשאת באה בהתקפה כזאת...

הרופא: (מתפרץ) רגע! אני לא יודע! אני לא חכם! אני שלחתי את החומר לבדיקה.

שוש: אתה לא יכול להרגיש כשאתה מכניס את היד אם היא בהריון או לא?

הרופא: לא גברת. אצלה לא. מפני שכתוב כאן: רחם קטן.

שוש: אז מה הוצאת משם?

הרופא: מה? הוצא חומר שנשלח לבדיקה. את לא מבינה את זה?

שוש: ועל זה קיבלת 100 אלף לירות מהאמא שלה?

הרופא: זה אותו דבר.

עמליה: הרופא ששלח אותי אליך, אמר לי שאני כן בהריון.

הרופא: אז הוא אמר.

עמליה: אתה הראית לי כוס עם שלייה.

הרופא: אוי, לא, לא, לא, הראיתי את מה שהוצאתי. ואת זה שלחתי לבדיקה. את זוכרת שאמרתי לך שדברים כאלה אני שומר אצלי?

עמליה: כן.

שוש: אז על מה היא שילמה מאה אלף לירות?

הרופא: עבור, עבור, הגרידה.

שוש: עבור הגרידה.

הרופא: עבור הגרידה. וזה כולל גם מס־ערך מוסף, וזה כולל גם את ה..., נו, גם את הבדיקה במעבדה.

שוש: אם אתה משלם מס ערך מוסף אז צריך לקבל קבלה.

הרופא: בבקשה. (מפשפש בפינקס שלו שולף קבלה). אתמול היתה אצלי בבית אשה שביקשה דחוף דחוף. אמרתי לה: לא רוצה לקבל ממך אף פרוטה. וזה לא מפני שאני עושה טובות. לא היה לי פינקס הקבלות. אבל אף אחת לא לוקחת קבלות. (מצביע על קבלה אחרת): את רואה? כאן כתוב גרידה בבית־חולים אסותא. גרידה אני לא עושה בבית, כי בגרידה יכולות לצאת כל מיני בעיות.

שוש: אבל עשית לה גרידה כאן בקליניקה.

הרופא: נכון. תביני, בשבילך השם גרידה זה הפסקת הריון. בשבילי גרידה זה לא הפסקת הריון. לא בלבד. יש כל מיני פעולות שנקראות גרידה.

שוש: ואת הפעולות האלה אתה עושה בלי הרדמה.

הרופא: אני רוצה להסביר לך. כשתלדי, אז תראי בחדר־לידה אשה המתנהגת כמו מלאך, ושנייה שצורחת ומטפסת על הקירות. זה עניין של רגישות. אותו דבר גם פה. עובדה — כל הפעולה נעשתה עם הרחבה קטנטונת של צוואר הרחם. בשביל הרחקת הריון זה לא מספיק.

עמליה: והרחם נשאר פתוח. קבלתי חומר לכיווץ בתוך אינפוזיה.

הרופא: אז נשאר פתוח. יכול להיות. לכל רחם יש תגובות אחרות. אז תני לי את מיספר הטלפון שלך. ברגע שאקבל את התוצאות אתקשר אלייך.

שוש: כמה זמן זה לוקח? כבר עבר יותר מחודש.

הרופא: הרופא היה בחו"ל. ואני מעוניין שיעשה את זה מנהל המכון.

שוש: יש כאן עוד שאלה אחת. אמרת שהמרדים בדרך והמרדים לא הגיע.

הרופא: (מתפרץ) אני אומר לאשה כל מיני סיפורים.

שוש: למה?

הרופא: מפני שבאופן פסיכולוגי אני רוצה איכשהו להעביר את הזמן, מפני שאני מפחד מהרדמות. כל מיקרי המוות נגרמו כתוצאה מהרדמות. היה לי מיקרה, שאני שלחתי לוועדה, ועשיתי את הגרידה בבית־חולים, בלי הרדמה. כי אני מפחד מהרדמות.

שוש: והחולה יודעת את זה?

הרופא: היא יודעת הכל. אבל כשאני רואה לפני אשה בפאניקה, ויש לה גם אמא אחות, ואז הכל הרבה יותר מתוח. ואם אני אגיד לה: הביטי גבירתי, זו שטיפה, וזו הרדמה וזה המים וזה פה וזה שם. יש נשים. פחות עצבניות ממנה. אבל היא פוחדת. הפחד הוא תת־הכרתי. כל זמן שאומרים לה שזה רק הכנות, היא מוכנה לסבול.

עמליה: עכשיו אני לא יודעת אם אני יכולה ללדת.

הרופא: תבואי אלי בעוד חודשיים, ובלי שום תשלום אעשה לך צילום, ואוכיח לך.

יצאנו משם משוכנעות כביכול. הד"ר זוסמנוביץ צבט בחיבה את לחייה של עמליה.

התקשרתי אל רופא־נשים, ושאלתי אותו לדעתו. הרופא הסביר שאכן ניתן לבצע הפלה ללא הרדמה, אבל זה תלוי בחולה, האם היא מוכנה ואינה סובלת מכאבים. אולם הוא הבהיר שעל הרופא לומר זאת לחולה, וזה נתון לשיקול דעתה הבלעדי.

שוש מיימון ■

לי לה לו

מה הולך

★ ארתור רובינשטיין בן
לה: שיעורי גיטרה, אורגן
סנתר בשיטת לימוד חדשנית,
ירה ויעילה. אפשרי לימוד בבית
למיד. פרטים בטלפון 02־533492.

חוג מצומצם

בתל־אביב הולך ומוקם חוג
שניים (אני ואת). אם את
אה, אינטליגנטית, ישרה ומ־
עניינת, כתבי לת"ד 22789 תל־
אביב, מיקוד 61227.

★ **פקיד מובטל** בן 46, הגון
תראי, דובר איטלקית, ספרדית
ברית מחפש עבודה. ת"ד 16374
אביב, מיקוד 61163.

★ **כתבנית** מקבלת עבודות
פסה במחירים נוחים. להתקשר
16.3 לאביבה, טלפון 03־280264.

★ **מאלפים:** מאלפי כלבים
נסיון צבאי עושים שיעור היכ־
חינם באולם סגור. מלמדים
זמעת, שמירה, תקיפה וסירוב
. ירון וברוך, טלפון 918185,
.234

★ **חוג ציור:** אורית מעבי־
חוגים בציור לילדים בני 8
13, בכיכר מלכי־ישראל. פר־
ניתן לקבל בשעות הערב ב־
פון 03־247827.

★ **פמיניזם:** ב־24 בדצמבר
צה 8 בערב תתקיים במועדון
ועה הפמיניסטית בבן־יהודה 82
ל־אביב, הרצאה בנושא „מה זה
ניזם".

★ **אונס:** ב־23 בדצמבר ב־
ה 8.30 בערב יוקרן בסימנטק
ל־אביבי הסרט אהבה אנוסה,
ריו יתקיימו דיון. ההכנסות יו־
ו למרכז סיוע לקורבנות אונס
ל־אביב. כניסה — 75 שקל.

★ **כלבים וחתולים:** צער
י־חיים בישראל, תל־אביב, עו־
זר לבעלי־חיים משוטטים, פצועים,
אוסף אבידות ומסייע במציאות.
אפשר להשיג אצלם כלבים וחתו־
לים והם גם עושים עיקורים, מספ־
קים טיפול וטרינרי ופנסיון. כתו־
בתם: סלמה 30, יפו, טלפון
03־827621.

גם לאגודת אס־אר־אס יש כלבים
(גם גורים) וחתולים חמודים מאוד,
מעורבים, למסירה. טל' 03־448171.

חם חם!

צייתן בעל מזג חם יעניק לנשים לוהטות בכל גיל אפשרי
תענוגות והנאות במיגוון רחב של אפשרויות. ת"ד 1393 תל־אביב,
מיקוד 61013.

★ **גלשן־רוח.** למכירה גל־
שן־רוח וולה סרפ הומפלט (כולל
הדרכה חינם). כמו כן שני מיפר־
שים ומנור מעץ מהאגוני. לטלפון
בערב 03־957897.

★ **סטריאו.** מוכר מערכת
סטריאו בלי פטיפון. צליל מגורדת
מעולה. בת 6. טלפון 03־410620.

★ **זאב.** למכירה גורי זאב
מעורבים וחמודים. טל' 03־233555.
אחרי 9 בערב.

★ **אוגר חום.** למכירה בהז־
דמנות אוגר־חום חשמלי רדיא־
טור במצב טוב מאוד. טלפון
03־737908.

★ **אופנוע.** אופנוע ב־מ־וו 500
מחודש, שנת ייצור 1954, יפהפה
ובמצב נדיר, אחרי אוברול, צבע,
ניקלים ועוד דברים יפים. מוכן
להחליף בגדול יותר מאותו סוג,
או בשווה־ערך. טלפון 03־597717
או 03־869140.

דלפון

מקסים

יום־הולדתי ה־34 חל בשבוע
הבא. את — האבירה והאצילה,
שהממון בכיסה, התזמיניני ל־

נקטאר ולסינית: טלפון
03־459528 (תל־אביב־ארבע־ח־
מש־תשע־חמש־שתיים־שמונה).

שופעת

יפה, בהירה ואינטליגנטית,
שופעת חיוניות וחיננית, תרה
אחריך, יפה הנפש והמראה,

שאינו חסר חוש הומור. רק
שתהייה גבוהה, עד גיל 35. ת"ד
21439 תל־אביב, מיקוד 61213.

★ **מוכרת מעיל** צמר אלגנ־
טי וחדש בצבע בז'. תפירה וצמר
מעולים. 160 דולאר. טלפון
03־918244.

★ **מוכרים ספרי לימוד**
משומשים לבגרות ולכיתות תיכון
גבוהות. להתקשר בשעות הערב
לאבי או לגילה, טלפון 03־901812.

★ **קונה טלוויזיה** שחור־לבן.
בתמורה אתן מנורת־לילה, וילון,
תמונות, טוסטר, ביגדי נשים. טל'
03־231047.

צירופים אפשריים

★ **דו מיני.** בחור דו־מיני בן
19 מעוניין בבת 16 עד 25 לבילוי
מיוחד. ת"ד 375853, תל־אביב
לאבי.

★ **יש לכן דירה?** עדין
ומבוסס. לא פנוי. 40/170, מחפש
אשה בעלת דירה בתל־אביב, ל־
ידידות אינטימית. הנאה ותמורה
מובטחות. לכתוב לת"ד 5261 תל־
אביב, מיקוד 61052, ולצרף טלפון.

★ **רוצה לנסות.** צעיר יפה־
תואר מחפש אשה בשלה ואלגנ־
טית, אפשר מבוגרת, כדי לנסות.
ת"ד 1117, חיפה.

תנו עבודה

בעלת כישרון לציור, בכיסא
גלגלים, מעוניינת בעבודה בת־
חום האמנות. המוכנים לעזור
או להציע עבודה מתבקשים
לכתוב לת"ד 1787 רמת־גן,
מיקוד 52117.

★ **רק חברות.** נשואה בת
40, בעלת הופעה נאה, נחמדה,
מעוניינת להכיר אשה למטרת בי־
לויים (לא אינטימיים) או חברות,
לפעם או פעמיים בשבוע. ת"ד
1761 תל־אביב, עבור קמליה.

★ **היכרות יפה.** שני סטו־
דנטים נאים וממונעים וגם מקו־
ריים, רוצים להכיר צעירות נאות
מאוד, נבונות ורגישות, בנות
18—25, לשם היכרות יפה. לכתוב
לגלעד, ת"ד 2106 ראשון־לציון.

★ **ידיד נפש.** רציני ותרבותי
בן 46 חפץ בך, שוחרת מוסיקה
קלאסית־קלה ואמנות עתיקה, ל־
ידידות־נפש ושותפות בהוצאות
לביקור בקונצרטים. ת"ד 16374
תל־אביב, מיקוד 61163.

שועל עם מצלמה

שועל 27/168 מחפש בחורה
פוטוגנית ומיוחדת בלבד. ת"ד
1117, חיפה.

★ **מבין עניין.** אם את מעונ־
יינת בידיד בן 35, מעניין, נחמד,
נאה, משכיל ומבין עניין, כתבי
לת"ד 557 ראשון־לציון, מיקוד
75104. צייני טלפון ולא תתאכזבי!

★ **איזה דבר?** דבר מתולתל
וחם־מזג ממתין לקריאת כיוון ממך,
הנאה והחיננית מאזור המרכז.
טלפון 03־259659, בשעות הערב.

★ **דו־מינית ותמיכה.** נח־
מד, בן 32, תרבותי, מעוניין בהי־
כרות בלתי־מחייבת עם נשית וחו־
שנית, אפשר דו־מינית. תמיכה אפ־
שרית גם כן. ת"ד 31597 תל־אביב,
מיקוד 61315.

★ **מחכה ומחכה.** אם את
נאה, מעניינת ומעוניינת, מחכה לך
גבר נאה, 31/181, בת"ד 30935
תל־אביב. כתבי ולא תתאכזבי!

חינם אין כסף!

אז אם יש לך מה להודיע, להציע, לבקש, לברך, לספר בדיחה טובה, ואפילו לקלל — קדימה!

- **כל הודעה יכולה לכלול עד 20 מילים.**
- **מי שרוצה לצרף תמונה — הכלב האבוד, עגלת־הילדים המוצעת, הדירה המוצעת לחילופין, הרווק המציע את עצמו להיכרות — יכול לעשות זאת. במידת היכולת, תפורסם גם התמונה.**
- **ההודעה תיכתב על גבי גלויית־דואר, למערכת „העולם הזה", ת"ד 136, תל־אביב (אלא אם כן מצורפת לה תמונה. במיקרה זה יש להשתמש במעטפה). לא תתקבלנה שום הודעות בעל־פה, בטלפון או בביקור אישי.**
- **הגלוייה תכלול את שמו, כתובתו ומיספר הטלפון של בעל־ההודעה.**

במדינה

דרכי אדם

עבירות בסיטונות

לנאשם היו יותר מ־20 עבירות שונות, אך הוא הקפיד שלא לפרוץ לדירות.

כאשר החל השופט אורי שטרוזמן מקריא את רשימת העבירות, שבהן הרשיע את חיים פיזי, לקח העניין זמן רב. רשימת פשעיו של הבחור הרזה והשחרחר היתה ארוכה עד מאוד. הוא הצליח לבצע במשך חודשיים, כ־30 התפרצויות למיפעלים, לבתי קפה, למישרדים ולמיבנים שונים. הוא גנב שם רכוש רב וביזבז אותו במהירות. הוא גם הצית מכונית ומיפעל אינסטלציה וגרם נזק לרכוש.

הזדמנויות נוספות. הסניגורית, יוני ויינריב, העלתה לזכותו טענה אחת עיקרית. למרות העבירות הרבות וההתפרצויות שביצע בסיטונות, הקפיד פיזי שלא לפרוץ לדירות, כדי שלא לגרום נזק נפשי לאנשים.

אך טענה זו לא עזרה הרבה לנאשם. השופט עיין בעברו של פיזי, שהיה מלא נסיונות של שופטים להעניק לו הזדמנויות נוספות. כמה פעמים נידון למאסרים על־תנאי ולהארכת מאסרים אלה, ולא נידון למאסר בפועל. „לא קשה לשער את הנזק שנגרם באיזור הוד־השרון ונווה־נאמן, שם הטיל פיזי את חיתיתו על כל בעלי המיפעלים," כתב השופט בגזר־דינו. השופט גם הזכיר כי פיזי ביזבז את כל הכסף שהשיג בעבירותיו ולא נותר מאומה כדי להחזיר לניזוקים.

על מכלול עבירותיו נידון פיזי לחמש שנות מאסר בפועל. האימה סרה מעל הוד־השרון ונווה־נאמן.

חופשה יקרה

האסיר ברח מ„מעשיהו" מכיוון שלא קיבל חופשה.

„מדוע ברחת מבית הסוהר?" שאל השופט אורי שטרוזמן את הנאשם שעמד חפוי־ראש. „ביקשתי חופשה ולא נתנו לי," הסביר שימעון קבסה בקול רועד. „אבל ישבת רק ארבעה חודשים. מדוע מיהרת?" חזר ושאל השופט. אבל לאסיר לא היתה תשובה.

הפתעה. התובעת, הלנה ביילין, סיפרה לשופט כי קבסה נידון לשנתיים מאסר, והוא ברח מבית הכלא לשלושה שבועות, ונתפס אחרי מירדף שבו נורו לעברו יריות. היא ביקשה מהשופט כי יטיל על הנאשם עונש־מאסר מרתיע, למען יראו וייראו. „השמועה עוברת בבית־הכלא מפה לאוזן. ואם העונש על בריחה לא יהיה כבד, יחשבו כולם שכדאי לברוח כי אין מה להפסיד," אמרה התובעת.

כאשר שאל השופט את הנאשם אם יש לו מה להגיד, נפלה הפתעה באולם. קבסה סיפר כי יש לו עוד שבע שנות מאסר, שהוטלו עליו בתיק אחר, שאפילו נציגת הפרקליטות טרם ידעה עליו. הוא ביקש את רחמי השופט, והזכיר כי השוטרים ירו בו כאשר נתפס.

השופט הטיל עליו שלושה חודשי מאסר בפועל, בציינו כי במעשיהו משתדלים לתת אימון באסירים, ובריחות כאלה מערערות את המישטר במקום. הוא גם הטיל עליו תישעה חודשים מאסר על־תנאי על כל בריחה נוספת.

חזרה לדהב ולנואייבה

יום לפני החזרת שארית סיני למצריים, ביקר צוות „העולם הזה" באופירה, בדי־זהב ובנביעות. הדיווח על כך התפרסם ב„העולם הזה" (2329). ענת סרגוסטי, ששהתה במשך תקופה מסויימת בשארם, השתתפה אז בסיור וצילמה את התצלומים האחרונים. השבוע חזרה למקום, בלוויית שניים מתושבי־לשעבר היותר־ידועים: אריה („פלוגי") פלוגה ואיכם של. כשבוע שעבר פירסם „העולם הזה" את רשמיה בשארם־אל־שייח'. להלן הדיווח שלה על רשמיה — ה־אובייקטיביים והסובייקטיביים — על דהב ונואייבה.

„**אני לא מבין,**" אמר מנהל כפר־הנופש בדהב. „מדוע יש למקום הזה שם כל כך רע. אני צריך לבנות הכל מחדש."

ניסינו להסביר לו, שהמקום פשוט לא הלך. אבל, זה לא היה כל־כך פשוט.

המושב נבנה ברובו בכספי מיש־רד־התיירות, בתקופה שהליברלים העצמאיים החזיקו את המישרד. ל־

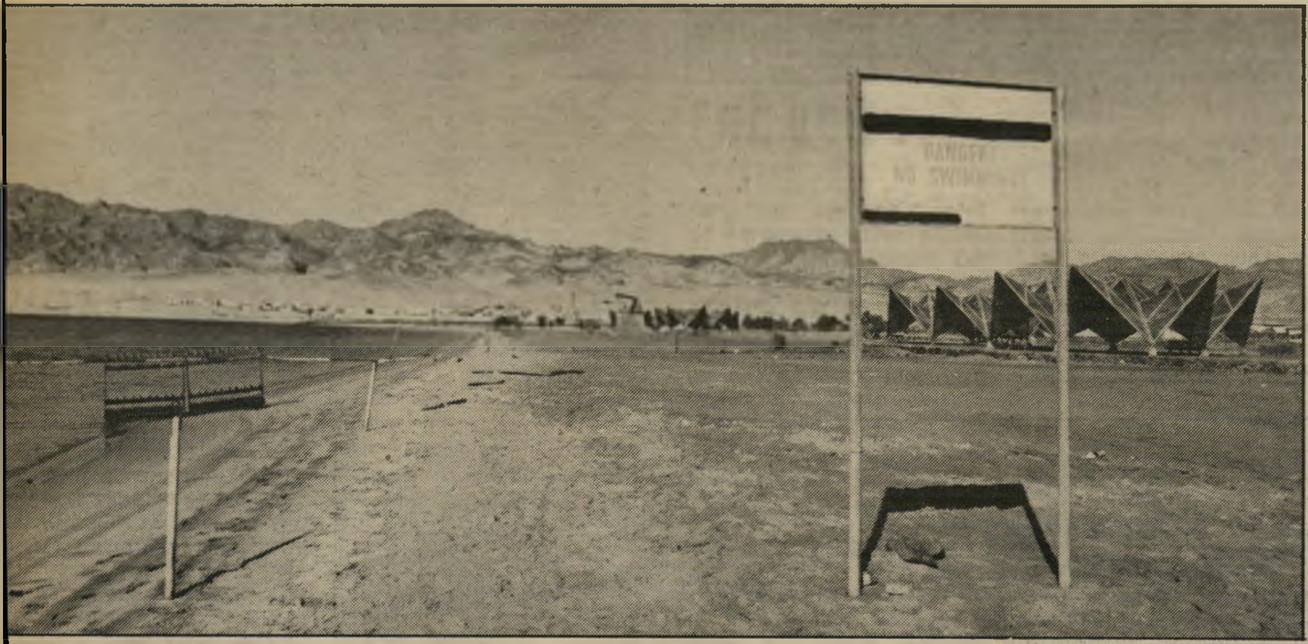

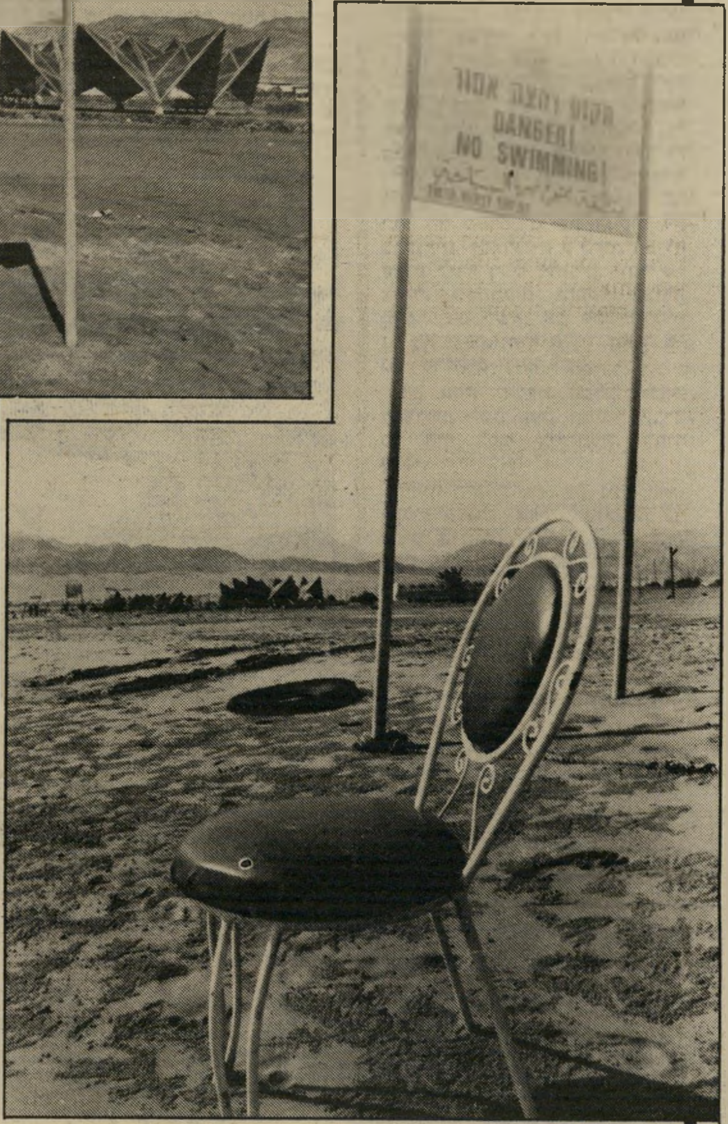

אז ועכשיו

מימין חוף דהב יומיים לפני פינוי סיני. החוף היה נטוש ומזוהם, שרידי רהיטים התגלגלו בכל מקום. על השלט אזהרה בעברית, אנגלית וערבית: מקום רחצה א... מחקו את הכתובת בעברית, וכן את האותיות הקטנ... למעלה: אותו המקום בחוף דהב. החוף נקי לחלו...

התושבים עזבו, אמנם. אולם לפני שעזבו, טרחו להשחית כל חלקה טובה במקום. מזגני־האוויר נעקרו מהקירות, אריחי־החרסינה הוצאו מהאמבטיות, זכוכיות נופצו. בבית הספר המקומי נשברו דלתות וספ־רים רבים מצאו את מקומם על הריצפה ביחד עם זבל אחר.

המושב נסגר וחיכה, במצב הזה, לבוא המצרים. אני זוכרת שבי־קרתי שם כצלמת, יחד עם צוות העולם הזה, יומיים לפני הפינוי (ה־עולם הזה 2328) וחשתי בושה ל־מראה המצב. באותו הזמן, באופי־רה, עסקו אנשים בניקוי יסודי דירותיהם לפני שמסרו את מפתחות למצרים.

הפעם, כשהגעתי שוב ל... אורו עיני. המקום פ... מבריק. הגינה בכפר־הנופש

(המשך בעמוד 50)

כפר הנופש

כפי שהוא נראה עכ־שיו. שבילים נקיים, גינה מטופלת. התושבים החדשים של המקום מגדלים ירקות לסלט, כיוון שהובלת הדברים מקהיר ואינה נעשית לעיתים תכופות. בצידי השבילים נ... עדיין שלטים כתובים עברית. כל החדרים נ...

דהב הגיעה קבוצה של צעירים מקריית־מלאכי. הם קיבלו תמיכה לכל אורך הדרך, אבל היו עצלים. המקום, שיכול היה להפך לגן פורח ומיכרה־זהב, הוזנח בצורה פושעת. שיטחי החקלאות לא עוב־דו, כפר־הנופש הוחזק על מינימום של מאמץ וכך גם הקיוסק, שצריך היה לתת שירותים למתארחים על החוף.

התנאים האובייקטיביים של ה־מקום אידיאליים. בצד אחד של המיפרץ ישנו חוף חולי ומיפרץ קטן סגור, עם דקלים וסככות ש־הוקמו במקום. בצד השני ישנו ריף אלמוגים משגע. היו שמו־עות על שחיתויות במקום, על מריבות בין התושבים ועל גניבת כספים. כל מאמץ לשקם את ה־מקום לא הועיל. היחס לתיירים היה מעליב, ואנשים העדיפו לא לבוא לשם בכלל. לחברי המושב נבנו בתים חדשים עם כל הנוחיות, מרכז מיסחרי ובו סופרמרקט, בית־ספר גדול עם כל הציוד.

כשנתיים לפני הפינוי, הוחלט לפרק את המושב, ולהעביר את ניהול המקום לידי הסוכנות היהודית.

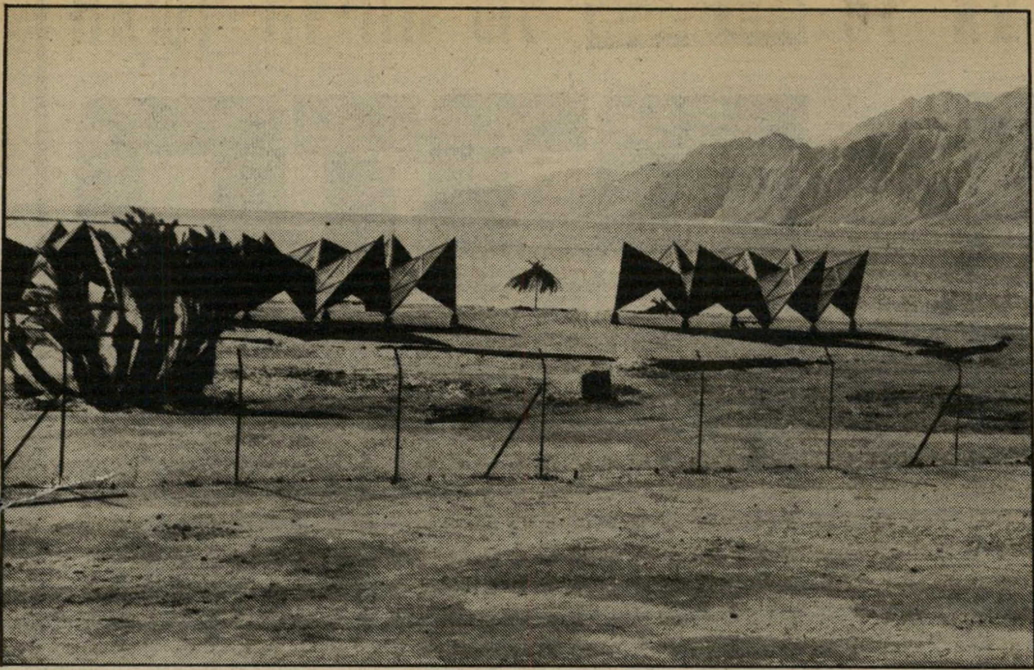

דהב עכשיו

נקיה. המנהל המצרי של כפר הנופש, בעזרת אנשיו, ניקה את החוף מכל שיברי הזכוכיות, משקיות הניילון ומקופסאות השימורים הריקות. דקלים חדשים ניטעו במקום הדקלים הקודמים שנעקרו ממקומם. גדר חדשה סוגרת את החוף שלפני המלון כחוף פרטי.

רי־זהב: הסוף

התושבים הישראלים השאירו את ה־מקום מזוהם. שקיות ניילון התגלגלו בכל מקום. איש לא טרח לנקות ולהשאיר את המקום בצורה מכובדת תושבים החדשים. גם על קרקעית הים היו שאריות זבל רבות.

המשך מעמוד 49)

חת, החוף מבהיק בנקיונו, החד־ים במלון מסודרים ומוכנים לקבל תיירים. עיצאם עבד־אל גפר, מנהל כפר־הנופש, קיבל אותנו בחדרו. הגענו בשעות־הערב המאוחרות, אחרי שעזבנו את שארם במצב־רוח א כל־כך טוב. התיישבנו אצלו בחדר. הוא זכר את אלכס מהימים האחרונים שלפני הפינוי. המצרים באו אז לכל אתרי־הנופש כדי לע־שות חפיפה עם ישראלים. לכן קי־ל אותנו הפעם כמו חברים ותי־קים, והירשה לעצמו לקשר קצת. הוא סיפר לנו, שקיבל את המקום במצב מוזנח: „הכל היה הרוס," מר, „והיה מלא שיברי זכוכית."

הזמנו חדרים במלון, ומייד, ב־לפון קצר, הגיע מישהו שלקח את פצינו לחדר. „דקלים רבים נעקרו ממקומם ואני מנסה לבנות הכל חדש, ויקח זמן עד ששנוציא ל־קום שם טוב. הבר פתוח, ותוכ־ לרדת לשתות, אחרי שסתדרו חדרים." אמר לנו עיצאם.

ירדנו למטה. הבר היה ריק. בארמן מצרי עמד מאחרי הדלפק. על המדפים היה מיבחר בקבוקים שובה לב כל חובב אלכוהול. בפי־נה אחרת של החדר ישבו חמישה מהעובדים וצפו בקומדיה מצרית בווידיאו. מדי פעם פרצו בצחוק פרוע. עיצאם קם לקראתנו בשימ־חה, והתיישב לידינו. הזמנו משק־אות. רצינו להזמין אותו לכוסית. אולם, ככל מוסלמי נאמן, הוא אינו שותה אלכוהול והסתפק בבק־בוק מיץ.

בבוקר התעוררנו ליום שמש ורוח חזקה של דהב. יצאנו לסיור. גם כאן, כמו בשארם, נשארו ש־רידים רבים מהתקופה הישראלית.

בצידי השבילים של כפר־הנופש נותרו עדיין עמודים ועליהם בעב־רית „מים", „קבלה". פועלים עסקו בגינון ובנקיון המקום, כשעיצאם מפקח עליהם אישית. הוא הסביר לנו שהוא מכין את המקום לכל מיני רמות של אנשים. „תהיה כאן אפילו אכסניה," הסביר. „ב־מחיר נמוך ביותר, של 10 דולר ל־לילה כולל שתי ארוחות, שימוש במיקלחות ובכל השירותים." כ־רגע הם מפרסמים את המקום רק במצריים, ומארגנים עיסקות־חבילה זולות לירח־דבש ולחגים. יותר מ־אוחר, כשהמקום יתפקד בצורה מלאה, הם ייצאו עם מסע־פירסום גם באירופה, והוא מקווה מאוד ש־גם ישראלים יגיעו לשם.

את החוף שלפני המלון גידרו. במצריים ישנו חוק המתיר לגדר כל חוף לפני בית־מלון, כחוף פרטי.

החוף היה שומם. אין נפש חיה. דקלים קטנים, צעירים, נשתלו ב־מקום הישנים שנעקרו. הים היה שקט, אבל אף אחד לא נראה במים.

מועדון־הצלילה פתוח. מנהל או־תו פיטר, בחור שווייצי, שהיה תל־מיד של אלכס, כשאלכס ניהל את מועדון־הצלילה בשנה האחרונה ש־לפני הפינוי. הוא נמצא שם כל היום, בטל מעבודה, מחכה לימים סוערים יותר.

עלינו למעלה למושב. מצרים מעטים הסתובבו בשטח, כאילו ב־

ילדים מצריים

לומדים עכשיו ילדים מצריים. על שולחן המורה מחברת עברית ב־בית הספר בדהב מונחים ביחד, ספרי לימוד כתובים ערבית, ומחברת כתובה עברית, שנשארה שם מהתקופה הישראלית של המקום. ילדים מעטים לומדים בבית הספר.

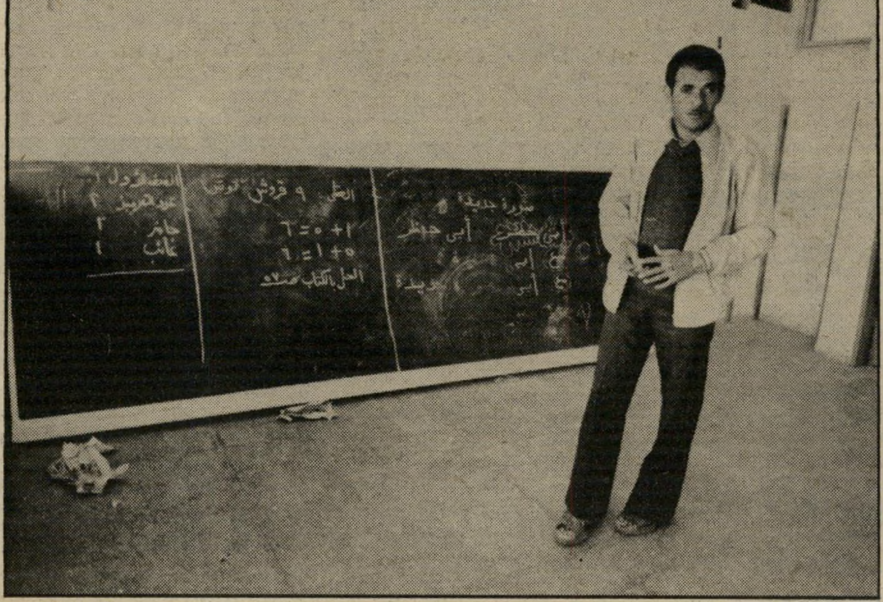

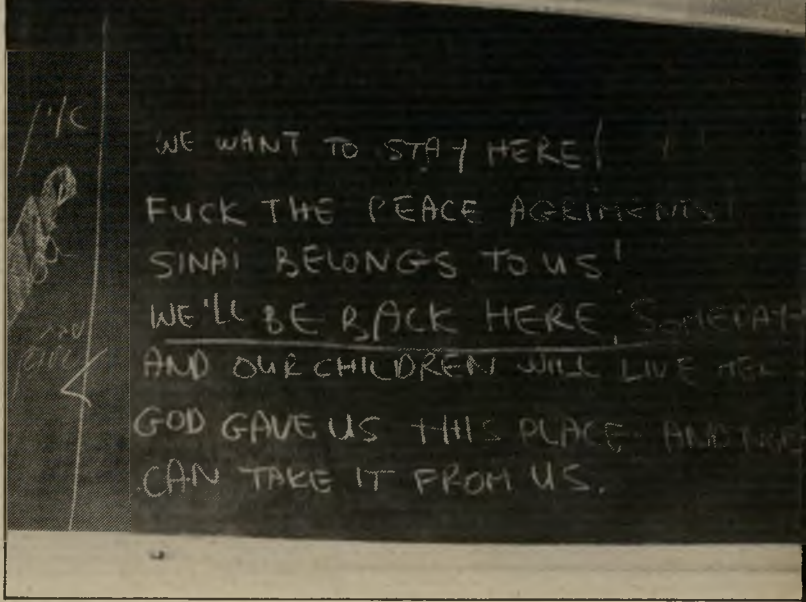

אותו הלוח - אז ועכשיו

מימין: לוח באחת הכיתות בבית הספר בדהב. עליו כתובת זעם ולה באנגלית, נגד הנסיגה, האומרת: אנחנו רוצים להשאר כאן! לזיין את הסכמי השלום! סיני שייך לנו! אנחנו נחזור הנה, יום אחד — וגם הילדים שלנו יגורו כאן! אלהים נתן לנו את המקום הזה — ואף אחד לא יכול לקחת אותו מאיתנו. משמאל: אותו הלוח 'עכשיו, כשהמורה המצרי מלמד את תלמידיו בשיעור בחשבון, חיבור מספרים.

אפס מעשה. ליד המרכז המיסחרי פגשנו את הבדווים. הם ישבו ב־בית־קפה שהקימו לעצמם. כשראו את אלכס ופלוגי, גלשו לנוסטלגיה. געגועים לזמנים עברו. אז, כשהמ־קום היה הומה תיירים ואורחים ישראליים. עכשיו הכל השתנה, הם אומרים. „אצל המצרים, בדווי זה יותר גרוע מחמור!" אמר לנו סו־לימאן. הוא עבד קודם בחברת מקורות והרוויח יפה. היום הוא עו־בד בחברת־המים המצרית, ומש־כורתו מספיקה בקושי רב לפרנסת מישפחתו. הבדווים מתפללים שה־אמריקנים יקחו את המקום ואז, אולי, יהיה להם יותר טוב.

מיקרה גאלביה

ימיים קודם אנסו בכפר ה־בדווי של דהב שתי צעירות אנגליות. המצרים, אומרים הבדווים, מנסים לטפול עלינו את האשמה.

כשהישראלים היו במקום פרחו העסקים בכפר הבדווי. הם בנו סוכות קש להשכרה במחירים מצ־חיקים, בתי־קפה רבים הוקמו על החוף בין הדקלים. היום הכל שומם. מישטרת התיירות המיצרית אינה מרשה בשום אופן לישון בכפר ה־בדווי, וכך קוצצו מקורות הפרנסה העיקריים של תושבי הכפר. מחוסר ברירה חזרו לחיות כמו בדווים, נו־דדים במידבר. שאלנו מה עם כל המכוניות והמנועים שהוטמנו ב־חול. „איזה מנועים!" אמר מוחמד, „הכל החליד והתמלא חול." מסת־בר שהבדווים קברו את המנועים בחיפזון רב, ולא טרחו לשמן אותם או לעטוף אותם כראוי, וכל הציוד הרב התקלקל ללא תקנה.

ירדתי למטה, לראות את בית־הספר. אותו מיבנה שנהרס בזדון ובכעס לפני הפינוי. על הקירות היו אז כתובות רבות נגד הנסיגה מסיני.

מנהל בית־הספר קפץ לקראתי. כששמע שאני עיתונאית ישראלית, הכריח אותי, כמעט, לעשות איתו סיבוב בבית־הספר. „תראי מה ה־ישראלים עשו כאן," אמר לא ב־כעס, „הסתכלי, הכל הרוס, התיקרה שבורה, החלונות מנופצים, הדלתות שבורות, זה לא יפה!"

חלק מהמיבנה שופץ. בכיתה א־חת ישבו ארבעה תלמידים בדווים ומורה מצרי צעיר. על שולחן ה־מורה היו מונחים בצוותא סיפרי לימוד בערבית, ומחברת ישראלית מהתקופה הקודמת. הכתובות על הקיר נמחקו, ועל הלוח היו כתו־בות מילים בערבית. תקופה חדשה.

נפרדנו מדהב ומהבדווים, ששל־חו אחרינו מבטים עצובים. המשכנו צפונה, לנואייבה.

בכניסה לכפר קידם אותנו שלט גדול באנגלית: „נואייבה סיטי".

נכנסנו לחדרו של מנהל־המלון, מוכתר טאהה. כשסיקרנו את הפי־נוי מסיני, ביומיים האחרונים, היה טאהה בדהב. אז צילמתי אותו על חוף הים, כשהוא לבוש בגאלביה מצרית. הוא ביקש שלא תופיע תמונתו בגאלביה. „זה לא מכובד למנהל כפר־נופש, להופיע בעיתו־נות בצורה כזאת." אמר ורץ להחל־יף בגדים. ואמנם, פירסמנו את תמונתו בחליפה מכובדת (העולם הזה 2329).

הפעם שמח מאוד לראות אותנו. הוא זכר כמובן את מיקרה ה־גאלביה וצחק. מאז עבר לנהל את כפר־הנופש בנואייבה. לידו ישב מושל המקום, עבד־אל־עזיז, איש גבוה ונאה. כששאלתי אותו אם ביקר באילת, הנמצאת במרחק שעה נסיעה מנואייבה, אמר לי שלא. „ניסיתי דווקא," הסביר, „אבל אתם הישראלים מסבכים את ה־עניינים. כדי להיכנס לאילת אני צריך ויזה. וכדי לקבל ויזה אני צריך לנסוע לקאהיר או לאלכסנ־דריה, מרחק שעות רבות של נ־סיעה. שם אני צריך לחכות לפחות שבועיים לקבלת הוויזה, ורק אז לחזור, שוב, מרחק גדול. וכל זה, אחרי שאתם התלוננתם, שאנחנו עושים קשיים לישראלים שרוצים לבקר בדרום־סיני, ואנחנו ביטלנו את הצורך בוויזה, את ההכרח ב־החלפת סכום מסויים של כסף, כ־מעט הכל."

ואכן, כשאנחנו עברנו את ה־גבול, הכל היה פשוט. אזרח יש־ראלי הרוצה לעבור את הגבול כדי לבקר בדרום־סיני, לא צריך להצטייד בוויזה, אם הוא יוצא ל־ביקור של שבוע. כמו כן אין שום מחוייבות להחליף כסף בגבול, בשום סכום, פרט למה שדרוש ל־שהייה.

הביורוקרטיה המצרית איטית ביותר. הם לא ממהרים לשום מקום. כל מיסמך וטופס ממולא ב־כמה עותקים ונבדק כמה פעמים. כולם מסתכלים, בוחנים, בודקים שוב ושוב. אבל הכל נעשה עם חיוך על השפתיים, בנועם ובשקט. צריך רק להתרגל לקצב.

טאהה סיפר שרצה לבקר בטא־בה ובמלון החדש שהוקם שם. הוא הגיע לגבול עם עבד אל־עזיז. שם עיכבו אותם שעתיים, חקרו אותם מכל הכיוונים, טילפנו לתל־אביב לברר כל מיני דברים, ולבסוף נת־נו להם מלווה, שיקח אותם לראות מלון אביה סונסטה.

תפילה בנואייבה

כיום, נמצאים בנואייבה תוש־בים מצריים. ישנו מיסגד במקום, והמואזין קורא לתושבים לתפילה. מבקר מצרי, שגר על החוף, מתפלל ליד הסככה, כשברקע השלטים, עדיין כתובים בחלקם בעברית. בים ספינה השייכת למועדון הצלילה, המנוהל על ידי בחור בלגי. מנהל כפר הנופש, מוכתר טאהה, היה קודם מנהל כפר הנופש בדהב.

כפר הנופש בנואייבה נקי מאוד גם הוא ומטופח. המקום היה מוח־זק כהלכה גם בזמן הישראלים. טאהה אומר שהישראלים בנואייבה התייחסו אליו בצורה יוצאת מן הכלל. הם הסבירו לו כל דבר ועזרו לו להיכנס לעניינים — בניגוד לטראומה שעבר עם הכניסה ל־דהב.

על שולחנו היתה מונחת חבילה קטנה של גלויות־דואר צבעוניות. גלויות נוף של די־זהב, נביעות ואופירה, למכירה לתיירים. מאחו־ריו היה פוסטר גדול של לוכסור. הוא גם נתן לי פרוספקט תיירותי של איזור דרום־סיני, עם כל אתרי הנופש: שארם אל־שייך, דהב, נו־איבה וטאבה. אילת כלל לא מוז־כרת במפה זו.

בחצר, בכניסה לכפר־הנופש, מול הגינה, מונף דגל מצרי על תורן.

ירדנו לחוף, דרך הבר של כפר־הנופש. שם, ברחבה על חוף־הים, פגשתי ארבעה בחורים צעי־רים משחקים קלפים. ארבעה חבר'ה מקאהיר, שבאו להעביר כאן את החופשה שלהם. זו הפעם ה־ראשונה שהם מבקרים במקום, ו־בפעם הבאה, לדבריהם, יביאו גם את הנשים והילדים.

עכשיו זו מדינה אחרת

שאלתי אותם אם הם מתכוו־נים לבקר גם באילת. הם אמרו שלא. אין להם שום עניין בביקור בישראל עכשיו. „עד שלא יתברר העניין עם טאבה, ועד שלא תיגמר המילחמה בלבנון ויימצא איזשהו

(המשך בעמוד 70)

חוף נקי

החוף בנואייבה נקי עכשיו כמו שהיה נקי גם קודם, כשהישראלים החזיקו את המקום. תיירים מעטים מסתובבים בשטח, חלקם מאירופה וחלקם מצרים שבאו לראות את המקומות החדשים שחזרו לבעלותם. ברקע סככות הדקלים של הבר, הנמצא על החוף למען התיירים.

הדגל של טאהה

דגל מצרי מונף על התורן ב־כניסה לכפר הנופש בנואייבה. העברת נואייבה לידי המצרים נעשתה בצורה מכובדת, להבדיל מדהב.

נמר של נייר

אוטוביוגרפיה פוליטית של יונתן רטוש ✱ „בגידת האינטלקטואלים" נוסח דור ✱ במיזרח אין כל חדש

מקור

פתיחות עבריות

בצד יונתן רטוש, המשורר שהשפיע על לב השירה העברית השפעה חסרת־תקדים במהלך העשור האחרון של המנדט הבריטי ושנות החמישים והשישים, קיים יונתן רטוש ההוגה, מי שהניח את התשתית לבחינה מחודשת של התרבות הישראלית, כתרבות ימתיכונית.

בימים אלה ראה אור סיפרו של יונתן רטוש, ראשית הימים שכותרת המישנה שלו היא פתיחות עבריות*, ובו קובץ מאמריו של המשורר המנוח, שראו אור בחלקם בגליונות אלף (בטאון הכנענים) בין השנים 1949־1953.

בפרק ההקדמה מביא רטוש אוטוביוגרפיה, אותה לא סיים, ושבה הוא משלב באופן תמציתי את סיפור חייו עם סיפור בחינתו את התרבות העברית בארץ. כבר באחד מהקטעים הראשונים, מציג רטוש את אחת מנקודות־העימות העיקריות בינו ובין הלכי־הרוח של החברה הארצי־ישראלית של ימי נעוריו: *„שבת אחת, לפני הצהרים ישכתי עם שתיים מבני גילי על ספסל ברחוב אלנבי ועישנו. עבר על פנינו יהודי אחד, איני זוכר אם מלובשי השחורים או משומרי המסורת בלבד, והלה העיר את אוזנינו על העישון בשבת. חברי כיבו את סיגריותיהם. אני סירבתי, אמרתי: 'אבל אני לא יהודי'..."* בנקודה זו, פותח רטוש את סיפור התמודדותו עם שאלת הזהות.

בשאלה זו בוחן רטוש את ההבדל בינו, כעברי חניך הארץ, ובין יהודים ידועי־שם מהפזורה כמו **ליאון טרוצקי, ולטר רתנאו, ליאון בלום, הלורד רידינג, ברנרד ברוך** ו**הנרי מורגנטאו** ומפרט את מכלול הסתייגויותיו מהיהדות הקוסמופוליטית. רטוש בוחן את אופני שטיפת־המוח היהודית שאותה עבר בדומה לילידי וחניכי הארץ האחרים, עד לפגישתו בשנת 1938 בע"ג **חורון (עדיה גורביץ)** ותהליך פריקתו את עול אותה שטיפת־מוח: *„חורון שכר את משקפי הקודש, הדתיות, העדתיות, היהודיות, שמבעדן נראו דברי ימי הקדם העברי והוייתו כמין יוצא־דופן מופלא, אלוהי, בתולדות האנושות... הפגישה עם חורון וההיסטוריה העברית שלו היתה לי אפוא הלם משחרר..."*

רטוש בוחן במבט מעבר לזמן את הנתק שבינו ובין התנועה הרוויזיוניסטית בשאלות אלה, כולל עימות עם **זאב ז'בוטינסקי** וכמה ממאמיניו, תוך פירוט מהלכיו במבוכיה של האופוזיציה הרוויזיוניסטית, שקראה באותה תקופה תגר על המימסד הציוני, בהנהגתו של ז'בוטינסקי. כאן בא שיר הלל למייסד הלח"י, **אברהם („יאיר") שטרן**, והדרך שהובילה למסקנה הפסקנית, כי הבריטים הינם האויבים העיקריים של יהודי ארץ־ישראל.

„כתב אל הנוער העברי." הפרק הנושא כותרת זו, מתייחס להקמת התשתית הראשונה לרעיון הכנעני (מטבע־לשון אותה טבע לרעיונו של רטוש המשורר **אברהם שלונסקי**, שקרא תגר לרעיונות רטוש) והוא מביא את הכרוז המפורסם, שאותו פירסם רטוש ב־1943 מטעם הוועד לגיבוש הנוער העברי, כרוז, שבו נאמר בין השאר: *„הוועד לגיבוש הנוער העברי מבקש להזהירך. הציונות על כל פלגותיה ופלגיה, יודעת היא מליצות מאז — אל תלך אחריהן שולל... ובכל מסגרת שבה אתה נמצא, ובכל עבודה שבה אתה עמל, זכור את הדבר הזה: היותך עברי. ובכל סביבה שלתוכה נקלעת זכור את שליחותך הטבעית: לשחרר את ההתנשה העברית, לטהר את ההכרה העברית, לעמול למען הגיבוש העברי..."*

„הולדת האומה." היא כותרת של מאמר שאותו פירסם רטוש באלף בדצמבר 1952, ובמהלכו הוא עורך השוואה בין חברת המהגרים האמריקאית לבין חברת המהגרים בארץ־ישראל, תוך שהוא מוליך למסקנתו הקובעת: *„בן המהגרים אינו נטע — הוא נאמן למולדת שלו."* כאן מתכוון רטוש ליצור את הקרע שבין דור הבנים ובין העבר הקיבוצי של הוריהם (קרי: הגלות). המאמר עינינו נשואות אל השילטון הוא מאמר מוקדם של רטוש,

משורר רטוש
צעיף עברי על פרצופים יהודים

(פורסם בהירדן, ב־6 ביולי 1937), מאמר שבו טרם שלטת עמדתו הכנענית, והמתייחס לדו"ח הוועדה המלכותית הבריטית, שפירסמה זמן קצר קודם לכן את פיתרונה לבעיית המאבק היהודי־ערבי בארץ־ישראל. למאמר זה מתפרסמים עוד כמה רשימות של רטוש משנות ה־30, שבהן ניתן לבחון את תהליך שינוי השקפתו הרעיונית של רטוש, וניצני מרידתו בהשקפת־העולם של התנועה הרוויזיוניסטית.

„עבריות." במאמרו מונח של גניבת דעת מעמת רטוש את הכותרת יהודי מול עברי, תוך שהוא מוכיח את מעלותיה של העבריות על היהדות, ומוליך למסקנה: *„כל הנוקט מונח זה של עבריות אין הוא מעמיד אותו אלא כנגד היהדות במובן המופשט של המלה הזאת. ובזה הוא נמצא מסרס את עצם מהותה והוויתה של התחייה העברית במקום הולדתה של אומה חדשה כמסגרתה של האומה העברית העתיקה. הוא מצמצם את הדברים לכמין זרם והלך־רוח בתוך תחומה של היהדות ועולמה. הוא נמצא משווה על תגושה עברית פרצוף יהודי. על אלף מסיכות היהדות הוא נמצא מוסיף עוד מסיכה אחת — מסיכה עברית."*

מאמר נוסף מאלף, תחת הכותרת בשערי ארץ הפרת (נובמבר, 1948) שנכתב בעיצומה של מילחמת 1948, ובו מציב רטוש את יעדי המילחמה, בהתאם להשקפתו הכנענית־לאומית ולאומנית.

„השלום העברי." מאמר נוסף ממאמרי מילחמת 1948 של אלף הוא מטרת המילחמה: השלום העברי, ובו מציג רטוש את ההשקפה הכנענית בדבר השלום, לו היתה צריכה להוליך המילחמה, שלום בנוסח של מן היאור ועד לפרת, בראייה של תאגיד לאומים לא מוסלמיים של המרחב. גם המאמר למילחמת אזרחים (אלף אוקטובר 1949) מטיף להתקוממות אזרחים בישראל, כנגד תוצאות מילחמת 1948, מאמר המסתיים בקביעה: *„כדי שנוכל להיות גואלי ארץ הפרת ומשחרריה עלינו לגאול תחילה את נפשנו, להיות משוחררים, עבריים, בני חורין."* מכאן קצרה הדרך למאמר מינואר 1950, הסיבוב השני, שבו מנבא רטוש את הדרך העקובה מדם של המילחמות הממתינות בשער.

„דמוקטטורה." במאמר זה (אלף אפריל 1949) מביא רטוש את אחד מהניתוחים המבריקים והמדוייקים ביותר של מכבש הפוליטיקה הישראלית, עם היווסד המדינה. אותו מכבש, שרמס בלא רחם את כאב דור לוחמי תש"ח, אותו מכבש שדיכא כל שיור של טוב בארץ הזאת, במשך שנים רבות. לקראת סיום מאמרו, מנצל רטוש את אחת הפראזות הציוניות הידועות ביותר בפראפרזה, והוא כותב: *„אם תרצו — אין זו דמוקטטורה. אם תרצו אנשים חופשיים אנחנו..."*

„הגמל." את החלק השני של קובץ

* יונתן רטוש — ראשית הימים; הוצאת הדר; 232 עמודים (כריכה רכה).

החוויה הישראלית

„עבר הוורודה" וכנען הבגודה

כל תרבות טומנת בחובה סופרמרקט של דמויות, החל מדמויות של מנהיגים תרבותיים ונותני־אות וכלה במזדנבים תרבותיים למיניהם. גם התרבות הישראלית נתברכה במיגוון מדפי סופרמרקט תרבותי כזה.

החודש שאג אחד מגמדי הסופרמרקט שאגה שהרעידה את דפנות קופסתו, והגביהה את דימויו העצמי מעבר לגבהי מיגדל־שלום. העיתונאי והמשורר **משה דור** פירסם במוסף הספרותי של על המשמר ספק־שיר ספק־מסה, תחת הכותרת בגוד כוהנים (3 בדצמבר), שאותה הוא מסיים בקול נהי: *„בבגוד הכוהנים, כמו בגדו? / כמי הכוהנים בגדו לעת בגידה?*

ספק רב אם משה דור התכוון לנביאי בית־המיקדש. סביר להניח כי כוונתו התייחסה למטבע־הלשון האירופית ובגידת הכוהנים, שאותה טבע **ביצ'אן בנדה** ב־1927, בספר תחת כותרת זו. בנדה מכנה בשם כוהנים את אנשי־הרוח (בלי מרכאות), את אותם שנועדו לשמש במיקדש ההגות הצרופה. בנדה, שהיה פרש בודד

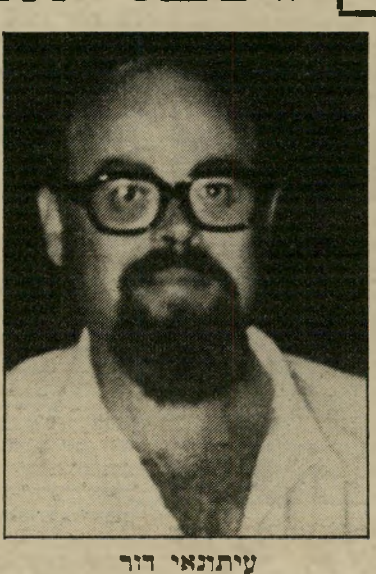

עיתונאי דור
אמרגנות וכפרה

בתרבות, מגדיר בסיפרו את אותם כוהנים (אנשי־רוח): *„אני מכנה בשם זה כל אלה, שפעילותם אינה מכוונת, עצם מהותה לִמטרות מעשיות ואשר מבקשים את הסיפוק בערכים על־זמניים מכירים ויודעים שמלכותם אינה בעולם הזה..."*

ימים מספר אחרי פירסום מסתו/שירו, המחיש משה דור את דיוקנו־התרבותי, כאחד מאלה שאותם מגנה בנדה, כאשר התייצב לפני ועדת־החינוך של הכנסת ודרש הגדלת תוכנית טלוויזיה בשם שמונה וחצי, שבה אינו מטיף לאהבת הספרות והתרבות הישראליים, אלא עושה כל שביכולתו להגבהת קומתו. אכן, נאה דרש דור בשירו בגידת הכוהנים.

דור, שבעבר מכר את אותיותיו בנזיד כיבודים, ביניהם מישרת ניספח־לתרבות בלונדון, מאפיין את בגידת הכוהנים של מזדנבי אותו סופרמרקט תרבותי בישראל. את דרכו החל בתרבות הישראלית, בראשית שנות החמישים, בתנועה קיקיונית תחת הכותרת עבר האדומה, שבה ניסה לסנטז את הכנענות הרטושית (ראה: מקור) בסוציאליזם המפא"יי, שעטנז שהוא בבחינת בישול חזיר בחלב אמו. את עבר האדומה, שיותר נכון היה לכנותה עבר הוורודה, המיר עד מהרה באמרגנות של תנועה שירית של משוררים בשם לקראת, שבה רחץ את ידיו של המשורר נתן זך ושאר מפלסי־דרך תרבותיים — תוך בגידתו בכנען, שהרטיטה את נימי־נפשו בימי עבר.

בפירסום מסתו/שירתו בבגוד הכוהנים ניסה דור לכפר על שתיקתו במשך עשרות שנים, בנושאים שבהם הרימו משוררים כ**יהודה עמיחי, נתן זך, נתן יונתן, דליה רביקוביץ, מאיר ויזלטיר** ועוד רבים ממושכי־העט את מחאתם נגד תהליך שקיעתה של התרבות הארצישראלית. דור ביצע את נסיון כפרתו כגנב בשעות ליל מאוחרות, תוך הצנעת המשמעות האמיתית של המונח „בגידת הכוהנים," וזאת כדי שלשר־ההיסטוריה של התרבות הישראלית, תהיה הוכחה בדבר כשרותו של משה דור, בליל החשיכה העובר כיום על ישראל. אכן מעשה של הגבהה רוחני של גמד תרבותי.

מסותיו של רטוש, פותחת המסה מלך ישראל הראשון — מילחמת השיחרור של שאול העברי. כאן בוחן רטוש את מילחמותיו של שאול המלך ומתאימן לראיית עולמו שלו, תוך שהוא נלכד בפרשנויותיו במלכודת הגיאופוליטיקה — אותה תורה, שהיוותה גם את אחד ממסדיו של הרייך השלישי. מסה שנמצאה בעזבונו של רטוש, היא המסה הגמל, שבמהלכה הוא בוחן בעל־חיים מידברי זה, תולדותיו, המשמעות הארצישראלית שלו. רשימה נוספת היא השהרון הפורה, הממשיך בקיטלוג הגיאופוליטי של המרחב וכן גם הרשימה ערבאות בארץ הפרת (אלף, מאי 1951). כאן בוחן רטוש את הנוף האנושי המוסלמי, המיישב את המרחב.

„סם החיים שבחורבן השלישי." בחלק השלישי של הספר מובא משא הפתיחה במושב הוועד עם שלישי התאים (מושב ראשון שהוא בבחינת תמצית האני מאמין התרבותי־פוליטי של יונתן רטוש, המוליך דרך בחינת נושאים כמו: מתחת לאפר היהודי; העברי — בן ארץ העברים; להוריש את כל הנוכרי; כלי מגע עם אחינו; הדגל וכוחו; החומה היהודית האטומה; כל צעיר עברי נידרש לשלם את מס היהדות; ההנהגה היהודית אין לה עמידה אלא על כתפי הנוער העברי; כל תועלת יהודית — נזקה בצידה; צעיף עברי על פרצופים יהודיים; נצח הפזורה היהודית; אחיזת הלבבות הציונית; כוח השרידה היהודי; נילי — בגבורתה ובחולשתה; כוח התחייה העברית; צרת היהודים; היהודי משח קאת מישחקו בעברית; היהודים יבחרו בדרך יהודית; סם החיים שבחורבן שלישי; אמת ומליצה; הריאקציה היהודית; זקני ציון; מונח יהודי של גנבת דעת. את משאו מסיים רטוש בתיקווה: **„תישא נא את גביענו הראשון לאומץ המחשבה ולעוז הרוח ולכוחו של הלב העברי."** מסה נוספת היא עבר החדשה או בית שלישי (מתוך אלף, אוקטובר 1949) שבה ממשיך רטוש בבחינת תרבותנו, פרישתנו המדינית ושאר מרכיביה של החברה הישראלית העתידה לקום וכפי שהיא מצטיירת בעיניו.

„כיבשה מזויינת." יונתן רטוש, בשנות פעילותו ושירתו, זכה להיות מגונה מכל כיוון אפשרי. הרשימה תחת הכותרת כיבשה מזויינת (אלף, ינואר 1950) היא תגובה למיתקפה על אלף בכתב־העת המפא"יי של אותם ימים, בטרם, שבו משיב רטוש, אחת לאחת, על הטענות שהוטחו בהשקפותיו התרבותיות והפוליטיות. את רשימתו מסיים רטוש בקביעה: **„כי, מי שאין בפיו התשובה העברית, אי־אפשר לו שלא יגיע לתשובה היהודית. שום חמקמקות ועקיפות לו יועילו."**

אין ספק כיום, בשבוע האחרון של שנת 1982, שהכנענות שלה הטיף יונתן רטוש בכתביו ובשירתו, היא בבחינת מזון־החיים להתמודדות של החברה הישראלית עם בעיותיה ומשבר־הערכים הפוקד אותה. אך בדומה לתחרות אחרות, גם השקפתו של רטוש התפצלה, כבר בימי ראשיתה, לשתי גישות יסוד עקרוניות: הגישה הימנית, שהיוותה את הבסיס לתנועת ארץ ישראל השלמה, גישה המסייעת כיום לימין המטורף והקיצוני של לבנון. הגישה האחרת, הכנענית־הומאנית, גישה המייצגת דמויות כ**אורי אבנרי, עמוס קינן** ולעיתים **בועז עברון** (שמאל לא־סוציאליסטי) העניקה את הבסיס המייסד לישראל־פלסטין, לראיית־עולם של ריאליזם רב־לאומי במרחב.

ראשית הימים של יונתן רטוש הוא ספר מאלף, לימי הראשית של הרעיון הכנעני, כפי שהיה נחלתם של מעטים ובודדים. יש בראשית הימים משום מכשיר לימוד רב־ערך (אם כי יש לקוראו בזהירות מרבית) לרעיון, שעם בוא היום, יהווה את התחליף לציונות שניוונה הגיע לגבהים מרקיעים בקונגרס הציוני ה־30, הנערך בחודש זה. ספר מומלץ, לכל מי שחפץ לדעת את שורשי הרעיונות מן העבר, שישפיעו השפעה עצומה, אם כי שונה, על העתיד הישראלי.

תרגום

דימעת הדם

אם שיר־העם המפורסם על „חיילים ותיקים לעולם אינם מתים / אלא נמוגים..." עומד במיבחן הזמן, הרי שאין ספק שספרים טובים אינם מתים וגם לא נמוגים. זו התחושה העולה למיקרא המהדורה העברית של הספר האנטי־מילחמתי במערב אין כל חדש מאת **אריך מריה רימארק**[•] שראה־אור בתרגום חדש. תחילה חששתי לקרוא מחדש בספר שהשפיע עלי השפעה שכזאת בנעוריי, אבל אחרי שהעזתי, הייתי מרותק אליו מהשורה הראשונה ועד לאחרונה. בקריאת נעורים של הספר, טרם חוויתי את אימי המילחמה, בעוד שהקריאה העכשווית שבה ותימצתה אותם עבורי מהמציאות אל התיאור הספרותי המעולה.

במערב אין כל חדש מספר על כיתת נערים, שהמחנך שלה מוליכה עם פרוץ מילחמת־העולם הראשונה אל לישכת־הגיוס. הספר הוא גירסה מילחמתית לעשרה בני כושים, המתים מראשיתה ועד תומה, דרך אימוני המילחמה שבהם משפשף אותם הרב־סמל **הימלשטוס**, שהופך את הפטריוטיזם שלהם לשינאה לפטריוטיזם של הצד האחר במילחמה. רימארק כותב כבר בפתיחה: **„אין ספר זה מבקש להיות כתב־אישום או וידוי. עליו לנסות לספר על דור שנהרס במילחמה — גם אם נחלץ מפגזיה."** והוא כמו מספר את סיפור הריסתם של כמה דורות, בישראל.

כבר בפתיחה, שב ומזכיר רימארק לכל מי שהיה חייל, כי **„הקיבה ואברי־ההפרשה הם לגבי החייל איזור אינטימי יותר מטהם לגבי כל אדם..."** בטירונות לומדים הנערים **„כי כפתור־מתכת מבוחצח חשוב מארבעה כרכים של שופנהאור..."** ועד מהרה הם מוצאים עצמם בשדות־הקרב של המילחמה העולמית. **„יצאנו כחיילים שרוחם טובה עליהם וכחיילים רוטנים, באנו אל האזור שבו החזית נפתחת, והיינו לחיות־אדם..."** עד מהרה נלמדת העובדה כי **„רבים לפניך מילאו את המיכנסיים לאתר האש הראשונה. לך והשלך את תחתוניך..."**

סופר רימארק
ההבטחות של בגין

בשדה־הקרב נלמדות עובדות חדשות, ביניהן מאבק לקיום במילחמה שבה משתמשים בגאז־עצבים ועובדות נוספות כמו **„איש לא לימד אותנו בבית־הספר כיצד מדליקים סיגריה בגשם ובסערה, כיצד מבעירים מדורה בעצים לחים, ולא אמר שמוטב לנעוץ את הכידון בבטן, כי שם אינו נתקע כפי שהוא נתקע לפעמים בין הצלעות..."** והשיעור החשוב מכולם: **„כל חייל נשאר בחיים בזכות אלף מיקרים. וכל חייל מאמין במקרה וסומך עליו..."** וגם ש־**„עם כל חייל ותיק שנופל, נופלים חמישה עד עשרה מירותים..."**

והחברים־לנשק, שהיו גם החברים לשיעורי ההיסטוריה בבית־הספר, מתים האחד אחרי השני. כל מערכת קרבות משיבה את החיילים הצעירים לעורף, להתארגנות ולמילוי שורות החללים, ובחופשות לביקור בבית ולסיפור לקרובים. כיצד נהרגו יקיריהם. גם תמונות פטריוטיות כמו זו של הקיסר מחלק **„צלבי פלדה"** ושאלת אחד החיילים: **„אני פשוט לא יכול להבין את זה, שהקיסר מוכרח ללכת למחראה כמוני"** או: **„אנו יושבים כאן כדי להגן על המולדת שלנו. אבל גם הצרפתים כאן כדי להגן על המולדת שלהם. עם מי הצדק?"** ולבסוף מסקנת הלוחמים: **„ולכל קייזר גדול דרושה לפחות מילחמה אחת, ובלעדיה לא תהיה לו תהילה. הסתכל בספרי־הלימוד שלך."**

לא נפקד כאן מקומה של השבועה של חייל לאויבו: **„היום אתה, מחר אני. אבל אם אצא מכאן בשלום, קמראד, אלחם בכל מה שהרס את חיי שנינו: את חייך, ואשר לי — גם את חיי. אני מבטיח לך זאת, קמראד. חלילה שיקרה הדבר שנית."** ההבטחה המתמוססת לה עד למילחמה הבאה. גם הפצועים בדרך לבתי־החולים, עוברים דרך בתי מיטבחיים, שם **„קוטעים הרופאים את הגפיים על נקלה..."**

לקראת סיום, כאשר המילחמה מתקרבת לקיצה: **„פתיו כשלם. מבין החיילים הוותיקים לא נותרו רבים. אני האחרון משבעת המתנדבים של הכיתה שלנו... אילו שבנו הביתה בשנת 1916, היינו מחוללים סערה בכאבינו, בעוצמת חוויותינו, וכשנשוב עתה, נשוב עייפים, מתפוררים, שרופים, עקורי־שורשים חסרי־תקווה. לא נדע עוד למצוא את דרכנו..."** וגם חייל אחרון זה מבני־כיתתו מת ברגעיה האחרונים של המילחמה. אני זוכר את תמונת מותו, מהגירסה הקולנועית לסרט זה, שבה כיכב **לו איירס**, הזוחל לעברו של פרח, וכדור מפלח את קודקודו.

הספר מומלץ לקריאה לכל אחד מלוחמי שש מילחמות ישראל, ולאלה שהמילחמות הבאות עוד ממתינות להם. הספר מומלץ גם לראש־הממשלה ולעוד כמה משרי ממשלת־ישראל, שטרם זכו להיות בשדה־הקרב. אולי כך הם יבינו לאן הם שולחים את החיילים, במהלך אותן „ארבעים שנות שלום" שהבטיח מנחם בגין לפני קרוב לשנתיים, תקופה שהוא שכח לקבוע את מועד פתיחתה, שהרי במיזרח אין כל חדש.

• אריך מריה רימארק — במערב אין כל חדש; עברית: צבי ארד; הוצאת זמורה ביתן; 180 עמודים (כריכה קשה).

מי מריבה

הרמטכ"ל. ילן־שטקליס והשרפרפול * פאן־סלאביזם חולני * החובן והמשכורת החודשית

● תחת הכותרת הרמטכ"ל בא להודות למרים ילן־שטקליס ראה־אור בידיעות אחרונות אחד מסיפוריה האבסורדיים של ישראל, חסרת הרוח ושאר־רוח, סוף 1982. המשוררת הקשישה שואלת את הרמטכ"ל, שהגיע אליה מישיבת ועדת־החוץ־והביטחון: **„נו, ואמרת להם את מה שצריך לומר?"** והרמטכ"ל מסביר למשוררת, שפעוטות גן־הילדים מאוהבים בשיריה, את מטרות מלחמת הלבנון: **„כדי שלא יהיו יותר קטיושות על קריית־שמונה וכדי שלא תהיה שם מדינה פלשתינאית."** המשוררת שואלת את הרמטכ"ל מה בכוונתו לעשות אחרי שיפשוט את מדיו, והוא משיב לה: **„לאהבת חיי הישנה — הנגרות."** הרמטכ"ל אינו מפרט באוזני משוררת־הילדים הקשישה אם בכוונתו לעשות פינוקיויים שיילחמו במלחמות־העתיד, או שרפרפולים שיימכרו למימון המילחמות־הבאות. אבל המשוררת הסנילית מתריעה ואומרת לרמטכ"ל: **„אתה האדם החשוב ביותר במדינה. אסור לך להיות נגר..."** בארצות־הברית, כאשר הגיעה מילחמת־ויאטנאם

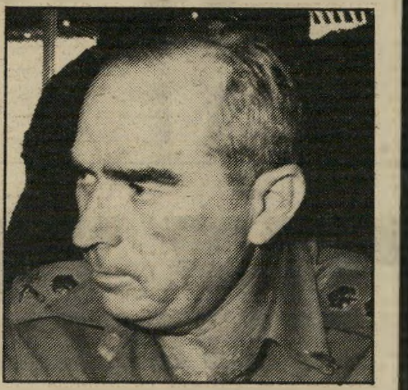

רמטכ"ל איתן
פינוקיויים

מחזאי בסר
סיבסוד מיותר

לשיאה, היה זה **ד"ר בנג'מין ספוק** שיצא להילחם במדינה המשמידה את הילדים שגדלו לפי ספריו. במדינת ישראל 1982, מחזקת משוררת שירי־הילדים את הרמטכ"ל. יש גבול.

● בהארץ (8 בדצמבר) פורסמה רשימה מאת **מיכאל אגורסקי** תחת הכותרת פגישותי עם סולז'ניצין ועם הדמוקרטיה הישראלית. אותו אגורסקי מספר על רעיונות הפאן סלאביזם של חתן פרס נובל שהיא הגירסה הרוסית לפאן־איסלמיזם החומייניסטי. סולז'ניצין וחבריו אגורסקי נמנים עם אלה הטוענים כי הדמוקרטיה המערבית היא שורש כל רע, ולכן הטיפים לביטולה. אגורסקי ברשימתו מוליך את הקורא, בשמו של סולז'ניצין, למסקנה: **„שהשיטה הפוליטית הישראלית במתכונתה הנוכחית היא האיום הרציני ביותר הנשקף לקיומנו הלאומי..."** ושאר הבלותות, המוליכות את כותב שורות אלה לשיר הידד לדמוקרטיה הישראלית, ששליחו של סולז'ניצין כאן מגנה.

● בהעולם הזה (2338) תחת הכותרת יותר טוב במדור במדינה מופיע סיפורו של כתב־העת עיתון 77. ברשימה נכתב לקראת סיומה כך: **„בסר, שיזם את הפגנת הסופרים מול משרד־הביטחון בדרישה להקים ועדת־חקירה ממלכתית לחקירת הטבח במחנות־הפליטים בלבנון, אינו מושך ידו מפוליטיקה. לדעתו, גם לאמנות יש קשר לפוליטיקה. הוא טוען שהחברה חייבת לממן את אמנותיה. כפי שהיא מממנת את צבאה לשם חוסנה החברתי, כך היא חייבת לממן את הכותבים. מדוע שלא לתת 150 מישרות במשרד־החינוך ולחייב את מקבל־המשכורת לקיים הופעות לפני תלמידים תמורת משכורתו..."**

רעיון זה הוא האיוולת בהתגלמותה, למרות שהוא מיובא מארץ מוצאו של בסר, פולין, המסבסדת קצת יותר מ־150 סופרים. ביום שבו יתחיל משרד־החינוך לשלם משכורות לסופרים, פני הסיפרות הישראלית יהיו עלובים, לפחות כאותן ספרויות עלובות במשכורת של מדינות מזרח־אירופה. סופרים טובים אינם זקוקים למימון מטעמו של שר־החינוך והתרבות; והסופרים הגרועים — גם המשכורת הממשלתית לא תשפר את רמת כתיבתם. החוסן התרבותי של ישראל אסור לו להיות דומה לאותו חוסן צבאי, שעליו מדבר בסר.

מאת דן עומר

יום אחד קם ערבי צעיר שומר־חוק ושורף את אחותו למוות - מה מביא אותו לכך? מדוע הוא מוכן להרוס את כל חייו?

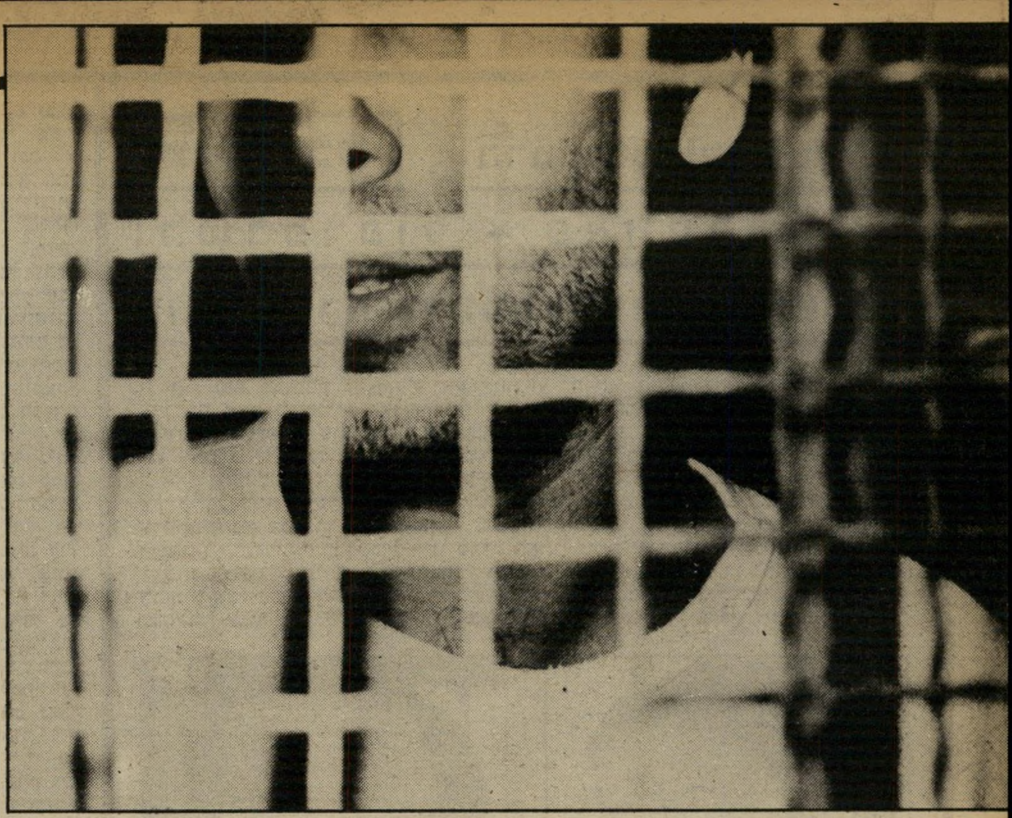

לרצוח למען כבוד המישפחה

„השעה היתה שעת לילה מאוחרת. ישנתי שינה עמוקה. לפתע שמעתי צעקות והתעוררתי. כשפתחתי את העיניים, לא ראיתי את אשתי לידי. בחדר השני צעקו גבר ואשה. רצתי לכוון הדלת, פתחתי אותה, וראיתי את אשתי עם המאהב שלה עומדים באמצע החדר, כשהגבר מחזיק סכין בידו. כשהבחינה בי אשתי, היא תפסה את הסכין מהיד של המאהב שלה ורצה לעברי. אני הייתי מנומנם. באותו הלילה עוד שכבתי איתה.”

„כשראיתי אותה רצה לכיוון שלי עם הסכין, תפסתי לה את היד שהחזיקה את הסכין וסובבתי אותה. תוך כדי הסיבוב נתקע הלהב של הסכין בחזה שלה. שמעתי אותה צועקת: 'סמיר, הרגת אותי!' היא נפלה על הריצפה מתבוססת בדם.”

„באותו רגע קפץ עלי המאהב שלה ותפס לי את הרגל. את הרגל השניה שלי הכנסתי בפרצופו. הוא נפל ואחר־כך ברח מהבית.”

סמיר איברהים, ערבי נוצרי מיפו, יושב היום בכלא רמלה ומרצה מאסר עולם על רצח אשתו, שאותה אהב עד מוות, לדבריו, אך רצח אותה כדי להגן על כבוד המישפחה. יחד עם סמיר כלואים היום בבתי־הסוהר בישראל 23 ערבים נוספים, אשר רצחו כדי להגן על כבוד המישפחה.

בעיני החוק הישראלי הם נחשבים לרוצחים, ונשפטו לכן למאסר עולם. בין כותלי הכלא היחס אליהם הוא יחס של כבוד והערכה. לא מתייחסים אליהם כאל עבריינים, ולא מנסים לערב אותם בענייני הכלא.

מספר סמיר איברהים חכים:

עדיף לי לשבת עוד 50 מאסרי עולם ולא לפגוע בכבודי ובכבוד הילדים שלי. את המאהב של אשתי גידלתי אצלי בבית מגיל 12. אבי מצא אותו ברחוב, אימצנו אותו, חיתנתי אותו, כשבגד בי היה כבר נשוי עם ילדה. הייתי שותה את הדם שלו. את אשתי אהבתי אהבה עזה כמוות. שש שנים חיזרתי אחריה באהבה גדולה, ולפני הנישואין לא העזתי לגעת בה בגלל הכבוד שלה. אחרי שהתחתנו אף פעם לא חשדתי בה. נתתי לה יותר מדי חופש. נתתי לה כספים ובגדים בלי גבול. אחרי 15 שנות נישואין נולדו לנו שלושה ילדים למופת. ילדה בת 11, ילדה שניה בת 10 וילד בן 9. יום אחד באו הילדים וסיפרו לי שאמא בוגדת בי עם האיש שגר אצלנו בבית. לא רציתי להאמין להם, אך הילדים סיפרו שראו אותה בעיניים שלהם עם הגבר הזה במיטה. הלכתי, דיברתי איתה והיא הבטיחה להיות בסדר; אבל היתה מתנקמת בילדים, כי ידעה שהם מספרים לי הכל. בסוף, כשהתברר שהיא ממשיכה בבגידותיה, לא יכולתי לשאת יותר.

היססתי אם להרוג אותה או לא. לילה אחד התוודתה באוזניי על היחסים בינה ובין המאהב שלה, ואז לא יכולתי לסבול יותר. אני לא מצטער שהרגתי אותה. עד המוות שלי אני לא אצטער. הכבוד שלי ושל הילדים שלי זה בדם שלי בציפורניים ובידיים. אם אדע שבתי בוגדת בבעלה, אהרוג גם אותה — לפני בעלה, לפני אלוהים. זה כבוד המישפחה שלנו, אבל אני בטוח שאצל הילדים שלי לא יקרה דבר כזה, כי הם ראו מה אבא שלהם עשה למען הכבוד, למענם.

כמו עץ עם תולעים

איש לא היה רוצה להתחתן עם הילדה שלי, כלב לא היה לוקח אותה, אם לא הייתי עושה מה שעשיתי. היו אומרים: „זוהי ילדה של אמא שבוגדת בבעלה. בזה שרצחתי, ניקיתי את שם המישפחה ושם הילדים שלי. בתי התחתנה ברוך השם, הילדים שלי מכובדים ברמלה, מקום מגוריהם, והם מצדיקים אותי על המעשה שעשיתי.

מאת
נירה גל

אני היום בן 55, יושב בכלא כבר שבע שנים, אבל בעוד תשע שנים אצא לחופשי אחרי שקיבלתי חנינה והפסדתי לי את העונש. הסבל לא איכפת לי. אדם סובל ביליון פעם ומת פעם אחת. הכבוד שווה את החיים ואת הזהב וכל מה שברא אלוהים.

במישפחה שלי יש חוק: אשה בוגדת נהרגת. הכבוד נולד איתנו והיה איתנו עוד כשהיינו בבטן של אמא שלנו. אבא שלי בחיים שלו לא הרים יד על אמא שלי, וכשהיא נפטרה הוא לא התחתן. היה יושב ליד הקבר שלה ובוכה.

אני לא יכול לקבל את החוק היהודי ששפט אותי כרוצח רגיל. אני לא מכיר חוק כזה. אני לא רוצח. אולי ליהודים אין כבוד והם לא מבינים את החשיבות שלו בעינינו.

„לא חשבתי על העונש”

היו צריכים לשפוט אותי לפי המסורת הערבית. בזמן שילטון המנדט קרו מיקרים כאלה. אני זוכר מיקרה שגבר אחד רדף אחרי אחותו וחתך אותה מלמעלה עד למטה, וקיבל שישה חודשים בלבד. בזמן המנדט היו באים לשופט ומסבירים לו: גידלנו עץ, ענף אחד קיבל תולעת, פחדנו שהתולעת תתפשט וכרתנו את הענף. בתנ״ך כתוב אם אשה בוגדת צריך לרגום אותה באבנים. אם הייתי חי באחת ממדינות ערב, היו רוגמים את אשתי באבנים, ואחר־כך היו משליכים את גופתה לבאר מים.

עד כאן סיפורו של סמיר, קבלן מישנה לחפירות ולתיקונים בחיים „האזרחיים”.

אסיר אחר, היושב בכלא רמלה על רצח בגלל כבוד המישפחה, ומצטער היום על המעשה שעשה, הוא חמד חמידי. חמידי, בעל ארשת פנים נעימה ודיבור שקט, הוא בדווי בן הכפר טייבה שבגליל־העליון. חמידי עובד בכלא במיטבח קטן, המספק ארוחות לסגל העובדים ולהנהלה. הוא אחראי על חדר־המנהל ובמשך היום מכין קפה לעובדים.

מנהל הכלא, דויד פרי, סומך עליו, וכשהוא הולך הביתה מפקיד בידיו את מפתחות חדרו. „הוא מנקה את חדרי ושומר על החפצים שלי כעל בבת עינו,” אומר פרי.

הרבה זמן לוקח לשכנע את חמידי לשחזר את המעשה שעשה. בסוף הוא משפיל את ראשו ונזכר.

מספר חמד חמידי:

את רצח אחותי ומאהבה תיכננתי מראש. החלטתי שהלילה אני גומר עליהם. באותו זמן עבדתי בחברת־שמירה, והבאתי איתי הביתה תת־מיקלע עוזי. הלכתי לאמצע הכפר, שם הקימו להם אחותי והמאהב שלה אוהל, נכנסתי לאוהל כשהם ישנו, הרגתי את שניהם ורצתי להסגיר את עצמי למישטרה.

לפני עשר שנים, כשהייתי בן 28, היתה אחותי בת 20. אנחנו שנינו אחים יחידים מאותה אם. אח אחד ושבע אחיות הם מאמא אחרת. הייתי הכי קרוב אליה. שנינו מאותו רחם. אחותי הכירה את הבחור הזה, שהיה שכן שלנו. הורים לא היו לו, וגם לא מיקצוע. הוא היה מסתובב עם האחות שלי, חילל את כבודה, ולא רצה להתחתן איתה. הלכתי אליו ואמרתי לו: תתרחקו מהכפר כי אתם מביישים את המישפחה שלנו. תסתובבו בעכו ונצרת רק תתרחקו מהכפר.

אצלנו זאת בושה גדולה שבחורה הולכת עם גבר בלי להתחתן. הבחור לא שמע בקולי ואפילו הקים להם אוהל באמצע הכפר וככה היו חיים יחד בלי חתונה. הלכתי למישטרת ראש־פינה להתלונן עליהם, וענו לי שפה יש דמוקרטיה ושהמשטרה לא מתערבת בעניינים כאלה. לא יכולתי לסבול יותר את ההשפלה הזאת והרגתי אותם.

אני בדווי, אצלנו זה מינהג. זה בדם שלנו. אפילו המישפחה של הנרצח ידעה שהוא אשם, לכן לא ביקשה ניקמת־דם. הבן הזה הביא במעשיו גם בושה למישפחתו שלו.

האמת היא, שכשביצעתי את המעשה לא חשבתי על העונש. היום, אחרי שאני יושב עשר שנים במאסר, הגעתי למסקנה שמה שעשיתי היה שטות. חבל לי על מישפחתי, אשתי וארבעת ילדי, אחותי שאותה אהבתי מכל איננה בין החיים.

מה הרווחתי מזה? כשעשיתי את זה לא חשבתי על המחיר שאיאלץ לשלם. היום, כשאני יוצא לחופשות וחוזר לכלא חזרה, זה כאילו אני חוזר ישר אל המוות. אמנם אשתי הצדיקה אותי על המעשה, אבל היא אומרת: חבל עלינו ועל הילדים שנותרו ללא אב. אני יודע שלא אצא חי מהכלא. מה נשאר לי רק הכבוד שלי. אבל מה שווה הכבוד שלי כשאני שפוט למאסר עולם?

עד כאן סיפורו של חמידי.

מהמישפחה לא מתגרשים

אחמד עייד ג'ממה הוא ערבי מוסלמי בן כפר יפיע שליד נצרת. מזה תשע שנים הוא מרצה עונש מאסר עולם בעוון רצח ארוסתו, שהיתה גם בת־דודתו. היום הוא בן 32. כשהוא יושב באגף הכללי ברמלה, הוא מגולל סיפור המעלה תמיהות. מתוך סיפורו מתעורר ספק אם אמנם ביצע במו ידיו את המעשה אשר יוחס לו. דבר אחד ברור: הוא הודה בביצוע מעשה, אשר ייתכן שבוצע בידי מישהו אחר מבני מישפחתו. אך הוא הודה למען כבוד המישפחה.

מספר אחמד:

הייתי בן 22, נרקומן המשתמש בסמים. ישבתי כבר בכלא ב־'66 ו־'67 ועברתי טיפול של גמילה. באותו זמן התארסתי עם בת־דודתי. עמדנו להתחתן, הדפסנו הזמ־

נות, הזמנו להקה שתופיע בחתונה שלנו.

יום אחד הגעתי לכפר קצת שתוי, ואנשי הכפר קידמו את פני בקללות ובמילים גסות על ארוסתי, שפשוט קשה היה להקשיב להם. הם צחקו על כך שארוסתי בוגדת בי ויוצאת עם גברים אחרים. בהתחלה לא האמנתי והלכתי לבני המישפחה שלי, לברר אם השמועות האלה נכונות. בני המישפחה ידעו את האמת וסיפרו לי. היא חיללה לא רק את הכבוד שלי, אלא את כבודה של כל המישפחה. כל הכפר צחק עלינו והצביע עלינו.

רדפתי אחרי ארוסתי, שעבדה באותו זמן כאחות בבית־החולים

„אני מוכן לשבת עוד 50 מאסרי עולם ולא להוריד את כבוד ילדי!"

מג'דל בטבריה. עקבתי אחריה וגיליתי שהיא באמת הולכת עם גברים אחרים מאחורי הגב שלי. דיברתי איתה וניסיתי לשכנע אותה שמה שהיא עושה פוגע בכבוד שלי ובכבוד המישפחה שלי, אבל שום דבר לא עזר.

יום אחד, בתוך הבית, איבדתי את השליטה על עצמי. חנקתי אותה וזרקתי אותה לתוך הבאר. אחרי המעשה ברחתי. לא רציתי להסגיר את עצמי, כי ידעתי שאם אתפס ואשפט לפי החוק היהודי אני אואשם ברצח. חודשיים הסתתרתי עד שנודע לי שהמישטרה אסרה את ההורים שלי ואת האחים שלי. אנחנו חמישה אחים וחמש אחיות. פחדתי על המישפחה שלי והיסגרתי את עצמי למישטרה. שם התחילו ללחוץ עלי.

על אחותי הקטנה איימו, והיא צעקה אלי: „אחי, אל תיתן להם לקחת אותי לכיסא חשמלי!" לי אמרו השוטרים בנצרת: האחים שלך הלשינו עליך שאתה ביצעת את הרצח.

רגע השבירה שלי היה כאשר לקחו את ההורים הזקנים שלי והפשיטו אותם עירומים לנגד עיני. השפילו את הוריי בחוסר כבוד. אצלנו ההורים זה הכל. באותו רגע, כשראיתי את ההורים שלי עומדים עירומים ומושפלים, הודיתי ברצח. הייתי מודה בכל דבר, לא היתה לי ברירה אחרת.

אני מוכן לשבת בכלא עוד שמונים שנה. אצלנו, אם ארוסתי לא היתה מהמישפחה שלי, הייתי יכול להתגרש ממנה. אבל אם ארוסתי היא מהמישפחה, אין ברירה, צריך להרוג.

אני מסוגל לקחת על עצמי רצח שמישהו אחר ביצע, למשל אבא או אמא שלי. אצלנו לא נותנים לזקן לסבול. אני אפילו לא מעז לעשן ליד אבא שלי. אני ממילא עבריין ואין לי עדיין ילדים, אז למה שלא אקח את האשמה עלי? לאחי יש ילדים והוא צריך לדאוג להם, אז אני צריך לשבת במקומו, כי אין מי שידאג לילדים. ככה זה אצלנו. הייתי חייב לקחת על עצמי את האשמה.

ברור שאני רצחתי אותה. הרי הודיתי באשמה. אם הודיתי באשמה, סימן שאני עשיתי את זה. אני משלם על זה, לא? כל היתר לא חשוב. בינתיים, לפני שיבעה חודשים, תוך כדי ישיבתי בכלא, התחתנתי. הכרתי את אשתי דרך ההורים, בזמן שיצאתי לחופשה. הוריה והיא ידעו שאני שפוט ל־24

רצח אשתו סמיר איברהים חכים, נוצרי מיפו בחצר כלא רמלה בה הוא עובד בגננות. סמיר אינו מצטער אף לרגע שרצח את אשתו שבגדה בו וביזתה את כבודו וכבוד ילדיו. „אם אדע היום שבתי בוגדת בבעלה, אהרוג אותה לפני בעלה. אצלי במשפחה יש חוק נגד אשה בוגדת."

שנים בגלל רצח ארוסתי. הם קיבלו אותי ולא התנגדו לנישואין, כי בעיניהם אני אדם מכובד. רצחתי למען כבוד המישפחה."

עד כאן סיפורו של אחמד עייד ג'וממה.

אחמד יושב בכלא ועובד כנגר. כשהגיע לכלא לא ידע קרוא וכתוב, והיה מכור לסמים. האסירים הערבים הפוליטיים, המרצים עונשי מאסר בכלא רמלה, לקחו את אחמד תחת חסותם, עזרו לו להיגמל מהסמים, ולימדו אותו קרוא וכתוב. לאחמד נשארו עוד שבע שנים עד לגמר ריצוי עונשו. אחרי שמאסרו הופחת והועמד על 24 שנים, בזיכוי שליש על התנהגות טובה.

„צריך להסביר את החוקים"

„אני לא יודע מה קרה לי באותו רגע. ראיתי את אחותי יושבת באוטו עם בחור שהוא לא מהעדה שלנו. עלה לי הדם לראש. היה לי אקדח ביד ויריתי בה. החבר שלה ברח. נתקפתי בפחד, נכנסתי לאוטו ונרדמתי ליד גופתה."

היום, אחרי 11 שנים בכלא שאטה, באגף אסירי עבודה, מתרגש כאסם חשבון כשהוא שב ומספר את סיפור רצח אחותו, על רקע שמירת כבוד המישפחה. היום הוא בן 44 ועומד להשתחרר בקרוב, אחרי שזכה בחנינה.

מספר כאסם:

אני נוצרי בן כפר כנא. אצלנו הכבוד עומד מעל הכל. אנחנו גדלנו על ברכי הזקנים. ראינו, למדנו, שמענו, ומה ששמענו נכנס לנו לדם. את אחותי אהבתי יותר מכל. אני גידלתי אותה. היא היתה שונה מיתר ארבע אחיותיי. הרגיז אותי שהיא הלכה עם אנשים לא רצויים.

„המחיד לא היה שווה את זה!"

אצלנו בכפר חיים יחד מוסלמים ונוצרים. אנחנו אוכלים אותו אוכל, יש לנו את אותם המינהגים, אבל להתחתן זה עם זה אסור. אם היא היתה מוסלמית, לא היה איכפת לי שתלך עם מוסלמי, אבל אנחנו נוצרים ואצלנו זה אסור.

ניסיתי לשכנע אותה שתפסיק לבייש את המישפחה. כל פעם היא הבטיחה לי שלא תלך עם מוסלמים, אבל הפרה את הבטחתה. כשראיתי אותה במו עיניי עם המוסלמי, הרגתי אותה מאהבה. עד היום לא מצאתי שופטים ומחוקקים שאהבו אותה יותר ממני. כשאני נזכר בה, אני צועק. הלב שלי מתכווץ.

מעונשים שנותנים במדינה הזאת לא מבחינים בין פשע ופשע. אילו ידעו המחוקקים מה זה דחף לא בר־כיבוש היו מתנהגים אחרת. החוק היהודי לא מכיר במינהגים של הערבים, אבל החוקים האחרים של הערבים כן מכירים במינהגים של היהודים.

החוק היהודי חייב להתחשב ברחפים, באמונה, ובמינהגי הערבים כפי שהיו קיימים במשך מאות שנים, וקשה לשנותם היום. צריך שיפעילו מחלקת־הסברה מישטרתית או ממשלתית, שתעבור בבתי ספר וראשי־מועצות ותסביר לערבים את החוקים של מדינת ישראל.

אני מאוד מצטער על אחותי שהיא מתה. אבל לא מצטער על המעשה עצמו. בעיניי הוא היה מוצדק וגם בעיני בני הכפר שלי. אני לא רוצח רגיל. אני לא רצחתי מישהו שלא היה איכפת לי ממנו. רצחתי את אחותי היפה, שהיתה בסך הכל בת 20.

עד כאן סיפורו של כאסם חשבון.

כאסם, שהוא במיקצועו קבלן בניין, מתכונן לחזור אל כפרו, אחרי שעונש מאסר העולם שלו הופחת ל־11 שנים בלבד. כשיחזור אל כפרו, יתקבל בכבוד גדול. הוא הגן על מישפחתו מפני החרפה.

גם להרוג וגם להציל

בן עשרים בלבד היה נעים מחמוד סולטאן, כשהצית את הבית שבה היתה באותו זמן אחותו. ממורמר ונזעם הוא יושב

(המשך בעמוד 56)

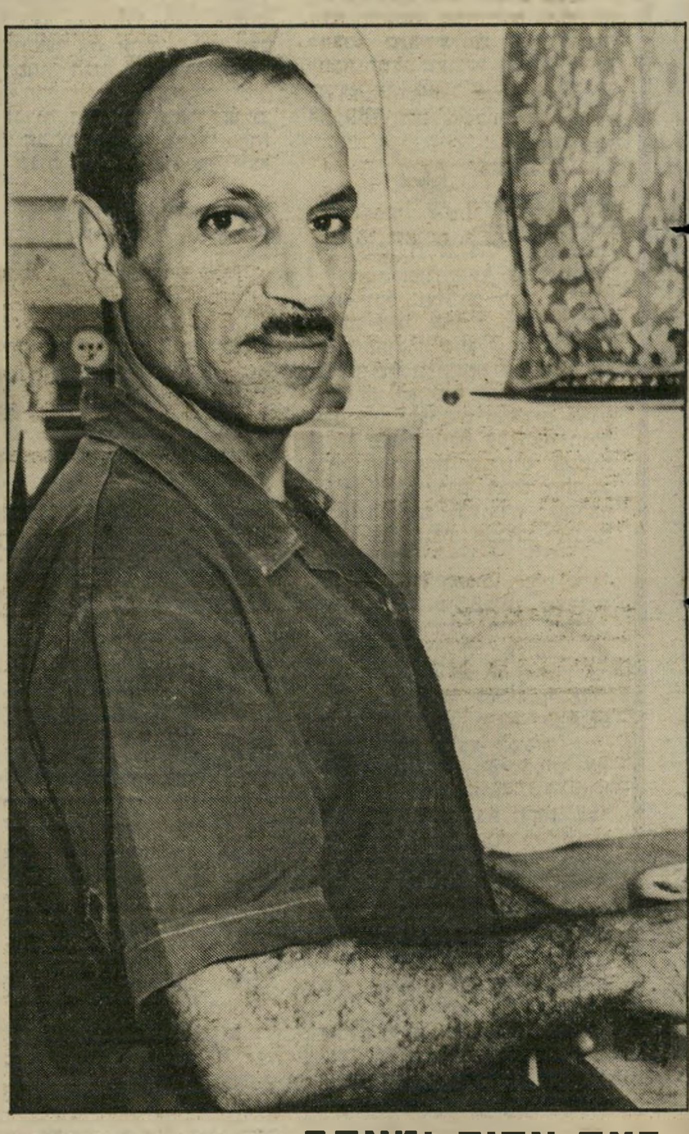

רצח אחות ומאהב חמיד חמידי בן ה־38 במטבחו הקטן בכלא רמלה שם הוא מכין קפה לסגל העובדים. „אצלינו לא מכנים אדם כמוני בשם רוצח אלא אדם בעל כבוד. אבל מה עוזר הקכבוד אם אתה יושב במאסר עולם?"

רצח ארוסתו

אחמד עיד ג'ממה, עובד בנגרות בחצר בית סוהר רמלה. אחמד הודה שרצח את ארוסתו שהיתה גם בת דודתו. „אם ארוסתי לא היתה מהמשפחה שלי יכולתי להתגרש ולהיפרד ממנה, אבל אם היא מהמשפחה שלי אין ברירה חייבים להרוג אותה.” אסירי־כבוד־המישפחה הם שקטים מהאחרים.

(המשך מעמוד 55)

כלא רמלה, ומסרב להיזכר במיק־ה שאירע. לבסוף אחרי שיחה ארוכה, הוא מגלה טיפין טיפין את אשר עבר עליו.

מספר נעים מחמוד סול־טאן:

אני בורח מהעניין הזה. קשה לי להיזכר בו. המישפחה שלנו נהר־סה, אנחנו משולים למתים. בדרך כלל אדם פוגע באחרים, הוא אר־נס, שודד, גונב. אני פגעתי בעצמי הרסתי לעצמי את החיים.

אנחנו מכפר טירה, אצלנו כל תושבי הכפר הם מוסלמים. אנחנו שישה אחים וארבע אחיות. אחותי עזבה את הבית כי פחדה מאבי עברה לכפר אחר. לקרובים שלנו היה חשד שהיא יצאה לתרבות רעה.

היא היתה בבית ואני הצתתי

„אני חייב לקחת על עצמי רצח שמישהו אחר מבני־ משפחתי ביצע אותו...”

את הבית. כשראיתי שהבית בוער, רצתי לתוך האש והוצאתי אותה. רצתי איתה לבית־החולים כדי ש־יצילו אותה. כן, אני רציתי להרוג אותה וגם להציל אותה. אחרי חמישה ימים היא נפטרה.

אני נולדתי בשביל לסבול. התחלתי לעבוד בשביל המישפחה שהייתי בן 17 בלבד. לא הספקתי לראות כלום מהחיים שלי. למרות שבגלל המעשה כולם מכבדים או־תי, כי אדם שעושה מעשה כזה כולם מוכנים לעשות הכל למענו. כך חינכו אותנו. זה נשאר כמו אותם.

איך זה שאנס תוקפני ואני יוש־בים על אותו עונש. הוא ואני זה אותו דבר? והוא משתחרר מה־לא לפני! אבל למרות הסבל, אני לא יודע אם אני מצטער על המעשה. הכבוד הוא החשוב ביותר לאדם. בלעדיו הוא לא שווה שום דבר.

עד כאן סיפורו של נעים מח־מוד סולטאן.

הגברים אינם נרצחים

האסירים הערבים, אשר ני־דונו בהתאם לחוקי מדינת ישראל לעונש של מאסר עולם ב־אשמת רצח על כבוד המישפחה, מצדיקים את מעשיהם בהסתמך על פסוק י"ד בפרשת נשים ב־קוראן.

לפי תפסיר אלג'לאליאן, שהוא אחד הפירושים הידועים של הקו־ראן, משתמע כי אשה אשר זנתה, צריך להביא ארבעה עדים, שהם גברים מוסלמים, שיעידו שהיא אכן זנתה. אם נמצאו גברים כאלה, צריך לאסור את האשה בבית ולמנוע ממנה כל קשר עם אנ־שים, עד שתמות לבד, או שאלו־הים ימצא לה דרך לחופש.

בספר האימרות של הנביא מוח־מד, הנקרא אל חדית', נאמר כי יש לסקול את האשה הניאפת מאה פעמים ולהרחיק אותה לאחר מכן למקום נידח למשך שנה. בפרשת הנשים מדובר רק על נשים שזנו, אך בפרשת האור בקוראן, בפסוק ב', נאמר שיש להלקות גם את הגבר. לפי פוסקי המוסלמים ה־סונים, הכוונה היא גם לפנוי ול־פנויה, הבאים ביחסי אישות ללא נישואין, לא כל שכן, הנואף ואשת איש אשר שניהם דינם סקילה.

לא ידוע שום מקרה, שבו ניסקל גבר או נרצח על כבוד המישפחה. מבחינה חברתית, אין הערבים רו־אים את הגבר הזונה כפוגע בכבוד המישפחה, אפילו אם הוא מקיים יחסים עם אשה אחרת. מי שרואה את עצמה נפגעת היא רק מיש־פחתה של האשה.

בתקופה מאוחרת יותר עשו אב־חנה בין גברים ונשים נשואים ובין לא נשואים. ללא נשואים השאירו את עונש 100 המלקות, ולנשואים שנישאו לפי דת האיסלאם העונש הוא סקילה.

לפי סיפור מוסלמי ידוע, הגיעה יום אחד אל הנביא מוחמד, קבו־צה של יהודים, ואיתה איש ואשה יהודים שזנו, ושאלו אותו איזה עונש להטיל עליהם. שאל אותם מוחמד: מה נאמר בתורה בענין סקילה? אנו לו שבתורה אין עונש סקילה, אלא רק עונש מל־קות. אמר מוחמד: לא נכון. הבי־או את התורה ושם התברר שב־ספר דברים, בפרק כ"ב, פסוק כ"ב, נאמר: „כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל, ומתו גם ולמנוע ממנה כל קשר עם אנ־מד, הנקרא אל חדית', נאמר כי שניהם, האיש השוכב עם האשה נערה בתולה מאורשה לאיש ומצ־אה איש בעיר ושכב עימה והו־צאתם את שניהם אל שער העיר ההיא וסקלתם אתם באבנים ומתו. את הנערה על דבר אשר לא צע־קה בעיר ואת האיש אשר עינה את אשת רעהו ובערת הרע מקר־בך.”

רצח אחותו

קאסם חשיבון, יושב על מיטתו בכלא שאטה. חשיבון עומד להשתחרר השבוע מהכלא לאחר שישב 11 שנים וקיבל חנינה מהנשיא. „אני מצטער שאחותי מתה, אבל לא מצטער בשום אופן על המעשה עצמו. השופטים בישראל חייבים להתחשב בדחפים, אמונה ומינהגים שקיימים אצל הערבים מאות בשנים.”

במצריים ובירדן מותר

רוב **הערבים** שרצחו על כבוד המישפחה היו מעדיפים להישפט באחת ממדינות ערב.

בחוק העונשין המצרי, בסעיף 237, נאמר כי מי שהפתיע את אשתו במצב של זנות ורצח אותה או את מי שזנה יחד איתה, עונשו מאסר של פחות מ־3 שנים. סעיף זה, המכיר בהגנה על כבוד ה־מישפחה, פוטר את מבצע הרצח מגזר־דין על רצח בכוונה תחילה, שהעונש עליו במצריים הוא מאסר עולם או מאסר עם עבודת פרך.

לפי החוק המצרי, היה סמיר איברהים חכים, שרצח את אשתו ברגע שמצא אותה במיטה עם אחר, נשפט ל־3 עד 7 שנות מאסר בלבד. בישראל הוא שפוט למאסר עולם.

סעיף אחר, 249, בחוק העונשין המצרי מקנה הגנה למי שרצח את מי שפגע בכבודה של אחותו. אם אתה רואה את אחותך נאנסת ועל ידי רצח האנס אתה מונע את האונס — אתה יוצא זכאי. אך ההגנה לא תחול אם רצחת אחרי שהפגיעה כבר נעשתה.

בישראל יכולים להיווצר לפע־מים מיקרים אבסורדיים. כאשר, למשל, שני בדווים בני אותו שבט, אשר פלג אחד של השבט מתגורר בצד המצרי של הגבול, והפלג השני בצד הישראלי, ושני בדווים אלה יבצעו את אותה עבירה של רצח מתוך הגנה על כבוד המיש־פחה, הרי החוק הישראלי יטיל על הבדווי הישראלי מאסר עולם, ואילו הבדווי המצרי יקבל פחות מ־3 שנות מאסר, או אף ייצא זכאי.

גם החוק הירדני מקל, כשמדו־בר בהגנה על כבוד המישפחה. לפי סעיף 340 א' לחוק העונשין הירדני, אדם אשר מצא את אשתו, אמו, אחותו, או בת־דודתו כשהיא מקיימת יחסי מין עם מישהו אחר והרג את שניהם או אחד מהם, או פצע אותם בלבד, הוא נהנה מה־מונח „אלעזר אל מוחל” — הפוטר מבצע העבירה מכל עונש. אמנם ירשיעו אותו בדין, אבל לא יטילו עליו עונש.

לפי סעיף ב' של חוק 340, אם אדם מפתיע את אשתו או אחד מבני מישפחתו עם מישהו אחר בנסיבות המעוררות חשד בלבד, הוא ייהנה מהמושג „אלעזר אל מוח'פף”, הדומה ל„קרים פסיונל” הצרפתי (רצח מתוך תאווה), ויידון למאסר שנה בלבד. זאת בניגוד לרצח רגיל, שעונשו גם לפי החוק הירדני הוא מאסר עולם, או לעתים אף מוות.

הנשיא מתחשב

החוק **הישראלי** אינו מת־חשב בהגנה על כבוד המיש־פחה, וכל המבצע רצח בכוונה תחילה דינו אחד: מאסר עולם.

את החוק הישראלי, המחמיר ב־עונשם של הרוצחים על כבוד ה־מישפחה, לא שינו אמנם עד היום, אולם רוב הערבים המרצים כרגע עונשי מאסר עולם על רצח בגלל כבוד המישפחה מגישים בקשות לחנינה, ובמיקרים רבים התחשב נשיא המדינה בעובדה שהרצח נעשה על הגנת הכבוד ועונשם הופחת.

דובר מישרד־הפנים, יצחק פיינ־ברג, הסביר, כי מכיוון שערבים אלה הם אזרחי מדינת ישראל, החוק הישראלי חל עליהם. לא ייתכן כי ערבי שרצח יישפט ב־מדינה ערבית, או לפי חוקי מדי־נות ערב. אדם מובא למישפט במדינה שבה בוצע הפשע.

לדובר מישרד המישפטים לא ידועה גם שום כוונה של שר־המישפטים לשנות את החוק, למ־רות שהאסירים טענו כי שמעו שעומדים לשנות את החוק לגבי־הם.

מנהל כלא רמלה, דויד פרי, מספר על אסירים אלה, כי הם אנשים מיוחדים במינם. הם אסירים טובים ושקטים, שאינם מעורבים בשום תככים, שהם בדרך־כלל לחם חוק לאסירים. „אלה אנשים עם ערכים. אני רוחש להם אהדה וא־מון, אבל לא מפלה אותם לטובה. תנאיהם הם כשל יתר האסירים. הם אינם מתערבים בנעשה, למרות שצריך הרבה כוח כדי לא להיכנס ללחצים ועימותים ולשמור על צלם אנוש.”

נירה גל

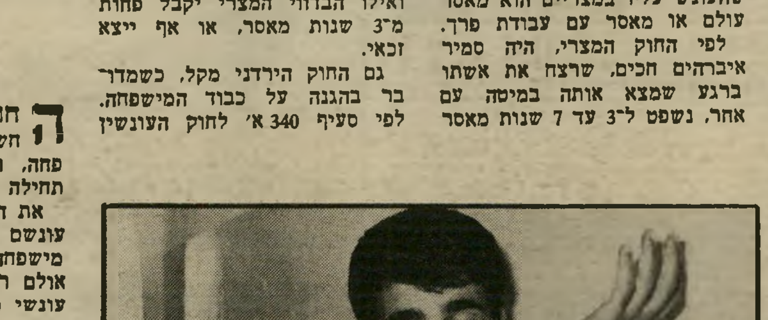

נעים מחמוד סולטאן

הוא צעיר ערבי ממור־מר, יושב בכלא מגיל 20, מהיום ששרף את בית אחותו ובו בזמן ניסה לפרוץ לבית כדי להצילה ללא הועיל. „אני בורח מהענין הזה. במעשה פגעתי בעיקר

קוק ספורטיב

מעלה את הספורט
על מסלול האופנה

היום ספורט הוא גם סגנון לבוש. וכמו תמיד כשמדובר באופנה, המקום הראשון שמור לצרפתים. בית קוק ספורטיב מצמרת הליגה הבינלאומית של יצרני בגדי הספורט הגיע לישראל.

מעתה תוכל לרכוש חולצות, נעלי-טניס, נעלי ג'ונינג, חליפות טריינינג, גרבי ספורט וסווט שירטס עם סמל התרנגול המפורסם בחנויות הספורט, בתי הכל-בו וחנויות האופנה המובחרות בישראל.

le coq sportif

ישראכרט-איתנו בכל קניה

אין זה משנה לאן נצא לקניות:
לחנויות כל-בו גדולות, לבתי אופנה או לכל מקום אחר.
העיקר שישראכרט איתנו תמיד בכל קניה.

משתלם לשלם ב-
ישראכרט

• בנק הפועלים בע"מ • בנק המזרחי המאוחד בע"מ • הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ • בנק קונטיננטל לישראל בע"מ • בנק מסד בע"מ • בנק הבניה לישראל בע"מ • בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ
• בנק אמריקאי ישראלי בע"מ • בנק אוצר החייל בע"מ • בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ • בנק צפון אמריקה בע"מ • בנק למימון ולסחר בע"מ • בנק עין חי בע"מ

תוכניות מועדפות

בטלוויזיה הישראלית

יום רביעי

22. 12

יום רביעי — 22.12 —

● מגזין: תצפית (8.30 — שידור חוזר בצבע, מדבר עברית). המגזין מוקדש לתעוקת־לב. בסרט ניתוח עקיפה, שבו משתילים בשריר־הלב וריד שהועבר מרגלו של החולה.

● סרט קולנוע: מעוני־מבצרי (10.05 — שידור בצבע, מדבר צרפתית). סרט המוקרן לרגל שנת הקשיש הבינלאומית. דיירי בית־אבות במרכז בריסל מתקוממים נגד הנהלת המקום ומבקשים לשנות את אורחות הבית. הכל מתחיל עם בואה של דיירת חדשה למעון. המשתתפים בסרט, מיקצתם שחקנים ובמיקצתם דיירים בבית־האבות. הבימאי: בנואה לאמי.

יום חמישי

23. 12

● תיעוד: המוסד (9.30 — שידור בצבע, מדבר עברית). סרט ראשון מתוך שלושה סרטים העוסקים בפעילות המוסד וקהילת המודיעין הישראלית, בבימויו של גידעון גנני. הסידרה מביאה כמה מפרשיות המוסד החשופות לפירסום. הצילומים נעשו בארץ ובחו״ל. הפרק הראשון, המוסד — עיניה של ישראל, מנתח את דפוסי־הפעולה והמיבנה של המוסד, מספר על מיבצע גניבת המיראז׳ים, פרשת לילהאמר, פרשת המדענים הגרמנים, חטיפת ספינות שרבורג, על פעולות המילחמה בטרור ועוד. בין המשתתפים: המהנדס השווייצי הנס פראונקנכט, וולפגנג לוץ, אל״מ עזרא קדם („כריש״), פרופ׳ יובל נאמן.

● דראמה: שנות מידבר — וינסטון צ׳רצ׳יל (10.20 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הפרק כניעה מתמשכת מתאר את התקופה בין פברואר 1937 וספטמבר 1939. ערב מילחמת העולם השנייה, האווירה בבית־הנבחרים הבריטי אינה שלווה כלל וכלל. נוויל צ׳מברליין מתמנה ראש־ממשלה, גרמניה פורצת לאוסטריה ואחר כך לצ׳כוסלובקיה. צ׳מברליין יוצא ב„שליחות השלום״ שלו. אריק פורטר מגלם את דמותו של צ׳מברליין.

● סידרה קומית: שלי (11.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הפרק סוד היקום מתאר שיחה בבית־הקפה החביב על שלי, ההופכת עד מהרה להיות דו־שיח על בעיות פילוסופיות־מדעיות.

יום שישי

24. 12

● סרט קולנוע: הלדותיו של איש פשוט (10.00 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). השחקנים דאדלי מור (שהופיע לא מכבר בארתור וב־10) ופיטר קוק, מככבים בפארודיה שאותה ביים סטנלי דונאן (חידון בחרוזים, שיר אשיר בגשם והיאנקים הארורים). עלילת־הסרט מספרת על טבח במיסעדת־המבורגרים הכורת ברית עם השטן, כדי לנסות ולהשיג את כל מאווייו. הסרט מלגלג על החלומות הנדושים: כסף, מין, כוח והצלחה, ושזור בהומור מסוגנן. זוהי פארודיה על אגדת פאוסט, המתרחשת בלונדון של ימינו. בתפקיד אורחת מופיעה ראקול ולטש.

● דת: מיסת חג־המולד בשידור חי מבית־לחם (11.50 — שידור בצבע, בשלוש לשונות). שידור ישיר מכנסיית המולדת בבית־לחם. השידור יימשך עד השעה 2.00.

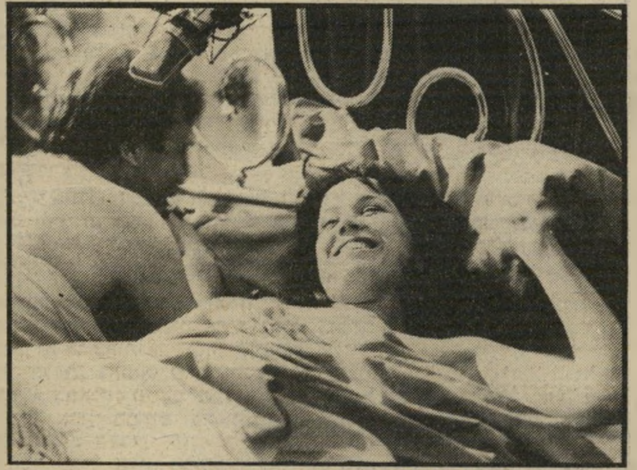

קלר ופארל: אנגלי בפאריס

מוצ״ש, שעה 10.30

שבת

25. 12

● מדע: עולם־המיסתורין של ארתור קלארק (8.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). פרק נוסף בסידרה הבלתי־סדירה, תחת הכותרת כרעם ביום בהיר, מביא את סיפורן של תופעות שונות ומשונות.

● דראמה: אנגלי בפאריס (10.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). סיפור על זוג אנגלי: הוא נואף והיא אינה רוצה לדעת. חיי־המין של בני־הזוג טובים. אלא מה? הגברת חשה מרירות מכיוון שלא זכתה בחופשה מאז נולדו בניהם. העימות בין השניים קורם עור וגידים כשהבעל שב מפאריס, עיר־החטאים. את תפקיד הבעל מגלם קולין פארל ואת תפקיד אשתו — ז׳נט קיי. את ג׳ני, הנערה הפריסאית, מגלמת השחקנית שרה קלר.

● סידרה: לא יאומן כי יסופר (11.20 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הפרק בחיים לא משיגים הכל מביא את סיפורה של טוניטה ס׳ גארדנר על שתיים המופיעות בתיאטרון בלתי־מכובד ורוצות לשפר את מצבן הכלכלי. האחת פוגשת בזקן המציע לה נישואין, אולם לרוע מזלה, היא אינה נאמנה לאיש.

יום ראשון

26. 12

● מבט שני: שלישי רשבת בתנועה (9.45 — שחור־לבן, מדבר עברית). סירטה של הבימאית ג׳ודי לוק על תנועות־הנוער בישראל 1982.

או׳ניל: קאז

יום שני, שעה 10.55

● סידרה: ויין ושוסטר (11.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). פרק נוסף בסידרה הקומית, שבה מככבים שני הקומיקאים הנודעים.

יום שני

27. 12

● סידרה: תהילה (8.03 — שידור בצבע, מדבר ומזמר אנגלית).

● דראמה מקורית: חשיפה אוטית (9.30 — שידור בצבע, מדבר עברית). סירטם של רוני ניניו (בימאי) ודיתה גרי (תסריטאית) על נערה בת 17, העוסקת באופן כפייתי בצילום סטילס, תוך הרחבה לעולמה המישפחתי ההרוס. בסרט מככבים: דן תורן, יוסי פולק, אדית אסטרוק ואחרים.

● סידרה: קאז (10.55 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). הפרק באגף הסגור מביא עוד אחת מעלילותיו של קאז. בפרק זה משתתף השחקן פטריק או׳ניל.

יום שלישי

28. 12

● טל־די: יום שידורים מיוחד למניעת תאונות בדרכים (מ־5.03 ועד לתום השידורים). החל מתוכניות־הילדים וכלה בתוכניות־הערב, פוסעת הטלוויזיה בעקבות קול ישראל בנסיון לצמצם את התאונות בדרכים, באמצעות כלי־התיקשורת הממלכתיים.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 22. 12

● אנימציה: באגס באני (6.10 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 20 דקות, מדבר אנגלית). סירטי־הנפשה של אחת הדמויות החביבות בסרטיו של וולט דיסני. משעשע ילדים ומבוגרים.

● דרמה: שלש האחיות (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית). עיבוד לטלוויזיה למחזהו הנודע של אנטון צ׳כוב, בביצוע שחקנים בריטיים מן השורה הראשונה, חברי רויאל שקספיר קומפני.

יום חמישי 23. 12

● סידרה לילדים: הנס כריסטיאן אנדרסן (5.35 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית). סידרת־אנימציה הממחישה את אגדותיו הבלתי־נשכחות של הסופר הדני המפורסם. הפעם: אגדת הנסיכה היפה.

● מחזה השבוע (9.50 — ערוץ 3 — שידור בצבע, מדבר ערבית). מדי שבוע בשעה זו מקרינה הטלוויזיה הירדנית הצגת־תיאטרון, שצולמה בעת הופעה חיה בקאהיר. גינוני התיאטרון המצרי מחייבים כל שחקן לקוד קידה לעבר הקהל בעת הופעתו הראשונה על הבימה, והקהל מגיב במחיאות־כפיים. היכולות לשמש אמות־מידה לגבי מידת הפופולאריות שלו.

יום שישי 24. 12

● סידרת־מתח: צ׳יפס (4.30 — שני הערוצים — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרה שגיבוריה הם שני שוטרים אופנוענים ממישטרת קליפורניה, לארי ווילקוקס הבלונדי ואריק אסטרדה השחרחר. בכל פרק מתרחשת עלילה בלשית מרתקת.

● בידור: תוכנית הבידור של ליל חג־המולד (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, מדבר אנגלית). כהרגלה מדי שנה, תגיש הטלוויזיה הירדנית תכנית בידור מעולה לרגל חג־המולד.

● מיסת חג־המולד (12.00 בלילה — ערוץ 6 — שידור בצבע). שידור ישיר באמצעות הלוויין מכנסיית סנט־פטרוס בוותיקן של מיסת חג־המולד, בהשתתפות האפיפיור.

יום שבת 25. 12

● קומדיה: דירת־רווקים (8.30 ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית). קומדיה בריטית העוסקת בתחום חדש יחסית: דירות־רווקים, שבהן מתגוררים צעירים וצעירות ביחד — אך בנפרד, כשהם משתתפים שווה־בשווה בשכר־הדירה, בעבודות־הבית, ובמסי־הוועד. ריצ׳רד או־סוליבן הוא הגבר המתגורר בדירה עם שתי נערות, פאולה וילקוקס וסאלי תומסט, כשמתחתם מתגוררים בעלי־הדירה, יותה ג׳ויס ובריאן מרפי.

יום ראשון 26. 12

● ספורט: שבוע של ספורט (7.10 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר ערבית). סקירה מורחבת של אירועי־הספורט החשובים בירדן ובעולם בשבוע החולף.

● סידרה קומית: טקסי (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית). סידרה אמריקאית המתרחשת בתחנת־מוניות ניו־יורקית, עם טיפוסים יוצאי־דופן. בתפקידים הראשיים: ג׳וד הירש, מרילו הנר וג׳ף קונווי.

יום שני 27. 12

● הרפתקות: קאש וחבריו (6.30 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית). סידרת הרפתקאות בסיגנון המערב הפרוע. מירדפים אחרי כנופיות של מפירי חוק וסדר בנוף מרהיב.

● סידרת־מתח: סטרסקי והאץ׳ (9.10 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית). לאוהבי סדרות המתח האלימות, עם דייוויד סול ומייקל גלזר.

יום שלישי 28. 12

● ספורט היתולי: טלה מאץ׳ (6.30 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 40 דקות, מדבר גרמנית וערבית). מישדר מגרמניה המערבית, המציג תחרויות היתוליות מקסימות בין שתי קבוצות משתי ערים בגרמניה. ספורט ועליצות בכפיפה אחת.

● סידרה קומית: ספינת האהבה (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית). פרק אחרון לעת עתה בסידרת־הטלוויזיה הפופולארית והמוכרת לצופים בארץ, בהשתתפותם של קווין מקלאוד, ברני קופל, פרד גרנדי, ג׳יל וילאן ולורין טיוס.

„אני עבד גרוע!"

(המשך מעמוד 35)
ידיים, מ־20 סנט למניה ל־9 דולר למניה. והיום, כל יוצר בעל שיעור קומה רוצה לעבוד עם החברה הזאת.

■ ■ ■

● **אתה עובד עם מנחם גולן לפי סרט או לפי חוזה שנתי?**

אני לא עובד לא לפי סרט ולא לפי חוזה שנתי. אנחנו צוות. יש לנו חברה.

● **אתה שותף בחברה?**

יש לי אחוזים.

● **כמה אחוזים?**

יש לי הרבה מניות.

● **חשבתי שלמדת באמריקה שזה לא בושה לדבר על כסף שמרוויחים אותו ביושר.**

אני מרוויח המון כסף, יחסית לבימאי ישראלי. יחסית לספילברג, אני מרוויח מעט.

● **איפה אתה, באמצע?**

אני מרוויח כמו בימאי־צמרת אירופי.

● **מה זה אומר?**

מאות אלפי דולרים לסרט.

● **מה צריך כדי להצליח בהוליווד?**

שלושה דברים: שיהיה לך בנק, שתהיה יהודי ושתהיה הומו. אם יש לך את אחד משלושת הדברים, אז יש לך סיכוי להצליח. אם יש לך את שלושתם — אתה מסודר.

● **איך מתנהלים העסקים במישרד של מנחם גולן? בעברית?**

זה נורא מצחיק. זה עברית ואנגלית ביחד, וכל הגויים באים בבוקר ואומרים בוקר טוב במיבטא מצחיק כזה.

● **והישיבות?**

באנגלית, אבל זה די קשה, ולפעמים אנחנו עוברים לעברית, ואז זה די מביך.

■ ■ ■

● **אתה מתכוון לחזור ארצה?**

אני כל הזמן בארץ.

● **אתה כן, אבל הבית שלך, האשה שלך והיהדות שלך בהוליווד.**

אנחנו בונים בית בכפר אז"ר, והייתי רוצה למצוא סידור שהגיחות יהיו לשם והבסיס יהיה פה.

● **חלום ישראלי ידוע: חצי שנה ישראל חצי שנה ארצות־הברית.**

את מוכרחה להבין. הלב פה אבל ההצלחה, ההכרה הבינלאומית, היא שם. נורא חשוב לי שהילדות שלי יגדלו בארץ. הקטנה כבר לא זוכרת עברית. אני כולי מפה, כל ישותי. אני יכול לדבר אנגלית כמו שאני מדבר עברית?

אני יכול להגיד לסיום כמה מילים על האשה הכי חשובה בחיי?

● **ברוריה. בטח, כמה שאתה רוצה.**

במיסגרת מה שקורה לי עם בחורות, שכולן מסובבות לי את הראש, יש רק אשה אחת — ובאמת שאני לא יודע מה הכשוף שיש לה עלי שטמטם לי את המוח. ותאמיני לי, כל בוקר שאני קם, וכל ערב שאני הולך לישון, זה קורה מחדש. וזה הפוך ממה שאומרים, שהשניים מקהית את האהבה. אצלנו זה להיפך. זה הולך ומתחזק, זה יופי. אני חושב שבלי ברוריה אני סמרטוט, אבוד, אין לי משמעות רגע אחד בלעדיה, אני לא יודע כלום, לא מסוגל לכלום, ומזה גם נבע הענין שהיא עובדת איתי, כי זה היה מגוחך שלא נעשה דברים ביחד. וכך חלה התפתחות טבעית, וברוריה באה לערוך את הסרטים שלי. וכעת אנחנו כל הזמן ביחד. מסתובבים בעולם. אנחנו אוהבים להיות יחד. כשצילמנו פה את ספיחס, היא היתה איתי ועם הילדות חודשיים. אחר־כך התחילו הלימודים, והיא חזרה להוליווד. טילפנתי לה ובכיתי שתבוא מייד. לא יכולתי בלעדיה. תאמיני לי, ברוריה והילדות זה העניין שלי בחיים.

● **אני יכולה לשאול אותך כמה מילים גם על הסרט „ספיחס"?**

באמת לא דיברנו עליו בכלל.

● **אתה אוהב את הסרט הזה?**

אני אוהב כל דבר שאני עושה. למה את שואלת?

● **מכיוון שכשראיתי את „אסקימו לימון" ממש התרגשתי. זה היה סרט נוסטלגי חביב, שהזכיר לי את הילדות שלי, שריגש אותי בגלל סיפור האהבה שלו. אבל כשראיתי את „ספיחס" הרגשות האלה נעלמו. תסלח לי אם אומר לך שהסרט וולגרי.**

למה, בגלל הסצינה של החרא?

● **לא, בגלל התחת של צחי נוי.**

זה וולגרי בעינייך? הבחור הזה הוא סטאר. את יודעת מה יקרה אם אני אוציא מהסרט את התחת של צחי נוי? יהרגו אותי! ביפאן מחכים לזה מיליונים. על מה את מדברת?

שידור

צל"ש

השיעור הגרמני

● לכתב הטלוויזיה **איתן אורן**, על כתבתו המדהימה והמהממת על גילוי מיכתביה של **ג'דרון**, בתו של המנהיג הנאצי **היינריך הימלר** והבאתם ארצה. בכתבתו המדהימה הצליח אורן להמחיש באמצעים טלוויזיוניים, שהזכירו את ימיה הטובים והרחוקים של הטלוויזיה הישראלית, את הסיפור האפל של התקופה הנאצית. שיאה של הכתבה: שיחת־הטלפון שערך אורן, יחד עם מגלה־המיכתבים עם בת הימלר, היתה הישג טלוויזיוני. אורן לא התעלם גם מכמה מתיסמונות של אותה מחלה גרמנית בהקשר הישראלי, ואיפשר לפרופ' **אוריאל דן**, מאוניברסיטת תל־אביב, לספק את הרמזים על תהליך התנוונותו של עם, כשיעור גרמני להווה הישראלי, נכון לעכשיו.

בצד הכתבה מצוי גם מחדל מדהים של הטלוויזיה הישראלית. חומר, שהיה בכוחו להיות סרט תיעודי למבט שני, אך הוא הוכנס למיסגרת המצומצמת של השבוע יומן אירועים. לעומת אטימותם של מנהלי חטיבת־החדשות בטלוויזיה בולטת הערנות של רשתות־טלוויזיה זרות, שביקשו לרכוש את החומר של הכתבה לשידור בתחנותיהם.

געגועים

● לכל מי שהיה שותף להעלאת המופע דמוי־המחזמר על ראשון־לציון, ולהבאתו לטלוויזיה. מופע יפהפה זה, העשוי בטוב־טעם ובכישרון, העלה געגועים עמוקים לארץ־ישראל שהיתה פעם, והטיל אור משעשע על העליה הראשונה, הנשכחת לעיתים קרובות.

מאחרי הקלעים

צביקה סופר

דברים מוזרים מתרחשים באחרונה במיסגרת הביצועית של בניין הטלוויזיה הישראלית. כניסתו של מפקד גלי צה"ל לשעבר **צבי** („צביקה") **שפירא** למישרת מנהל מחלקת־התוכניות באחד בנובמבר טרם מורגשת בשטח.

עדיין שולטת במחלקה זו ביד רמה המנהלת הקודמת של מחלקת התוכניות, **אסתר סופר**, בעמדה של מפיקה ויועצת. (לעומת זאת נכנס **טוביה סער**, בלא עזרת קודמו, **יצחק שימעוני**, לנעלי מנהל־הטלוויזיה בלא ייעוץ ו/או חפיפה).

התחושה בין מפיקי־הטלוויזיה היא שצביקה שפירא הוא בעמדת איוש בלא כוונות למימוש. מפיקי חטיבת־התוכניות ובימאיה החלו לכנות באחרונה את שפירא, מאחורי גבו, בכינויים „מר שופר" ו/או „צביקה סופר." אחת מהסיבות לכך היא האופן שבו ממשיכה אסתר סופר לפתור את הבעיות, שפיתרונן הוא בסמכותו של שפירא. במקביל מתרעמים עובדים אלה על כך שיש אפשרות סבירה ששפירא לא ייצא במישלחת הטלוויזיה למי"פ, יריד סירטי הטלוויזיה הבינלאומי, שבו יירכשו הסרטים והתוכניות לעונת־השידורים הבאה, כך שידו לא תהיה בעיצוב המעשי של התוכניות.

בפגישות־הגישוש הראשונות של שפירא עם המפיקים והבימאים הוא הרשים אותם לטובה, כאשר הבהיר את כוונותיו והקונספציות התיקשורתיות שלו. אך לעומת רושם ראשוני זה הולכים עובדים אלה ומתאכזבים מגישתו היומיומית, בנושאים השונים התובעים את פיתרונם.

פסקול

התעלפות בטלוויזיה

מבדיחות גל"ץ, שסופרו עד להחלטת הבג"צ שמנעה את כניסתה של השדרנית **עדנה פאר** למישרת מנהל־התוכניות של התחנה וסגנית המפקד בדרגת סגן־אלוף: „עכשיו עם מינוייה לדרגת סגן־אלוף, תקבל פאר גם תוספת־שדה על הזמן שהיא מבלה במחיצתו של הרמטכ"ל רפאל איתן" ●● ביום הרביעי האחרון שוחחה אחת מקריינויות־הרצף בתחנה המשדרת בעברית שיחת־טלפון עם מישהו מחוץ לבניין־הטלוויזיה. לפתע השתתקה. בעל־השיחה התקשר מיד אל אחת מהטלפוניסטיות של הטלוויזיה, ואחרי הפצרות נאותה זו לעלות לקומה החמישית ולברר מה עלה בגורל קריינית־הרצף. הטלפוניסטית מצאה את קריינית־הרצף מעולפת על ריצפת חדרה ●● קשה לומר שמיספר הערבים המועסקים ברשות־השידור עולה, יחסית לאחוז שלהם באוכלוסיה. הראייה: כתב־הטלוויזיה **רפיק חלבי** נטל חופשה ללא־תשלום, קולו של כתב שירים ושערים, **זוהייר בהלול**, לא נשמע עוד במיסגרת תוכנית פופולארית זו בעברית, וכן גם קולו של **בסאם ג'אבר**, איש מחלקת החדשות של קול ישראל ●● שערוריה מאיימת בימים אלה על מחלקת הדת של הטלוויזיה. השערוריה החלה כאשר **ש"י רקאנטי**, מי שהיה כותב תוכנית זו במשך תקופה ארוכה, ביקש חופשה־ללא־תשלום. מהנהלת הטלוויזיה הבהירו לו, כי אינו שכיר של הרשות, אלא עובד־חוזה, ועל כן עליו להתפטר. רקאנטי, שביקש את חופשתו בשל אי־הצגת מיכרז לתפקידו, גילה כעבור שבועיים כי הנהלת הטלוויזיה פירסמה מיכרז לתפקידו. התברר לו שהמיכרז תפור למידותיו של חידונאי־הרדיו הוותיק, **מרדכי פרימן**, כדי שזה יירש את מקומו של הרב **בנימין צביאלי**, מנהל מחלקת־הדת של הטלוויזיה, העומד לפרוש לגימלאות מתפקידו. רקאנטי החליט לפנות אל ועד־עובדי־הפקה־חדשות של הטלוויזיה. הוועד מתכונן לטרפד את המיכרז התפור ●● שמועה עקשנית במיסדרונות הטלוויזיה טוענת כי מנהל־הבמה והמפיק **פיטר מילק**, („מאכילם של ילדי קמבודיה הרעבים"), ומי שהיה ממנהיגי ועד־עובדי־הפקה־חדשות בטלוויזיה, עשוי לעבור בחופשה־ללא־תשלום לחברת־הסרטים החדשה, בהנהלתם של **אלי ניסן**, **שלמה עבאדי** ו**אבי אנג'ל**.

מיהו מי בערוץ השני?

תוך שלושה חודשים עומד שר־החינוך והתרבות, זבולון המר, למסור את ההודעה על ראשיתו של הערוץ השני בישראל. לא ברור עדיין אם יהיה המדובר בטלוויזיית־כבל או בערוץ מיקרו־גל נוסף, או בשניהם יחד.

את התהליך, שיביא תוך שלושה חודשים לשינוי מהפכני במתכונת הרגלי־הצפייה בטלוויזיה, שוב אי־אפשר לעצור, כפי שלא ניתן היה לעצור, בשעתו, את ראשית שידור הטלוויזיה הישראלית.

כחצי תריסר חברות־סרטים עומדות במצב של כוננות, לקראת שינוי מתכונות הטלוויזיה בישראל:

● **„אולפני הרצליה"** — בניהולו של **יצחק קול**. עם בעליה נמנה גם **שמואל תמיר**. זוהי חברה בעלת תשתית ואולפנים גדולים, המספקת לטלוויזיה הישראלית חלק ניכר משירותי האולפן שלה.

● **„מרכז התיקשורת הירושלמי"** — חברה בניהולם של **מיכה שגריר** ו**דן ארזי**, המשלבת חברות של שירותי טלוויזיה שונים, ביניהם חברת סירטי קסטל הוותיקה. חברה זו נמצאת בבעלותה של חברת אינקובה. היא ביצעה עבור המפד"ל את שירותי־ההפקה במערכות הבחירות האחרונות, וידועה

שגריר

קול

סופר

מי שלא יקבל נתח, לא יזכה לעולם

בקשריה הטובים עם שר־החינוך־והתרבות, זבולון המר. חברה זו מפיקה יומן שבועי באנגלית, לתחנות טלוויזיית־כבל אמריקאית, וזה משודר בשידור־חי לארצות־הברית.

● **„אולפני טל־עד"** — חברה שמנהליה הם **עוזי פלד**, בעבר סגן מנהל־הטלוויזיה, ו**אבשלום כ"ץ**. חברה זו, קשורה כלכלית עם בנק דיסקונט. היא מחזיקה אולפנים בבניין תיאטרון ירושלים, מפיקה סרטים ומספקת שירותי־טלוויזיה.

● **„טלוויזיה מיפחרית ישראלית"** — חברה בניהולו של **אדי סופר**, מי שהיה בעבר כתב לעניינים ערביים בטלוויזיה. בחברה זו מושקע כספם של בעלי־הון מגרמניה ומארצות־הברית.

● **„סירטי הבירה"** — בבעלותו של המיליונר **ליאונרד טמן**, קרובו של ניסים גאון.

● **„כלל־מדיה"** — חברת־אב לתיקשורת של הקונצרן הענק כלל, בעלת הוצאת כתר ומפיצת סירטי־וידיאו. בחברה זו ערך לפני שנתיים מנהלה הקודם, **אביטל מוסינזון**, נסיון להפכה לחברת־תיקשורת ענקית. הניסיון לא הניב תוצאות כמקווה.

● **„סירטי רימון"** — חברה שאותה מנהל **ארנון צוקרמן**, ובשלב זה מסייע בעדו **דן שילון**. לחברה זו יש מימון של בנק הפועלים.

● **„סירטי טל־שיר"** — חברה שהוקמה רק לפני כשבועיים, בשותפות של חברת־סרטים יהודית מהולנד בשם בלבו עם הונה של המיליונרית הירושלמית **גיטה שרובר**, שהיתה עד אז שותפה בחברת־הסרטים של ארנון צוקרמן ודן שילון. יושב־ראש שלה הוא ח"כ **חיים הרצוג**. היא שכרה מישרדים בבית־אסיה בתל־אביב. מישרת מנהל־החברה טרם אוישה. בחוגי תעשיית־הסרטים טוענים בעקשנות, כי מנהלה של החברה עשוי להיות מנהלה הנוכחי של הטלוויזיה, **טוביה סער**, שקשריו עם חיים הרצוג נוצרו כאשר שימש כדובר מישלחת ישראל באו"ם, שבראשה עמד אז הרצוג.

● **חברה נוספת** העומדת להצטרף למירוץ היא החברה שעם מנהליה נמנה מי שהיה עורך מבט שני, העיתונאי הוותיק **אלי ניסן**, שחבר ביחד עם כתב־החדשות **אבי אנג'ל**. היא קשורה בתדיראן. השמועה טוענת כי לחברה זו עשוי להצטרף המשנה למנכ"ל רשות־השידור, **שלמה עבאדי**.

מאחר והחלטתו של זבולון המר תהיה תלוייה ברובה במסקנותיה של ועדת־קוברסקי, שחקרה לפני כמה שנים את מיכלול הבעיות של הערוץ השני, סביר להניח שכל החברות הנזכרות ברשימה זו, יאולצו על־ידי הממשלה להקים תאגיד שבו יקבלו חלקים בהתאם לייחס הגודל והחשיבות הפוליטית שלהם. סביר להניח כי ימומשו בתאגיד זה גם המלצות אחרות של ועדת־קוברסקי, להעניק לעיתונות היומית אחוז מסויים של הבעלות, כתמורה על אובדן צפוי של מודעות, לרגל הפעלת הערוץ השני. טרם התבהר מה יהיה חלקם של השבועונים, שאף הם יאבדו חלק ממודעותיהם, והשמועה אומרת, שעם חלוקת־העוגה תהיה גם חגיגה של בג"צים. מי שלא יקבל נתח עם ראשית 'ערוץ 2', לא יזכה לעולם להיכנס למועדון אכסקלוסיבי זה.

רווקיאדה באילת

הסתור מארגנת, ארקיע מטיסה ומלון לגונה אילת מארח.
סוף שבוע משגע באילת
לרווקים ורווקות!

אירוח מלא, תכנית עשירה ומגוונת, בלויים והפתעות:
שחיה ושעשועי בריכה • ערבי ריקודים ובידור
הפלגה ביאכטה לאי האלמוגים • בינגו ומשחקי חברה

מועד: יום חמישי 6.1.83 עד יום שני 10.1.83

מחיר: **8,888** שקל (כולל מע"מ)
המחיר כולל טיסה מת"א, ירושלים וחיפה* לאילת ובחזרה
ואירוח בתנאי פנסיון מלא (ליחיד בחדר זוגי).

* תוספת מחיר לטיסה בלבד.

ההרשמה במשרדי הסתור: **תל־אביב:** רח' בן יהודה 32, טל' 3-2-292411־03, 299281־03; **נופש פלוס**, רח' פרישמן 76, טל' 234356־03.
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 25, טל' 224171־02. **חיפה:** רח' נורדאו 14 טל' 5-4-67313־04.
רמת־גן: רח' ביאליק 47, טל' 721343־03, 729016־03.
נתניה: ככר העצמאות 7, טל' 23644־053, 91207־053. **באר־שבע:** במשרד זכאי החלוץ 75 טל' 37477־057.
ובכפר־סבא: טמסה, ויצמן 78, טל' 22192־052.

arkia ארקיע — הסתור

הפגנת מחאה
בקריאה
לצאת מיד מלבנון!

די! מלחמת לבנון נמשכת כבר יותר מחצי שנה. את מחירה הכבד שלמו וממשיכים לשלם הפליטים והשבויים הפלסטינים, אזרחי לבנון — וגם חיילי צה"ל. הכיבוש המתמשך בלבנון מסבך את ישראל יותר ויותר. יש רק מוצא אחד:

לצאת מיד מלבנון!

הפגנת המחאה תתקיים בשבת 25.12.82. היא תצא בשעה 6.30 אחה"צ מרחבת היכל התרבות, ותצעד אל כּכר מלכי ישראל.

להתראות

הועד נגד המלחמה בלבנון
ת.ד. 39872, ת"א

אנשים המוכנים לחתום על עצומת כנוסח מודעה זו, מתבקשים לשלוח את חתימתם בצרוף 100 שקל למימון הפרסום, לת.ד. 39872, ת"א.

יוחזרו החיילים הביתה — עכשיו!

קבלת מודעות
לכל העיתונים
במחירי המערכת

• שרות ת.ד
ללא תשלום
• מכבדים
כרטיסי אשראי

פרסום אידיאל
אבן גבירול
טל:
227117

חיפושית
מודל 66
55,000 שקל
•
טל. 232262־03
410618־03

זיוה תלם
מזמינה אתכם
למכירת
חורף 1983

דגמים חדשים

חולצות, סוודרים, חליפות,
מכנסים בכל הגדלים
לונדון — פאריז — רומא

בגדי עור - ג'י פולופ

במחירים מיוחדים

המכירה תתקיים בבית זיוה תלם
רחוב דוד המלך 10, הרצליה פתוח
0 5 2 - 7 2 9 7 6
24/12 10.00—14.00 16.00—19.00
25/12 10.00—14.00 16.00—19.00

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

תן טרמפ לחייל

פעם שרו שם בציבור, בליווי פסנתר ואקורדיון, היום קורעים שם את

עור־התוף ✶ מזונו של השף הגדול מכולם: חביתה משתי ביצים ועגבנייה

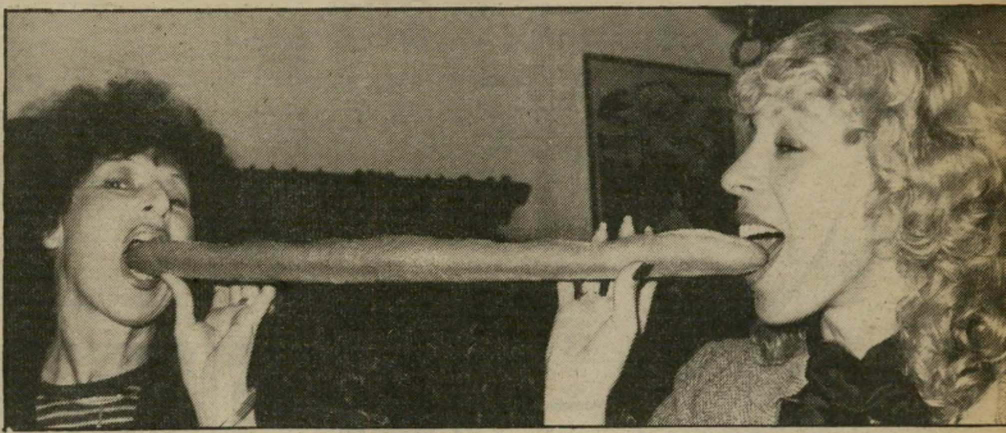

שני הקצוות של בגט טרי, ישר מהתנור, מכרסמות ב־הנאה השחקנית לשעבר ברכה נאמן (מימין) וטרודי קרנר, שהיא בעלת חברת־נסיעות. הבגטים הגיעו למיסעדה בארגז. כשהבחין שף כריסטיאן שאינם חמים דיים, ציווה להחזירם ולהביא ארגז חדש, עם בגטים חמים הישר מהתנור. כשאלה הגיעו, זללו אותם האורחים בהנאה רבה ולא הותירו מהם דבר.

לא על הלחם לבדו

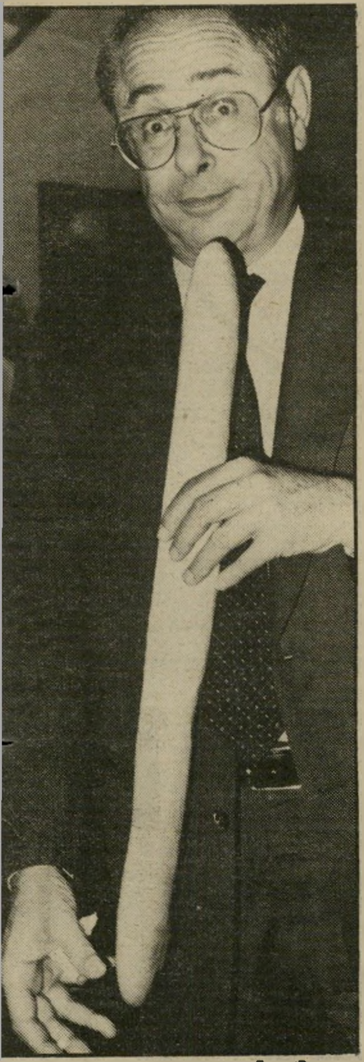

חליל בצורת בגט מחזיק המנכ״ל החדש של חברת אייר פראנס, הנרי רובר.

בכריכים המרוחים בכבד אווז טעים (פואגרה), קרוא־סונים, בגטים, עוגות ממולאות ב־שוקולד ובתפוח־עץ, פרוסות בשר רוסביף תוצרת עצמית של השף **כריסטיאן זרזר**, קינחו **איציק קול**, בעל אולפני הרצליה הבש־לנית **רות פירקים**, המפקד לש־עבר של גייסות השריון **אמנון רשף** מנכ״לים ואנשי־תיירות רבים. כל אלה באו לחגוג את פתיחת עונת־החורף של מיסעדתו של כריסטיאן, לה מדיטרנה שביפו העתיקה.

כריסטיאן הגדיר את המסיבה כחגיגה ללחם הבגט הישראלי, ש־הוא טעים כעמיתו הצרפתי.

הטפסן נחת במיטבח

שף **כריסטיאן** הוא סיפור־הצלחה שהפך כבר למוסד. כריסטיאן זרזר נחשב בעיני רבים מאניני־הטעם לטבח הטוב ביותר בארץ, ומיסעדת־היוקרה שלו אל־המברה ביפו, המלאה עד אפס מקום, גם כשמחיר ארוחה בה ל־זוג הוא 3000 שקל בערב, מעידה על כך.

„אף פעם לא למדתי לבשל. אני לא ביגר תדמור ולא למדתי להיות שף. למדתי בעצמי בעזרת כישרון, דמיון, התמדה, ספרים נשמה ו־אהבה לעניין.״

סיפר השף: נולדתי בכפר קטן המרוחק 15 ק״מ מהעיר קונ־סטנטין, באלג׳יריה, בשנת 1956. כשהייתי בן 19 עליתי לארץ עם גרעין גורודוניה־הבונים עם עוד 14 חברים. באלג׳יריה היינו חברים בתנועה כשש שנים. האמנו אז כולנו בפנחס לבון, שהיה מנהיג גורדוניה.״

באנו ישר לקיבוץ רמת־יוחנן, שם עשינו את ההכשרה שלנו. באנו מלאי אידיאלים וסוציאליזם, האכזבה מיהרה לבוא. גיליתי חיש־מהר שבארץ־ישראל יש שני מיני יהודים: פרענקים ואשכנזים.

בקיבוץ לא קיבלו אותנו, היינו מנודים. אף פעם לא הזמינו אותנו לשתות כוס־תה. כשבחורף הקשה של 56 ביקשנו שמיכה, לא רצו לתת לנו.

אני זוכר שאבי, שמיקצועו היה מפרזל סוסים ורצען, לא הירשה לי לעלות לישראל בלי מיקצוע. נשלחתי על ידו לבית־ספר בצרפת, שם למדתי להיות טפסן בניין. עם הדיפלומה הזאת עליתי לארץ.

אבי, שרכש לו בינתיים פנסיון בקונסטנסיון, פשט את הרגל, כי נתן לאנשים לאכול בחינם. הוריי עלו אחרי לארץ ב־61.

כשהתאכזבתי מהקיבוץ, התגייס־תי לצבא והייתי צלם אווירי בחיל־האוויר.

שף דה־לוקס הוא כריסטיאן זרדז, במדי שף. כריסטיאן עשה בישראל מהפכה בתרבות האכילה. הוא הביא לישראל את **נובל קוויזין** („המיטבח החדש״), המהפכה של המיטבח הצרפתי, והתאים אותו לתנאי הארץ עם ירקות טריים.

אחרי הצבא חיפשתי את עצמי, נסעתי לצרפת. כשחזרתי, הלכתי לעבוד כטפסן בניין אצל אילן גת בסביון. עבדתי קשה, עד שיום אחד בא לי רעיון: לתת אוכל לפועלי הבניין. פתחתי מיסעדת־פועלים בתוך אוטובוס, במשך שנ־תיים הלכתי מאתר בניין אחד ל־מישנהו וחילקתי אוכל.

כשהתבססתי קצת, פתחתי את מיסעדת אלהמברה ביפו, שהיתה שייכת לסלומון היווני. כשהוא נפטר, לקחתי את המיסעדה ונתתי לקליינטים חומוס, טחינה וקוסקוס.

ההצלחה באה אחרי מילחמת ששת הימים. חבר שלי בא אלי עם רעיון לסגור את דלתות וחלו־נות המיסעדה ולעשות ממנה מקום אינטימי. התחלתי לגעת באוכל הצרפתי, התקדמתי לאט־לאט בת־חילה היתה אלהמברה מסעדה של חמישה שולחנות שעמדו בפואייה (בכניסה) ב־1970 היתה לי הזדמנות וקניתי את הדירה שמעל למיסעדה והפואייה משמש היום רק כניי־סה.

ב־1973 פתחתי את מסעדת אנט־ריקוט בבן־יהודה, וב־78 את אנט־ריקוט בירושלים. הכנסתי את ה־מישפחה שלי לעסק, והיום העסק ה״א מישפחתי.

ב־79 פתחתי את מיסעדת המ־דיטרנה (הים התיכון) ביפו הע־תיקה. המיסעדה הזאת היתה שיי־כת בעבר למתי שמואלביץ׳ היום מנכ״ל מישרד־ראש־הממשלה, אחר כך לקחו אותה ארבעה צרפתים, מהם אחד שחזר בתשובה, וב־79 לקחתי אותה אני.

מזה חצי שנה יש לי מתחת ל־מסעדה מאפיה, שאותה קניתי מב־עליה הקודמים, ואני אופה את הבגטים והקרואסונים, לחם עם צימוקים, שוקולדה ותפוחי־עץ.

עד כאן נאום השף.

היום מנהל כריסטיאן לבדו את המיסעדה, ולא רק מבשל. בגמר העבודה הוא נוסע לווילה שלו ב־סביון, שם מחכים לו אשתו ושלו־שת ילדיו. בבית אינו מבשל אלא אשתו. „אני לא מבקר אותה,״ הוא צוחק.

ראש המאפיה שף כריסטיאן מצביע על הקרואסונים שלו בשלבי ההכנה. את הקרואסונים והבגטים אופה כריסטיאן במאפייתו הפרטית, הנמצאת במרתף מיסעדתו.

מהו שף טוב לדעתו „שף טוב הוא שף המבשל מחומרים טריים ועם כל הלב. אני הכי אוהב לבשל דגים, כי כשדג טרי, לא צריך הרבה, רק דמיון.״

כריסטיאן אינו אוהב את ההצ־גות שבאות כתוספת לאוכל, אלא את המזון עצמו. „בבית שלי ב־אלג׳יר היתה תמיד תודעה של אוכל טוב, וזה כנראה עבר אליי בירושה. אמי למדה לבשל מה־גויים; היינו היהודים היחידים ב־כפר.״

כריסטיאן מגדיר את עצמו „איש פשוט. החלום שלי זה לעזוב את המיקצוע לקנות משק ולנוח.״

בסוף הראיון, שנערך במיסע־דתו, הזמין השף לעצמו ארוחה שכללה חביתה משתי ביצים ופ־רוסת עגבניה. על זה באמת נאמר הסנדלר הולך תמיד יחף.

לא מועדון, לא תיאטרון

עכשיו מועדון התיאטרון כפי שהוא נראה היום, הפך למועדון דיסקו ופאנק. בוב (מימין) מגדיר עצמו כשחקן סרטים בינלאומי. הוא לבוש בשריון עשוי משרשרות, המזכירות תלבושת מימי־הביניים. משמאל: המאפרת עדה לזורגן בכובע המכסה קרחת ומחשוף נדיב. רק אנשים בעלי עור־תוף חזק, ועצבי ברזל יכולים להחזיק מעמד זמן רב בתוך הרעש מחריש־האוזניים. והיו כאלה.

עצוב היה לראות את מועדון התיאטרון בתל־אביב. המקום בעל העבר המפואר, שהיה פעם אחד המרכזים הגדולים של התרבות בתל־אביב, המרתף שבו הופיעו מיטב אמני ישראל, כמו רביעית מועדון התיאטרון, כשהקהל שר שם בלווי אקורדיאון ופסנתר. הפך השבוע למועדון פאנקיסטי רעשני.

בהיכנסנו קידם את פנינו רעש מחריש־אוזניים ממערכת־הרמקולים, רעש שבקלות יכול לגרום נזק בלתי־הפיך לאוזני כל אדם נורמאלי כעבור מחצית השעה.

על רחבת הריקודים חוללו במין עילפון־חושים מספר פאנקיסטים, שאותם הייתי רגילה לראות כשעוד ביקרתי בקולוסיאום: בחורים לבושים כמו פרשים מימי־הביניים, שגופם מכוסה שיריון־ברזל וקולרי־כלבים מקשטים את צווארם. **בועז תורג'מן** מאופר כשמסרק תקוע בשערו, והמאפרת **עדה לזורגן** בעלת ראש קרח ומחשוף מהמם היא התפאורה היחידה במקום.

מועדון התיאטרון הוקם בסוף שנות החמישים על־ידי הבימאי **יוסף מילוא**, שהיה אז מנהל תיאטרון הקאמרי, **ויצחק קדישזון**, שהיה אחיו של **יחיאל קדישאי**, ראש לישכתו של מנחם בגין. כשאלה פרשו מהתיאטרון, הם הקימו את המועדון ואת רביעית מועדון התיאטרון המפורסמת.

תקופת הזוהר של המועדון היתה בשנים 58 — 64. כשיוסף מילוא החליט לעבור לחיפה ולהקים שם תיאטרון, לא יכול היה קדישזון המנוח לתפעל את המקום בכוחות עצמו, והחכירו לאחרים. גם הרביעיה התפרקה וכל אחד מחבריה הלך לתיאטרון אחר.

בשנים האחרונות ניסו להחזיר לו את עטרתו הנושנה. **יעקב אגמון** הפעיל את התוכנית בירה ומצב רוח, לאחר מכן הפך המקום למרכז למכירות פומביות ומועדוני־ג'אז למיניהם.

בעבר היה זה המקום בהא הידיעה. בתקופת־הזוהר שלו ישב שם המלחין **יוחנן זראי** והלחין שם את שיריו הראשונים לאשתו, הזמרת **ריקה זראי**. כאן התגלו צמד העופרים וצמד הדודאים.

יענקלה בן־סירא, מהרביעיה, נזכר בנוסטלגיה: „כל גדולי הדור בילו אצלנו. הכנר **אייזק שטרן** היה אורח קבוע. **דני קיי**, להקת גולדן גייט בתקופת זוהרם, פרר ז'אק (האחים ז'אק) הזמרת **אימה סומק**, שרי־ממשלה — כולם באו לשיר שירה בציבור על כוסית־יין. המבקר **חיים גמזו** המנוח כתב באותה תקופה על המועדון — ,התיאטרון ירד למרתף'."

בערב הפתיחה השבוע הסתלקתי מהמקום כל עוד רוחי בי, ולוא כדי להציל את עור־התוף של אוזני, ממכת החרשות. ליבי־ליבי על ימיו היפים של מועדון התיאטרון, שחלפו לבלי שוב.

פעם בתקופת הזוהר של **מועדון התיאטרון** שברחוב מנדלי בתל־אביב הופיעה להקת **מועדון התיאטרון**, שחבריה היו שימעון בר (מימין), יענקל'ה בן־סירא, גידעון זינגר וראובן שפר. הארבעה הופיעו בתוכנית **יידישע מאמע**, על המגויירות מרילין מונרו, ליז טיילור וג'ינה לולובריג'ידה.

תורמים ונוצצים

בפרוות כסאטנים ובזהב מ־מיטב אופנת־העילית חגגו השבוע התורמים לאגודת שמע, שהיא אגודה לחינוך ולשיקום נוער לקוי שמיעה מגיל 6.

בראש האגודה עומדת **ריבה ברנוביץ**, אשתו של הקבלן **אריה ברנוביץ'**, שהגיעה לכך בעיקבות חברתה, אם לשני ילדים חרשים. מטרת המסיבה היתה להביא נשי־כספים, בעלי חברות ויהלומנים כדי שיתרמו כספים למען בניית מועדון ילדים ונוער נפגעי שמיעה. בעוד שאגודת מיחא מטפלת בפעוטים חרשים הרי שאגודת שמע מטפלת בילדים חרשים מגיל 6 ויותר.

בין התורמים היו **אודי רקנאט** מבנק דיסקונט, **ריצ'רד ערמו**... סגן מנהל בנק־הפועלים, **אל**... **פרד אקירוב**, בני־מישפחת א... מנקניקי אס, **ויוסף ריגר**, מחבר... ריגר־פישמן.

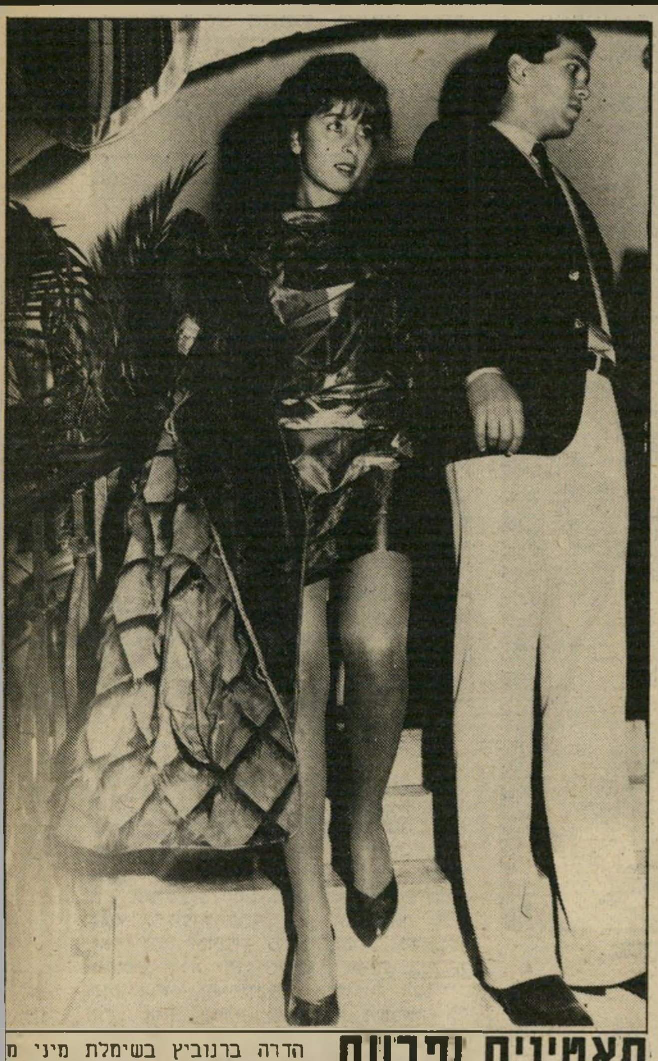

סאטינים ופרוות הדרה ברנוביץ בשימלת מיני מ... סאטין ובמעיל פרווה עם בעלה... ארז ברנוביץ, בנו של הקבלן אריה ברנוביץ. ארז לומד מינהל עסקי... והדרה לומדת חינוך. את ערב־ההתרמה אירגנה אמו של ארז, ריבה...

נירה גל

ג'רי לואיס בתפקיד ג'רי לאנגפורד ורוברט דה־נירו בתפקיד רופרט פאפקין
ההמון שונא ומעריץ בעת ובעונה אחת

סרטים

להצחיק זה כואב

אם הצגת־הבכורה של אחד מסירטי היוקרה של הוליווד, מלך הקומדיה, נערכת דווקא בתל־אביב, ודווקא בחודש דצמבר, יש לכך שתי סיבות ודאיות ושלישית שהיא בגדר הנחה.

הסיבה הראשונה היא זהותו של המפיק, ארנון מילצ'ן, שהחליט להקדיש את הכנסות הצגת־הבכורה לבית החולים שיבא בתל־השומר. הסיבה השנייה הם שיקולי מימון, שחייבו הצגת־בכורה מחוץ לארצות־הברית לפני סוף השנה האזרחית. הסיבה השלישית, שאינה ודאית כלל ועיקר אבל היא בהחלט בגדר אפשרות, היא שמילצ'ן והבימאי, מארטין סקורסזה, חפצים לבדוק את תגובות הקהל לסרט, משהו בסיגנון „הצגות החשאי" שהיו מסדרים פעם בהוליווד, כדי לברר מה חושב הצופה הפשוט על הסרט, ולהסיק מסקנות של הרגע האחרון לגבי העריכה הסופית והפירסום, לפני ההפצה המיסחרית הגדולה. ואכן, לפי התוכנית, מלך הקומדיה עם רוברט דה־נירו וג'רי לואיס בתפקידים הראשיים, יוצג בארצות־הברית רק בפברואר 1983, ואילו במאי יזכה בכבוד המיוחד לפתוח את פסטיבל הסרטים היוקרתי בעיר קאן.

יוצא־דופן. אפשר להבין לרוחו של סקורסזה. הפרפקציוניסט, שלעולם אינו שבע נחת מן המוצר היוצא מתחת ידיו, יושב כבר יותר משנה ועורך את החומר שצילם, מוסיף כאן וגורע שם, משנה קצבים ומסנן בדיחות, מכין בהקפדה מירבית עוד סרט, שצריך להיות חריג בסידרת החריגים שבהם התמחה עד היום.

אין ספק שמלך הקומדיה הוא מוצר יוצא־דופן. הנתונים הבסיסיים כבר מעידים על כך: זו כמעט קומדיה, אבל זה עצוב; זה מותחן — אבל המתח שבו הוא גורם מישני לחלוטין; זהו טפח חשוף של עסקי־השעשועים באמריקה — אך המשעשע שבהם נדיר מאוד. רוברט דה־נירו, אותה פצצת־זמן קולנועית, שחקן היודע להשרות סביבו תחושה של חרדה

דה־נירו עם דיאן אבוט
הנערה מהקולג'

ומתח פנימי אדיר, האיש שהכל קושרים אותו לתפקידים דרמאתיים כבדים, מגלם קומיקאי השואף להגיע לפיסגה, בכל מחיר; ואילו ג'רי לואיס, המוקיון הניצחי, האיש שנדמה היה כאילו אין סוף לצורות שבהן הוא יכול לעוות את פניו ואת גופו, מופיע כאן בתפקיד דראמטי מאופק, ללא חיוך אחד לרפואה. כמנחה פופולארי של תוכנית ראיונות בטלוויזיה, אחד מאלה ששימשו השראה ל־שעה טובה.

בדרן אלמוני. הסיפור פשוט בתכלית. אחד, רופרט פאפקין, בדרן אלמוני המתקרב לאמצע שנות השלושים לחייו וטרם עשה שם לעצמו, רוצה להופיע בתוכנית של המראיין הפופולארי ג'רי לאנגפורד, להציג שם את כישוריו ובדיחותיו לפני קהל צופים של עשרות מיליונים, מחוף־אל־חוף. סגולה טובה יותר להצלחה אין.

אלא שזה לא כל־כך פשוט. לאנגפורד הוא יותר מאדם, הוא תעשייה. הוא מוגן על־ידי מרכזניות, מזכירות, יועצות, מפיקים, פרקליטים ושומרי־ראש, הוא טרוד על־ידי נודניקים, שתמיד רוצים ממנו משהו, הוא רוצה קצת פרטיות וקצת מנוחה, ובוודאי שאינו מתעניין בגורלו הפרטי של רופרט פאפקין, או חש אחראיות כלשהי לקאריירה של האיש הזה.

בלית־ברירה, אחרי שכל הנסיונות הנואשים האחרים שלו נכשלים, נוקט פאפקין באמצעי של יאוש, כשהוא מגייס לעזרתו נערה המאוהבת בלאנגפורד עד שיגעון, ומשוכנעת שהוא מתעלם ממנה רק למראית־עין, כי למעשה גם הוא אוהב אותה. שני אלה יחד חוטפים את הכוכב, ודורשים בתמורה לחייו — הוא הזדמנות להופיע בתוכנית הנכספת, והיא אפשרות לבלות עמו ביחידות.

מחסלים חשבונות. לא קשה להבחין שבעצם שלושת המעורבים העיקריים בסרט, סקורסזה, דה־נירו ולואיס, מחסלים כאן כמה חשבונות אישיים מאוד עם עולם־הבידור האמריקאי. הצינה נודפת מתוך כל מיסדרונות־העוצמה המובילים אל כוכב נערץ, המקרין־כביכול חום ואנושיות כשהוא מופיע על מסך הטלוויזיה. מאידך גיסא מוצגת הפריצה לתחום הפרס, שהופכת כל איש מפורסם לקורבן מיועד של המון המעריך ושונא במידה שווה: זקנה אחת מבקשת חתימה מלואיס ברחוב, הוא נעתר לה, אחר כך היא מבקשת שיאמר משהו לנכדה בטלפון, הוא מתנצל וממשיך ללכת, ואז היא צועקת אחריו בשיטנה: „הלוואי שתקבל סרטן!" במקרה או שלא במיקרה, הסביבה שבה הולך לואיס ברגל, אינה רחוקה מהבית המכונה דאקוטה האוס, שם מצא את מותו קורבן דומה של יחסי הערצה־שינאה, ג'ון לנון.

עולם החלומות. לגבי סקורסזה, בימאי ריאליסטי הנוטה לקדרות, זהו הסרט החייכני ביותר, לכאורה, מאז ניו־יורק, ניו־יורק. הוא אפילו מעז לעשות כאן מה שנמנע ממנו תמיד בעבר: הוא משתף את הצופים בעולם החלומות של גיבורו, בעיקר משום שעולם חלומות זה, שהוא מוחשי עד לכאב עבורו, הוא חלק בלתי־נפרד מן המציאות שבה הוא חי.

מארשה (סנדרה ברנהארדט) ורופרט פאפקין — חוצפים
הזדמנות להופיע בתוכנית הנכספת

מנחה תוכניות הטלוויזיה ג'רי לאנגפורד — חטוף
לבלות עם הכוכב ביחידות

יתכן מאוד שמעקב מדוקדק אחרי מיבנה הסרט יצביע פה ושם על נפילות, ואפשר בהחלט להניח שסקורסזה עוד ישנה פה ושם פרטים שונים לפני שיציג את הסרט בארצות־הברית. כפי שהוא עכשיו, ברור שיש נתחים מסויימים שהם סתומים למדי: דמותה של מארשה, החברה ש־משתפת פעולה עם פאפקין בחטיפת כוכב הטלוויזיה, היא דוגמה אחת לכך.

הסרט משובץ בכמה מחוות לקולנוע האילם, בעיקר בדרך ההתנהגות של פאפקין, אבל מסתבר שכמה קיטעי הומור של ממש, שצולמו, לא נכללים כאן — לדוגמה: קטע שבו אינסטלטור נכנס לתוך קודש־הקודשים של מישרדי לאנגפורד בלי בעיות, שעה שהקומיקאי השאפתן נאלץ להמתין בחוץ. או מערכת היחסים בין פאפקין ונערה שהעריץ עוד בקולג', מאז היתה למוזגת בבר (אותה מגלמת אשתו לשעבר של דה־נירו, דיאן אבוט), מאבדת קצת את צביונה, אחרי שסקורסזה הוציא סצינה שבה היא מותירה אותו בגפו, במיסעדה סינית, כדי להיפגש עם אחר. אלא שדברים אלה נכתבים מבלי לראות את החומר המצולם, ואין ספק שסקרוסזה מוסמך יותר לקבוע באיזו מידה נחוצות הסצינות.

איך שלא יהיה, עם או בלי הסצינות האלה, דה־נירו מוסיף כאן לסידרת הדמויות המדהימות שלו דמות נוספת, מרשימה לא פחות: ליצן, שכהגדרתו, מעדיף „להיות מלך לשעה מאשר שמוק לכל החיים." כל תנועה, כל תעלול, כל ביטוי נבוך, כל הברה היוצאת מפיו, תוכננו בקפדנות גדולה כל־כך, שאין למצוא אפילו נקודה אחת שבה הוא חורג מן הדמות. הוא מתלבש, הוא הולך, הוא מחייך, הוא מדבר אל עצמו, וכל זה נראה חלק אינטגרלי מתוך תמונה כוללת ומדוייקת מאוד. דה־נירו אינו מצייר אב־טיפוס, הוא אף פעם לא עשה זאת, הוא יוצר אדם שהוא בשר ודם, עם תכונותיו המיוחדות ויוצאות־הדופן, עם שגיונותיו וזרויותיו — ההיפך המוחלט מגיבור קולנועי קלאסי. עצם העובדה שהצופה יתלבט כנראה כל הסרט אם להקיא אותו או לחבק אותו,

היא ההוכחה הברורה ביותר להצלחתו.

ההפתעה הגדולה. ועם זאת, ההפ־תעה הגדולה של הסרט הוא דווקא לואיס. מתוך הכרת המצב הוא משרטט דמות של הליצן הציבורי מאחורי הקלעים בריאליזם מפחיד, משום שאין בו שום גיסיון של חנ:פה לקהל. זהו מיקצוען עייף וטרוד, המבקש לשמור על פרטיותו, איש שאינו גיבור בשום פנים ואופן והצחקותיו שמו־רות אך ורק למצלמה — וגם זאת, אחרי שנופו וסוגננו היטב על־ידי צבא הכותבים השכירים שלו. אין ספק שהתסריט יכול היה להעניק עומק נוסף לדמות הזו, אבל כל מה שחסר בכתוב מושלם על־ידי לואיס עצמו, המוכיח סוף־סוף מה שאיש לא רצה להאמין ב־30 השנים האחרונות: שהוא מסוגל להיות שחקן דרמאתי ממדר־גה ראשונה.

אולי כדאי לציין שהתסריטאי, פול צי־מרמן, לשעבר מבקר הקולנוע של שבועון החדשות ניוזוויק, הכניס לתוך הסרט מו־נולוג המושמע מפי פאפקין, שהוא סמל להומור היהודי הדפנסיבי, העצוב, שבו הקומיקאי הוא המטרה של כל הבדיחות. לעתים קשה לדעת אם יש לצחוק או לב־

בימאי סקורסזה בפעולה
מוחשי עד לכאב

כות. ולזכותם של צימרמן וסקורסזה צריך לומר שהם משאירים בידי הצופים את הזכות להחליט אם רופרט פאפקין הוא אכן בדרן מזהיר או סנסאציה זולה בלבד.

השיגעוניות שבאמנות

היא רוקדת לבדה (פאריס, תל־אביב, ארצות־הברית) — זה סרט שקשה להגדיר, קשה להס־ביר וקשה לנחש מה יהיו התגובות אליו.

לכאורה, זה סיפור של בימאי צעיר הרוצה לעשות סרט תיעודי על ואצלב ניז׳ינסקי, הנחשב עדיין לגדול רקדני המאה. כדי לעשות את הסרט, יוצא הבימאי הצעיר לסן־פראנסיסקו להיפגש עם קירה, בתו של הרקדן. ומרגע זה והלאה הופך הסרט להיות מחווה לקירה עצמה, כאשר כל מה שנותר מניז׳ינסקי הם שביבי זיכרונות מבעד לעיני הבת, המומחשים על הבד על־ידי רקדן נדיר בהישגיו, שאינו מוכר די הצורך, פאטריק דיפון מן האופרה בפאריס.

אלא שבזאת טרם הסתיימה הפרשה. הבימאי האוסטרי היהודי הצעיר רוברט דורנהלם הפקיד בידי שחקן, באד קורט (הארולד מהארולד ומוד) את תפקיד הבימאי בתוך הסרט. חלק מן הסצינות מול המצלמות מבויים חלק אחר אינו אלא תיעוד אישיותה יוצאת־הדופן של קירה ניז׳ינ־סקי, אשה החיה בעולם פרטי משלה, מפתחת סוג אמנות שהיא מכנה „כוריאודראמה”, ופשוט מתעלמת מכל מה שאינו נוגע לה אישית. יש לה מזג של אמן אכסצנטרי ללא ההישגים של האמן, אופי של יוצר שאינו יוצר. היא בת החיה בצל זיכרונות אביה ונלחמת בהם בחמת־זעם מעורבת בהערצה עיוורת. בקיצור — היא אישיות מלאת ניגודים. אחדים יוצאים מן הכלים, מול שגיונותיה ואח־ רים מוקסמים מעצם נוכחותה, אולי כמיפלצת חריגה, אבל מאוד מרתקת.

אי־אפשר להמליץ על הסרט למי שהולך לקולנוע כדי לקבל מנת בידור סטנדארטית, אבל כל מי שמוכן להת־נסות במשהו שונה לגמרי, הפעם שונה יותר אפילו מ„מונטי פייטון”, ודאי ירצה לחזות בתופעה נדירה זאת ששמה קירה ניז׳ינסקי.

קירה ניז׳ינסקי ודור חדש של רקדניות

הדברים הכואבים

בטיפול (מוסיאון, תל־אביב, הולנד) — זהו מיסמך אנושי, לעתים כואב, מביך, לא נעים ואולי אפילו מרגיז ומדכא, כי הוא מצביע על מצב שאין עליו שליטה ואין ממנו מוצא, אלא שזה טיבם של מיס־מכים אנושיים רבים.

איש־עסקים בריא נכנס לבית־חולים, לבדיקות שיגר־תיות. הרופאים מבקשים ממנו להתאשפז ללילה אחד, כדי לברר כמה פרטים בבדיקות. הלילה הופך לסידרה ארוכה של לילות ועד מהרה מתברר לאיש שהוא לקה במחלה ממארת. אין בכך שום דבר סנסציוני, לא מדובר באדם מפורסם, באישיות מגנטית, בגאון נדיר. סתם אדם אשר עולמו מצטמצם לפתע לקירות חדר־החולים, למעב־דות, למכונות־הצילום, למיסדרונות האינסופיים, ולסדר־היום המתחיל ממד־חום ומסתיים בסימני־שאלה.

את התהליך הזה ניסו שני הבימאים, מאריקה קוק ואריך ואן זוילן, לתעד כמידת האפשר, לא על־ידי מעקב אחרי גורלו של אדם העובר את החוויה, כי זו היתה חדירה, אולי בלתי־נסבלת לתחום הפרט, אלא על־ידי הפעלת קבוצת תיאטרון מאמסטרדם, שעימה קשורה קוק כבר שנים, בשם „ורקתיאטר”. זו להקה העובדת על איל־תור, פיתוח סצינות מתוך מצבים דרמאתיים נתונים. זה מה שקרה גם כאן, כאשר השחקנים פיתחו את הסצינות ואילו ואן זוילן, שהוא במקור בימאי סירטי־תעודה, פשוט הפך את הסצינות לתיאטרון מצולם. וכבר בהגדרה הזאת יש משהו מן המיגבלה של הסרט — שהוא מטבע הדברים סטאטי. מיגבלה אחרת, גם היא בלתי־נמנעת — ובעיני רבים אף יתרון — זאת ההקפדה שבה מוצג הטיפול הרפואי על כל מרכיביו המרתיעים — בלי לייפות אותם ובלי לרכך אותם. אין ספק שבעלי רגישות גבוהה עשויים לחוש חולשה למראה כמה מן הבדיקות שהן בבחינת שיגרה בבית־חולים.

הלמר ונדנברג ומאריקה קוק: בלי לייפות

הדרן לאבא נוסור

גירושין סיבוב רביעי (סטר דיו, תל־אביב, ארצות־הברית) — למרות ששם גיבורו של הסרט הוא איבן טראווליאן, והוא צריך להיות ממוצא ארמני טהור, קשה להעלות על הדעת סרט יותר יהודי מזה. לא רק משום שמחבר התסריט ישראל הורוביץ והבימאי אר־תור הילר הם יהודים, אלא משום שהשחקן הראשי, אל פאצ׳ינו (שאינו יהודי) ומי שמגלם כאן את בנו, צעיר בשם אריק גארי, ניחנו בזוג אפים שהיו חולמים כל קאריקא־טורה על יהודים, ואפים אלה זוכים להדגשה יתירה, לכל אורך הסרט, כמעט כמו כל החכמות היהודיות שמלוות אותו.

הורוביץ, שנחשב לפני עשור לתיקווה הגדולה של בימות ניו־יורק (בין היתר, הציגו בישראל את „אינדיאני רוצה לברונקס” שלו) רקח הפעם מירשם לפי מידה: ביקשו ממנו קומדיה רומנטית חביבה, והוא אמנם סיפק כזאת, אבל עם אותם תבליני־מרור שהם בלתי־נמנעים כאשר אדם מדבר על משהו המוכר לו כל־כך טוב. כי גיבור הסרט הזה הוא מחזאי, ועלילת הסרט מתארת, בין היתר, את נתיב־היסורים הקודם לבכורה בברודווי. וכאילו לא די בצרות הנוראות האלה, המחזאי מטופל גם באשה, שלפתע החליטה כי היא צריכה לשנות כתובת ולהתנסות במשהו שונה, ובחמישה ילדים, שברובם אינם שלו אלא הגיעו אליו בעקיפין, צאצאי האשה הראשונה והאשה השנייה לפני נישואיה עמו. בעייתו העיקרית של המחזאי המיסכן היא בכך, שהילדים מעדיפים אותו על הוריהם הטבעיים, ולו עצמו אין לב ואין רצון לשלחם לדרכים, כאשר האמהות עוזבות אותו.

דיאן קנון ואל־פאצ׳ינו: יהודי למהדרין

תדריך

חובה לראות

תל־אביב — אי־טי חבר מכוכב אחר, ויקטור־ויקטוריה, סערה, תהילה, חמסין, התפוז המיכני, קו־הקוקיה, עד לכל דבר, בדרך למקום אחר.

ירושלים — אי־טי חבר מכוכב אחר, סערה, קזבלאנקה, תהילה, אוכפים לוהטים.

חיפה — אי־טי חבר מכוכב אחר, ממאו עד מוצארט, ויקטור־ויקטוריה.

תל־אביב

*** **אי־טי חבר מכוכב אחר** (רב־חן, ארצות־הברית) — סרט חיגני ו־מקסים על יצור מן החלל החיצון שנתקע על כדור־הארץ, על הילדים העוזרים לו והמבוגרים המתנכלים לו. סטיבן ספילברג במיטבו. מומלץ להורים ולילדים.

ירושלים

*** **קזבלאנקה** (אור־גיל, ארצות־הברית) — המלודראמה בהא־הידיעה של הוליווד, עם אהבה בלתי־אפשרית על רקע מילחמת העולם השנייה, בקזבלאנקה, עם האמפרי בוגארט, ואינגריד ברגמן. מי ירצה להחמיץ?

חיפה

*** **ממאו עד מוצארט** (אורלי, ארצות־הברית) — סרט תיעודי על ביקור אייזיק שטרן בסין, מספק הוכחה שאפשר למצוא שפה משותפת בין עמים שונים, גם אם אין כל רקע או תרבות משותפת, אם יש רצון לדבר ואם יש אהבה ליופי ולאמנות.

הנקמה המתוקה

בשנת 1951 החליטו הוריי לעלות לארץ־ישראל. לא שאלו אותי כלום. סיפרו לי שישראל זה טוב, יש גמלים ותפוזים ובננות כמה שרוצים, יש מזג־אוויר טוב ואין מילחמות. הוריי הם אנשים עם חוש־הומור מקאברי.

כמו כל הילדות הבלתי־עצמאיות, באתי איתם לארץ הלא־זרועה, וישר דחפו אותי לכיתה ב׳ בבית־הספר גאולים בירושלים.

השבועיים הראשונים היו סיוט אחד גדול. עדת הסברס הסתכ־לה עלי כאל משהו מיסכן וגח׳לייצי. יצור עלוב, שלובש שימלה במקום מיכנסי־התעמלות, גורב גרביים עם סנדלים ולא יודע את השפה העתיקה בעולם. זה מבלי לדבר על שם המישפחה שלי, שהצחיק אותם עד מוות. היו לי חיים מאוד קשים.

אחרי שבועיים הבנתי, שבארץ הזאת מה שקובע זה הכוח, והתחלתי להרביץ לכולם. אחרי שלושה שבועות כבר הייתי אחת מהם, אם לא למעלה מזה.

אבל במשך השבועיים האמורים, כששיחקתי לבד בהפסקות, נשבעתי לעצמי לנקום בהם, בכל הצברים השחצנים. שנים שאני מתכננת את הנקמה הזאת. והנה היום, בשביל כל הגיוראיים והבועזים והנעומיות והאפרתיות (אלה היו השמות של אז), בשביל כולכם באיבה עתיקת־יומין. הנה רק מתכוני תרד.

קודם כל, רציתי לומר שהכלל שירק טרי הוא תמיד יותר טוב מירק קפוא, לא עובד בעניין התרד. על קילו אחד של תרד טרי אפשר לעבוד כמעט שעה. צריך לרחוץ כל עלה לחוד, וזה כבר מדכא. אחר כך מבשלים את הקילו, ומה שנשאר אחרי הבישול זה משהו בגודל של מנה ראשונה לאדם לא רעב במיוחד. אז בואו נדבר על תרד קפוא.

בבקשה, סברס, תסדרו לכם כבר את הפרצוף המוגעל שלכם. אני נהנית מאוד מתרד. אני, הרי ילדה מהגולה.

תרד למתחילים — איטלקי

מבשלים חבילה של עלי־תרד, מסננים מהמים ומעבירים לצלחת. מוסיפים מלח, פילפל שחור, לימון ושמן־זית. מערבבים ואוכ־לים חם או קר.

שפינט גמיזה — גרמני

מבשלים חבילה של תרד קצוץ. בסיר אחר ממיסים קצת חמאה. עליה מוסיפים כף קמח וחצי כוס חלב. מערבבים מהר מהר, שלא יהיו גושים. נוצר רוטב לבן וסמיך. מוסיפים לו מלח, שתי שיני שום כתוש או אגוז מוסקט טחון. מסננים את התרד המבושל ומכניסים אותו לתוך הרוטב הלבן. מערבבים ומגישים חם. נפלא.

פשטידת תרד־אמריקאי

מבשלים חבילת תרד קצוץ וחצי כוס אורז בתוך כוס וחצי מים, בערך 10 דקות. האורז שותה את כל המים. מוסיפים לתרד את כל שאריות הגבינה שיש בבית, לבנה, מלוחה, צהובה, הכל קצוץ או מגורד על פומפיה.

מקציפים שלוש ביצים שלמות ואת החצי־קצף מערבבים בקלות עם התרד והאורז. מוסיפים מלח, פילפל או תבלינים אחרים לפי הטעם, ואת כל העסק מעבירים לתבנית אפיה משומנת היטב. אופים בתנור כ־20 דקות. אגב, הכמות היא ארבע מנות. לתבנית גדולה אפשר להכפיל את הכמויות של התרד ושל האורז, אבל לא של הביצים.

סלט תרד חי

זה מתכון מתרד חי, אבל כדאי לטרוח, כי התוצאה נפלאה. חוץ מזה מספיק חצי קילו תרד, כי לא נותנים לו להתכווץ בבישול.

רוחצים טוב את התרד, מייבשים אותו על מסננת וחותכים לרצועות דקות כמו איטריות. קונים כמה פרוסות של בייקון ומטגנים אותן על המחבת. מפוררים את הבייקון, מוסיפים לתרד וממעל מפזרים קצת צנוברים.

מכינים רוטב של שמן, שום, לימון, מלח, ורוטב רויאל. את הרוטב מוסיפים ממש ברגע האחרון. מערבבים את הסלט בקלות ועומדים בשקט־בשקט, כדי שכולם ישמעו את קריאות ההתפעלות.

טוסט תרד — לערבים המשעממים על־יד הטלוויזיה

מבשלים תרד קפוא במעט מים. מוסיפים לו מלח, שום וביצה שלמה. כשהתרד נהיה לבן מהביצה שהקרישה, מורידים מהאש. שמים כף גדושה של התרד־ביצה על פרוסת טוסט. על כל זה פרוסת גבינה צהובה חריפה והופ, לגריל, לדקה אחת.

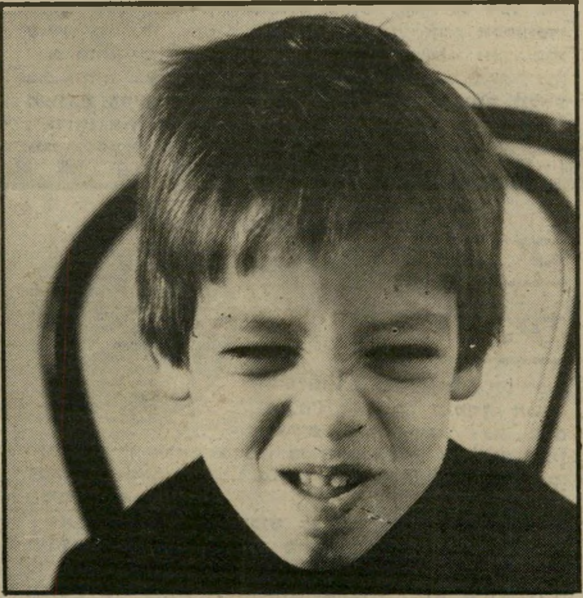

ילד עברי, מוגעל מתרד

דגים ירושלמיים

זה קרה לי השבוע, ואני פשוט לא יכולה להתאפק מלשתף אתכם בחוויה.

כבר שנים שאני שומעת על מסעדת הדגים „הכי־טובה בארץ," לדברי הירו־שלמים: מיסעדת דולפין בירושלים המיז־רחית. איכשהו, עד היום עוד לא יצא לי לאכול שם, אבל כל השנים האלה עייני לציון היתה צופיה.

נו, וביום ב׳ הגיע הרגע הגדול. הוזמנו, אחי ואני, על־ידי הוריי, שהם ירושלמים באופן פיסי ומנטאלי, להיכל הדג הלאו־מי, וזאת כמובן לכבוד מאורע חשוב כמו יום־ההולדת של אמא שלי.

בפתח המיסעדה עומדים שני משמר־הגבולניקים, כי המיסעדה האמורה מוע־דת לפורענות. כבר זרקו עליה כמה וכמה רימונים במשך השנים. הירושלמים טוענים שזה מעשי־איבה פוליטיים, אני לא בטו־חה בזה כבר.

אבא שלי, שלקח את האחריות למאורע הייחודי, הזמין שתי מנות ראשונות: חצי־לים מטוגנים עם טחינה וצנובר, שהיה להם טעם של חצילים מטוגנים עם טחינה וצנובר, ומנה של קלמארי מטוגן, שהיה מונח על מישטח של כרוב חי חתוך. הקלמארי היה בטעם צמיג ומצופה בפי־רורי־לחם שמנוניים. את עניין מישטח הכרוב אני לא מבינה עד עכשיו, אולי הקלמארי אוהבים כרוב חתוך בלתי־מתו־בל. אנשים לא אוהבים את זה.

אחי (שבא מאילת לרגל העניין) ואני החלפנו מבטי חוסר־הבנה על ההורים שלנו וחוסר־תיאבון מהאוכל. אחר כך הז־מנו את המנות העיקריות.

זכינו במנה של דגי ברבוניה מצופים במשהו בלתי־מוגדר ויבשים כמו הנגב בקיץ; במנה של דגי־בורי בכלום, שהיה להם טעם של דגי בורי בכלום; במנה של דג־שמך בפיטריות, שהיה לא טוב ולא רע, ומנה של דג אמנון, שהיה טוב מאוד. החמוצים על השולחן היו בדרגה ג׳. הפיתות והצ׳יפס היו בסדר גמור. גם היין היה בסדר. כנראה שהם יודעים לקנות יין טוב.

המלצר ראה שאנחנו חוגגים יום־הולדת, והביא לנו מנה של קובה־דגים, שהיה הדבר הכי־טוב בארוחה.

הצצתי בחשבון שהוגש וראיתי שהכל ביחד עלה 1265 שקל. בזול ובצדק.

כשחזרתי הביתה, לבעלי ולילדיי (שתמיד מתחמקים באלגנטיות מימי־הולדת של המישפחה שלי) וסיפרתי להם את סיפור הדגים, אמר לי בני בן ה־7: „מאיפה את רוצה שהירושלמים יבינו בדגים, כשהים היחידי שהם מכירים זה הבריכה של מלון המלך דויד?"

שכחתי לציין, שהשרות היה נחמד מאוד והמלצר אדיב וזריז וחייכן, אבל להביא את אחי מאילת ואותי מתל־אביב בשביל זה?

מה עושים לנעליים שזמנם עבר או נמאסו?

אם זה לא רעיון אדיר, אני לא יודעת מה כן. תפתחו את ארון הנעליים שלכם ותסתכלו כמה זוגות יש, שאף אחד כבר לא נועל. המונים! חלק השתפשפו, חלק לא חדשות וחלק כאלה שסתם נמאס מהצורה המשעממת שלהן.

מה עושים? בבקשה. קונים בחנות לחומרי־בניין כמה שפופרות של צבע מיר־חד לנעליים. אמנם שפופרת אחת מספיקה לזוג נעליים, אבל אם רוצים נעליים ממש מעניינות, צריך כמה צבעים. אם משתפים חברה או שתיים בעניין, זה יוצא גם זול.

אם אתן יודעות לצייר, אין לכן שום בעיה. אם לא, אפשר תמיד להעתיק איזה ציור נחמד מעיתון מצוייר או אפילו מספל של קפה.

לאותן שאינן יודעות אפילו להעתיק ציור, נגלה שאפשר גם סתם לצבוע נעל בצבע אחד או בפסים של שני צבעים.

חברתי יעל הפנר, שהיא אלופת איזור תל־אביב בענייני צביעה, אמרה לי שיש גם צבעים מיוחדים לטקסטיל, שבהם אפ־שר לעשות אותו הדבר לנעלי־הספורט הישנות.

אל תגלו את זה לכל העולם, שלא תהיה אינפלציה של נעליים מצויירות.

אחרי שקניתן את הצבעים, מה שצריך לעשות זה להשכיב את הילדים במיטות, לנקות את השולחן מהפירורים, לפרוש עליו עיתון ישן, לקחת שניים־שלושה מכ־חולים בעלי עובי שונה, לקרוא למוזה או שתיים ולהתחיל לעבוד.

נעל העור צריכה להתייבש לפחות 24 שעות, ואז גם טל וגם מטר לא יוכלו לה.

דניאלה שמי

מאת מאיר תדמור

הבורסה

החגיגה בבורסה תימשך!

אני יודע שהדבר החשוב ביותר השבוע הוא עדיין איך קנה בנק המזרחי את הבנק הבינלאומי ולמה. פרטים אפשר לקרוא בעיתונות היומית, את הסיפור כולו בגליון זה.

ועכשיו אני רוצה לעסוק בדבר החשוב באמת: מה יקרה בבורסה עד סוף החודש, ומה יקרה בחודש ינואר. תאמינו לי, שזה הרבה יותר חשוב. כל המניות המעור־בות בעיסקה מועדות לעליות שערים, ולוא רק בגלל עובדה מעניינת אחת: מחירו של הבנק הבינלאומי נקבע על פי שווי השוק של מניות־הבנק, או ליתר דיוק חברת־האם פי־בי. כל אלה, ויש הרבה כאלה, שאומרים, שהמחיר יקר וה־מניות עומדות פי שניים או שלושה מעל לשערן „האמיתי", התבדו.

תמיד היו אומרים לי: מי יהיה מוכן לשלם עבור המניה הזו... — וכאן בא שם המניה — יותר מרבע משווי השוק שלה? והנה, רבותי המלומדים, קרה דבר. מוכנים לק־נות בנק במחיר השוק שלו. ואם זה לא מחיר, אז מה הוא מחיר? נכון, זה לא יקרה בכל מיקרה ולכל מניה, אבל זה יקרה. עובדה, זה קרה.

מהם הלקחים? שאפשר בהחלט למכור כלב במיליון לירות, ולא רק תמורת שני חתולים. והעיקר: התשלום בדולרים חיים וירוקים. ודבר שני — כל הלחשושים של „המבינים" עם מרכאות ובלי מר־כאות, שרמת־השערים גבוהה, של המניות בבורסה כמובן, היא נכונה מבחינה טכ־נית, אך עניינית אין שום מחסום שימנע מהם לטפס עוד כמה עשרות אחוזים, כפי שעשו כבר עד היום, כאשר לפני חוד־שיים דיברו על מפולת.

אבא שלך ריאקציה

אין מפולת. יש חגיגה לקראת סוף השנה. ובינואר תהיה חגיגה עוד יותר גדולה. וכבר ברור שמי שייצא בסוף החודש, ימהר להיכנס בראשית השנה הבאה.

היום כבר רוב המומחים למיניהם מס־כימים שינואר יהיה חודש טוב. כל אחד שומר לו איזה מישפט מחוכם כמו: „אבל תיתכן ריאקציה". אבא שלך ריאקציה, אדוני. איפה כל הכסף שלך? בבורסה או בריאקציה, הא?

יש חכם אחר שאומר אותו דבר, ובסוף תמשיך להזרים כסף. השוק רווי כסף, הקרנות ימשיכו לטפח את המניות שלהן, הגל הספקולטיבי יימשך," אלה מילים. על כל פנים, זה בערך מה שיקרה. ויש עוד מומחה, כלכלן שאמר: „כל הגורמים פועלים לשמירת הגיאות במשק." פשוט, חלק, ישר ואפילו נכון, כיאה למי שנושא תואר דוקטור.

דיברתי גם עם אחד ממנהלי־הקרנות, שאמר לי: תראה, כולם הכינו לסוף

מפטיר: „השוק צריך פסק־זמן, כדי לעכל את ההנפקות החדשות." כבר אכלנו היום פעמיים צהריים; העיכול בסדר וגם ההנ־פקות החדשות. איפה הכסף שלך חביבי, בעיכול או בהנפקות?

ויש גם הגישה החכמה: „הממשלה השנה ביקושים קטנים עם פריצות גדו־לות. כולם, כל הקרנות הולכות לרענן את השורות. כל קרן מכינה כמה מי־ליארדים נוספים במניות של בנקים, כדי לשמור מפני השחלות של קרנות יריבות. יהיה שמח, וטוב שיהיה.

אינפלציה:

חולצות ביוקר, דולרים בזול

איך נראית האינפלציה בארץ? לגמרי לא רע, מתרגלים. הנה, למשל, ב־11 החודשים האחרונים, היה שיעור האינ־פלציה 119%. לא כל־כך רע בשביל 11 חודש. ב־1981 היתה האינפלציה במשך כל השנה 101 אחוז, פחות ב־18% מאשר ב־11 חודש של 1982. אבל, עדיין יש תיקווה. ב־1980 השגנו שיא אינפלציוני — 133%.

השאלה המעניינת היא, איפה נעמוד בסוף החודש. כלכלני־האוצר אומרים, שה־אינפלציה תהיה קטנה מזו של 1980; כלכלני ההסתדרות אומרים שהיא תהיה גבוהה יותר.

בינתיים, דבר אחד בטוח: הדולר האמ־ריקאי יהיה זול. ומי שצריך דולרים, כדאי שיקנה עכשיו.

ועוד עצה: מכיוון שמחיר חולצה או זוג מיכנסיים בארץ הוא לפחות כפול, או פי שלושה, ממחירם באירופה ובארצות הברית, כדאי לנסוע לסוף־שבוע ללונדון, לקנות בגדים לכל המישפחה וכמובן לח־זור. מתברר שזה יותר זול ויותר מהנה, מאשר לקנות בארץ.

השאלה הכי־חשובה היא, מדוע המחיר בארץ כל־כך גבוה והדו־לרים כל־כך זולים. התשובה לחלק הראשון היא — קונים בכל מחיר, אז למה שהמחיר לא יכפיל עצמו מדי חודשיים? התשובה לחלק השני היא — מטעמי אינפלציה, מחיר הדולר ימשיך להיות זול, זול משיעור האינפלציה.

קרמיטלפון

שיגעון הטלפונים כבש גם את ארצות־הברית, לא רק את ישראל. הנה שתי דוגמות אחרונות מהמיבחר העצום המוצע בשוק האמריקאי, כשהמחירים נעים מ־15

דולר ועד 65 דולר. היותר מתוחכמים נמכרים ב־250 דולר. קרמיט הצפרדע וה־פקמן הם החידושים האחרונים.

מי ישתה את הנפט?

„לאחרונה," כמו שכותבים בעיתונים, שמעתי לגמרי במיקרה שיחה בזו הלשון: „התדמור הזה מנפח לנו את הראש עם האופ"ק־שמופק הזה. יותר טוב שיכתוב על הבורסה ושיגיד על מה עולים ה־שבוע." ובכן, אני באמת מתכונן לומר כמה דברים חשובים על אופ"ק, ארגון המדינות המפיקות נפט, וזה חשוב.

פעם, וליתר דיוק עד לפני שנתיים ואולי פחות, נחשבה כל מדינה שיש לה נפט לעשירה ובת־מזל; היום זה בדיוק להיפך. המדינות האלה התרגלו להרבה כסף, וכדי להמשיך בחגיגות המשיכו להפיק יותר נפט, אך הצריכה ירדה וגם המחירים. ככל שירדו המחירים, הפסיקו לשמור על המחיר שנקבע על־ידי אופ"ק ומכרו נפט מתחת לשולחן ובשוק החופ־שי במחירים מוזלים.

קבוצת מחקר בדקה ומצאה שכל הוזלה בדולר אחד במחיר של חבית נפט פרושה אובדן הכנסות של 7.5 מיליארד דולר לשנה למדינות אופ"ק. סעודיה תחזיק מעמד, אפילו ירד מחיר חבית הנפט ב־4 ואפילו ב־8 דולר (המחיר היום 32־34 דולר). אך המדינות האחרות, כמו ונצואלה, ניגריה וכמובן מכסיקו, יגיעו אל סף פשיטת־הרגל, ואז, על־פי נבואתו של יעקב מרידור, יצטרכו לשתות את הנפט.

ועוד משהו שלא ייאמן. בנקאים מאר־צות־הברית ואירופה, שהבנקים שהם עומ־דים בראשם הילוו מאות מיליארדי דולרים למדינות כמו מקסיקו וונצואלה, מתפללים כל יום פעמיים. פעם ראשונה שמחיר הנפט יעלה, כדי שהמדינות הלוות יחזירו את החובות. פעם שנייה שמחיר הנפט ימשיך לרדת, כדי שהמדינות הצורכות נפט יוכלו לשלם את חובותיהן ואת זה יוכלו לעשות רק כשההוצאה על נפט תיקטן.

ויש גם 1500 בנקים בארצות־הברית, שהלוו לכל מיני מדינות המתקשות להחזיר את החובות והם ממשיכים להלוות להן, כדי שיהיה להם לשלם את הריבית, על הקרן, שכבר ברור שלא תוחזר.

זה מזכיר לי חבר טוב, שבנה את הווילה הראשונה שלו, כאשר לכולם עוד לא היתה דירת־שיכון של שני חדרים. הבחור דנן היה מומחה להלוואות, כלומר ידע איפה אפשר לקחת הלוואות ואיפה אפשר לקבל הלוואות, ויש הבדל. כשהייתי שואל אותו: „שמע רמי, אתה לא פוחד לקחת כל כך הרבה הלוואות?" היה משיב: „שידאגו אלה שאני חייב להם."

שמירה בלי שומרים

סיפר לי קבלן הבונה וילות ברמת־השרון על יחסי „העבודה" שלו עם חברת הביטוח, המבטחת את הווילות בעת ה־בניה. חברת־הביטוח, הוא מספר, מחייבת אותי לקחת שומרים מחברת השמירה, כתנאי לביטוח, אחרת הם לא מוכנים לבטח. אני משלם עבור השמירה.

מה קורה. אין שומרים, אף אחד לא בא לבדוק, אין פתקים המעידים על ביקור של שומר וכך זה נמשך כבר הרבה זמן. ומה קורה אם גונבים משהו מהבניין? שום דבר, חברת־הביטוח משלמת. אמרתי להם שאקח שומר שלי, פרטי. לא רוצים אפילו לשמוע.

„דבר" כבר לא פרה קדושה

יש דבר?

שאלה טובה. בטח שיש דבר; הנה, הוא אפילו מופיע יום־יום. אבל השאלה היא: למה לנתן אלמוזלינו, גיזבר ההס־תדרות, נמאס להזרים כל חודש סכומי עתק כדי לממן את דבר?

הסביר לי אחד שחושב כמו הגיזבר: מנויי העיתון שילמו כבר בתחילת השנה, בעיקר מוסדות, קיבוצים וגם סתם מנויים, כך שהכנסות ממכירה כמעט אין. אבל לעומת זה הוצאות יש דווקא הרבה. למשל: עלויות הייצור גדלות מדי חודש. המכונות „מזדקנות" יחד עם העיתון, ה־תחזוקה נעשית יותר יקרה, העובדים הוותיקים פורשים והצעירים, אם יש כאלה, עובדים בעיתוני־הערב — שם משלמים יותר. התוצאה הבלתי־נמנעת: העיתון מתייקר ומהווה נטל כספי על ההסתדרות, ויש אומרים נטל כבד מדי. ויש גם מי שאומר, אם כבר אופוזיציה, אז הארץ עושה את זה הרבה יותר טוב.

אבל יש גם כמה סעיפי זכות. כך למשל בדבר מכינים מודעות דרושים של הלוח הכללי. הדפוס גם מכין ומדפיס כמה עיתונים מקומיים ועוד כמה עבודות־דפוס, שהאיכות לא נמנית עם הדרישות המחיי־בות בהן.

הנה כי כן, חי לו „דבר", ה־מודפס ב־27,000 עותקים מדי יום, כשהוא כמעט ואינו נמכר בקיוס־קים, והדור הצעיר, משום מה, אינו נוטה לקנות אותו. שיכבת הקוראים הנאמנה מזדקנת ונע־למת אט־אט, וחדשים לא באים תחתם. עצוב, באמת עצוב.

וכך מסכם את הדברים האיש, או אולי, החבר, שיצטרך בבוא הזמן לענות על השאלה: יש דבר? צוות העיתונאים בעל שיעור־קומה (אלא שהמערכת לא יודעת „לטפל" כראוי ביכולתם ובפרי עטם), משאבים מספיקים, מיספר מנויים קבוע — והרי לכם נתונים טובים להוצאת עיתון טוב. אבל השמרנות, חוסר התפתחות טכ־נולוגית, דריכה במקום מבחינת עריכה וגרפיקה, מכונות חורקות ואותיות שבו־רות, ירידה במספר המנויים מדי שנה — כל אלה הדליקו נורה אדומה בהסתדרות.

יש רק שתי פרות קדושות היום בהס־תדרות: תוספת היוקר והסכמי השכר. דבר כבר לא.

הרחק מעין רואה מוחבאות שוכנות המיכלאות לעבדים, כמו דרום־אפריקה היתה **העולם הזה** הגיע למקום שהוסתר

„קר בלילה!" סאלח, תושב עזה העובד במושב מיש־מרת, מתלונן שגם הלינה באוטובוסים, שאירגן עבורם המושב, אינה מספקת אותו. סאלח, שעובד כבר 13 שנה בפרדסי השרון, טוען כי באוטובוסים קר ואין מים חמים. „בטירה, שם גרתי, היתה לי דירה באלפיים לירות לחודש." משני צדדיו עוד שני פועלים ערביים העובדים גם הם במושב מישמרת.

אוהל הדוד אחמד

מרחוק זה נראה כמו קומזיץ עליז: אש־מדורה, ריח בשר מתבשל. צעירים יושבים מסביב, מתחממים לאור המדורה. מסביב עצי־פרי עמוסי־תפוזים.

„אל תצלמו בפנים, יש שם המון פישפשים!" קרא ביאוש השומר הקשיש בצלאל, האחראי על פרדסי מנדרין בלב השרון. „למה צריך את זה, שאחר כך תופיע תמונה בעיתון?"

בפנים, בתוך מיבני־פח, ישבו זה לצד זה פועלים ערביים שמאסו ב־חום המדורה. הם עובדים בשעות־היום בפרדסי החברה. בשעות־ה־ערב, אחרי סיום יום־עבודה מפרך, הם מגיעים למקום־הלינה שלהם.

אלה הם שני פחונים גדולים. על החול מונחים מיזרונים או קרטו־נים המשמשים כמיזרון. במקום אין תאורה, שירותים, מקלחות, מים חמים — שלא לדבר על מיטבחון.

בישול צאדק מחאן־יונס, העובד במושב מישמרת, שוטף את העוף שהכינו הפועלים לארוחת־הערב. אחר־כך הוא יכין אותו לבישול על מדורה.

מחסן פתוח פועלי־קטיף העובדים בפר־דסי מנדרין יושבים במחסן שבו הם לנים, על החול או על מיזרנים קרועים. המחסן עשוי מפח משלושת צדדיו. מצידו הרביעי הוא מכוסה ביריעת פלסטיק. במקום אין תאורה באמצעות חשמל והפועלים משתמשים במנורות־נפט.

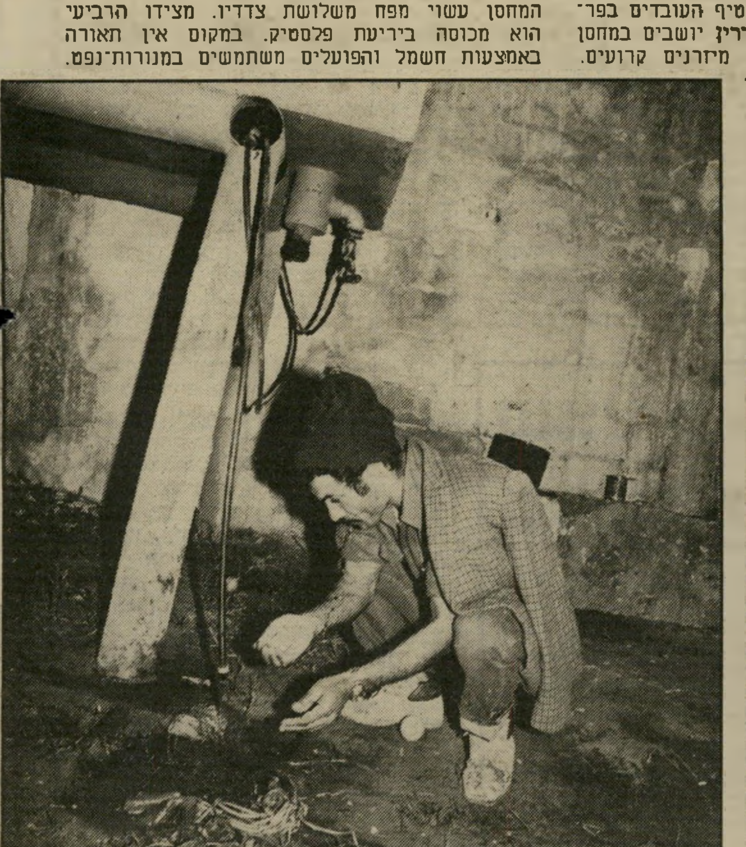

בית ומקלחת אשרף בן ה־13 מצב״ע על מקום הלינה שלו במושב מישמרת, אוטובוסים שהוצאו מהם המושבים. הנער מחאן־יונס עובד בחממות־הפרחים והוא יוצא לביתו פעם בשבועיים. אחמד מחברון (משמאל) שוטף את פניו במים קרים מתוך צינור־מים הנמצא בחוץ.

בתוך הפרדסים, שגם מדינה מתביישת בהן. גם מהטלוויזיה

את הארוחות הדלות מבשלים ב־אש המדורה.

אותם שאינם מוצאים מקום בפ־חונים ישנים בחוץ, מתחת לעצי־התדר העמוסים ומתכסים ביריעות פלסטיק.

„אתם מהבולים?"

לפני כשלושה שבועות נח־שפה בהשבוע יומן אירועים פרשה מזעזעת, שהציבור הישראלי נוטה להתעלם ממנה: תנאי מגו־רי הפועלים הערבים מהשטחים ה־באים לעבוד בישראל. באותה כת־בה צולמו מחנות־עובדים במושבים מישמרת ובית־חרות, הנמצאים ב־לב השרון, בגוש תל־מונד, במרחק פחות מחצי שעת־נסיעה מתל־אביב. תוך כדי תיאור הסידורים שנעשו לפועלים בשני המושבים, סופר על אחרים שלא שפר עליהם גורלם, ואפילו ריצפת אוטובוס אין להם כמקום שינה.

ואכן, במרחק מאות מטרים ספו־רים ממחנה־האוטובוסים, מתגוררים בתנאים גרועים בהרבה פועלים ע־רביים אחרים, המועסקים על־ידי חברת מנדרין או חברת יכין.

צוות העולם הזה הגיע למקום בשעות אחר־הצהריים המוקדמות, תוך כדי חיפוש מחנה־האוטובוסים. הפועלים נמצאים בלב הפרדסים, ואי־אפשר לראות אותם מהכביש הראשי או מדרכי־העפר החוצות את הפרדסים.

מרחוק נראות צלליות ליד בית־אבן. הבית הפרוץ משמש מקום מ־גורים ל־15 פועלים. באותו זמן היו בו רק חמישה. במקום אין מים חמים, תאורה, שירותים או מיקל־חות. מחוץ לבניין יש צינור־מים זורמים, קרים, המשמש את הפו־עלים.

מוחמד מחברון הוא היחידי בי־ניהם היודע מעט עברית. „אני מ־חברון. ככה גם כולם. אני עובד בפרדס כאן ושמה כבר 15 שנה. אני מרוויח היום 5000 לירות כל־יום, נוסע לבית כל שבועיים. פה אין בית־שימוש וככה אי־אפשר."

האחרים מנידים בראשם לאות הסכמה. עבד הצעיר מתכרבל במ־עיל קרוע ומוביל את צלמת המע־רכת לתוך הבניין, להראות לה איך הם ישנים. הוא קצת פוחד, חושש שהצלמת עובדת בשירות המישט־רה.

מוחמד: „אין לנו רישיון פה לישון בלילה, אני חושב. אבל אי־אפשר לנסוע כל יום הביתה." אילו נאלצו הפועלים לנסוע בכל יום לביתם, לא היה נותר להם בכלל זמן לשינה.

הפועלים מתנדבים להראות את הדרך למקום־הלינה של חבריהם. דרך העפר הלא־סלולה היא בוצית ומלאת מהמורות. בדרך מנסה ה־שומר היהודי, בצלאל, לעצור את הרכב. כשאינו מצליח, הוא ממהר במכוניתו אחרי רכב העולם הזה ומנסה לשכנע שאין מה לצלם בלב הפרדסים.

התמונה המתגלת לבסוף, בשולי אחת מדרכי־העפר, היא מבהילה.

נאזים: „קר בלילה ואי־אפשר לישון. אין פה מים חמים. אין או־

(המשך בעמוד 70)

„אלה פועליך, ישראל!"

שישה נערים בני 13 עד 19, העובדים במושב מישמרת, מצטלמים על רקע ביתם — האוטובוס. בכתבה בהשבוע יומן אירועים לפני כשלושה שבועות נחשף מחנה־העובדים של האוטובוסים שבשולי הכפר. הכתבה ביוזמת תנועת־המושבים נועדה, בעצם, לגרש את הפועלים לשדות, משום שברור כי אינם יכולים לחזור ערב־ערב לביתם בשטחים ולחזור למחרת לעבודה בפרדס, המתחילה עם אור ראשון. **צילמה: ענת סרגוסטי**

בתוך האוטובוס

נאזי בן ה־16 מחאן־יונס, ה־עובד במישמרת, יושב על מיטתו בתוך האוטובוס. ריצפת האוטובוס מזוהמת ומתגוללת עליה אשפה. לעובדים אין מקום נאות לאחסן את ביגדיהם או רכושם המועט, אלא להחביאם מתחת למיטת הברזל.

ארוחה

אחרי יום־העבודה הארוך מבשלים הפועלים את ארוחתם הדלה.

אוהל הדוד אחמד

(המשך מעמוד 69)

ל. אני מרוויח שלושת אלפים לי־ות ליום.״

בצלאל: „למה באתם בלילה? בואו ביום. תדברו עם המנהלים. אני לא יכול לתת לכם להיות אי־ם.״

אחמד: „אתם מהבוליס? לנו אין מקום לישון בלילה.״

בצלאל: „סידרנו להם מקומות לישון. החברה בנתה להם בית מ־אבן בצד השני. הם באים ומבקשים לעבוד פה.״

לחם מן הארץ

ם לפועלים אלה יש עדיין מזל. מי שלא מוצא מקום על אדמה בתוך מיבני־הפח, החשו־פים לקור ולגשם והחסרים שירו־תים סניטאריים, ישן מתחת לע־צים. בשעות הלילה, אחרי שהפו־עלים גומרים לאכול באפלה מוחל־טת ונרדמים כשהם לבושים בבגדי־עבודתם. נאלצים אותם שלא מצאו מקום בפחון לישון מתחת לכיפת־השמיים ולהתכסות ביריעות פלס־טיק. על שמיכות אין מה לדבר.

אחמד: „מתי יורד גשים, אי־אפשר לאכול. אי־אפשר לישון. אי־

במקום העבודה עד ליום המחרת. בישראל של 1982, המוציאים לחם מן הארץ חיים בתנאים של כמעט־עבדות.

שכרם של פועלים נע בין 50 אלף ל־120 אלף לירות לחודש. ה־תשלום הוא במזומן. הפועלים אינם יודעים אם מופרשים בשמם תשלו־מים לביטוח־לאומי או מס־אחיד.

אסעד: „אני חולה, הולך ה־בית. אין כסף. אסור להיות חולה. אין עבודה אם בן־אדם חולה.״

בצלאל מאיץ. „די, מספיק, תבו־או ביום. תקבלו אישור, תדברו עם המנהלים. הם יעשו לכם סיור. אבל לבוא ככה בלילה ולצלם בלי רי־שיון — זה אי־אפשר,״ הוא אומר ועושה כל מאמץ להפסיק את ה־ראיון.

השעה כמעט שש בערב. מחשיך. עוף מתבשל בפחית־זיתים־לשעבר, מלאת מים. כמעט כל פועל מחזיק בידו תפוזים. כולם מתכרבלים, מ־נסים להתחמם לאור המדורה. הפו־עלים מספרים שהתפוז הוא הפרי או הירק היחיד שהם אוכלים ב־ימים שבהם הם נמצאים בעבודה.

במרחק קטן מהם יושבים כעש־רה פועלים אחרים, בתוך אוטו־בוסים מוארים שיצאו מהשירות. הפועלים העובדים במושב מישמ־רת זכו במגורים בעלי סטנדרט ג־

הצעירים לבושים בקרעי־לבוש מזוהמים. באוטובוסים שוררת עזו־בה וליכלוך רב. השמיכות מלוכל־כות והמיזרונים קרועים. ריצפת האוטובוס בוצית, כמו כמעט כל שטח האוטובוסים. בתוך אחד ה־אוטובוסים מקרקר תרנגול, שאו־תו הם ישחטו לאחת הארוחות ה־באות שלהם. הם אינם יודעים אם יש להם רשיון לעבודה, תנאים סו־ציאליים וזכויות כלשהן.

צבא־עבודה

מקום מגיע חבר־המושב מנחם קורן, הממונה על הטיפול ב־עיתונאים בכל הנוגע בפרשת ה־אוטובוסים. „על־פי החלטת ועדת־המושב אני מנוע מלדבר. החלטנו שלא לצאת עכשיו שוב לעיתונות.״

הנושא החם במושב הוא החרם שהטילה מזכירות תנועת־המושבים על מישמרת ובית־חרות, עד ש־אלה יגרשו את הפועלים מהמיב־נים הארעיים — שספק אם הם יאים למגורי־אדם — בחזרה לשדות, כפי שנעשה במושבים אחרים ב־רחבי הארץ.

בגוש תל־מונד שבלב השרון חיים על־פי הערכה זעירה אלפי

תנור לקישוט שלושה מפועלי פרדסי **מנדרין** יושבים בחוסר־מעשה על מיטותיהם, במיבנה בו הם מתגוררים. בצד נמצא תנור, שלטענתם אינו מחמם. אחרי שעות־העבודה אין לפועלים לאן ללכת אלא למיטו־תיהם. מכיוון שאין במקום תאורה, אין הם יכולים לקרוא, ומכיוון שאין להם רשיון שהייה בלילה, הם חוששים לצאת לעיר בערב מפחד שייעצרו.

אפשר לעשות שום דבר. אי־אפשר לעבוד.״

מראה הפועלים מדכא. הבגדים שהם לובשים מלוכלכים, ספוגים בוץ. אין במקום ברז מים חמים, או מיקלחות שבו הם יכולים לש־טוף כראוי את ידיהם או פניהם. בפחונים או במיבני־האבן אין כל ריהוט, מלבד מיטות־ברזל ומיזרו־ני־קש קרועים. אין מקום להחסנת ציוד, בגדים, או אוכל. לצידו של כל פועל סל קטן או שקית ניילון ובה צרור כל רכושו.

המזון שאוכלים הפועלים מהש־טחים הוא דל ביותר. הוא נקנה מ־הספם ומכיוון שאין במקום מיטבח או מקום לאיחסון דיברי־מזון שלא נדבר על מקרר או כיריים, נאלצים הפועלים לבשל את האוכל בקופס־אות־ריקות ליד מדורה. אין כלי אוכל, צלחות או סכו״ם. אוכלים ב־ידיים או באמצעות כלים מאולתרים.

יום־העבודה בפרדסי מנדרין כמו בכל הסביבה, מתחיל עם שחר. הוא מסתיים בשעות אחר־הצהריים. קבלן העבודה אף הוא ערבי. הפו־עלים חוששים לצאת מהמקום, מ־שום שאין להם רשיון שהייה חוקי בישראל. כך הם נאלצים להישאר

בוה בהרבה מחבריהם העובדים ב־פרדסים הסמוכים, כמעט לוכסוס.

האוטובוסים, שמהם הוצאו המו־שבים, מחוברים לרשת־חשמל. ת־אורת־חוץ חזקה מסביב. בסמוך יש מיקלחת במיבנה טרומי, שירותים ותנורים קטנים.

בשולי המושב הוצבו שמונה או־טובוסים, שבהם ישנים פועלי ה־מושב הערביים. אך גם לפועלים אלה אין מים חמים, והם מבשלים את ארוחותיהם באש־המדורה.

חברי המושב אינם מונעים מעי־תונאים את הגישה למחנה. „יתכן שבכפר בטירה היה להם יותר טוב, כי שם היו יכולים לראות בחורות, ופה לא. אבל עכשיו אין להם מה להתלונן. החזיקו אותם בבתים ב־מושב בתנאים הרבה יותר גרועים. עכשיו החלטנו לשכן אותם בצו־רה מסודרת.״ הדובר, משה ונגל, חבר המושב, שאצלו עובד פועל ערבי אחד. „הוא מרוויח 3,400 לי־רות ליום. הם עובדים 8 שעות.״

בשעות אחר־הצהריים, ליד ה־אוטובוסים, מתגלים ילדים צעירים. כולם מרצועת עזה, המרוויחים, ל־דיבריהם בין אלפיים ל־3000 לי־רות ליום.

פועלים ערביים מהשטחים. הם יש־נים במיבנים ארעיים או מתחת ל־כיפת־השמיים, חשופים לקור ולג־שם, ללא תנאי־מגורים מינימליים.

כך הם חיים בישובים חקלאיים אחרים ברחבי־הארץ, שם אפילו לא נמצאו עבורם מקומות לינה ב־אוטובוסים. שלא לדבר על תנאי הפועלים הערביים בערים הגדו־לות, שגם בהן הם חיים בתת־תנ־אים. יודעי־דבר מעריכים את מי־ספרם של הפועלים הערביים מגיל עשר ויותר העובדים וחיים כפי ש־חיים פועלי מנדרין, לפחות בעש־רות אלפים. זהו צבא עבודה חסר רשיונות־שהיה או תעודות־זהות, ללא מקום מגורים ראוי לשמו, ללא תנאי־שכר וזכויות סוציאליות ה־מובטחות לפועלים היהודים.

תנאי־העבודה והמגורים מונעים מהם קיום אורח־חיים המקובל על הציבור היהודי במדינת ישראל. הם חשופים כל הזמן למעצרים, התע־לליות ולפגיעה פיסית, משום ש־הציבור היהודי הפסיק לראות בהם בני־אדם. אינדיווידואליים. חברה שלמה חיה במחשכים מתחת ל־אפה של החברה היהודית האדי־שה.

בן־ציון ציטרין ■

חזרה לדהב

(המשך מעמוד 51)

פיתרון לפלסטינים,״ אמר מוחמד קנדיל, „אני לא רוצה לבקר ב־ישראל.״ התווכחנו קצת על פולי־טיקה. הם אומרים שהישראלים קילקלו את השלום עם מצריים. „אתם הישראלים,״ אמר שוקרי אל־חראסאני, בעל חנות־תכשיטים ב־שוק בקאהיר, „לא יכולים לחיות בלי מלחמות.״

נחזור בקיץ

ירדנו לחוף־הים. ברקע קרא מואזין ובחור צעיר כרע על החול והתפלל. ליד החוף עגנו ארבע ספינות־מיפרש. בחור ישראלי, ע־מית גפן, עמד על החוף, ליד אחת הסככות, והתווכח עם שוטר מצרי. עמית מוביל שייטים לטיול של שבוע לאורך חופי סיני. „תראי,״ אמר לי, „המצרים לא נותנים לנו לרדת לחוף. הם כל הזמן עושים בעיות, ומרשים לספינות לעגון ולרדת לחוף רק בשארם. אני לא יכול להגיע לשארם בטיול של ש־בוע. עד עכשיו הצלחתי לקנות אותם בכל מיני מתנות, עכשיו הת־חלפו האנשים ואלה לא מרשים לי יותר.״

חשבתי לעצמי, לא חשוב כמה המצרים יקלו את העניין, וכמה שיהיו נחמדים ונוחים, הישראלים תמיד יקטרו. תמיד משהו לא ימצא חן בעיניהם. הרי בסך הכל יש כאן גבול, ובדרך־כלל, כדי לעבור גבול, צריך לסדר ויזה, ולהחתים דרכון. המקום כבר לא שלנו. עכשיו סיני זו מדינה אחרת.

נפרדנו ממארחינו לשלום, והב־טחנו לחזור, לקראת הקיץ, כאשר מזג־האוויר ישתפר קצת.

בתנת־הדלק לא היה בנזין. „בוקרה!״ אמר הבדווי שאחראי על התחנה. אולי מחר, ואולי בעוד שבוע.

חזרנו לתחנת־הגבול המצרית. שלושה צריפי־עץ צהובים. פוסט־רים באנגלית. תמונות נוף של מצ־ריים. מכס. דגל מצרי גדול תלוי על הקיר. החדר ריק. שולחן־מתכת אפור, כיסא, ושני כיסאות שבורים חסרי מישענת. מאפרה מצדף על השולחן, ופינג׳אן מפוייח על ה־ריצפה. מוסיקה ערבית ברקע. כש־עברנו לתוך מצריים היה התהליך ארוך. מילאנו טפסים, חתמנו על הצהרות, שילמנו ביטוח, מיספרי זיהוי למכונית. הפעם הכל היה ז־ריז. חותמת בדרכון, חיוך של פרי־דה ולארץ.

פצצה בתיקים

ליד הגדר של הגבול ראינו אוטובוס וכמה עשרות גברים ונשים, עומדים ומסתכלים לכיוון ישראל. אלה היו תיירים מצרים ש־באו לעשות טיול בסיני. אחד מ־מוקדי התיירות היא נקודת הגבול בטאבה. הנה מביאים אותם כדי לחטוף הצצה זריזה לעבר הארץ השכנה, לעבר השטח הקטן, שטח המריבה. מלון סונסטה גראה מ־רחוק — גדול, יפה, חדש, עשיר, אבל הוא עדיין מהעבר השני.

עברנו את הגבול. חתמנו את ה־דרכונים גם בנקודת הביקורת ה־ישראלית וצעדנו לעבר המכונית, לנסוע הלאה, צפונה. „רגע!״ קר־אה אחרינו צעירה בדובון חום, „אתם צריכים לעבור תחקיר ביט־חוני!״ וכאן באה סידרת שאלות ביטחוניות: „האם אף אחד לא שם לכם במיקרה משהו במכונית? או־לי אתם מובילים איזושהי פצצה ללא ידיעתכם? אולי הכניסו לכם משהו בין החפצים? היום אי אפשר לדעת ואסור להסתכן.״

לא שמו לנו דבר. כולם היו דור־קא מאוד מאוד נחמדים אלינו.

הארץ היתה מלאה בשמועות שאולסי פרי לא הופיע למישחק המכריע עם „ריאל מאדריד״ מפני שהיה מסומם.

העולם הזה מבקש ממנו להגיב עליהן

היכל הספורט ביד אליהו המה אדם. פריצת הכדורסלנים למיגרש המפואר הקפיצה את ריי־בבת הצופים. מחיאות כפיים, שריקות, וצעקות מחרישות אוזניים מילאו את חלל האולם.

הטריינינגים הציבעוניים של ה־שחקנים המקפצים והמתחממים

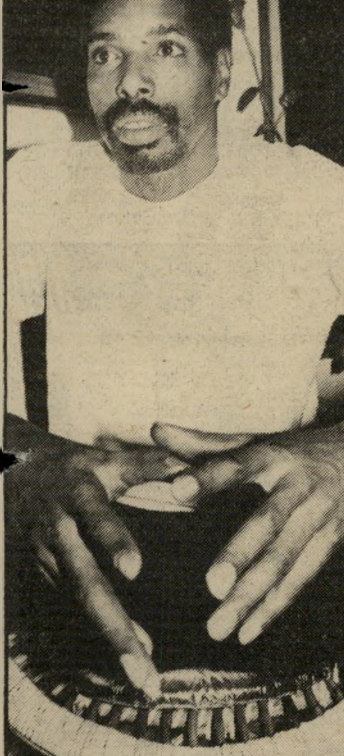

אולסי פרי בביתו

מיליון סיפורים

הוסיפו לאווירה החגיגית ששררה במקום. השעה היתה שמונה ב־ערב, יום החמישי. חצי שעה לפני תחילת המישחק בין מכבי תל־אביב ובין יריבתה, ריאל מאדריד.

שמואל („שמלוק״) **מחרובי־סקי**, מנהל הקבוצה התל־אביבית, נשאל לפתע על־ידי סקרן מהקהל

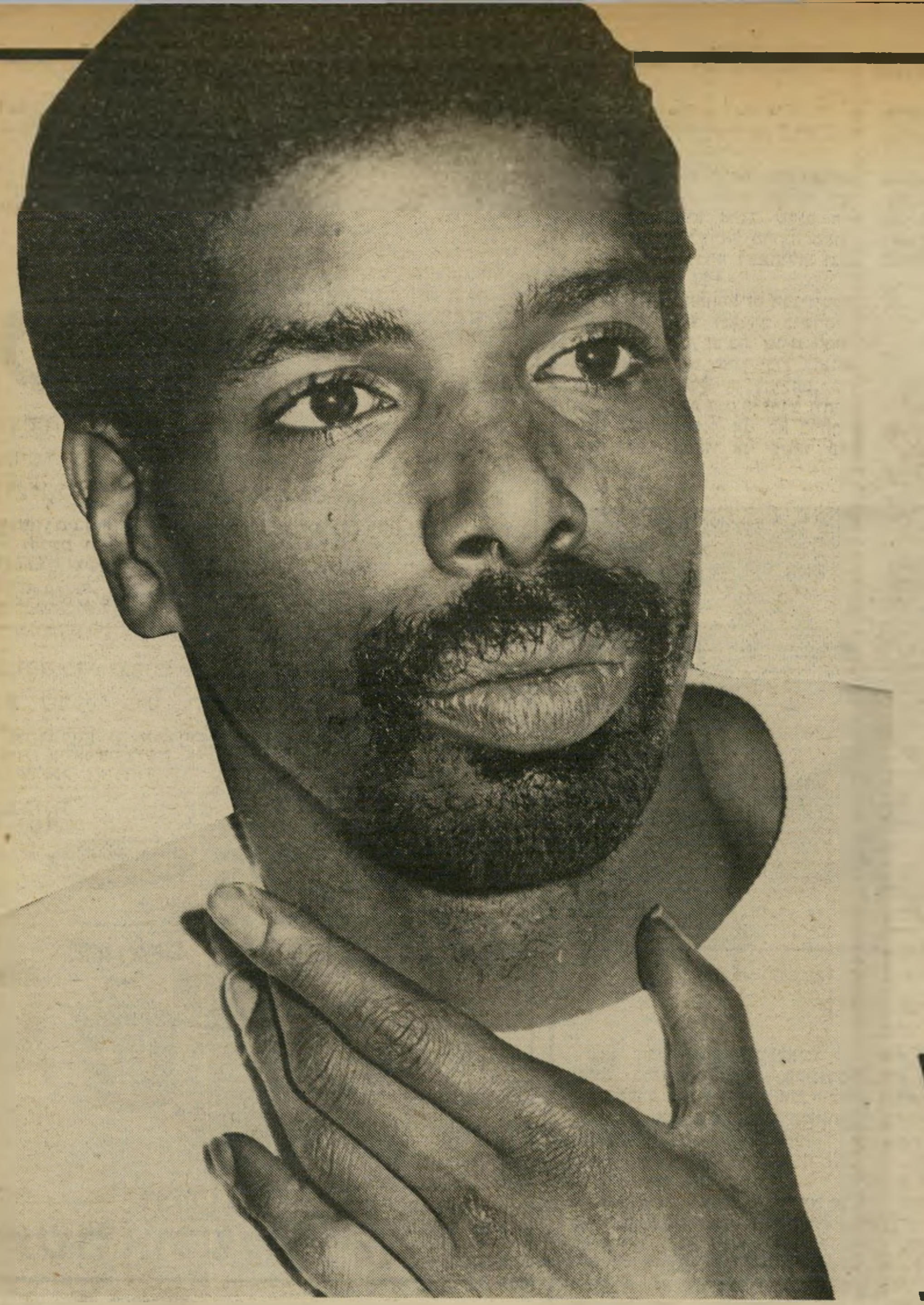

סמים? מה פתאום?

היכן אולסי. „לא יודע," משך שמלוק בכתפיו והמשיך לבחון את הספרדים המגודלים שקפצו לפניו על המיגרש. גם לשמעון מיזרחי, יושב־ראש הקבוצה ולמאמן רלף קליין לא היתה תשובה. אך הם שמרו עדיין על קור־רוח. אולם ברבע שעה לפני תחילת המישחק אמר קליין במתיחות־מה: „אין לי מושג מדוע אולסי לא הגיע עדיין."

אז החלו אנשי מכבי לשלוח מבטים עצבניים לעבר המדרגות המובילות לחדר־ההלבשה, משם אמור היה להגיח פרי בכל רגע. שמעון מיזרחי, המעסה אורי בהרב ורלף קליין עמדו נבוכים ואובדי־עצות. עדיין מקווים שאולסי ייכנס ויציע פיתרון לתעלומת איחורו.

עיתונאי־הספורט, שישבו בצד וחזו במתרחש לנגד עיניהם, נדבקו בהתרגשות. היה ברור להם שדבר־מה מוזר מאוד קרה, ולאנשי מכבי אין צל של מושג על המתרחש. אולסי מעולם לא החסיר מישחק. עד היום הוא גילה אחריות בכל הקשור למישחקיה של מכבי תל־אביב. אולי בשל כך היו המנהלים והמאמן שאננים עד לדקות האחרונות שלפני המישחק, שתחילתו נדחתה בכרבע שעה. הם לא האמינו שאולסי מסוגל להיעלם סתם כך, בלי להודיע לאיש. ועוד במישחק חשוב ומכריע כמו זה.

חרושת השמועות פרחה. כל אחד פיתח תאוריות וספקולציות כדי להסביר מה קרה לאולסי פרי.

„אולי תמי הודיעה לו שהיא עוזבת אותו לצמיתות והוא החליט להתאבד? אולי הוא הסתכסך קשות עם ההנהלה והחליט להענישה? אולי קרתה לו תאונת־דרכים בדרך להיכל? אולי הוא חולה קשה?" והשמועה המפתיעה והמדהימה מכל: „הוא לקח מנת־יתר של סמים."

לאיש אין מושג!

חרושת השמועות בהיכל החלה משגעת את מנהלי מכבי. כולם ידעו ששמלוק טילפן לפרי הביתה, ולא הצליח להשיגו. אז התחילה הדראמה האמיתית. אנשי מכבי המסודרים והמאורגנים נאלצו לספק מידע־ביניים לציבור הנרגש שישב סביבם ובחן אותם בשבע עיניים. אנשי מכבי ידועים בשתקנותם בכל הנוגע לשחקניהם, אך הפעם הם נאלצו להצהיר משהו, כדי לשים קץ לחוסר המנוחה של הצופים סביבם. רלף קליין הודיע שאולסי פרי נאלץ להיעדר מן המישחק כי הוא שוכב במיטה קודח מחום גבוה — ליתר דיוק 41 מעלות, ושרק עתה טרח חברו, ארל ויליאמס, להודיע על כך להנהלה. „ויליאמס" אמרו אנשי מכבי, „שכח למסור את ההודעה כשהגיע למישחק."

לא היה איש באולם שהאמין לסיפור. מה גם, שכעבור כמה דקות הבהילה הנהלת מכבי ניידת מישטרה, שיצאה בבהילות לביתו של אולסי, כדי לבדוק מה אירע לו ולסייע לו להגיע במהירות להיכל. אך פרי לא הגיע למישחק, וגם ניידת־המישטרה לא הצליחה לאתרו. עתה היה ברור שלהנהלה אין מושג מה קרה לפרי.

המאורע לבש מימדים רציניים. ספקות ותהיות וסימני שאלה חדשים התעוררו כשנודעו פרטים נוספים, מפיו של אולסי עצמו, אחרי שאותר למחרת היום בביתה של חברתו, תמי בן־עמי.

למרות שאולסי דבק בגירסה הראשונה, שאותה הפיצה הנהלתו, (ראה מה הם אומרים), אי־אפשר להתעלם מהעובדות המתמיהות: אולסי טוען, שהוא היה כל־כך חלש ומטושטש, שלא היה לו הכוח לטלפן לקבוצה ולהודיע שהוא חולה. הוא היה עד כדי כך חלש ומטושטש שהוא אף לא צפה במישחק בטלוויזיה. הוא היה כה חלש ומטושטש, שנרדם מרוב עייפות, וישן כמעט יומיים רצופים!

עובדות אלה חיזקו שמועה עקשנית שכבר הסתובבה בעיר: אולסי פרי היה מסומם!

„הכל רכילות מרושעת!"

אותם שטענו כך, הביאו גם נימוקים כבדים. הם שאלו איזו מין שפעת נוראית זו, שאדם אינו מסוגל אפילו לגשת לטלפון ולהודיע לקבוצתו, המצפה לו לפני מישחק מכריע, שהוא חולה. כמה יכולה שפעת להחליש שחקן־כדורסל מיקצועי, עד שאין הוא מסוגל לצפות במישחק קבוצתו בטלוויזיה?

שפעת היא ללא ספק מחלה מטרידה, אך ידוע ששחקנים מיקצועיים החולים בשפעת עולים בדרך־כלל על המיגרש, בעיקר במישחקים חשובים ומכריעים. קיימים אמצעים טובים ויעילים כדי לעזור לשחקן החולה להתאושש זמנית על המיגרש. מדוע לא פנה אולסי לקבוצה ולא ביקש שיעזרו לו להתאושש? מה היה לו להסתיר?

העולם הזה פנה ביום השני, ארבעה ימים אחרי המיקרה התמוה, לאולסי פרי.

הגיב פרי:

שמעתי גם את הסיפור הזה. אני לא יודע למה הפיצו עלי כל מיני שמועות שאינן נכונות. יש עלי מיליון סיפורים משונים בעיתונים, שלא ידעתי עליהם אפילו. בכל פעם אני מוצא משהו חדש. הסיפור הכי נפוץ בימים האחרונים הוא שלקחתי סמים.

הכל רכילות מרושעת. מעולם לא לקחתי סמים.

הייתי חולה מיום שני בשבוע שעבר והרגשתי רע. למרות ההרגשה הרעה, דיברתי עם מכבי והבטחתי לבוא למישחק. באותו היום לא הלכתי לעבוד, וגם לא הלכתי לאכול צהריים עם הקבוצה, כמקובל ביום המישחק. העדפתי לישון, כדי שאולי ארגיש יותר טוב.

כשהגיע הזמן לנסוע למישחק, ירדתי מהבית, אך לפתע הרגשתי חולשה גדולה ולא היה לי כוח ללכת. חזרתי לביתה של תמי. היה כבר מאוחר מכדי להודיע למישהו. כולם היו באולם ביד אליהו, מתכוננים למישחק.

אני לא מבין איך אנשים הגיעו לסיפור הזה. מפני שהיה לי חום גבוה נרדמתי, וראיתי רק חלק קטן מהמישחק. כששמעתי את הסיפורים עלי, הרגשתי עוד יותר גרוע. זה רק הוסיף למחלה שלי.

דינה ונון ■

אולסי פרי וידידתו הדוגמנית תמי בן־עמי

דבר מוזר קרה בדרך למיגרש

לחיצת־יד לרוצחי יהודים

(המשך מעמוד 10)
מאושרים. וזה משחית את הרוח של האומה.״

״יואל מרקוס כועס על דברים שכתבתי בספר, והוא אפילו לא קרא אותו. הוא אומר שרוב ה־אוכלוסיה של ישראל מרוצה מאוד ממה שקרה בצברה ושאתילא. וגם אני אומר את זה!

״לפי דעתי, הפופוליזם הבגיניסטי הזה יימשך עוד זמן רב בישראל. לדמוקרטים יש הרבה שנים להי־אבק. איני נביא. איני יכול לחזות את העתיד. אבל יש להילחם. ב־ארגנטינה היינו במצב גרוע יותר, ובכל זאת נאבקנו. אני לא ברחתי ולא אברח מכאן. אני נשאר פה להיאבק.

היעלמות של מדינה. בספרד היתה מילחמת אזרחים, אבל המדינה המ־שיכה להתקיים. מדינות ואומות אינן נעלמות. אפילו המדינה החל־שה ביותר לא נעלמת. היא משת־נה, היא מידרדרת. מדינה יכולה להפוך למשהו כמו בוליביה, או למשהו כמו יפאן.״

״אני ישראלי!״

האם לדעתך עושה ארצות־הב־רית מאמצים כנים להביא את ישר־אל לדרך השלום?

״לדעתי, ארצות־הברית רוצה ל־שנות את ישראל, אבל טרם מצאה

הייתי עולה למטוס ומסתלק! אין דבר קל יותר בישראל מלהיות יו־רד. יש 400 אלף יורדים. אם אני לא רוצה להיות ישראלי, אף אחד לא יכול להכריח אותי להישאר.

״אך אם אני פה, זה מפני שאני ישראלי ואני רוצה להיות ישרא־לי. מה שהמטומטמים לא מבינים, זה שאני הגעתי הנה בגיל 56. ה־תרבות שלי היא ספרדית, והזהות שלי היא יהודית. מה אני יכול לעשות בגיל 56? להרוס את כל העבר הזה שלי?

״אני צריך להמשיך עם התרבות הספרדית שלי והזהות היהודית שלי. כשהגעתי ארצה, שאלתי את עמוס עוז, מה עלי לעשות. האפ־שרות היחידה שלי להתפרנס, היא

טימרמן בביתו
מדוע נתן משה דיין הוראה להוציא אותי מהכלא?

״אני חבר המרכז הבינלאומי ל־שלום במיזרח התיכון. הקונגרס שלנו נערך במלון מוריה. אני הולך לבחירות, אני כותב, ואני משתתף במאבקים.״

אתה חושב שאפשר לשנות את המצב הקיים במדינה?

״אני חושב שזה עניין של 20 או 30 שנה, עד שמשהו ישתנה.״

וישראל תמשיך להתקיים, למ־רות הדרך שבה היא צועדת כעת?

״כן! ישראל תתקיים לעולם! יהיו משברים, יהיו קטאסטרופות, יהיו טראגדיות, יהיו לה דראמות, כמו למדינות רבות אחרות, והיא תש־תנה.״

השינוי הזה יבוא בעקבות טרג־דיה?

את המדיניות המתאימה כדי להגיע לזה, מבלי לסכן את האינט־רסים והיחסים שלה במיזרח־התי־כון.״

איך אתה מרגיש בישראל?

״טוב מאוד. הנכדים שלי מבק־רים אצלי כל יום, ואנו משחקים.״

ולא איכפת לך מה מתרחש סבי־בך?

״כן! איכפת לי מאוד. לכן כתב־תי ספר. אבל אני כבר לא עיתו־נאי. אני עומד להגיע לגיל 60. פרשתי כדי לכתוב ספרים. אני עו־שה את מה שאני יכול לעשות. אני חי חיים אינטנסיביים. לא מו־צא חן בעיני מה שקורה בישראל. אני נגד הממשלה הזו, כי זוהי ממשלה מסוכנת לישראל, ואני עו־

לכתוב. איך אני אלמד עברית? והוא השיב לי: לעולם לא תלמד עברית מספיק טובה שתוכל לכתוב בה. אבל יש לך הרבה דברים ב־ראש שאתה יכול להגיד. תגיד מה שיש לך להגיד בשפה שלך, בספ־רדית. העיקר הוא להגיד מה שאתה רוצה להגיד ולא באיזה שפה אתה אומר את זה.

״אני רוצה להגיד שאני אזרח ישראלי, בעל תרבות ספרדית, בעל זהות יהודית שחי בישראל ונאבק למען ישראל.

״ממשלת בגין טענה שהזיזה שמיים וארץ כדי להוציא אותי מ־הכלא הארגנטיני. יואל מרקוס ומרק סיגל אומרים שאני גיליתי את ה־

״אנחנו כמו העם הארגנטיני, שם כולם ממשיכים להיות פרוניסטים וכאן, כל העם ממשיך להיות עם בגין. לפי דעתי, הפופוליזם הבגיניסטי הזה יימשך עוד זמן רב בישראל, לדמוקרטים יש עוד הרבה שנים להאבק עד שיגיעו לשילטון!״

״השינוי בחברה הישראלית יכול לבוא בעקבות תהליך שיגרום ל־התפוצצות במיבנה החברתי, אבל איני יכול לומר מתי ואיך.״

אינך רואה הסכנות הצפויות ל־ישראל בגלל המצב הנוכחי?

״לא! איני רואה שום סכנה. ה־מדינה תתקיים, תמשיך להיות עם שינאה, שוביניזם, טוטאליטריות, תוקפנות, אך הכל יכול להשתנות, כפי שזה קרה לארצות רבות אח־רות. איני רואה סכנה לקיומה של ישראל.

״מילחמת אזרחים לא תגרום ל־שה את מה שעושים אנשים רבים. אני נאבק.

״ממשלת בגין, בתמיכת עיתונ־אים אחדים, אשר מביישים את ה־מיקצוע שלנו, מנסה להאשים אותי שאיני רוצה להיות ישראלי.

״זוהי מזימה טוטליטרית טיפו־סית, העלולה להיות או פאשיסטית או קומוניסטית. אני מתכוון למרק סיבל בג׳רוזלם פוסט, וליואל מרקוס בהארץ, ולאחרים. איש מהם לא שאל אותי קודם מה אני אומר ומה אני בכלל. אם לא הייתי רוצה להיות ישראלי, כפי שהם אומרים,

ציונות שלי, בהיותי בכלא ולא היה לי שום דבר משותף עם מדינת ישראל. אז השאלה שלי היא: מדוע הזיזה ממשלת ישראל שמיים וארץ כדי להוציא יהודי שלא היה ציוני ולא היה לו דבר עם מדינת ישראל?

״מדוע הם לא שואלים את זה? מה הסיבה לכך שעשו בשבילי את מה שלא עשו למען הפלאשים? מה היתה הסיבה שמשה דיין הורה ל־הוציא אותי בכל מחיר? מדוע או־תי כן ואת 1000 יהודי ארגנטינה האחרים לא?״

עצירות? נפיחות?

עזרת ביקוניס היא

עזרה טבעית

עצירות — זאת בעיה:
אז מדוע **ביקוניס** ולא משלשל אחר? כי **ביקוניס** הנו משלשל עדין המכיל צמחים רפואיים טבעיים. כי **ביקוניס** מקל על העצירות בעדינות ובטבעיות ואינו גורם לשלשול ולכאבי בטן.
כשאת/ה שותה **תה ביקוניס** טעים וריחני בלילה לפני השינה, הוא מעורר בעדינות תהליכים טבעיים בגופך כדי לגרום להקלה בבוקר שלמחרת.
זה טבעי, כמו הטבע עצמו. **ביקוניס**, השם המפורסם באירופה, מצוי גם בבתי המרקחת בישראל בצורת תה עלים, תה נמס-אינסטנט, או טבליות.

Bekunis
תה בקוניס

להשיג בכל בתי המרקחת
ראה עלון לצרכן שאושר ע״י משרד הבריאות.

...והטבע יעשה את שלו

היום
תוכלי לתלות במטבחך
לוח מתכונים סיניים
מתנת ״בוטשר בוי״
המרכז לשיווק בשר ומוצריו.
בשיתוף עם
״טייסט אוף סיצ׳ואן״
המסעדה הסינית סיצ׳ואנית
בכפר שמריהו.

״בוטשר-בוי״
המרכז לשיווק בשר ומוצריו
רח׳ רבן גמליאל 26 ת״א טל. 650335
(פניה שלישית ימינה בשוק הכרמל)

הסיפורים האישיים של אודי דיין ואשתו טליה על הגירושין הסוערים שלהם - כפי שסופרו לנעמי אדווה

אודי דיין
,,התכונה הכי גרועה שלו היא הקמצנות״

ביום החמישי שעבר ישב אודי דיין, הנמצא בשרות מילואים בחיל־הים באילת, בכפרו של רפי נלסון, כאשר הגיע חבר ליחידה והראה לו את העיתונים היומיים. שם היה מסופר על תביעת מזונות בסך 51 אלף שקל, שהוגשה לבית־המישפט המחוזי בתל־אביב. את התביעה הגישה אשתו של אודי, טליה, באמצעות פרקליטה מנשה בר־שילטון.

אודי קרא את הידיעה בתדהמה. הוא לא ידע כי אשתו עומדת לתבוע אותו בבית־המישפט. הוא רצה לנסוע מייד צפונה, אך לא קיבל היתר מהצבא. לכן פנה אל ידידו, עורך־הדין ברוך שיפמן מחיפה, אשר שהה לגמרי במיקרה בכפרו של רפי נלסון. אודי נועץ בו. שיפמן הרגיע אותו, והסביר לו את מצבו, ויחד יצאו לשתות, כששיפמן מדבר על ליבו של אודי ומרגיע אותו.

טליה מספרת באותה תביעה, כי אודי נטש אותה ללא אמצעי קיום, יחד עם בתה אלה בת ה־12. לטענתה הוא בגד בה עם נשים שונות בכל הזדמנות, והתנהג אליה בצורה משפילה ומעליבה גם בנוכחות בתם.

עוד מסופר בתביעה כי אודי מתגורר עם ידידה בתל־אביב וכי אף נסע איתה לאי כרתים, כשהוא מממן את הנסיעה.

כהסבר לסכום התביעה הגבוה מתאר פרקליטה של טליה את אודי כבעל מיקצועות רבים: מסגר, סופר, חקלאי, דייג, וצייר. מוזכרים שם סכומי כסף של 20 אלף דולר, שאותם קיבל מאלמנת אביו, רחל דיין. כמו כן מוזכר רכוש רב בצורה של מגרשים ודירה.

באותה תביעה מוזכר גם שמו של שופט בית־המישפט העליון לשעבר, חיים כהן, שמונה על־ידי בני־הזוג כבורר יחיד ביניהם.

השופט חיים כהן אף ביקר בנהלל, וקבע כי המשק המשתרע על פני 80 דונם, שווה 70 אלף דולר ואודי יכול לרכוש את המשק והבית תמורת סכום של 200 אלף דולר. כמו כן נתן השופט כהן אופציה לטליה לרכוש את הבית והמשק תמורת 100 אלף דולר.

חיים כהן אסר על אודי להיכנס לביתו, כשהוא מנמק כי זאת לטובת הילדה, ופסק כי הילדה תישאר עם אמה.

,,חשדתי, אך לא ידעתי״

בני הזוג לא מימשו את האופציות ואודי הגיש תביעה לבית־הדין הרבני.

כשדיברתי עם טליה, בבית הוריה ברמת־השרון, ביום השישי, אמרה לי כי היא נדהמת מן הפירסומים בעיתונים. היא רצתה שהכל יעבור בשקט עד לקבלת הגט. לכן, סיפרה, גם פנתה יחד עם אודי לשופט העליון חיים כהן, כדי למנוע שערוריות מיותרות.

טליה עייפה. היא באה עם בתה לחופשת חנוכה אצל הוריה. בערב יצאה לקונצרט בהיכל התרבות, והתכוונה לחזור לנהלל.

טליה לא הסכימה להצטלם, בטענה כי היא נראית תשושה, וכי אינה פוטוגנית שיש לה הרבה עבודה ואין לה כוח.

שאלתי אותה מהו עניין התביעה שהגישה נגד אודי, אחרי שהגיעו להסכם חלוקת רכוש באמצעות השופט הבורר חיים כהן, והיא סיפרה כי אודי הגיש בקשה לרבנות וביקש לזרז את תאריך הגירושין, בגלל עוגמת־נפש שנגרמה לו. היא לא רצתה לומר מה גרם לאודי עוגמת נפש.

סיפרה טליה:

אי־ההבנות והבעיות בינינו התחילו כבר לפני 10 שנים. אני נשואה מזה 13 שנים, ואני חושבת שעבר עלי מספיק. עזבתי חיי רווחה ועושר עם בעלי הראשון, איתו חייתי באוסטריה. לא היה חסר לי דבר.

היכרתי את אודי, כשבא לבקר את אחיו, אסי, אשר הופיע בווינה בסרט. התאהבנו. אודי היה נחמד וג׳נטלמן. הוא יודע להיות בסדר כשהוא רוצה להשיג משהו. טיילנו באירופה ובאתי אליו לנהלל. הוא התגרש מאביגיל, איתה חי גרוע. היו לו שני ילדים.

התחלתי לעבוד במשק. עזרתי לו ועבדתי קשה. בייחוד בחוץ. אני לא הייתי רגילה לעבוד. היו לנו אז עגלים וצריך היה להאכיל אותם. וגם תרנגולי הודו.

מצאתי חברים חדשים בנהלל, והייתי אשת מושב כמו כולם. הבית שבו גרנו היה רקוב כולו ואני רציתי בית יפה ונוח.

אודי טען אז שאין כסף, אבל לי היה מיגרש ברמת־השרון. מכרתי את המיגרש ובכסף הזה התחלנו לבנות. יותר נכון — אני התחלתי לבנות. פיקחתי באופן אישי על הפועלים, קניתי חומרים ונסעתי לאיטליה לקנות ברזים וכל מיני קישוטים.

כבר אז שמתי לב שאודי לא מתעניין בבית. הוא נהג להיעדר ימים שלמים. בימים האלה גרנו בבית סמוך, עד שהבניה נגמרה. לפני 12 שנים נולדה אלה, הבת שלנו. היום אני חושבת שהייתי צריכה להבין כבר אז, כי באותה מידה שלא היה איכפת לאודי מהילדים שלו מאביגיל, לא יהיה איכפת לו מאלה. היו לו כל מיני חברים הרפתקניים כמוהו. חלק מנהלל, וכמובן כושי רימון.

בתקופה ההיא היה כל הסיפור עם מאסרו של כושי ואודי דאג לו ונסע לגרמניה לבקר אותו. הוא באמת חבר מסור.

התכונה הכי גרועה שלו היא הקמצנות. אף פעם לא ראיתי משהו דומה לזה. הוא היה מסוגל לכבות את הבויילר בחורף ולומר כי חבל על החשמל. לעומת זאת, כשכושי השתחרר מבית־הסוהר והיה אמור להגיע לביקור, הכין לו אודי את חדר־האורחים, הדליק את התנור וחימם את החדר במשך כל הלילה. כושי לא הגיע בסוף.

כשהסתובב כל־כך הרבה, חשדתי לפעמים שהוא מסתובב עם חתיכות, אבל לא ידעתי כלום. לפני כשנה וחצי הייתי אצל חברים בנהלל, ואמרתי להם כי אודי נמצא במילואים. כך חשבתי. הם שתקו לרגע, ובסוף אמרו לי שהם רוצים לדבר איתי. הם שאלו אותי אם אני באמת לא יודעת, או שאני מעמידה פנים. כשראו שאני מדברת בכנות, החליטו להנחית עלי את האמת וסיפרו לי כי אודי נסע עם עדנה זוסמן לטיול בכרתים.

הרגשתי כל־כך לא נוח. את הסיפור עם עדנה כבר ידעתי בערך, כי פעם תפסתי חבילת מיכתבים אצל אודי, התכתבות רומנטית בין שניהם.

אחר־כך באו אלי ההורים של עדנה, שהם בני נהלל. אביה הוא מנהל מס־ההכנסה במושב והתנצלו לפני. אודי הכחיש הכל. כרגיל.

קיוויתי שהוא עוד ישתנה, אבל ראיתי שאין הרבה סיכויים. הוא ממש מירר את החיים. הוא גם אלים ואני לא בנויה לכל הדברים האלה. גם אחותי, יעל, התערבה בחיינו, וניסתה לתת לי כל מיני עצות לא לעניין. משה דיין ידע מה הולך בינינו, אבל הוא לא התערב.

עם אשתו, רחל, אני מיודדת עד עכשיו. היא אשה עדינה ומבינה. אני תמיד אמרתי שבמישפחת דיין יש רק אדם אחד נורמלי, וזו רחל. אני מכירה הרבה אנשים שקיבלו ירושה ולא חילקו דבר לאיש מרצונם.

,,מותר גם לי ליהנות״

עם משה דיין הסתדרתי מצויין. ביקרתי אותו כשהיה חולה, לעומת הבנים שלו שלא התעניינו בו במיוחד. אני חושבת שהוא הכיר אותם טוב מאוד. אודי קיבל שוק מסויים כשאביו נפטר. היחסים שלו עם עדנה נהיו יותר הדוקים, ולי הוא עשה את המוות בבית.

כסף הוא לא נתן. הוא תמיד טוען שאין לו למרות זאת הוא הסתובב כבר בכל העולם. אני מתארת לעצמי שהבילויים שלו עולים די הרבה כסף.

אני הגעתי למצב שלא יכולתי ולא רציתי להמשיך לחיות בצורה כזאת. היו מריבות איומות והחלטנו להתגרש. פנינו אז לשופט חיים כהן, באמצעות קרובי־מישפחה, והוא הסכים להיות בורר יחיד בעניין שלנו. אני רציתי לגמור הכל בשקט. אודי הוא זה שהגיש את התביעה לרבנות. אני רק עניתי לו.

בקשר לגבר שאיתו אני יוצאת — מותר לי, אחרי 13 שנים של סבל ליהנות גם כן. הוא טוב אלי ומבין אותי ולוקח אותי לכל מקום. לא כמו אודי, שהיה מסתובב תמיד לבד. אני לא מבינה איך אודי מסוגל לכתוב את מה שהוא כתב בתביעה לבקשת הגט. כל הקישקוש עם עוגמת־הנפש שנגרמה לו.

אני לא חושבת שזה עניינו של אודי אם לי יש חבר. גם זה שהוא נשוי זה לא עניינו. כבר בהתחלה, כשהתחלתי לצאת עם החבר, היתה איזו אשת־צבא שהטרידה אותנו. היא ואודי ישבו כמו שני ילדים והמציאו פטנטים איזה צרות לעשות לנו. אשת־הצבא היתה מאוהבת בו, והוא עזב אותה כשהתחלנו לצאת ביחד, והיא לא יכלה להשלים עם זאת.

אודי ניסה להסביר לי שהגבר הזה לא בשבילי, וכי הוא רודף נשים. אבל בינתיים הוא טוב אלי ונחמד לי איתו. אני כבר רוצה לגמור את עניין הגט וחלוקת הרכוש. אני רוצה מנוחה ארוכה ארוכה.״

עד כאן סיפורה של טליה דיין.

החבר של טליה, שבגללו נגרמה לאודי עוגמת־הנפש שעליה סיפר בבקשת הגט לרבנות, הוא תת־אלוף יוסי בן־חנן. הוא שירת במשך שנים בחיל־השריון, למד שנתיים מינהל־עסקים בארצות־הברית במיסגרת הצבא, ומשרת כיום במטכ״ל.

יוסי בן־חנן התחתן לפני כ־8

(המשך בעמוד 74)

,,יוסי דופק - אודי תשלם!״

טליה דיין
,,היא לא יודעת איך נראה טרקטור״

(המשך מעמוד 73)
שנים עם חיפאית בשם ענת פריד־מן. היא בת למישפחה אמידה מאוד. יש להם בן בגיל 5. בן־חנן נראה באופן קבוע עם כל מיני נשים. במשך שנתיים הוא יצא עם יוני, דיילת אל־על שאותה הכיר במטוס כשטס לארצות־הברית. רו־מן נוסף היה לו עם לינדה, פקידה בכירה בלישכת העיתונות הממש־לתית.

אשתו נפרדה ממנו לפני כמה שנים. היא מתגוררת עם בנם בחי־פה, שם היא עובדת במישרד־נסי־עות.

יוסי בן־חנן מתגורר בווילה ב־קיסריה. את טליה דיין הכיר במ־סיבה אצל רם פקר ברמת־השרון. פקר היה בזמנו טייס בכיר בחיל־האוויר. ידידו הטוב של יוסי בן־חנן הוא האלוף יאנוש בן־גל, איתו הוא נראה לרוב בבילויים משות־פים.

יוסי בן־חנן וטליה דיין אינם מכחישים את הרומן המתנהל בי־ניהם, והוא אף לן בביתה בנהלל מדי פעם. היחסים ביניהם הת־הדקו בימי מילחמת הלבנון, כ־שיוסי בן־חנן שהה בלבנון, ונהג לבקר את טליה בנהלל בשעו־תיו הפנויות. אשתו אינה מעוניי־נת להתגרש ממנו. אומרים כי יש

לי. בגדתי באשתו בגידות שלא חרגו מהנורמות המקובלות במ־דינה. אבל מאחר שאני אודי דיין, קיבל העניין תהודה. אני לא גר בנהלל מזה שישה חודשים, אחרי שטליה הוציאה צו שלא אוכל להיכנס הביתה בנימוק שאני מזיק לילדה. הבורר, השופט חיים כהן, אישר את הצו ואני לא התנגדתי כי טובת הילדה חשובה לי מכל.

עזבתי את הבית ועברתי לגור בביתה של אחותי, יעל, בעין־הוד. יותר מאוחר עברתי לתל־אביב ל־דירה שכורה עם חברתי עדנה. ה־קשרים שלי עם בתי אלה היו טו־בים והיא באה לבקר אותי בעין־הוד ואני באתי אליה לנהלל.

בתקופה שגרתי בעין־הוד נודע לי שטליה מתרועעת עם תת־אלוף יוסי בן־חנן. נודע לי גם שהוא ישן אצלי בבית בנהלל. מאחר ש־הגיעו אלי שמועות על טיבו של האורח החדש, חשבתי בליבי ש־האחד מתאים לשני. שלחתי ל־שופט חיים כהן קובלנה לחו"ל, שם שהה בטיול. טענתי בקובלנה כי נראה לי אבסורד, שאותי הו־ציאו מהבית לטובת בתי ובבית — שהוא עד היום של שנינו — מת־ארח יוסי בן־חנן. שלחתי לטליה העתק.

הזה חייב להיפתר על־ידי גט רב־ני.

כל העסק נראה לי כמו „דאלאס בעיראק." כאן פיתאום התעוררה טליה ואחרי חצי שנה של פניות חוזרות ללא מענה, רצתה לפתע לדבר איתי.

אני מוכרח להגיד, שחיכיתי לרגע הזה, כדי לתת לה את ההז־דמנות לשמוע תשובה כפי שאני קיבלתי ממנה לפני כחצי שנה כשרציתי לדבר איתה. עניתי לה שתפנה אלי בכתב או דרך עורך־דין. ובמקום אלי, פנתה ישר ל־עורך־הדין בר־שילטון.

לפי דעתי עשתה את השידוך רחל, אלמנתו של אבי, אולי כנק־מה על מה שכתבתי אז על אבי. כל הסיפור הוא בעצם צחוק הגורל.

עדיין עומד לרשותנו בורר, ה־נחשב לאחד האנשים המכובדים ו־הישרים בארץ, אשר פסק־דינו תלוי בהנחיית הצדק ולא בגובה שכר־הטירחה. אני לא מבין איך אשתי הגיעה לדרגה הפחות מכו־בדת, כאשר פנתה לאותו עורך־דין כדי שיסדר את העניינים שלה. ה־תביעה כשלעצמה מגוחכת ואין לה כל אחיזה במציאות. מוזכרים כאן תמלוגים של ספר שעוד לא נכ־תב. על ציורים שלא צויירו עדיין ועל רווחים של דיג (יש לי חסקה ושני בלונים לצלילה). אני מוכן לרשום על שם טליה את אותה חברת־דיג. יש בסך הכל עוד שליש מחצי דירה בשיכון למ"ד, שעוד לא הועבר אלי.

טליה עומדת להיות גרושתי ב־

שעשיתי. בבית ישנם עוד הרבה חפצים אישיים שלי, שכל ערכם יחד לא מגיע לחצי מערך אחד מ־מעילי הפרווה של אשתי. בכל זאת היא מסרבת למסור לי אותם.

לדוגמה: יש לי אוסף בולים, שאני אוסף עוד מגיל בית־הספר. האוסף כולל מעטפות שאבי קיבל כחבר־כנסת. הוא נתן לי אותן. כ־שביקשתי ממנה את האוסף, היא העבירה אותו להוריה ומסרבת לתת לי אותו.

ספרים שקיבלתי אישית מאבי ו־עוד הרבה מזכרות שאבי קיבל ו־

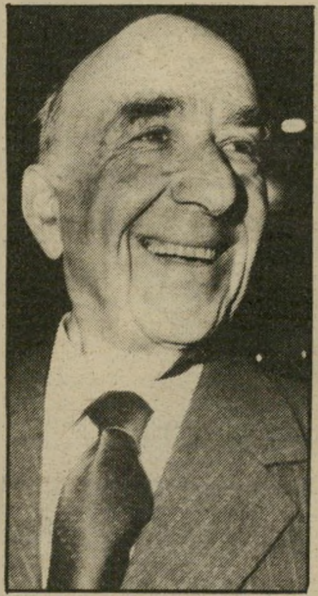

בורר כהן
למנוע פירסום בעיתונות

טליה: „אני הגעתי למצב שלא יכולתי להמשיך לחיות בצורה כזאת. היו מריבות איומות ולכן החלטנו להתגרש!"

אודי: „אולי לא הייתי הבעל האידיאלי, אבל מאחר ואני דיין, קיבל העניין תהודה ופורסם בכל העיתונים!"

יוסי בן־חנן (באמצע) עם יאנוש וידידה
„כל העסק נראה כמו דאלאס בעיראק!"

להם בעיות של רכוש משותף, אשר לא ניתן לחלוקה מיידית.

התקף של טירוף

עם אודי דיברתי במשך כש־לוש שעות בטלפון בשבת. צילצלתי אליו לבסיס חיל־הים, שם הוא משרת במילואים.

אני מכירה אותו כבר שנים רבות. הוא אינו מתרגש בקלות. הפעם נשמע נסער ומתוח. הוא סיפר לי שהוא רוצה לבוא לצפון ולסדר את העניינים מהר. הוא לא קיבל עדיין את כתב התביעה. הבטחתי לכתוב את דבריו בדיוק, בלי לשנות אף מילה.

סיפר אודי:

„אני לא רוצה לרדת לרמת ה־תביעה שטליה הגישה נגדי באמ־צעות עורך־הדין בר־שילטון. אין לי כוונה לנהל עם בר־שילטון די־אלוג ברמה של רכילות של עקרות־בית.

כל התביעה המגוחכת הזאת נר־אית לי כהתקף של טירוף, או כק־מיקזה יפאנית, ויש לי חשד כי ה־מטרה בכל הרעש הזה היא לטר־פד את פנייתי לבית־הדין הרבני והכנת תהליך הגירושין. אני תמה מה הקפיץ את טליה אחרי שהצה־רנו לפני השופט הבורר, חיים כהן, שבדעתנו להתגרש ואין שום קשר בין פסק־הבוררות למצבנו המיש־פחתי.

לטליה צריך להיות ברור, כי אחרי הגירושין היא לא תוכל לד־רוש ממני מזונות ויאלץ לשלם רק עבור הילדה.

אני לא מכחיש שבמשך השנים היינו יחד לא הייתי בעל אידיא־

הדבר השני שטענתי הוא: אני נושא עדיין בהוצאת הבית, זאת אומרת שאני מממן את האירוח של בן־חנן. בנוסף למיכתב שאלתי את עצמי איזה מין סידור זה, שיוסי דופק ואודי משלם? משניהם לא זכיתי לתגובה.

בעוד חודש בערך תם המועד שנקבע לנו על־ידי הבורר למי־מוש האופציות של הרכוש המשו־תף. דבר לא השתנה בינתיים. פרט לעובדה שאני נשארתי מחוץ ל־בית, ויוסי בן־חנן נשאר בתוך ה־בית. יתרה מזו, כל החובות של המשק, שהצטברו במשך השנים ועד ה־31 בינואר, חלים עלי. גאז, מים, חשמל, מיסים, אחזקת הרכב הפרטי של טליה כולל הקצבת מ־זומנים, חלים עלי. המושב אמנם משלם זאת בינתיים, זהו הנוהל, אך החוב נופל עלי.

ראיתי ששום דבר לא זז, וכל יום שאני נשוי נשוי לטליה עולה לי בכסף שלא בצדק. מבחינה מוסרית נעשה לי עוול, ואני לא צריך ל־החזיק אשה שהיא לא אשתי. אני בינתיים לא מושך כסף מהמשק, כי אני צריך להחזיר את כל החו־בות.

כתבתי לטליה מיכתב, וביקשתי ממנה לבוא לרבנות בחיפה כדי ל־הירשם לגירושין, אך היא לא הגי־בה. מצב זה נמשך כחצי שנה. נאלצתי, על מנת להזיז דברים, ל־לכת בעצמי לרבנות ולפתוח תיק. כדי שהדברים יקבלו תנופה, הגש־תי בקשה לפתוח בהליכי גירושין. צירפתי את פסק השופט, חיים כהן, לבקשה. הפסק כשלעצמו לא מפ־קיר אותה מבחינה כלכלית. וכדי לקצר את ההליכים, ציינתי כי יוסי בן־חנן מתגורר בביתנו בנהלל וזה מעיק עלי מבחינה נפשית והסידור

זה מסתדר כך, שטרמפיסטיות על מישפחת דיין משרתות יחסי־ציבור של עורך־דין, שגר היום בבית שבו אני גדלתי ומשם מכפישים את שמי.

„להחזיר את כבודה האבוד"

אני ראיתי את התביעה המו־זרה לראשונה בעיתון של יום החמישי. מוזר שהתביעה נגדי זוכה לסיקור עיתונאי נרחב, לפני ש־היא הגיעה אלי. אני מבין שעורך־הדין בר־שילטון דאג היטב ליח־סי־הציבור שלו, כשהודיע לעיתונ־אים על מועד הגשת התביעה. עכ־שיו אני צריך לשאול את עצמי בשביל מה בכלל הלכנו לבוררות אצל השופט חיים כהן? המטרה היתה למנוע פירסומים מהסוג הזה בעיתונים.

עוד זמן קצר. היא אינה יכולה לסרב לגט, כי היא אסורה על בועלה ועל בעלה, אלא אם כן יצ־ליח בר־שילטון להוכיח שאני ישנ־תי עם יוסי בן־חנן בבית שלנו — ולא אשתי. ולפי המוניטין שיש לו הוא מסוגל.

אני חושב שלא היה לטליה כל־כך רע במשך כל השנים שהיתה איתי. הרי מאז יכלה להגיש תבי־עת מזונות ובקשה לגט. חבל לי על שני דברים בעצם: שהבת שלי תהיה מעורבת בכל הקלחת הזאת, למרות שאני לא התחלתי עם זה. ודבר שני — התחייבתי לפתוח תערוכת־ציורים שלי בגלריה 13½ במרס, ונראה לי שבקצב כזה לא אוכל להתפנות לצייר, ואם כן, הרי שהציורים יגיעו לבסוף לבר־שילטון.

שכחתי לספר לך דבר הכי חשוב: אני יצאתי מהבית בנהלל רק עם הבגדים שלי, ושלוש עבודות־יד

בית המריבה בנהלל
„אני רציתי בית יפה ונוח"

נתן לי. אחד הדברים האהובים עלי הוא פסל העשוי משיני פיל, פסל משנהב, שאידי אמין נתן לאבי בזמנו ואבי העבירו אלינו כמתנה לבית. כשביקשתי את הדברים, החי־ליפה טליה את כל המנעולים ב־בית.

לפני כמה שנים החתימה אותי טליה על תצהיר, שכל רכושה מ־נישואיה הקודמים הוא רכושה ה־בלעדי. חתמתי. מעולם לא עלה ב־דעתי שאגיע למעמד כזה, שאצ־טרך להציג לפני בורר מיסמך, ש־ציור שאני ציירתי במו ידיי או ספר עם הקדשה שקיבלתי מאבי, לא עובר אלי.

כבר 10 שנים אנחנו חיים האחד ליד השני. אני יכולתי לחיות עם זה, ואני לא יכול להבין מה קרה פיתאום שהיא השתנתה. היא איב־דה כל פרופורציה.

לאזכרה של משה דיין היא הצ־ליחה לגרור את בן־חנן עד לשו־רות הראשונות, שהיו שמורות ל־בני־המישפחה. אהרונה, אשתו־לשעבר של אחי אסי, הילדים ואני עמדנו בחוץ כי היתה בעיה של מקומות. ובן־חנן, לעומת זאת, ישב שם בניחותא. איך יש לאדם חוצ־פה לבוא בטענות על זה שסיפרתי את האמת בבית־הדין הרבני ו־הזכרתי את בן־חנן. אני יכול לה־בין שטליה נפגעה מכל הבגידות שלי והיום היא מנסה להחזיר ב־דרך מגוחכת את כבודה האבוד.

עכשיו היא טוענת שהיא רוצה להישאר בנהלל ולנהל את המשק. עוד אבסורד! היא לא יודעת איך נראה טרקטור. היא הצליחה לשכ־נע את הבורר שאני מזנית את ה־משק מזה שנים, ואני אומר שלא היה אפילו חודש שהאדמה הזאת לא היתה בעבודה. כולל עכשיו, כשחיטה זרועה בה. כואב לי לר־אות את המשק יורד לטמיון, בגלל שגיאות, שאני בהחלט שותף ל־חלק מהן. כמו בניית הבית המיותר הזה, רישום המשק על שמה ועל שמי, ורישום הבית רק על שמה. עצוב לי מאוד שאיאלץ לעזוב את המשק הזה, שנבנה פיסית במו ידיי.

היום ליוסי
יש מסיבת יום הולדת

חגיגה של בגדי ילדים בכל חנויות אתא.
מבחר דגמים תוצרת אתא, לודזיה סנוב, בילי גון, ואומן.

אתא

עיסקה עגולה - זה תמורה מלאה לכספך.

טל-ארווין

ו' טבת תשמ"ג, 22.12.1982 מיספר 2364 שנה 47 המחיר: 40 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

הסיפורים האישיים שלו ושלה

עוד גירושין סוערים במישפחת דיין

טליה נגד אודי